

భారతి

సంపు. ౧౩ యువసంవత్సరము, మాఘమాసము (ఫిబ్రవరి ౧౯౩౬) సంఖ్య ౨

మాతృహృదయము

వేలూరి శివరామశాస్త్రి

"కలికిరో! యింకఁ జీకటులు కార్కొనలే దెవరేని భోజనం
బుల నోనరింపలేదు విటపుంగవుఁ డొక్కఁడు నేని వీథిలో
వెలలఁడు గట్టిగాఁ దలుపువేసితి వప్పడె యేమివచ్చెనే
తలుపులు దీయవే వడిగఁ దల్పులు దీయవె జీవితేశ్వరీ!
"చెలికయి నందనందనుఁడు చివ్వన నందన మేఁగి తావులం
బలసిన పారిజాతకుసుమంబులఁ దెచ్చినయట్లు నే నిదే
కల నగ లన్నియుం గలిపి కానుక దెచ్చితి వచ్చి వెంటనే
తలుపులు దీయవే వడిగఁ దల్పులు దీయవె జీవితేశ్వరీ!
"నిలిచి. యుగాలు దాఁటినవి నిల్చినద్వార మెడారియైన దీ
కల నగ లన్నియుం గలిసి కావడిబ ర్వాయిపోయె నీదు చా
టలయొకజన్మచాటు పలుకాడమి శూన్యసముద్ర మక్కటా
తలుపులు దీయవే వడిగఁ దల్పులు దీయవె జీవితేశ్వరీ!"

అని యిటు శంకరుం డనెడునాతఁ డొకం డల వారకామినీ
జనమణియైన హేమలతసౌధముముందర సంగలార్పఁగా
వినివిని దానితల్లి వెనువీథిని వెల్వడి వచ్చి ‘ మీరమా
పెనుబరు విద్దె మీ రసలె సిట్టమనుష్యుల రిట్టు లిండయా ’
అను చిఁటు వేశ్యమాత తనయంజలి యొగ్గిన శంకరుండు తె
చ్చినసగ లన్ని యిచ్చి ‘ విను చెప్పెద నొక్కటి నీకొమార్తెకై
మునుకొని మూఁడులోకములు మోసెదఁగాని క్షణార్ధ మేనియుం
మొనసి తిలార్ధమేనియును మోయఁగఁజాలను దద్వియోగమున్. ’
అన విని వేశ్యమాత యిది లాడకముందె తదీయపుత్రి యి
ట్లనియెను ‘వానితెచ్చిన మహాభరణంబులు వాని కిమ్ము పో
మ్మనుము నిమేషకాలమును నయ్యెడ నిల్వఁగవద్దువద్దు పొ
మ్మను మిఁక నాకు నాతనికి నంతయుఁ దీరిన దమ్మ తల్లిరో !’
పటుస్ఫుగ నిట్లు హేమలత పల్కినయంతట దానితల్లి యి
వ్విటుఁ గని ‘మీకు నెంతయును బ్రేముడి వర్ధిలుఁగాతమంచు’ న
క్కటికము సూప వచ్చినప్రకారముగాఁ జనె నంతమాత్రలోఁ
గటకటలాడె హేమలత గ్రాలెడు సౌధపురీక వాటముల్.
“వచ్చితి వేమొగంబునను వాకిటిలోనికి ? నీవు తొల్లి నా
కిచ్చిన బాస యేడ ? నిపు డీ వొనరించినచేత యేడ? నీ
హెచ్చరి కేడ ? హేమలత యీ హృదయంబును గోరుకొన్న నో
నచ్చిగ నీదుతల్లి హృదయంబును దేవయ లేక పోవయా !
“చెలికయి నందనందనుఁడు చివ్వన నందన మేఁగి తాపులం
బలసిన పారిజాతకుసుమంబులుమాత్రమె తేఁగలేదు చే
వలఁతిగ దూసగూడఁ గొనివచ్చె నెయుంగవె ? నాదు డెందమే
వలసినఁ దల్లిడెందమును బాయక తేవయ లేక పోవయా !
“మారువిత్రోడు మీసగలు మాకును వద్దిక ప్రేమదాసి నాఁ
బేరిద ; హేమదాసియను పేరిదగాదు; మదాకు మింతకుం
దేఁగప్రతిష్ఠ లుండవలె భేషనఁగావలె నాదు గుండెలం
గోరుదునేని నీజననిగుండెలఁ దేవయ లేక పోవయా !”

ఈరహిఁ బల్కి హేమలత హేమగలంతిక నొండు తెచ్చి ప
న్నీరముఁ గ్రుమ్మరించి 'యిది నీయమగుండెలు తెచ్చితేని ప
న్నీరనుకొమ్ము కానియెడ నిండుగఁ బొర్లిన ప్రేమదాసి క
న్నీరనుకొ'మ్మటంచు నతినిష్ఠురత న్వడి మూసెఁ దల్పులన్.

వారలతాంగి శంకరునిపైకిని సూటిగ ధార బట్టు ప
న్నీ రది వానినిం దడిపి నేలపయి న్మడుఁగాయె దానిపై
సారెకు దీపకాంతి పడి శంకరునీడలు కానఁబట్టెఁ ద
ద్ద్వారముముందు భక్తిమెయి దండనమస్కృతి చేయునట్టులన్.

తడిసి ముస్పందుమై శంకరుఁడు గృహాన-కరిగియున్ జననీహృదయాంబుజంబు
కోసికొనివచ్చునంతలోఁ గుముదినీవి-టేశ్వరుండగు చంద్రుఁ డత్తఱి చూచె.

'రాసిరియా ధృతిం బరశురాముని మించుచుఁ బ్రేమదాసికా
దాసుఁడు వీఁడె వచ్చెఁడిని దల్లిహృదంబుజముం బుటుక్కునం
గోసి, కవాటముల్ తెఱచి కొమ్మ'ని శంకరుఁ డన్నయంత నే
బా సని యల్ల మోహలత వాకిలి తీసె విలాసవైఖరిన్.

వాయుజవంబుతో నతఁడు వాకిలి దాఁటఁగనున్నయంత ని
ష్ఠాయుతయౌచు హేమలత డగ్గఱునంత వెసం గుమారుకేల్
వోయిఁ జెలంగు గుండియలు త్రుళ్లుచు నిట్లనె—'నీళ్లునీ ళ్లొగిం
బోయితివేని జాఱిపడిపోదువు మెల్లఁగఁ బొమ్ము నాయనా!'

ఆంధ్రదేశపు స్థితి

తి, రా.

శ్రీ అరవింద జీవితము

వీరిజీవిత మింతవఱకు నేభాషయందు నింతవివరముగా ప్రకటింపబడలేదు.

ఇందు వీరిజీవితవిశేషములు, వీరియోగము, ఆశ్రమవిషయములే గాక
వీరి జాతకము, ధర్మపత్నికి ౧౯౦౫లో వీరువ్రాసిన అద్భుతలేఖలు
'స్వాతంత్ర్య నిర్వచనము', 'జాతీయత', 'ప్రాచ్యులు - పాశ్చాత్యులు'
అను శీర్షికలక్రింద వీరా కాలమున రచించిన వ్యాసముల
కనువాదములు, వీరి ఉత్తరపరోపన్యాసము,
౧౯౦౯లో వీరుప్రకటించిన నాదేశీయుల కొకబహిరంగలేఖా సంగ్రహము
మున్నగువిషయము లెన్నియోగలవు

శ్రీ అరవిందుల, ఆశ్రమకట్టడముల ఫోటోలు గలవు.

ఫెదరువైటుపేపరు — పెద్దక్షరములు — చక్కనికూర్పు — వెల ౧-౦-౦.

శ్రీ అరవింద దర్శనము

శ్రీ అరవిందుల అపూర్వ తత్త్వసారమంతయు నిం దున్నది.

లైఫ్‌డివైన్ - (Life Devine) అను తమగ్రంథమున శ్రీఅరవిందులే
సంగ్రహముగా రచించినభాగము ననుసరించి
బ్రహ్మశ్రీ వేలూరు చంద్రశేఖరంగారు వ్రాసినారు
శ్రీఅరవిందులు స్థాపింపనెంచు దివ్యజీవనము, భాగవతజీవనము, స్వర్గరాజ్యముఏదో
ఆదివ్యపరిణామ మెట్లురాగలదో ఈగ్రంథమును పఠించినవారికి తెలియగలదు.
తత్త్వజిజ్ఞాసగలవారందఱు చదువవలసినగ్రంథము.

ఫెదరువైటుపేపరు — పెద్దక్షరములు — చక్కనికూర్పు - వెల ౦-౧౨-౦.

వలయువారు:—

ఆంధ్ర గ్రంథమాల,

తంబుసెట్టివీథి,

మద్రాసు.

కవికోకిల గ్రంథావళి

* కావ్యసంపుటము

దుర్భా సుబ్రహ్మణ్య శర్మ

తన కల్పనలు సత్యముగాఁ బొడకట్టఁజేసి తన సృజించిన కథాపురుషుల దశావిశేషములతోఁ బాఠకులకు గాఢమైన సహానుభూతి కలిగించి తన యనుభవించిన రసమునకు వారి హృదయముల నెలయించి యన్యమును మఱపించుటయే కవిత్వమునకు లక్షణమేని, కవికోకిల దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారు కవియే కాక కవివతంసులనియుఁ జెప్పనొప్పియున్నారు. కవితకు అపూర్వసృష్టియే విశిష్టలక్షణమైనను, సిద్ధపూర్వములకు మెఱుంగుపెట్టువారిని, నానిని భాషాంతరములకుఁ దార్చువారినిఁ గూడ కవులనుట చిరకాలాగతముగానున్న యాచారము. భారతము తెనిఁగింపే యైనను, తిక్కన కావించినది 'సృష్టి'యనియు, ఆయన 'కవిబ్రహ్మ'యనియుఁ బెద్ద లుగ్గడించియున్నారు. సృష్టి యనుట కథాసృష్టి మాత్రపరమే యైన, తిక్కన చేసిన సృష్టి యేమియుఁ గానరాదు. భారతకథా సర్గమంతయు వ్యాసభగవానునిదే. కావున ప్రాక్కథల యనువదనములలో పాత్రరస నిర్వాహాదికములందుఁ దోఁచు నూతనత్వమును గూడ పూర్వులు 'సృష్టి' పద వాచ్యముగా భావించిరనుట తెల్లము.

ఈ దృష్టులలో దేనఁ జూచినను రామిరెడ్డిగారికిఁ గవియశస్సు లభించితీరవలసియున్నది. ఈ కావ్యగుచ్ఛములోని యేడు రచనములలో నైదు నూతనసృష్టులు. కడమ రెంటిలో తొలిది (నలజారమ్మ) పరంపరా ప్రాప్తమైన యొక కాఁపుటిల్లాలి పాతివ్రత్య చరిత్రము. రెండవది (పానశాల) పారసీకమునకు బరివర్తనము. ఇందొకొక్కటియు నే నీవఱకుఁ బలుమాఱు పఠించిన దేయయ్యును మరలఁ జదువునెడ నివి క్రొత్తయవిగాఁ దోఁచి డెందమున కమందమైన యానందముం గూర్చినవి. 'క్షణే క్షణే యన్నవతాముపైతి తదేవ రూపం రమణీయతాయాః' యనుట యిట్టి రచనలఁ గూర్చియే కదా యని మరల శ్లాఘ చేసికొంటిని.

తన హృదయమున కంటని యేవిషయమునే నికవి చక్కఁగా దిద్ది తీర్పనేరఁడు. క్షితిభుజుల ముఖోల్లాసముకొఱకో, లోకసమ్మాననముకొఱకో యితివృత్తములఁ జేకొనవలసి వచ్చినవాఁడు తన చేఁతచే సహృదయుల చేతముల వశీకరించుకొనఁ గలఁడనుట కల్ల. తన హృదయమునఁ బుట్టి పొంగిపొరలి వెలికుఱక

* "కవికోకిల గ్రంథావళి" అనిపేరుతో రామిరెడ్డిగారి గ్రంథములు కావ్యములు, ఖండకావ్యములు, నాటకములు, సారస్వత వ్యాసములు అను నాలుగుసంపుటములుగా ప్రకటింపఁబడినవి.

వేగిరపడుచున్న యాశయ ప్రవాహము కవిత్వమగుఁగాని యన్యము కానేరదు. గతానుగతిక మంతకంటెం గానేరదు. రామిరెడ్డిగారి కవిత్వము ఈరెండుదోషములకు దవిష్ఠముగా నుండఁబట్టియే యింత హృదయంగమముగానున్నదని నాతలంపు. 'నలజారమ్మ' వ్రాయునప్పటికి రెడ్డిగారికి ఇరువదియేండ్లు. నలజారమ్మ తన తల్లి (పెరుమారెడ్డివారి) యింటి యాడుఁబడుచు. వివాహాది శుభ సందర్భముల యందు ఆమె గుడికిఁ బోయి మ్రొక్కుకొనుట తమవారి యాచారము. మఱి, యామె యగ్నిగుండాన నుఱికిన కథ యీమూణావున కెవరు నుడివిరో, యది చిన్ననాఁట నాతని చిత్తమున కెంత యత్తినదో, అదియే యాతని తొలిరచన కితివృత్తమైనది. ఇందు రెడ్డిగారిశైలి పరిపాకమునకు రాకపోయినను, మనఃప్రవృత్తుల పరిశీలనము చేయుశక్తి పరిమితముగానే యున్నను, కవి గతానుగతికుఁడు గాఁడనుటకు ఈ చిఱుతకృతిలోనే కావలసినంత సాక్ష్యమున్నది. సంతానమునకు నోచుకొనని నలజారమ్మ సాయంసమయమున గూఁటిలోని బిడ్డలకు మేఁతతెచ్చిన కలవింకమును, దల్లితోఁ జెరలాడు నాపులుఁగునిసుఁగులనుజూచి యట్టి ప్రేమమయజీవితము తనకు లభింపక పోయెనేయని దురపిల్లుఁగాని, తనచింతను 'అపుత్త్రస్యగతిర్నాస్తీ'త్యాది శాస్త్రసూత్రములతో ముడిపెట్టదు. కవిదృష్టికి చంద్రునిలోని కళంకము 'అభ్రకేదారమున' 'ఉడుగణమనెడి పసిరి' మేపుచున్న 'చంద్రుఁ' డనెడి 'గోపబాల'కుని 'కొంగడి'గాఁ దోఁచుఁ గాని అదృష్ట 'మంత్రబలమునఁ' 'బితృస్థాన' మగు 'చంద్రమండలము'న కెక్కిన 'జనసమావర్జితస్వధా సలిలతిలల' మొత్తము గాఁ దోఁపదు. కవి తాను ఒండొకచో తన్ను శంకించుకొన్నట్లుకర్షకపక్షపాతియో, కాఁడో నేను చెప్పలేనుగాని, దానిని మించిన ప్రకృతిపక్షపాతము ఈతనికృతులలో నన్నింట నఖండముగాఁ గానవచ్చుచున్నది. ఈప్రకృతిపరాయణత్వమే కాక, వెనుకఁ బ్రాకట్యమునకు వచ్చిన రెడ్డిగారి కవితాగుణములన్నియు, నీచిఱుతకృతిలో బీజరూపముం దాల్చియున్నవనుట సత్యమునకు దూరము కాదు. గుణమాత్రములే కాక, వెనుకటికావ్యసరణులు కొన్నింటికి గమకములును నిందే కానవచ్చుచున్నవి. అస్తమయము వర్ణించుచుఁ గవి వ్రాసిన యీపద్యముం గనుఁడు:

పండి యఱ్ఱులువంచు పైరుఁజొంపములకు
జాళువాపూఁతలు గీలుకొల్పి,
కన్నెపయ్యెర కల్లఁ గదలుచు దోఁగాడు
జలదబాలల కెఱ్ఱకలప మలఁది,
కుజకోటరంబులఁ గూర్కెడు పెను గన్ల
గూబల మాద్యంబుఁ గొల్లకొట్టి
ఎండరాపిళ్ళకు నెరియు కొన్నిన్నసలకుఁ
బూర్వరాగంబును బొదలఁజేసి,
ఆలమందలఁ గదలించి హాలికులకు
బనులు చాలింపఁ గనుసన్నఁ బకఁగ దెలిపి
భర్తలనుగూడ నుత్కంఠ భామినులకుఁ
గొలిపి రజనీముఖంబునఁ గొఱలె నినుఁడు.

"జలద"మును "బాలిక" యనుట వింత యూహ. ఈబాలికయే కదా కొన్నేండ్ల కావల నీడేఱి వేడివేల్పుతోఁ గూడిమాడిన కోమలాంగి. ఇందలి హాలికుల పనుల స్ఫురణలే కదా "కృషీవలుని" యద్భుతవృత్తమైనది. నలజారమ్మతండ్రి ధర్మసందేహముం దీర్చుచు,

మును రక్షోహృతయైన సీతను సతీ
మోహంబునన్ రామచం
ద్రనరేంద్రుండు గ్రహించెనంచుఁ బలునిం
దల్ వల్కెఁ బౌరుల్ ధరా
జను గాంతారనివాసినిన్ సలుఁపడే
శంకింప కారాముఁడున్
మనవారల్ పెఱవారలంచను జనుల్
న్యాయంబు వోఁజూతురే?

ఇందలి వస్తువేకదా వెనుక 'సీతా వనవాస' నాటకమైనది.

ఇవియెల్లఘుణాక్షరన్యాయమునకులక్ష్యములుగాక భూతార్థములే యయ్యెనా, రెడ్డిగారు,

మును కౌరవ్యులు ద్రౌపదిన్ గినుకమై
భూపాల సంఘంబు చూఁ
గిన పేరోలగమందుఁ జీరలొలువన్
గిర్వాటు వీక్షించుచున్
ఘనులౌ పాండవు లుండరే వెఱనులై
న్యాయైక బద్ధాత్ములై
జనకా, చూడవు పక్షపాత విధముల్
సత్యంబు పాలించువోన్.

అను పద్యములోని సందర్భమునుగూడ నాటకముగా వ్రాసి, లోకమునకుఁ దానుబడిన బాకీ తీర్చుకొనవలసినవారు గానున్నారు.

'నలజారమ్మ' స్వకుటుంబ వృత్తాంతమై కవిడెందమును బందిగొని యున్న, కృషీవలుఁడు స్వకుల వృత్తాంతమై యాతని మనంబు తనవంకకుం ద్రిప్పుకొనియుండవలెను. అతి సాధారణమైన సైరికుని దైనికవృత్తము కవిత్వాతుల నారోహింపఁ జేయుట రామిరెడ్డివంటి సహృదయునకే కాని సాధ్యముకాని పని. కృషీవలుని జీవితముం దడవువర్ణనలు వాఙ్మయమున నెడనెడ గానవచ్చుంగాని యవి యున్నను లేకున్నను ఆకావ్యములకుఁ గావ్యత్వహాని లేదు. వానివలన ఆకావ్యములకుఁ బుష్టియొండెఁ, దదభావమున నష్టియొండెఁగానరాదు. అటుగాక 'కృషీవలు'నిలోని వస్తువే కర్షకుని దైనందినజీవితము. ఎక్కడికక్కడఁ దెగిపోవు భావముల కన్నింటి కేకవాక్యత కల్పించి దానిం గథపోలె నడపుట యెంత కష్టమో యది శిల్పవిదులకే విదితము. ఒండొంటితోడి కూడికపనిలేని పద్యములు వేయింటి వ్రాయుటకన్న పదిపద్యములు కథఁగాఁబొసఁగించి వ్రాయుటయందలి కష్టము కళావిదు లెఱుంగనిది కాదు. మఱి కథ యేమేనియు లేని యిట్టి యతుకులంగొని 'సంయోగము' చెడకుండునట్లు కథగానే తోఁచునట్లు ఒకకబ్బము నిర్వహించుటకుఁ గవి కెంత ప్రజ్ఞ వలయునో పాఠకు లూహించుకోవలయును. అంగలాది భాషలలో నిట్టివి కలవఁట. ఆంధ్రికిమాత్ర మిది యభినవసృష్టియని నేను భావించుచున్నాఁడను. ఈమార్గమున నితరవృత్తుల వారి మనుగడలఁ గూడ నభివర్ణించుట ప్రతి

భయు, రసానుభూతియుఁగల కవికుమారుల కడంకకుఁ బాత్రము కాఁదగిన విషయమని హెచ్చరించుచున్నాఁడను.

"యువకస్వప్నమున" స్వకుటుంబ స్వకులాభిమానములదాఁటి కవిహృదయము స్వదేశము వెనకుఁ బ్రసరిల్లినది. మఱియు "జలదాంగన"లో నీయభిమానము మంటిని మింటిని నేకసూత్రమునఁ గట్టివైచినది. "జలదాంగన"లో జలదముయొక్క జన్మవృద్ధిపరిణత్యవస్థాయాదుల నొకవంక భౌతికశాస్త్ర సూత్రములతోను, ఒక వంక భర్తృమతీ జీవితముతోను సమన్వయము చేయవలసియుండుట చేతను, "యువకస్వప్నము"లో వృత్తాంతము విషయ నిగరణ ముఖమున చెప్పవలసి వచ్చుటచేతను కవిస్వేచ్ఛ యరికట్టఁబడినను, తటములఁ దెగఁగోసికొనిపాఱు స్రోతస్వినివలె, రెడ్డిగారి కవిత యనర్గళ గమన వేగమునఁ బ్రవహించుచునే యున్నది. "యువకస్వప్న" మందలి నైరంకుశ్య తత్త్వ విమర్శముంబోలె జలదాంగనలోని యభ్యూహాకత్వము (Imagination) అత్యంత పరితోషకారిగానున్నది. ఇఁక నందలి ప్రకృతి వర్ణనములా? అవి రసికజనైక భోగ్యములు! జలదాంగన సూర్యునితోడఁ గాఁపురము చేయుచున్న సమయమున తన చర్యలం గవికుమారునకుఁ జెప్పుకొను ఘట్టమునుండి యివే నాల్గు పద్యముల నుదాహరించుచున్నాను:

సాంధ్యవేళలఁ బడమటి చఱులయందుఁ
బొటమరించెడు నపరంజి పొడుపుటేటి
యందు నీరాడి వెన్నెలు లార్చుకొనుచు
వచ్చుచుందును గవుల భావమ్ము లలర.

పండువెన్నెల లలరు శర్వరులయందు,
వలిపపుముసుంగు నోరగా వలువఁబఱచి
వెన్నెల పులుంగు పిల్లల చిన్నినోళ్ళ
నమృతరసముఁ బూరింతు నెయ్యంబుగదుర.

ప్రొద్దుపొడుపున విరియు క్రొంబువులయందుఁ
గాఁపురంబుండు నిందిర కంగసీమ
సంచితుంపర ముత్యాల సాలఁగట్టి
వేయుచుందును నానందవర్ధనముగ.

ఆభ్రగంగా ప్రవాహంబు నవలదాఁటఁ
గ్రమమణుల సురేసందు గట్టినట్టి
యింద్రధనువను వంతెన నెక్కిపోవు
జలకమాడిన తెఱఁగంటి చెలులతోడ.

'పానశాల' పారసీకమునకుఁ దెనిఁగింపు. రామిరెడ్డి ఖయ్యామునకుఁగల యాంగ్లీకరణములఁబట్టిగాక స్వయము పారసీకభాషఁజదివి మూలార్థ మవగతము చేసికొన్నవాఁడు. కొన్నియెడల ఆంగ్లానువాదకులుకవిహృదయ మెఱుంగనేరక పడిన పొరపాట్లుం గూడ వీరు తమ తెనిఁగింపులోఁ జక్కపఱిచి కొన్నట్లు వినికి. ఇది యెంతదనుక సత్యమో మూలభాష నెఱుఁగని నాకుఁ దెలియుట అసాధ్యము. కాని రెడ్డిగారి భాషాంతరీకరణము ఎచ్చటను దర్జుమాగాఁదోఁపక స్వతంత్రరచనవలెఁ గానవచ్చుచున్నది. పద్యములలోని పారసీక పదమ్ములు, ఆయాభాగములం గానవచ్చు నార్యకవిసమయోల్లంఘనములు- ఇవి లేక యున్న ఇది విదేశీయ కృతియని

గుజిలింపనే యనువు కాదేమో ! మన భాషతో సకల విధముల సాజాత్యముగల సంస్కృతముబడి వ్రాయువారలే తెలుంగుపోకడలు చెడకుండ కృతుల నిర్వహింప నేరకుండఁగా రెడ్డిగారు దీని నింత ప్రసాదసుభగముగా రచింపఁగలుగుట వారి భావజ్ఞతకును, బద్యరచనపై వారికిఁగల యధికారమునకును నిదర్శనము. రామిరెడ్డిగారి కృతులలో నాంగ్ల వాఙ్మయచ్ఛాయ లున్నవనుట తద్భాషాకోవిదుల కెల్లం దెల్లము. ఈనాఁటిభావకవుల కవితామండనములు పెక్కులు అయ్యాంగ్ల సారస్వత విపణులం గొన్నవియే కదా! కాని యాభావకవులు ఆంగ్లములోని నవీనాశయముల మన నుడికారమునఁ బొసఁగించుటకుఁ బడిన శ్రమము వారు వడసిన ఫలసిద్ధికి అనురూపముగాక యున్నది. పదములకు లేని యర్థములు గల్పించుకొనుట, అర్థములేని పదములు గుప్పించుట, తమకేయందని యూహను వివరింపఁబోవుట, ఊహయే లేనిచోట నున్నట్లు దోఁపఁజేయ యత్నించుట ఇత్యాది కైతవములచే కవిత్వ మర్వాణమునకు మాఱు గర్వాణమునకుఁ బాత్రమైనది. శ్రీ రామిరెడ్డిగారు ఆంగ్లమునుండి కొన్న కొన్ని యభిప్రాయములు మననాతిరేకమున వాని స్వీయములు గావించుకొని ప్రాయికముగాఁ దెనుఁగు పలుకుబడి పోలిపోవని తెలుంగున వానిం దనుకబ్బములఁ గూర్చుటచేత ఆభూషణములు విజాతీయములుగాఁ దోఁపక ఆంధ్రవాణి ఏనాఁడును ధరించు నమూల్య భూషణములు గానే చూపఱకుఁ గాన్పించుచున్నవి. ఈసిద్ధి కృతహస్తులగు కతిపయకవులకే సాధ్యము.

ఇఁక శేషించినవి "వనకుమారి" యు "కడపటివీడుకోలు" ను. ఇందుఁ దొలిది పుట్టినవెంటనే తన యపూర్వ సౌందర్యముచే మహారాజుదృష్టి నాకర్షింపఁగలిగినది. అవలఁ దన మనోహరాలాపములచే, మనోజ్ఞభావములచే, నానాదేశస్థ రసికజన హృదయములఁ గొల్లలాడినది. ఈరెండింటను కవి, ఒకదాన నిర్జనారణ్యమును, ఒకదాన నాశ్రమవనవాటికను కథాస్థలములఁ గావించి, కథానాయికలఁ దమ ప్రియులతో ప్రవేశపెట్టి కథాచ్ఛలమున వారి నందు విహరింపఁజేసి ప్రకృతి రామణీయక వర్ణనములందుఁ దనకుఁ గల యపారతృష్ణ నపనయించు కొని యున్నాఁడు.

ఆకారమునఁ జిన్నదయ్యు 'వనకుమారి' కంటె నన్ని తెఱఁగుల నుత్తమమైనది "కడపటి వీడుకోలు". ఇది వ్రాయునాఁటికిఁ గవి యొక్క శైలి చక్కని పరిపాకమునకువచ్చుట యేకాక, మన స్తత్త్వపరిశీలనశక్తియును మహనీయ వికాసముం గాంచినది. ఇఁక "భావనాశక్తి" కవి కుగ్గుఁబాలతోనే లభించిన విద్య కదా! ఏహేతువుచేతనేని కృతు లన్నియు నష్టములైపోయినను ఈనూటయేఁబది పద్యములకృతి యొక్కటియే రామిరెడ్డి కవియశస్సుం దిరముసేయఁ జాలియున్నది. రామిరెడ్డివంటి యార్ద్రహృదయుఁడు ఈ విషమ దృశ్యము నెట్లు భావింపఁగలిగెనో, తన

సృజించిన రసనిర్ఝరిణిలోఁబడి మునిఁగిపోక దీని నెట్లు తుదముట్టింప నోపెనో, నాతివిస్తృత కథా సంవిధానముగల యింత చిన్నకృతిలో నింతరసము నెట్లు చిప్పిలఁ జేసెనో నాకుఁ దీఱని సందేహములు. ఈకృతిని దొలుత నేను జూచి నపుడు, రామిరెడ్డియెడఁ జనవునంజేసి కవ్యు పాలంభముగా వ్రాసి పెక్కింటివలెనే ముద్రితములుగాక యుంచినపద్యములలోఁ గొన్నింటి నిందుఁ బొందుపఱిచి, కవి కలిగించిన నిస్సీమ నిర్వృతికి అతనికి నేఁబడిన యప్పు కొంతకుఁ గొంత తీర్చుకొనియెద.

ఆప్తవాక్యము

పువ్వులలోనఁ బువ్వయి త
పోవనవాటి నలంకరించు లే
జవ్వని కిడుజోడగు య
శస్వివయిన్ బ్రణయంబు గొల్పి యా
మవ్వపుఁ బ్రేమవల్లి త్రుఁ
మాత్రమునన్ మొదలంటఁ గోసెదే!
యెవ్విధినోపితో యి లిఖి
యింపఁగ నిట్టి కఠోరచిత్రమున్.

ప్రజల హృదయంబుపైఁ బ్రభుత్వము వెలార్చు
కవుల కొక్కింత కారుణ్య కలన వలదె?
ఇంత యెరియించిరే విషాదాంత కథలఁ
బ్రాక్కవీశ్వరు లెవరేనిఁ బఠితృజనుల

*   *   *

ఒండొకరుండవైన నిటు
లొత్తివచింప, నదేమొకాని, మి
త్రుండ! త్వదీయభావరస
పూర్వహా భవ్యవచః పరంపరల్
పండువుసేయు వీనుల క
వార్యములై, యెలయించుఁ జేతమున్,
గొండొక నూత్న విశ్వమున
కున్ గొనిపోవును పాఠకావళిన్.

బ్రహ్మసృష్టికన్న బహురూప కవిసృష్టి
యజర మమర మద్భుతావహంబు;
కాన విషమదృశ్య కల్పనముల కంటె
భవ్యదృశ్యసృష్టి ప్రార్థ్యతరము.

ఈది భూషింపనఁగూర్చె రామునకు సం
స్తుత్యంబుగానైనఁ బూ
ర్వాశా తద్విరహవ్యథా కథనముల్
పాటించి వల్మీక జ
న్ముఁడగన్ దూరెఁ గఠోర చేతుఁడనుచున్
భోజాధిపుం డిట్టివో
నెపనీరై చనునీకృతిన్ జదువువా
రేమంద్రో నిన్ నెచ్చెలీ!

*   *   *

అరుణారుణాంశు నవ్యస్పర్శనంబుల
లాలించి మఱునల్ల మేలుకొల్పి
మునికన్య సరసిముగ్గిన గౌతముని బ్రాన్కి
మనఁజేసి తెలిపిగట్టువకుఁ జేర్చి
అవల వసంతంపుటాటపాటలఁ గన్నె
సొబగు మాకనులకుఁ జూఱలిచ్చి
కన్నెల ననిచి సఖీసఖులను బంపు
వెన్నెల నుద్యానవీథిఁ ద్రిప్పి
ఆమ్రితరుశాఖ ననిచి యుయ్యాలలూఁచి
తుదకు నడివాకలోనఁ ద్రోయుదువె వారి?
బువ్వపున్ బంతి సాగించి పోయుదయ్య
'నమృతమ'న్నాని చేతిలో హాలహలము!!

(16—7—1923)

రామిరెడ్డి చిత్రకారుఁడని పెక్కండ్రెఱుంగరేమో. అతఁడు వర్ణించు దృశ్యముల మనకుఁ బ్రత్యక్షీకరింపఁ జేయుట కీకళ యాయనకు మిగులఁ దోడ్పడుచున్నదని నా యాశయము. చిత్రకారుని దృష్టి మన

దృష్టికంటె విలక్షణమైనది. ఒక చిత్రముం దీర్చవలయునన్న అతఁడు మనవలెనే స్థూలముగా ఆకారము నంతయు మనస్సునకుఁ దెచ్చుకొన్నను ఏవో భావముల నెల్లెట్లు తీర్చిన చిత్రము సజీవముగాఁ గానవచ్చునో యారహస్య మతనికి ప్రయత్నముగ గోచరించును. ఒక్క రేఖ, ఒక్క చుక్క, వర్ణసమ్మేళనమున నొక్కింత మార్పు, ఇట్టివానిచే నతఁడు చిత్రమునఁ దాను వెలయింపఁ దలఁచిన భావముల నిపుణముగ నావిష్కరింపఁ గలఁడు వర్ణనాంశములలో కవిసేయు పనియు నింతకన్న భిన్నము కాదు. తొలికవితయైన "నలజారమ్మ" దొరఁకొని 'కడపటి వీడుకోలు' వఱకుంగల కావ్యపరంపరలో నెచ్చటఁ జూచినను రెడ్డిగారి యీ చిత్రణనైపుణ్య మకుంఠితముగాఁ గానవచ్చుచున్నది. వర్ణితుఁడు కృషికుఁడుగానీ, ఋషి కుమారుఁడుగానీ, వర్ణిత రాకుమారిగానీ, నీటమునిఁగిపోవు మునికన్యగానీ, వర్ణ్యము పంటపొలములుగానీ, మింట వ్రేలాడు జలదశకలములుగానీ, అవి మెల్లఁ గనులకుఁ గట్టినట్లు కానరావలసినవే. ఇట్టి స్థిరముల నేకాక చిత్రమున కందని పారిప్లవములంగూడ రెడ్డిగారు మనకు సాక్షాత్కరింపఁ జేయఁగల రనుటకు గ్రంథములఁ దార్కాణములు బంధురములుగా నున్నవి.

కవి తాను ప్రత్యక్షము సేసికొనక, ఒక దృశ్యమును ఇతరులమ్రోల సాక్షాత్కరింపఁ జేయనేరఁడు. తొలుఁ దాను జూడవలయును; వెనుక నొరులకుఁ జూపవలయును. ఆ చూపు కవివరేణ్యులకుఁగాక యన్యులకు లభించునట్టిదా? లభింప దనుటకు రామిరెడ్డియే మనకు సాక్ష్యము.

రార, సైరిక! కనుఁగొమ్ము రమ్యమైన
సస్యకేదార ఖండంబు; సత్కవీశ
భావలోచన మెరవుగాఁ బడయకున్నఁ
గాంచనేర వంతర్లీనకాంతి సరణి.

ఇట్టి బహిర్దృశ్యములనేకాక యంతర్దృశ్యములఁ (చిత్తవృత్తుల) గూడ రామిరెడ్డి చక్కఁగాఁ దీర్చియున్నాఁడు. ఇవి తొలి కృతులలో నంతగాఁ గానరావుగాని వెనుకవెనుకవానిలో వెల్లివిరిసి కావ్యశోభ నినుమడింపఁ జేయుచున్నవి. "కడపటి వీడుకోలు"లో

శారదా రమ్య చంద్రికాస్పర్శనముల
మత్తహృదయులమై మేను మఱచినాము;
తాపసాంగన లెల్లరుఁ దరలినారు
ఉటజముల, కింక మన కిట నుండఁదగదు.

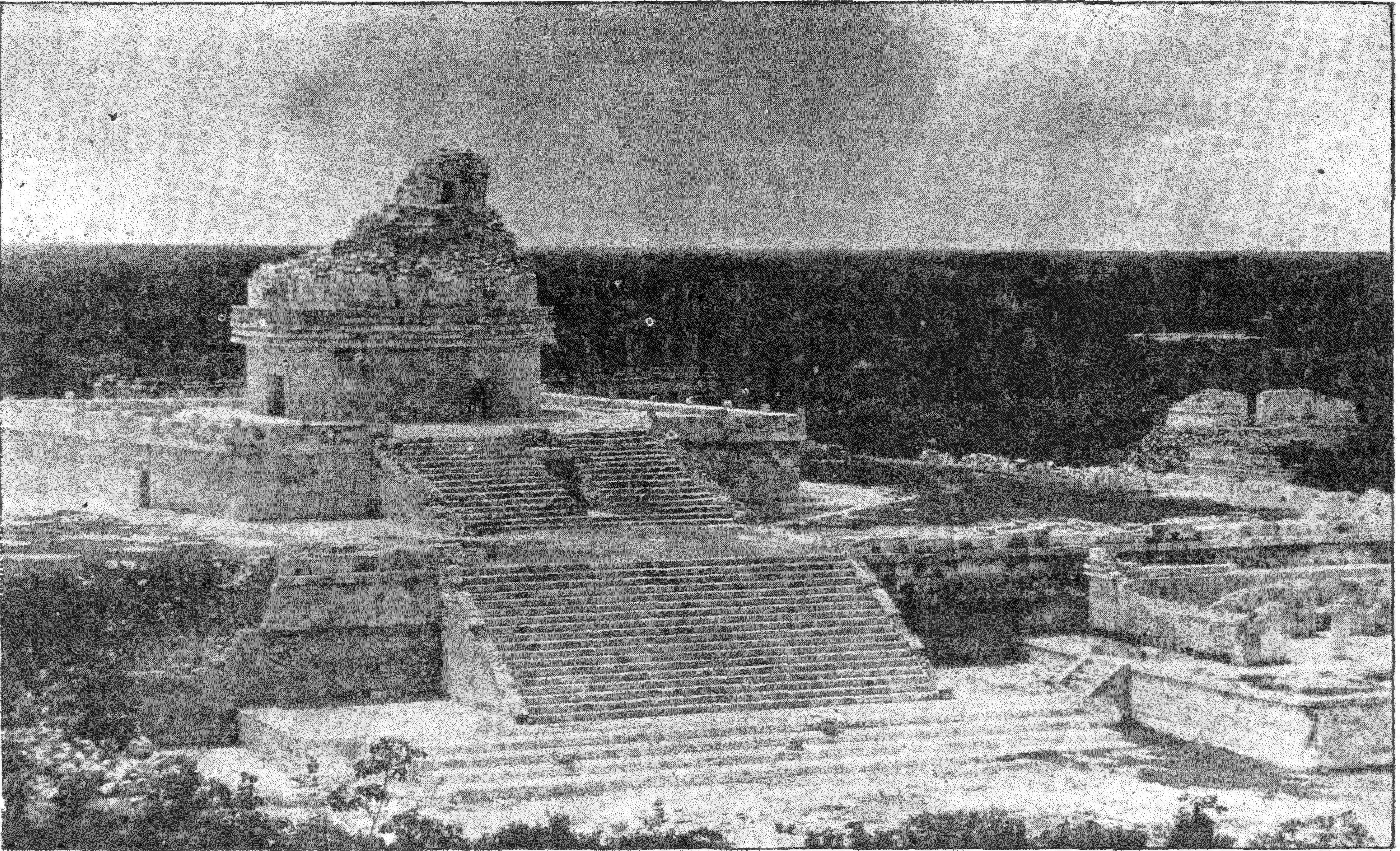
అని సంబోధించునెడ "తన నామాక్షరములు" "తేనెముత్తెము లట్లు" "మునితనయుని" "నోటరాలినందుకే" "ముగుద" "యంతరంగమునఁ బొందిన" "గాఢప్రమద" మొక యుదాహరణము. "తేనె ముత్తెములు"— ఇది ద్వంద్వమా? కర్మధారయమా? రెండవ పక్షమున నర్థమేమి? అక్షరముల ముత్తెములతోఁ బోల్పవచ్చుంగాక, శబ్దమాత్రము నట్లనుట తగునా? ఈవిమర్శ "వస్త్రమాల్యవిచింతకుల"కు వదలి మనము

కవి హృదయము మాత్రము గ్రహింతము గాక. మఱియు వాఁగుపై "వంతెన యట్టులు" "వంగియున్న" కొమ్మయుయ్యెలమీఁదఁ గూర్చున్న సమయమున తమరిర్వురు వేర్వేఱుగా నున్నను వాఁగునీటఁ దమప్రతిబింబము లొండొంటి దొరయునెడ, ఆ ముగ్ధముని బాలిక చూపెచెప్పిన యీపద్యమునర్థముం దిలకింపుఁడు :

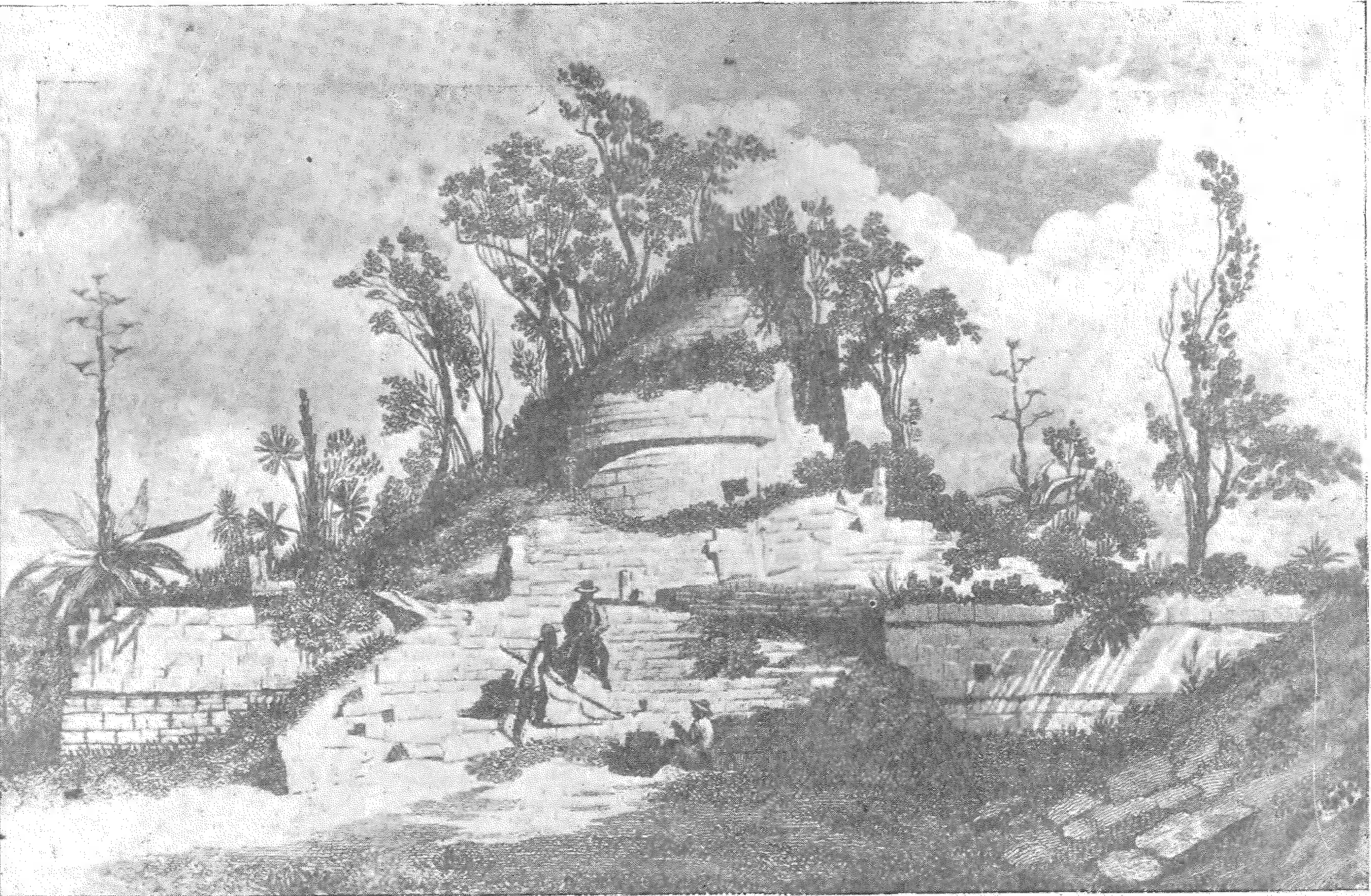
కనుమోయీ, యనుగుం జెలి !
మనయిద్దఱి నీడ లిపుడు మధురాశ్లేషం
బునఁ దమమాత్రక లెఱుఁగని
యనుభూతినిబొందు జడము లయ్యును నహహా !

వెంటవెంటఁ బాటిల్లిన సంభాషణ క్రమము ననుసంధింపుఁడు. ప్రణయపరిణామముల నింత సుకుమారముగా వర్ణింపఁగల కవీంద్రుని యభిరుచి యెంత విమలమో కదా ! ఇట్టి వీ కావ్యములలో ననేకములు గానవచ్చుచున్నవి.

జీవిత పరమార్థముంగూర్చి కవియాశయము లెట్టివి యని ప్రశ్నించుకొని తద్దృష్టితో నాతని కృతులఁ బరిశీలించుట పాశ్చాత్యుల యాచారము. మన దేశమున మతమువలని కట్టుపాట్లు అవిలంఘ్యములు కావునను, పురుషార్థవిమర్శ యొక్కొక్కఁడును దాను చేసికొనవలసినది కాక యీవఱకే మహాపురుషులచే నిర్ణీతమైనది కావునను, ఆర్యకవుల ప్రబంధముల నీ దృష్టితోఁ బరికించుట ఫలకారి కానేరదు. వారి యెల్లర దృష్టియు నొక్కటే. కావున వారి 'సందేశమును' ఒక్కటియే. అవి యెల్ల నిర్ణీత పూర్వ పురుషార్థాంతఃపాతులు. మన రెడ్డిగారు ఈతెగకుఁ జేరని 'స్వైర విహారధీరు'లు. కావున వీరి కృతులఁ బూర్వోక్త దృష్టితోఁ బరిశీలించుట ప్రయోజకము కావచ్చును. ఇట్లు సేయుటలోఁ బాత్రౌచిత్యముకొఱకుఁ గథా పురుషులనోట వారు పలికించిన వాక్కులు వారి తలంపులుగా మనము భ్రమింపకుండవలయును. 'శారద' వ్యష్టి జీవితమునందలి సుఖభోగముల నుగ్గడించినను, 'గౌతముఁడు' విశ్వమయ జీవితమునందలి యానందము నగ్గించినను అవి వారివారి తలపోఁతలుగాని కవితలంపులు కానేరవు. 'వనకుమారి' యడవిలోని స్వచ్ఛంద జీవితసుఖముల నభివర్ణించినను, 'రాకుమారుఁడు' రాజాంతఃపుర విలాసములఁ బొగడినను, అవి వారివారి తలంపులు కాని కవివి కావు. ఈ తెరచాటు మాటలలోఁ గవిహృదయ మేవంకకు ములు సూపుచున్నదో కొంతకుఁ గొంత మనము గ్రహింపవచ్చుంగాని యిదమిత్థమని రూఢి చేసికోరాకయుండును. అట్లుగాక, కవి సొంత మాటలమూలమునఁ దేలు సిద్ధాంతములు మనకుఁ బ్రమాణీకరింపఁ దగియుండును. ఈ సంపుటములోని కృతులలో 'కృషీవలుఁడు' ఆ జాతికిఁ జేరినది. ఇందుఁ గవి స్వయము కృషీవలునిఁ, దత్కాంతను సంబోధించి 'విజ్ఞాన మత' బోధ గావించుచున్నాఁడు. ఇందుఁ గవికి గల కృత్రిమ నాగరకతా వైముఖ్యమును, పల్లెటూరివారి ముగ్ధజీవితమునందలి ప్రీతియు

'కారకాల్' శిథిలములు. 'మయ' శిల్పము (P. P. A.)

'కారకాల్' శిథిలములు. 'మయ' శిల్పము　(P. P. A.)

విస్ఫుటములుగాఁ గాన్పించుచున్నవి. 'జలదాంగన' వృత్తమును వినుటకుఁ గవి తానే 'భావమున' 'నబ్దసాహాయ్యముం' బొంది యెడనెడఁ దనతలంపుల తెల్లము కావించియున్నాఁడు. 'జలదాంగన' మంచుకొండ నెత్తము మనోహర దృశ్యముల వర్ణించి చెప్పునపుడు కవి తత్రత్య ప్రకృతి రామణీయకము సందర్శించుటకుఁ దనకును మేఘమునకుఁ బోలె కామచారము లేమికిఁ బొగులుచున్నాఁడు. 'యువకస్వప్నము'లోని 'తలఁపు' కవిదే యని చెప్పనక్కఱలేదుకదా. 'ప్రతీకారశక్తి'తోను, 'జనయిత్రి'తోను అతనికిఁ గాసంగిన సంభాషణములోని యీ క్రింది పద్యములు జీవయాత్రా స్వరూపము—కవి గ్రహించిన తెఱంగున—మనకు గోచరమగుచున్నది.

అంతు గనరాని సాగరమందు సలిల
బిందువము లెన్నియో యున్న వేలయ తెలిసి;
సకల కాల్వని పోనట్టి నావమీఁద
నునుచు నున్నాఁడఁ గాలవాహినిఁ దేంప

ఎన్ని రేవుల లంగరు లెత్తినాఁడొ!
ఇండి యెన్నిట నింకను వేయవలెనొ!
నేఁడు నీవాశ్రితుఁడయిన నిలిచినాఁడ;
రేపు తెలియదు లంగరే రేవునందొ

పట్టనడి బాలలఁ గుమాను గొట్టుకున్న
గ్రిందచట్టము గిరిదాఁకి వీఁగిలకున్న
దసలు నుగ్గింప ప్రభవతార యొసఁగనున్నఁ
జేరవచ్చు జన్మస్థానసీమ త్వరగ.

మఱియు, బలహీనుల నొడిచి సౌఖ్యములు వడయు బలవంతుల చెనఁటివికిఁ గల యమర్షము ఈ క్రింది పద్యములఁ గానవచ్చుచున్నది:

బలయుతమైన జాతి యిలఁ
బాలనసేయు; నధర్మమయ్యు భూ
తలపతి యుపన్యసించు నది
ధర్మమయౌను; బ్రజాళి సౌఖ్యముం
దలఁపక యాత్మభోగ పర
తం జరియించు వసుంధరాపతుల్
పలువురు లోకకంటకులు
పాలనసేయఁగ శాంతి గల్గునే?

కడుపునకుఁ గూడు దొరకక గాసిఁజెందు
అన్నయును కొంగలించినయతఁడు దొంగ;
రాజ్యలోభంబునను బర ప్రజల హత్య
సలుప నదియౌన ధర్మశాసనుఁ డతండు!

సంఘసరసి దురాచార శైవలములు
నిష్ప్రైచెను నీరంబు నంపుపట్టు;
సతము స్వాతంత్ర్యముంగోరు సారసములు
నిలువ నొకయింగళంబైన నెలవు లేదు.

మొత్తముమీఁద కవి కవిత్వమునందుం బోలె సాంఘిక రాజకీయములందును కృత్రిమ నిర్బంధములనుండి విడివడి సత్యసరణి గమనింపఁ గోరుచున్న స్వాతంత్ర్యలాలసుఁడు. ఇఁక నాధ్యాత్మికమునందో శారదా గౌతముల సంభాషణములు తుల్యబలము కలిగి యున్నను, కవికి గౌతముని పక్షమే యాదర్శముగాఁ దోఁచెననుట యుక్తము. ఐనను రెడ్డిగారు ఆదర్శములకొఱకును, ఉపదేశములకొఱకును వ్రాయువారుకారు. వారు రసపిపాసువులు. రసముకొఱకే వ్రాయుదురు. అది యెందున్నను, విషయమునుండి పిండి క్రోలఁగల సమర్థులు. ఇంతియగాక దాని నితరుల కందీయఁగల రససిద్ధులు. కావుననే "కడపటి వీడుకోలు"లో భోగాస్థైర్యము నంతగా

వర్ణించిన రెడ్డిగారు కామోపభోగకరమైన "పానశాలం"గూడఁ బాఠకులకుపాదేయ మనియే తోఁచునట్లు వ్రాయఁగల్గినారు. కవి హృదయము విరాగభోగములలో నొక్కదానొకదాని ప్రక్క, వేఱొకదాని ప్రక్కఁ దూఁగు సంధిగ్ధావస్థయం దున్నదని మన మూహించుట యసమంజసము కాదు. అది జీవన్మార్గము పరిణామమునఁ బరమార్థమునకు ననతి దూరమున నున్న యొక యవస్థావిశేషము.

కథాపురుషుల చిత్తవృత్తుల, కథాంశములు కనికట్టువిద్యచేతంబోలె మనస్సులో స్ఫురింపఁజేయు శబ్దవర్ణనల యొక్కయు, సంభాషణములయొక్కయు నౌచిత్యముచేతను రెడ్డిగారి కవిత యందలి కథావిధాన మెంత మనోహరముగా నున్నదో, ప్రసాద సమృద్ధి చేతను, శయ్యాసౌభాగ్యముచేతను శబ్ద వైభవము కూడ నంత శ్రవణసుభగముగా నున్నది. ఈయనకుఁ గొన్నినెలలనాఁడు బెజవాడలోఁ గూడిన 'ఆంధ్ర సారస్వత సభ'వారు 'కవికోకిల' బిరుదము ప్రసాదించియున్నారు. అది యెంత యుచితమో యీయనకృతులఁ జదివి మాధుర్యము ననుభవింపఁగల సరసమతుల కెఱుక. ఈ బిరుదమునకుఁ గవియు నెంత సంతుష్టుఁడై యుండవలెనో ఈ వనప్రియుఁడు వనప్రియములం గూర్చి తన కృతులలో నందందు వ్రాసిన యీ పద్యములంబట్టి యూహ్యము.

కొఱియల మేఁతకుఁ గిరులు
 కోమలహూస లతా నికుంజ ని
ర్ఘరకలితంబులై యచట
 రాజిలునే? హరిణీ కుమారికో
త్కరములు నిర్భయాత్మలయి
 కానఁగరావె తృణాంకితావనిన్
సరస కలాస్ఫుటారవము
 సల్పుపికాంగనలున్నె మావులన్.

కలరవ కోమలంబగు ని
 కస్వర సుస్వరమెత్తి నీవు పా
డల సరసానురాగ మెస
 కమ్మఁగఁ బాడెదు, పిట్టవిన్నవం
గుల మును నభ్యసించితివి?
 దుఃఖ నిమగ్నుఁజేయు ప్రేయసుం
దలపఁజేయు నీవు వి
 కాంగన, పల్కుము ముద్దుపల్కుఁగన్

మధుర మధుమాసనిశ నున్న మావియందుఁ
గొమ్మలాకుల నీడనో కూరుచుండి
ముగ్ధమునాటిలిక గానములను జేయు
కోకిలను నేను ప్రేమింతు బవలకున్.

వెనుక జెప్పినగుణము లున్నను కావ్యములలోఁ దొలుత నావశ్యకమైనది శ్రవణప్రసాదనము. దానికిఁ దనసినదో కదా పూర్వకవులు కథాసృష్టి రసపోషణాదులు లోకోత్తరములుగా నున్నను వాల్మీకిం గోకిలమని కొనియాడినది. 'మధుర' మనుటతోఁ దనియక 'మధురాక్షరమ్ము' నియన్న యా ప్రశంసకుని పదలాలిత్య ప్రాధాన్యమును బరికింపుఁడు. ఇట్టి పదలాలిత్యమును, అర్థగాంభీర్యముతో సమరసింపఁజేయఁగల రచయిత కృతార్థుఁడు. అట్టి కృతార్థ కతిపయులలో రెడ్డిగారు ఒకరు.

"వెక్కిరింపఁబోయి బోల్తాపడుటయే"

౨

శతావధాని చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి

దీనిని గూర్చి డిసెంబరు భారతీసంచికలో సంగ్రహముగ నా వ్రాసిన వ్యాసమును చదివిన నా శిష్యులు పలువురు నన్ను గూర్చి "ఈ వయస్సులో, ఈ అనారోగ్యస్థితిలో మీ కేల యీ పరిశ్రమము? అదిగాక మీరు సమాధానము వ్రాయఁదగిన యంశము లం దేమి యున్నవి? ఏమేని యున్నచో వ్రాయుటకు మే మెందఱ మున్నారము కాము" అనుచు నన్ను వదలించుచు నుత్తరములు వ్రాయుచున్నారు. కొందఱు తమ తమ నేర్చుకొలఁదియు ఖండనములు వ్రాసి నాకడ కంపి యున్నారు. అందొక ప్రశిష్యుని ఖండనము నందలి పద్యములలోని యొకపద్య మిట నుదాహరించుచున్నాఁడను—

ఉ. "చాలును జాలు నీ వెఱుక
చాలక దూఁకితి చింతనిప్పులో
లోలత, దోమయుంబలె ని
లోలుఁడ వైతివి, దారి తప్పి, తో
యో లెటివారి శీతకర!
ఓపువె? యోర్వఁగ వేంకటేశ్వరుక్
మాలిమి పీడు, వేఁడుము క్ష
మాపణ, వారిని వారి శిష్యులన్"

ఇతఁడు ప్రశిష్యుఁ డెట్లయ్యెనో, యీ క్రింది యితని వాక్యములవలన నవగత మయ్యెడిని.

"అయ్యా! నేను మీ శిష్యులగు మల్లికార్జున శాస్త్రులవారి తృతీయపుత్రుఁడను. చిట్టిగూడూరి పాఠశాలలో విద్వాన్ ౨ వ క్లాసు చదువుచున్నాను. మీ పొత్తముపై వ్రాసిన విమర్శకును నాకుఁ దోఁచిన భంగిఁ బ్రైరేటి నుత్తరం బిచ్చితి..." (చేవ్రాలు.)

ఈ ప్రశిష్యుని పేరు, వీరేశ్వరశర్మ. ఇంటిపేరు మల్లంపల్లివారు. ఇతఁడు చాల స్వల్పప్రాయమువాఁ డనుకొందును. ఈతని తండ్రి మంచి విద్వత్కవి. కొమరులందఱును విద్వాంసులై పయికి వచ్చినారు. తండ్రిగారి యదృష్ట మభినందనీయము. ఈ ప్రశిష్యుని జూచినజ్ఞాపకము లేదు గాని యితనియన్నలం జూచినట్లు జ్ఞప్తియున్నది. వారల విద్యకన్నను వినయము మిగుల నభినందనీయము. "విద్యవలనను వినయంబు" అను నభియుక్తోక్తికి నిజమైన యుదాహరణ మాబాలురే! ఇతఁడుగూడ నట్టి వినయము గలవాఁడే అని నా యూహ. అగుచో మన "విమర్శకబంధులు" శ్రీ సుబ్బరాయ శాస్త్రులవారిపై నిట్లు కాలు దువ్వవచ్చునా అనియు సంశయింతును. కాని "సుబ్బరాయ శాస్త్రులవా రేమంత తారతమ్యమును గమనించిరి నే గమనించుట" కని యితఁ డనుకొని యుండు నని సమాధానము చెప్పికొంటిని.

అయినను ప్రశిష్యుని మందలించెదను. "అబ్బాయీ! సుబ్బరాయశాస్త్రులవా రుపాధ్యాయులు. నీ వింకను విద్యార్థివి వయస్సులోఁ గూడ నీకన్న వారు చాల పెద్దలు. తెల్వి తేటలు దైవాధీనములు గదా! మనకు వయస్సే ప్రధానము. వారు వారి తప్పును గ్రహించి క్షమాపణ చెప్పకొన్నను చెప్ప కొనకున్నను నీవు వారిపై కాలు దువ్వినందులకు క్షమాపణ చెప్పట యుక్తమనుకొందును. కావున నటు లొనర్తువుగాక"

చదువరులారా! ఇదివఱలో నిని గుఱించి నేను వ్రాయునప్పటికన్న నిపుడు కొంచె మెక్కుడు దేహారోగ్యము కల్గియున్నాను. లోకులు నా వ్రాయుట కంగీకరింపకున్నను "విమర్శకబుధుఁడు" గారి యింకొక వాక్యమును రంగమున కవతరింపఁ జేసి రెండు పంక్తులు వ్రాసి విరమింతును. క్షమింపుఁడు—

"వరుఁడు నళినాసన వాహన హంసములలో నొకఁడు, వధువు నళినాసన రథవాహన హంసపతివంశ సంభవ. అట్లయినచో, నేక గోత్రజనితులకు వివాహ మంగీకరింపవలయునా?"

చూచితిరా? విమర్శకబుధుఁడుగారి ధర్మశాస్త్రపరిశీలనము. హంసములకు వివాహమొనరించుపట్టునఁ గూడ—

"చాతుర్థ్యం" అను శ్లోకార్థమునే కాక "కూటస్థగణనాయాం తు స్వసారం మాతరం వినా, ఊనద్వాదశవార్షికీమ్." లోనగు శ్లోక తాత్పర్యములనుగూడ విచారించికాని చేయఁ గూడ దన్న తలో నున్నది. ఒకటి మన మాలోచించుకోవలెనేమో? సర్వసామాన్యమైన పక్షులవిషయమే యగుచో "విమర్శకబుధుఁడు"గా రింత విచారింపరు. ఈ పక్షులకు మనుష్యభాషణాదులే కాక చాలవిద్యలు వచ్చినట్లున్నది కావున వీనివివాహవిషయము మనుష్యులతోపాటుకూడ కాక అంతోయింతో బ్రహ్మసంబంధముకూడ నుంటచే బ్రాహ్మణులతోపాటు చేయింపవలె నని వారితాత్పర్యమేమో? మహత్కార్యములగు సంభాషణాదులు వీనియం దుండుటచేతనే మహద్విపత్తు చేసి—"ఏకగోత్రజనితులు" అని ప్రయోగించియున్నా రనుకొందమా? ఆ యీ సందర్భములను బట్టి యీ వివాహమునకు పంచకరహితమైన లగ్నముకూడ బలవత్తరమైనది యున్నంగాని విమర్శకుఁడుగారొప్పరు కాఁబోలును! ఇంతేకాక రజస్వలావివాహమునకుఁ గూడ నొప్ప రనుకోవలెను. పక్షుల విషయమున రజోదర్శనవయోనిర్ణయము పగయిరా లీయనకు తెలిసి చేయుంపు ననుకోవలెను. మఱచితి నింకొక పెద్దచిక్కున్నదికదా! "శారదా" బిల్లుబాధ కూడ గమనింపక యీనాలోఁగానే యీపక్షుల వివాహము జరుపవలె నని నిర్బంధింతురు కాఁబోలును! ఇతరు లెట్లైనను మానుదురు, ఈయనకును ప్రెంచిటవును యీనామము పరిచయము పూర్తిగా నుంటచే బిల్లుబాధకు

నేము భయపడము. అయ్యో! విమర్శనమా! నీ కెన్నిపాట్లు వచ్చినవి! నీకర్మ మెట్లు కాలుచున్నదో చూచితివా? 'కాదు. ఇది పురాణ భాషావేత్తల సంప్రదాయపు వాసనతో మిళితమైన విమర్శన' మందువా? అఘోరించినట్లే యున్నది నీ సమాధానము. చెప్పెద నాలింపుము. కాళిదాసు నెఱుఁగుదువా? రఘువంశ మెఱుఁగుదు వనుకొందను. అగుదో నందినీ ధేనువు నెఱుఁగకుందువా? ఎఱుఁగుదువు. దాని యందున్న మహాత్కార్యములనుమాత్ర మేల యెఱుఁగకుందువు? అగుచో, ఆనందినీ ధేనువునకు పంచభక్ష్య పరమాన్నములను బెట్టింపక కాళిదాసు దిలీపమహారాజువంటి చక్రవర్తిచేత గడ్డినే పెట్టించినాఁ డేలొకో? తెలిసికొంటివా?

"శ్లో. ఆస్వాదవద్భిః కబళై స్తృణానామ్"
(రఘువంశము. ౨ వ సర్గము)

ఎంత మహద్వివక్షకు తగినదానికేని జాతిధర్మ మనివార్య మనిరేకద! ఆనందినీ ధేను సంతానమునకు దాంపత్యవిషయమున వరుసవావు లుండునా? లోకమునమున్న పశువులలో నెక్కడనేని యీ విషయము నెఱుఁగనివారు మనుష్యమాత్రులలో నేజాతిలో నేని గలరా? భవతు. అది పక్షివిషయము, ఈ దృష్టాంతము పశువిషయ మందువేమో. పక్షులకుమాత్రము వరుసవావు లున్నవా? హంసముల నెఱుఁగవుగాని పావురములనేని యెఱుఁగవా? ఏకగోత్ర జనితులకఁట! వివాహమఁట! అంగీకరింప వలయునఁట!

మేలు! మేలు! మాటలాడనేర్చిన మాత్రాన జాతిధర్మములకు స్వస్తి చెప్పనెడల శ్రీహర్షాదులకీజ్ఞాన మేల లేకపోయినదో? "మృణాళాగ్ర భుక్కులనుగా శ్రీహర్షుఁడు హంసముల నేల చిత్రించెనో కదా? చిత్రించుఁగాక. దానినాంధ్రీకరించిన శ్రీనాథునకుఁ గూడ నవిరించుతెల్వి లేదాయెనే! "రసంబు పోషించియు, అనుచితంబు త్యజించియు" ఇత్యాదికము లెన్నో మాటలుపోద్ఘాతములో వ్రాసికొని కదా శ్రీనాథుఁ డాంధ్రీకరింప మొదలిడినాఁడు!

"చదలేటి బంగారుజలరుహంబుల తూండ్లు
భోజనంబులు మాకుఁ బూవుఁబోఁడి!"

అని యేల యాంధ్రీకరించెనో? మనుష్యభక్షణయోగ్యమైన వస్తువులనే భక్షించెద మని హంసచేఁ జెప్పించినదో "విమర్శకబుధుఁడు"గారినంటివా హానందింతురుగదా! స్థాలీపులాకన్యాయమున — "వెక్కిరింపఁబోయి" అనుసామెతను వాడినస్థలమునుబట్టి యే"విమర్శకబుధుఁడు"గారి తెల్వితేటలుస్పష్టమయినవిగదా! పిమ్మట. విమర్శించుపాత్రము నంగలి సవరణను గుఱుకింపక వృథాపోదెను పెంచి విలువగల భారతిపత్రికకు వ్యర్థపుఁ బనిగల్పించి, "చావల్ ఖరాబు" సామెతను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుటవలన మఱింత స్పష్టపడియుండును. ఇఁక నీ "ఏకగోత్రజనిత" వివాహ విచారమువలననో? "సర్వం సంపన్నం, సుసంపన్నం" అయిన దనుకొనివా

రండ రనుకొందును. ఈ వివాహసందర్భము ప్రథమాంకములోనిదే. ఇది నూటఁ దొంబది వంతులు పూర్తి యగువఱకు తిరుపతి శాస్త్రి గారు జీవించియేయున్నారు. ఇది మన మందుఁ బెట్టికొని యీ క్రింది గ్రంథమును పలుకింపుఁడు.

“తిరుపతిశాస్త్రిగారొక్కరే సంపూర్ణముగ నీ నాటకమును రచించిన నిట్టి పూర్వాపరవిరోధము లుండకుండునో? లేక యింత కన్న నెక్కుడుగా నుండునో?”

“విమర్శకబుధుఁడు” గారి తాత్పర్యము కాదు గాని పైకమాత్రము మీ వాక్యమున కర్థము, “అన్యవారిని జేయఁబోయిన” అనుప్రాసమెతకు స్ఫోరక మగుచున్నది కావున నిదిగూడ “బోల్పాకము” అన్నదానితో జమకట్టుకొని, అతని తాత్పర్యము నుబట్టియే పై వాక్యమున కర్థము చెప్పకొందము. తాను తెల్విలోపముచే మానాటకమునఁ జూపిన లోపములకు ముఖ్యకారణము, వేంకటశాస్త్రులుగారి రచనముగూడ నిందుఁ జేరుటయే యన్నది “విమర్శక బుధుఁడు”గారి తాత్పర్యమైయున్నది. అగుచో, ప్రథమాంకస్థమగు— “ఏకగోత్రజనిత వివాహము” వేం. శా. రచనకు సంబంధించినది కాదుగద! ఇది స్వవచోవ్యాఘాతమా, కాదా? బ్రదుకంతయు స్వవచోవ్యాఘాతముగా నున్నప్పుడు—ఇది అని విడఁదీసి చూపవలసి నని ప్రాజ్ఞు లందురు కాఁబోలును! అగుచో, నీక్రిందిమాటలు వ్రాసి ముగింతునుగాక—బాగుగ నాలోచించినచో నీనాటకము రచించుటకు, తి. శా. గారును అర్హులు గారు, వేం. శా. గారంతకు మున్నే కారుగదా! ఈ కథానాయిక ప్రభావతి గాని, నాయకుఁడు ప్రద్యుమ్నుఁడు గాని, లేక యిరువురుంగాని యేకొంచెమైనను అప్రస్తుతములే మైనవో నెన్నఁటికేని యిద్దాని రచనకు మా వోలేటి వెంకటసుబ్బరాయశాస్త్రులవారే పూనుకోవలయు ననుకొందును. అది యటులుండె. సంశయమున్నచో, విమర్శకబుధుఁడుగారు వ్రాసిన చొప్పున—“జీవతః కనేః ప్రష్టవ్యమ్” కనుక జీవించియున్నవారొకకార్డు వ్రాసి కనుఁగొనవచ్చునే! లేదా తన కన్నఁ గొన్నిరెట్లధికుఁడు, తారతమ్య జ్ఞానశాలి, మాయింటి పిల్లుఁడు, విశేషించి తన కన్నయునైన సూర్యనారాయణశాస్త్రి నడుగవచ్చునే! లేదా? అతనిద్వారమున నాకు కబురుచేసి తెలిసికోవచ్చునే! పత్రికలో వ్రాసియే కనుఁగొనవలెనోటు? కావున నీప్రయత్నము సర్వథా యశస్సంపాదనార్థ మనుకోకతప్పదు. దానికిని మంచిమార్గము లనేకము లున్నవి. ఈయన వాని నన్నిటిని విడిచి యీముళ్లకంచెలోఁ బడినాఁడు. పాపము! గ్రంథకర్తచే క్షమాపణచెప్పించి సంతోషింపవలయు నని యీయనకుతూహలము. చూడుఁడు.

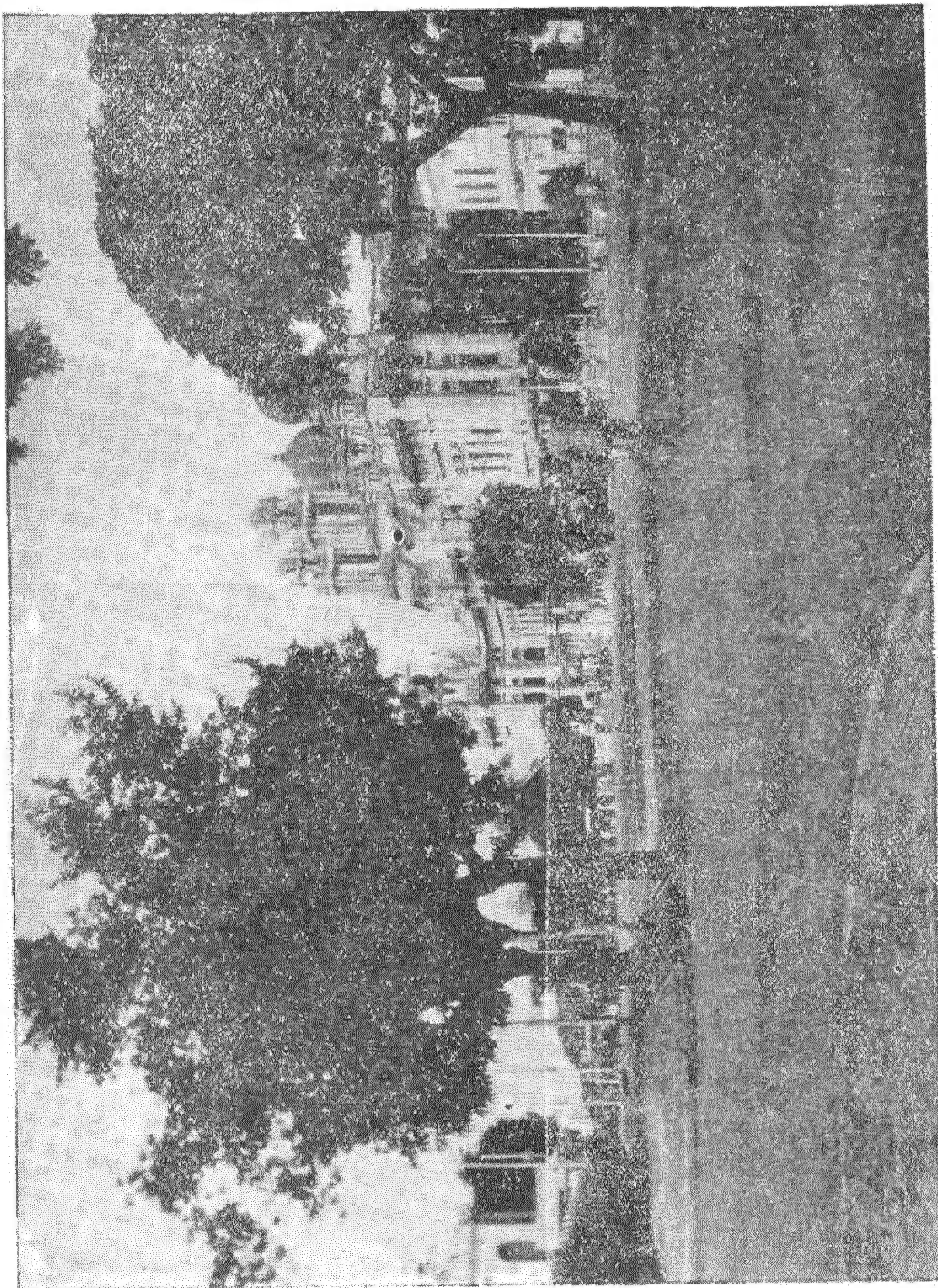
“పరిశీలించి సవరింప నక్కఱలే దనిన సంతసము”

పై వాక్యమువలన “విమర్శకబుధుఁడు” గారికుతూహలము వెల్లడి యగుచున్నది గదా? ఈయనను తెలిచుగా మీరు విమ

ర్శకబుధుఁ డని వ్రాయుచుంటిరే, కారణ మేమని చదువరు లడుగుదురేమో ? ఆబిరుద మాయనవాక్యములయందలి దే !

"శ్లో. గుణదోషౌ ... నియచ్ఛతి" అను విషయము విమర్శకాన్యబుధవిషయమని చెప్ప వలయును."

ఈయన కేవలబుధుఁడు కాక "విమర్శక బుధుఁ"డఁట! అక్కతమున "గుణమును గ్రహించుట మాని దోషమునే గ్రహించు" నఁట! అందులకై వెదకి వెదకి— "వెక్కిరింపఁ బోయి బోల్తాపడెను" కాఁబోలు; నాకు గ్రిష్టికను వెదకికొను పరిశ్రమలేకుండఁ జేసి పెట్టినందుల కీ "విమర్శక బుధుఁడు" గారిని మిక్కిలి యభినందించుచు, నిప్పటికి దీనిని ముగింతును. ఇంకొకపరి "ప్రతిఫలన" మునుగూర్చి యోపిక తెచ్చికొని కొంచెక వ్రాయుదును. వ్రాయుట కేమిగాని యీవిమర్శకబుధుని లోలోనేని అన్న సూర్యనారాయణశాస్త్రి మందలించుట యావశ్యక మని నాతలంపు. ఇది యుక్తమే యని తోఁచిన దో నతఁ డట్లొనరించుఁగాక. లేదా, "కాఁదగ్గపని గంధర్వులే యున్నవి!!"

K. M. R.

ఊటీ దృశ్యము

పద్యానుబంధము

వ్యాకరణవిద్యాప్రవీణ, ఉభయభాషాప్రవీణ,

ఆ కె ళ్ల శే షా ద్రి

ధాతువులు సకర్మకములనియు, నకర్మకములనియు రెండువిధములు. కర్మంబుతోఁగూడినవి సకర్మకములు; కర్మశూన్యము లకర్మకములు. 'కొట్టు' మొదలగుధాతువులకు 'పుక్కి' మొదలగు కర్మంబు లుండును గాన నవి సకర్మకంబులు; 'నవ్వు' మొదలగువానికిఁ గర్మంబుండ నేరవు గాన నాధాతువు లకర్మకంబులు.

సకర్మకధాతువులకంటె లకారములు కర్త్రర్థమునందును, కర్మార్థమునందును వచ్చును. అకర్మములకంటెఁ గర్త్రర్థమందుమాత్రమేవచ్చును. ఈయర్థమునే పరవస్తు చిన్నయసూరిగారు "లకారాదులు సకర్మకంబునకుం గర్తృకర్మంబులందును, లాఁతికిం గర్తయందు నగు" (బాల. వ్యా. క్రి. ౪౫.) అని చెప్పియున్నారు.

సకర్మకము కొట్టుధాతువునకుఁ గర్త్రర్థమున లకారాదులచే "కొట్టుచున్నాఁడు, కొట్టెను, కొట్టఁగలఁడు, కొట్టును" మొదలగురూపము లేర్పడును. ఇంకఁ గర్మార్థమున "పడుధ్యనుబంధంబు కర్మంబునం దగు" (బా. వ్యా. క్రి. ౪౬.) అనుసూత్రముచే 'పడుజి' అను ననుబంధమును, పడుజియందలి జిత్త్వముచే "జిత్తు పరంబగునపు డుత్వంబున కత్వం బగు" (క్రి. ౭౦.) అనుసూత్రముచే ధాతూకారమున కత్వమును, "కలజిపడుజులు పరంబు లగునపుడు నుగాగమం బగు" (క్రి-౨౧) అనుసూత్రముచే నుగాగమంబును, ఆనుగాగమము ద్రుతమగుటంజేసి యద్దానికి ద్రుతకార్యములును రాఁగా, 'కొట్టఁబడు' అను ధాతురూప మేర్పడును. దీనికంటె లకారాదు లుత్పన్నము లగుటచే "కొట్టఁబడుచున్నాఁడు, కొట్టఁబడెను, కొట్టఁబడఁగలఁడు, కొట్టఁబడును" మొదలగు రూపము లేర్పడును.

"రాముఁడు రావణునిఁ గొట్టుచున్నాఁడు, రామునిచే రావణుఁడు కొట్టఁబడుచున్నాఁడు" అనువాక్యద్వయమునందును రాముఁడే కర్త, రావణుఁడే కర్మంబు. ఇచ్చట 'కొట్టు' ధాతువునకు 'బాధకలిగించుట' అని యర్థము. బాధ యనునది ఫలము, కలిగించుట యనునది వ్యాపారము. ఈరెండును ధాత్వర్థములేయని సిద్ధాంతము. "ఫలవ్యాపారయో ర్ధాతుః" అని వైయాకరణభూషణసారము. ధాత్వర్థవ్యాపారాశ్రయంబు కర్తయనుటచే 'కొట్టు' ధాత్వర్థము 'కలిగించుట' అనువ్యాపారమునకాశ్రయమగుటంజేసి రాముఁడు కర్త. ధాత్వర్థఫలాశ్రయంబు కర్మం బనుటచే 'కొట్టు' ధాత్వర్థమగు బాధ అనుఫలమున కాశ్రయ మగుటంజేసి రావణుఁడు కర్మం బనఁబడును.

'రాముఁడు రావణునిఁ గొట్టుచున్నాఁడు' అనుచోటఁ గర్త్రర్థమున లకారము వచ్చుటచే లకారముచేతఁ గర్త యభిహితుఁడయ్యెను. ఇచటఁ గర్తృకారకవాచకమగు రామశబ్దముకంటె "చేతవర్ణకంబు కర్తకగు" (కార-3.) అను సూత్రముచేఁ దృతీయ ప్రాప్తించుచున్నను, నుక్తార్థంబగుటచే "ప్రాతిపదికసంబోధనోక్తార్థంబులందుఁ బ్రథమ యగు" (కార- ౧ సూ.) అను సూత్రముచేఁ బ్రథమయే వచ్చును. మఱియు నిచ్చటి లకారముచేఁ గర్తయేకాని కర్మంబుక్తము కాకపోవుటచేఁ గర్మకారకవాచకమగు రావణశబ్దముకంటె నుక్తార్థప్రథమకుఁ బ్రాప్తి లేమింజేసి "కర్మంబున ద్వితీయ యగు" (కార-౨.) అనుసూత్రముచే ద్వితీయయే వచ్చును. కాన 'రాముఁడు రావణునిఁ గొట్టుచున్నాఁడు' అని యగును.

ఇంకఁ గర్మార్థమున "రామునిచే రావణుఁడు కొట్టఁబడుచున్నాఁడు" అనునపుడు కర్మార్థమున లకా

రము వచ్చుటచే లకారముచేతఁ గర్మం బభిహితమయ్యె. ఇచ్చట రావణశబ్దముకంటె "కర్మణంబున ద్వితీయయగు" అనుసూత్రముచే ద్వితీయ ప్రాప్తించుచున్నను, దానిని బాధించి "ప్రాతిపదిక సంబోధనోక్తార్థములందుఁ బ్రథమ యగు "అనుసూత్రముచేఁ బ్రథమయే వచ్చును. ఇంక లకారముచేఁ గర్త యభిహితము కాకపోవుటచే నుక్తార్థ ప్రసమకుఁ బ్రాప్తిలేమిని, "చేతవర్ణకంబు కర్తకగు" అనుసూత్రముచేఁ దృతీయయేవచ్చును. కావున "రాముని చే రావణుఁడు కొట్టఁబడుచున్నాఁడు" అని యగును.

పై ప్రక్రియయంతయు బాలవ్యాకరణము ననుస రించి చేయఁబడినది.

ఆంధ్రవ్యాకరణములలో నెల్ల నతి ప్రాచీనమనఁ దగు నాంధ్రశబ్ద చింతామణిని రచించిన నన్నయభట్టా రకుఁడు "కర్మణ్యనుబంధస్స్యా త్పతిధాతుః కర్తృవచ్చ తద్విధయః" (క్రి. ప.) అని చెప్పియున్నాఁడు. ఈ సూత్రమునకు వ్యాఖ్యాతలు, ప్రతిధాతువునకును గర్మా ర్థమున 'పతిధాతువు,' అనఁగా 'పడు' అనుధాతు వను బంధముగా వచ్చుననియుఁ, బిమ్మటఁ దదనుబంధ విశిష్ట ధాతువుకంటె లకారాదులు కర్త్రర్థమున వచ్చునట్లే వచ్చుననియు, నర్థము చేసియున్నారు. కాని ధాతువు కంటె నీయనుబంధము వచ్చునని వ్యాఖ్యానముచేసినచో 'కొట్టుపడుచున్నాఁడు'అను ననిష్టరూపమగును. 'కొట్టఁ డు, కొట్టగలఁడు' మొదలగు రూపముల నిష్పత్తికొఱకై చింతామణి క్రియాపరిచ్ఛేదమునందుఁ జెప్పఁబడిన 'వ్యతి రేకాదౌ భావిని చాత్ స్యాత్' అనుసూత్రమునందలి యాదిపదముచే నత్వము చేయునమనినను 'కొట్టఁబడు, కొట్టంబడు, కొట్టన్‌బడు' అను రూపములలోని ప్రుత కార్యములను బొందునకారము నెచ్చటనుండి తేఁగలము? అట్టినకారమును విధింపకుండుట పర్యాలోచింపఁగా నీ పడ్వనుబంధము కేవల ధాతువులకంటె వచ్చునని యాతని యాశయము కానట్లును, తుమున్నాద్యర్థ నుజ్వ్యంతములను నసమాపక క్రియలకంటెఁ బడుధాతు వనుప్రయుక్తమగు నని యూహించియుండునేమోయనియుఁ బొడగట్టు చున్నది.

నన్నయభట్టు తుమున్నాద్యర్థ నుజ్వ్యంతముల కంటెఁ బడుధాతు వనుప్రయుక్తమగునని స్పష్టముగాఁ జెప్పియుండలేదు. పడుధాతు వారూపములో నున్నదని మాత్రము స్పష్టముగాఁ జెప్పియున్నాఁడు. కాని యిచ్చటి ప్రుతకార్యముల నాతఁడు సాధింపకుండు టయు, నీరూపము పదద్వయముచే నేర్పడియుండునని చెప్పుట కవకాశముండుటయు నా పై యూహకు దారి చూపుచున్నవనుమాట సత్యదూరము కాదు. ఇట్లే వండఁగలఁడు మొదలగు భవిష్యదర్థక క్రియలలోఁగూడ ప్రుతకార్యములను సాధింపకుండుటచే నవికూడ నుజ్వ్యం తములకంటె 'కలఁడు' అను క్రియను జేర్పఁగా నేర్ప డినరూపములే యైయుండు నని నాయూహయు, దాని కుపపత్తులును భావసంవత్సర వైశాఖమాస భారతిలోఁ బ్రకటించియేయున్నాను.

కాఁబట్టి 'కొట్టఁబడుచున్నాఁడు' మొదలగు శబ్దరూపములు చిన్నయసూరి తలఁచిన ట్లేకపదములు కాక 'కొట్టన్' అను నసమాపకక్రియయును, 'పడు చున్నాఁడు' అను సమాపకక్రియయును జేర్పఁగా నేర్పడిన వని మన మూహింపవచ్చును.

అట్లయినచో 'రామునిచే రావణుఁడు కొట్టఁ బడుచున్నాఁడు' అనువాక్యమందలి రెండుక్రియలును నేకకర్తృకములా? భిన్నకర్తృకములా? అయినఁ గర్తృన్వయ మేది? అచ్చటి విభక్తులకు సాధుత్వ మెట్లు? వాక్యమున కర్థ మేమి? అనుప్రశ్నలకు సమా ధానము లూహింతము. ఇచ్చట వాక్యార్థము మూఁడు విధములుగాఁ జెప్పవచ్చును.

౧. 'కొట్టన్' అనునది భావలక్షణార్థనుజ్వ్యం తము. దీనికి 'కొట్టఁగా' అని యర్థము. ఈయర్థము నందు నుజ్ప్రత్యయము బాలవ్యాకరణమున విధింపఁ బడినది. (మా. క్రి. ప. ౪౦ సూ.) 'పడుచున్నాఁడు' అనఁగా 'పొందుచున్నాఁడు' అని యర్థము. 'సుఖ పడు, శ్రమంపడు' మొదలగుచోటులందు 'పడు' ధాతువునకు 'అనుభవించు, పొందు' అను నర్థములు ప్రసిద్ధముగానే యున్నవి. ఇచ్చటఁ గొట్టుటలో రాము

నికిని, పడుటలో రావణునకును గర్తృత్వము కలదు. 'రాముఁడు కొట్టఁగా రావణుఁడు పడుచున్నాఁడు', అనఁగా 'అనుభవించుచున్నాఁడు' అని యర్థము. ఈపడుధాతువు సకర్మకముకాన, దేని ననుభవించుచున్నాఁడని ప్రశ్నరాఁగా, సన్నిహితధాత్వర్థఫలమే కర్మంబుగ నన్వయించుటచే, 'రాముఁడు కొట్టఁగా నా కొట్టుటవలని ఫలమగు బాధను రావణుఁ డనుభవించుచున్నాఁడు' అని వాక్యార్థము సంపాదింపవలయును. కావున నీ కర్మార్థక ప్రయోగమునందు రావణునికిఁ గర్తృత్వమేకాని కర్మత్వ మెంతమాత్రమును లేదన్న మాట! రావణునికిఁ గూడ కర్తృత్వ ముండుటచేఁ దృతీయ ప్రాప్తించుచున్నను, 'పడుచున్నాఁడు' అను క్రియలోని లకారముచేఁ గర్తృత్వ ముక్తమగుటచే నుక్తార్థప్రథమయే వచ్చినది. మఱియు 'కొట్టన్' అను పదమునందలి నుఙ్ప్రత్యయము భావలక్షణార్థమున వచ్చినదేకాని, రామునియందలి కర్తృత్వమును జెప్పఁజాలదు గాన, నుఙ్యంతధాత్వర్థవ్యాపారాశ్రయత్వరూప కర్తృత్వమును నిమిత్తముగాఁ జేసికొని 'రామునిచేన్' అని తృతీయ వచ్చుట నిర్బాధ మని యెన్నఁదగి.

'రాముఁడు రాఁగా లక్ష్మణుఁడు గాంచెను' అను నుదాహరణమునందువలె 'భావార్థకాది యోగంబునం గర్తకుం బ్రథమ యగు (బా. వ్యా. కార. ౩౨) అను సూత్రముచే నుఙ్యంతయోగమునఁగూడఁ బ్రథమ రావలసినదేయని శంకింపంబనిలేదు. చిన్నయసూరి 'కొట్టఁబడుచున్నాఁడు' అనురూపము నేకపదముగానే తలంచి యున్నందున, దానిలోని 'కొట్టన్' అనుదానిని భావలక్షణార్థనుఙ్యంతముగా గ్రహింపనివాఁడు కాకపోవుటచే నిచ్చటితృతీయ యాతనిసూత్రముచే సాధింపఁబడక పోయినను క్షతి లేదు. ఆతఁడు 'రాముఁడు రాఁగా లక్ష్మణుఁడు గాంచెను' అనునది మొదలగునవియే భావలక్షణార్థనుఙ్యంతోదాహరణములుగాఁ దలఁచి,యచ్చటఁ గర్తకుఁబ్రథమయే ప్రయోగములలోఁగానవచ్చుటం జేసి, యాప్రథమనే యా సూత్రముచే సాధించుకొని యున్నాఁడు. ఇచ్చటి తృతీయను మఱొకవిధముగా సాధించుకొనినాఁడని మొదటనే వ్రాసితిని.

౨. 'నీవు కొట్టవలయును' అను మొదలగుచోటులందు వలయువాదిధాత్వర్థములోఁ గొట్టుధాత్వర్థవ్యాపారమునకును, నద్దానిలో యుష్మచ్ఛబ్దార్థమునకును గర్తృత్వము కలదుగదా! ఇట్టి ప్రయోగముల సాధుత్వమునకై చిన్నయసూరి "వలయువాదిక్రియలకుం గర్తయగు భావంబునందు నుఙ్యగు"(క్రి. ౧౨౨) అనుసూత్రముచే 'కొట్టన్' అను చోట భావార్థమునందు నుఙని విధించినాఁడు. నుఙ్యంతధాత్వర్థమగు కొట్టుటలో యుష్మచ్ఛబ్దార్థమునకుఁ గర్తృత్వమున్నను, "భావార్థకాదియోగంబునం గర్తకుం బ్రథమయగు '(కార. ౩౨) అనుసూత్రముచేఁ బ్రథమయే వచ్చును. ప్రౌఢవ్యాకరణకర్తకూడ దీనిననువదించి, యిచ్చటినుఙ్యంతముచేఁ గర్తయభిహితప్రాయ మనునభిప్రాయమును సూచించియున్నాఁడు. చూ|| "కర్తృభూతక్రియతోఁడఁ బత్కర్త కన్వయం బగు"(క్రి. ప. ౨౭ సూత్రము.)

కనుక 'నీవు కొట్టవలయును' అనుచోట 'యుష్మత్కర్తృకమగు కొట్టుట వలయును' అనియు, 'నీవు కొట్టఁగూడదు' అనుచోట 'యుష్మత్కర్తృకమగు కొట్టుట కూడదు' అనియు నర్థముకదా!

పైయుదాహరణములలో భావార్థమున నుఙవచ్చినట్లే 'కొట్టన్‌బడుచున్నాఁడు'అనుచోటఁగూడ 'కొట్టు' ధాతువునకంటె భావార్థమున 'నుఙ' వచ్చిన దనుకొందము. వలయువాదిక్రియలలో నుఙ్యంతధాత్వర్థవ్యాపారమునకుఁ గర్తృత్వమున్నట్లే, యిచ్చట 'పడు' ధాత్వర్థములో నుఙ్యంతధాత్వర్థఫలమునకుఁ గర్మత్వ మున్నదనుకొందము. ఇచ్చట నుఙ్యంతధాత్వర్థవ్యాపారములో రామునికిఁ గర్తృత్వము కలదు గాన 'రామునిచేన్' అనుతృతీయ యుపపన్న మగును. ఇట్టియభిప్రాయ మెచ్చటను వ్యాకరణకర్తలు సూచించియైన నుండలేదు. ఇచ్చటఁగూడ మొదటిరీతియందువలెనే రామునికిని రావణునికినిగూడఁ గర్తృత్వమే కలదు.

౩. 'కొట్టక రామునిచేతన్ రావణుఁడు పడుచున్నాఁడు' అనుచోటనున్న 'చేతన్' అనునది యాప విభక్తికాంతమగు చేయిశబ్దముయొక్క సప్తమ్యేకవచనము. 'కొట్టక' అనునది తుమర్థ నుఙ్యంతము. 'చెట్టునుండి పండుపడెను' అనుచోటునందువలె నిచ్చటిపడు ధాతువునకు 'పతన మగు' అని యర్థము. ఈయర్థమునందిది యకర్మకము. 'కొట్టుటకు రామునిచేతిలో రావణుఁడు పడుచున్నాఁడు.' అని యర్థము. పడుటలో

రామునిచేయి యధికరణముగాన, 'రామునిచేతన్' అని సప్తమివచ్చినది. సన్నిహితుఁ డగుటచే రాముఁడే కొట్టుటలోఁ గర్తగా నన్వయించును. కొట్టుటకై రామునిచేతియందు రావణుఁడు పడుచున్నాఁ డనఁగా, రాముఁడు రావణునిఁ గొట్టుచున్నాఁడని యర్థము. ఇచ్చటఁ గర్మంబగు రావణునికే కర్తృత్వము కలదు. తెనుఁగున నిట్టి కర్మకర్తృ ప్రయోగము లున్నవి. "పది రూపాయలు జేబులోఁబడినవి. అన్న ముడుకుచున్నది." మొదలైనవి. రూపాయలు స్వయముగా జేబులోఁబడలేవు. కర్త వానిని బడవేయవలయును. అయినను, రూపాయ లనాయాసముగా లభించినవను నర్థమును దెలియఁజేయుటకై యిట్లు ప్రయోగింతుము. ఇట్లే యన్నము నెవరైనను నుడికింపవలయునేకాని, యది స్వయముగా నుడుకదు. అయినను 'తొందరగా వంటచేయుచున్నాను. ఆలస్యము లేదు. తినుటకై రెమ్ము' అను నర్థమును బోధించుటకై యన్న ముడుకుచున్న దని యందుము. ఇట్టిదే 'కత్తి తెగుచున్నది.' మొదలగున వని యెఱుంగునది.

సంస్కృతవైయాకరణులు సౌకర్యాతిశయము సూచింపఁబడినపుడు కర్మాదికారకములుకూడఁ గర్తృత్వము నొందు నని చెప్పి, యట్లే యుదాహరించియున్నారు చూడుఁడు.

"యదా సౌకర్యాతిశయం ద్యోతయితుం కర్తృవ్యాపారో న వివక్ష్యతే, తదా కారకాన్తరాణ్యపి కర్తృసంజ్ఞాం లభన్తే, తేన పూర్వం కరణత్వాది సత్త్వేపి సంప్రతి కర్తృత్వా త్కర్తరి లకారః. అసి ఛినత్తి, కాష్ఠాని పచన్తి, స్థాలీ పచతి, ఓదనః పచ్యతే"

(సిద్ధాన్తకౌముది, కర్మకర్తృప్రక్రియ.)

కాఁగా నిచ్చటి 'చేతన్' అనునది సప్తమ్యంతమే! కాని క్రమక్రమముగా భాషలోఁ బ్రత్యయముగా మాఱియుండుటచే నిది తృతీయావిభక్తి యని యనుకొని, యీవాక్యమందలి విభక్తుల సాధుత్వమునకై చిన్నయసూరిగారు మాఱుదారి త్రొక్కవలసివచ్చినది. చాలవఱకుఁ బ్రత్యయములు ప్రత్యేకపదజన్యములే యని భాషాశాస్త్రవేత్తల యభిప్రాయమై యున్నది.

పై మూఁడుమార్గములలోఁ జివరిమార్గమే భాషాశాస్త్రసంప్రదాయము ననుసరించియుండుటచే, నద్దియే యుక్తతమముగాఁ గన్పట్టుచున్నది. "కర్మణ్యనుబంధకస్యాత్పతిధాతుః" అని చెప్పిన చింతామణికూడఁ బతనార్థకమగు పడుధాతు వనుబంధకమగు నని బోధించుచు నీమూఁడవపక్షమునే సూచించుచున్నదా యనవచ్చును.

'కొట్టఁబడుచున్నాఁడు' మొ. లగునవి పదద్వయజన్యములని మహాకవుల ప్రయోగములును జాటుచున్నవి.

(౧) "కానంగఁ బడునన్నఁ గైకొని" (భారతము.)

(౨) "పతితులనఁగఁబడుదురు జగతిన్" (పద్మపురాణము.)

(3) నలుచేత విడువంగఁబడిన వాంఛ. (భార. అర.)

పై యుదాహరణములలో 'కానఁబడును' 'అనఁబడుదురు' 'విడువఁబడిన' అనునవి యేకపదములే యయినచో వానిలో మధ్యమున 'కన్' అనునది యుండుట యసంభావ్యముకదా! కాన నారూపములు పదద్వయజన్యము లనియే యూహింపవలయును. ఇట్టిప్రయోగము లెన్నియేని చూపవచ్చును.

ఇంగ్లీషు మొదలగు మఱికొన్నిభాషలలోఁగూడ నీయర్థమున రెండురెండుపదములనే వాడుచున్నారు.

సంస్కృతవైయాకరణులుకూడ 'సవితా + అసి' అను రెండుపదముల నేకపదముగా భ్రమించి, ప్రక్రియ సృష్టించి, సంస్కృతభాషలో 'లుట్' అను లకారమును క్రొత్తగాఁ బుట్టించిరని సంస్కృతభాషాశాస్త్రవేత్తల యభిప్రాయము. (చూడు: భావ సంవత్సర వైశాఖమాస భారతిలోని 'ఆంధ్ర క్రియావిశేషములు' అను నావ్యాసము.)

ఇట్లే తెనుఁగులోని 'కొట్టఁబడుచున్నాఁడు' మొదలగు రూపములుకూడఁ బదద్వయ నిష్పన్నములే కావచ్చును. అయిన నీయాంధ్రవ్యాకరణకర్తలు తాము వ్యాకరణములు వ్రాయునపుడు విశేషముగా సంస్కృతవ్యాకరణము ననుసరించినవా రగుటచే సంస్కృతమందలి 'హన్యతే' మొదలగు కర్మార్థకక్రియలు పదద్వయజన్యములని యనుటకు నిశ్చితప్రమాణము దొరకనందున, నీవ్యాకరణమునఁగూడ నీక్రియలను స్వతంత్రైకపదములనుగా సంస్కరించియుందురు.

కాని, వీని నిట్లు స్వతంత్రైకపదములనుగా సంస్కరించుట భాషాశాస్త్ర సంప్రదాయ విరుద్ధమేమో యని నాయభిప్రాయము.

'బతికి చెడినా తెనుగు ప్రాణమ్ము పోలేదు!'

కవి — సంకీర్తకుడు — విమర్శకుడు - వ్యాసకర్త - కథానక రచయిత

ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి

డే. విశ్వేశ్వరరావు

కొంచెపాటి యువకులను సారస్వత వర్ధమానుల శ్రేణిలో ఇతను సంచిస్థానాన్ని ఆక్రమించాడు. కవిత్వంలోనూ కావ్యవిమర్శలోని క్రొత్తపోకడలు కథానకరచనలోని విశిష్టతా అలవరచుకొన్న ఈతను అధునాతనాంధ్ర సారస్వతయుగంలో ముంచిస్థానాన్ని ఆక్రమించుతాడు. సాహిత్య విమర్శలో ఎన్నదగిన పరిణతి పొందిన ఇతణ్ణి సారస్వతవర్ధమానుల్లో చేర్చుటకు కారణం ఇతడు కావ్య నిర్మాణంలోనూ, కథానక రచనలోనూ ఇంకా చూప వలసిన రచనా గాంభీర్యాన్ని, వివరణాసౌష్ఠవాలననూ, కథా వైశిష్ట్యమూ మాత్రమే * కవిగా, విమర్శకుడుగా, వ్యాస - కథానకరచయితగా నీతడు చూపిన నేర్పు కూర్పుల నింక నిర్ణయించేను.

౧

కవి:

"Poetry is the flower of magic, not of logic" —Edith Sitwell,

తెనుగువీణ — సమీక్షాపంచకం[1] — సాహిత్య గోష్ఠి[2] కథాశ్రేణి[3] పై వాటి కుదాహ్యాలు.

వీరేశలింగయుగంలో పానుగంటిగారివలె అధునాతనాంధ్ర సారస్వతయుగంలో ఇతడే సారస్వతంలోని వివిధాంగాల్లో కొంచెమో గొప్పో సంబంధం కలవాడు. గురజాడ అప్పారావు, రాయప్రోలు సుబ్బారావుగార్లు ప్రారంభించిన నవీనాంధ్ర సారస్వతోద్యమంలో ఉత్సాహంతో పనిచేస్తూన్న పలువురు యువకుల్లో ఇతనొకడు. నూతన మార్గాల్లో సాహిత్యవిమర్శ, కథానక రచనా, కావ్యనిర్మాణం చేస్తున్న

†'శ్రేమికలుగక బ్రతుకొకటి!' అనే రాయప్రోలు కవీంద్రుని వ్యసూత్రంమీద తన కవితాప్రవృత్తిని నడిపింప యత్నించినాడు. లోతు లేకపోయినా హృదయంమీద పనిచేసేకవితగా కావ్యాన్ని దిద్దుకొంటాడు. "ప్రసన్నాత్మ" లోని వలె ఏదో గురంతానను ఆత్మవిచేసిన పూర్వకంగా పరమేశ్వరుని ద్దేశించి చెప్పు కుంటాడు:

1. "ఉపన్న" అనినట్లుగ ఈగ్రంథాన్ని 'సమీక్షాపంచకం' అనుటకన్న చాలా ఉచితంగా కనపడుతుంది, గ్రంథనామం 'వ్యాసావళి' అని ఉన్నప్పటికీ. 2, 3. ఈ రెండు గ్రంథాలూ ఇంకా అముద్రితాలు.

* "Even the greatest men of letters are in a sense men of promise"
("Triveni" Vol. I, p 96.)

† ఆధునికాంధ్రకవిత్వంలో అభిమానవిషయం ప్రేమ. ఇది ఎంతగానో ప్రశంసనీయము — ఆంగ్లకవి Baily "Poets are all who love, who feelgreat truths and tell them; and the truth of truth is Love" అన్నారు.

"ప్రాకికొనివచ్చినాడ విశ్వాంగణమున
కీ సుకూరభారమ్ము సహించుకొంచు
నీ మధురహాసమురళి విన్పించునంత
నీ సమామోహభరము వాసించునంత

....

ఈ ప్రపంచమ్ము పరమమోహాంకితమ్ము......
తీసుకొని వచ్చి నన్నిట నంపినావు
ఓ ప్రభూ! పూతనవనీత జీవితముల
నర్థమే చేసికొనని నిర్భాగ్యులంగూ
వేగలే నాగలే నింక విడిచివత్తు
తీసికొనిపొమ్ము! నీశాంతి ధామమునకు* "

ఈపద్యాలలో రవీంద్రకవిచంద్రుని మర్మకవిత్వ (Mysticism) ఛాయలు బహుళంగా గోచరమౌతు న్నవి. వైష్ణవగీతాలలోని ప్రేమోన్మాదమూ, హృదయ పక్వతా ఇందులో ప్రత్యక్షము.

' ప్రేమప్రవృత్తిని బహుభంగుల ఆకళించుకొని పలుపోకలు పోయినా డీ కవి. పరావృత్తమైన ప్రేమ వేదనను 'ఈ కుసుమము కోలపే ఎవరికో పయచేయుము ప్రేమమూర్తికై' అని వెలిగ్రక్కేను. ఇంకా, విస్మృత ప్రేమ సన్నివేశాన్ని తలుచుకొని ఉవ్విళ్లూరే ఒకస్నిగ్ధ హృదయచిత్రము. కను హృదయంగమము.

"త్రవ్వుకొలంది పూర్వపు కథల్ నవయౌవన తీవ్రవేళలం దవ్విధి దారుణంబుగ నదించు నభోధినకాల మేఘముల్."

(కావ్యం : ఏనాటిమాటలో)

ఈ ప్రేమసన్నివేశాని కిచ్చిన ఉపాధి (Back Ground) తీర్పు ఇంకా మనోహర మయినది :—

'ఉరుములకు పొంగిపోయి మయూరరాజు
హేమరత్నకిరీట మూడించు ప్రోల'

ప్రకృతిలో ఉండే వివిధానుభూతులను ఆకళించుకొని ఒక అవ్యక్తవేదనతో ఇట్లా వివృతుడౌతాడు మరొకచోట... (కావ్యం: ఏమో.)

'ఏపువ్వు పూసినా
ఏపాట పాడినా
ఎందుకో ఈహృదయ

---

* I am restless. I am athirst for far-away things
My soul goes out in a longing to touch the skirt of the dim distance
O Great Beyond, O the keen call of thy fluk!
I forget, I ever forget, that I have no wings to fly, that I am bound in this spot evermore.
I am eager and wakeful, I am a stranger in a strange land.
Thy breath comes to me whispering an impossible hope
Thy tongue is known to my heart as its very own
O Far-to-seek, O the keen call of thy flute!
I forget, I ever forget, that I know not the way, that I have not the winged horse.
I am listless, I am a wanderer in my heart
In the sunny haze of the languind hours, what vast vision of thine takes shape in the blue of the sky!
O Farthest end, O the keen call of thy flute!
I forget, I ever forget, that the gates are shut everywhere in the house where I dwell alone! — Rabindranath Tagore — The Gardener (5th song.)

మింత కళవళ పడునుకే?' అంటూను. 'చుక్కల మేడపైని జాబిలిరాజు' పకపకా నవ్వితే తన హృదయం 'కళవళపడునట! *

కవి ఒకప్పుడు పరావృత్త ప్రేమకు ఫలితంగా విరాగి అయి నిర్విణ్ణుడౌతాడు—అయి 'నీనవ్వు వెలుగులో నిలుపలేనీ బ్రతుకు, కమలినీ! కమలినీ! కరమెత్తి పిలువకే"

అని అపవృత్తిలోనికి దిగుతాడు. "మారుమ్రోత" కాళిదాసు ఒక అనుభవానికి విపులవ్యాఖ్యానం.

'వేలయుగములనాటి
ప్రేమవేదన రేగి
ఈయెడద చీల్చుకొని
ఎగసె "లావా" వోలె'

గేయాలలోని పలుకుతీర్పు చక్కగా ఉంది. భావప్రకటన స్వాదుగా వెల్లినది. ఇతనికవిత్వం పద్యాల్లోకంటే గేయాల్లోఉంటే బాగానవుస్తుందేమో అనిపిస్తోంది. తెనుగుకవిత్వం పద్యంలోకంటే గేయంలో బాగా ఒదుగుతుందనే నమ్మకంగల గురజాడ శ్రేణికి చెందుతాడితడు. గేయరచనలో అందెవేసినచేయి 'భావకవిసామ్రాట్టు' బసవరాజును మేలుబంతికి తీసుకుంటే ఈతనిగేయాలు ముందుముందు చక్కగా నడుస్తాయి. ఈకవి "దిగనారిపోయిన
తెలుగుబిడ్డణ్ణి"

అని 'రాజమంద్రి' అనేగేయంలో తెనుగుతనాన్ని పురెక్కిస్తాడు. 'గోదావరమ్మ'ని 'కంట చూడంగానె' 'కడుపు చెరువౌతుం దీకవికి. విస్మృతాంధ్రౌన్నత్యాన్ని జ్ఞప్తికితెచ్చేసన్నివేశాల్ని చూసి 'గుండె నెత్తురు పొంగుతుం' దంటాడు. (సంక్రాంతి—గేయం.)

'అవిరళజ్వాల మంతర్జ్వలామి!' 'మనిషి' అనే గేయంలో ఈతడు తన శరీరంలో నెత్తురోడినా, సత్తువుడిగినా దేశానికి హృదయానికి ఆత్మార్పణం చేయ దలచినట్లు తన అనుభవాన్ని తెలుపుకొంటాడు. 'షామానికి క్షేమానికి నిలువునిలువునా నిప్పయిపోతా'నంటూ ఒక్కొక్కప్పుడు 'తలపుతలపునా' 'ఉలుకెత్తిస్తా' నంటూ ప్రతిజ్ఞ పూనుతాడు. ఈగేయంలో దేశాభిమానం లేని తోడిసోదరుని ఉత్తేజితునిచేసి కార్యశూరునిగా మార్చ ప్రయత్నిస్తాడు. ఇందులో ఒల్లెయగని వీరావేశం ప్రస్ఫుట మౌతున్నది. "స్మృతికణాలు" (ఆంగీరస సం॥) స్థానిక చారిత్రకవిషయ గర్భితాలైనా, చాలా ఉత్తేజకరంగానూ, పకడగానూఉన్నా యితనిమాటలు.

౨

'పగులనున్నము వజ్రకవాటములను!' సాంఘికంగా ఈతడు చాలా ముందుకుపోయాడు. భావనా ప్రపంచంలో అద్భుత పరిణామప్రవృత్తీ, సంఘకలుష వృత్తిని వేలెత్తిచూపటంలోని నిర్భయత్వం—ప్రశంసార్హాలు. సంఘ పునర్నిర్మాణోద్దేశం 'పండుగనాడు' 'మాయమనుషులు', 'ఒకడు' అనే కావ్యాల్లో కనపడుతుంది.

'ఒకడు' అనే కావ్యంలో ఇతడు సాంఘిక భావనాప్రపంచంలో ఉత్తముడైన కవికుమారుడుగా కనపడతాడు. ఇందులో ఒక ప్రేయసీ ప్రియుల ప్రణయగాథ-వారిని సంఘం ఎట్లా వేధింపబూనిందో వర్ణించాడు కావ్యాంతాన్ని :

'పగులదన్నుము వజ్రకవాటములను
ఆవులించి తీండ్రించు సింహాల నదిమి
జొబ్బలెత్తింపు కృతసటాస్ఫోటనమున
యువక! నిస్నిగ్ధహృదయమ్ము ఉడికెనేని.' *

* ఈ గేయంలో, 'కాళిదాసు' కవిత్వంలోని ఛాయలు కనిపిస్తాయి.
"రమ్యాణి వీక్ష్య మధురాంశ్చ నిశమ్య శబ్దాన్ పర్యుత్సుకో భవతి యత్సుఖితోపి జంతుః,
తచ్చేతసా స్మరతి నూన మబోధపూర్వం భావస్థిరాణి జననాంతరసౌహృదాని"
ఈ శ్లోకపుస్ఫురణయే "మారుమ్రోత"కుఆధారం.

అంటూ చేసే ప్రబోధన సాంఘికమాలిన్యాన్ని ఉత్తేపంచేసే ఉత్తేజితుడయిన కవికుమారుని వేలెట్టి చూపుతుంది. 'అంచెలు'లో సంఘ కార్కశ్యాన్ని చూసి విసిగి మానవులు లేని లోకాలకి పోదాం రమ్మంటాడు ప్రేయసిని

"...నభోదినగీతికి ఒక్క అప్పువే
వదలరు సుమ్మ మానవులు వారలతో మనకేమిలెమ్మపో
వుదము ఉమామహేశ్వర విచిత్రపదాంకితపుణ్యమేదినీ
పదముల రెక్కరెక్క గదియించి చరింపగ" అంటూ.

ఒక అభాగ్యశీలిశోచనీయస్థితి వర్ణన కవి చేస్తాడు సానుభూతితో హృదయాన్ని ద్రవిమ్పరిస్తూ, 'పండుగనాడు' అనే మరోగేయంలో. ఇందు కవియొక్క సుకుమారహృదయం సోదరశ్రీవికష్టమునకు చూపు సానుభూతిమూలంగా స్పష్టోచరిస్తూతోంది.

కవి:—

"పాలవెల్లుల మొగలిరేకులు
పరిమళించిన వంతగా
ఏలనో ఈ పాలవెల్లిని
వ్రేలుకో దొక పత్రమేక—

* * *

ఊరిలో అందరికి ఉత్సవమ్మేట
ఇంటింటి బాలురకు ఇది పండుగేట
ఏ అభోధనిరాశ, ఏమానసాగ్ని
ఇతని పండుగమీద ఇంత రగిలింది."

అని దుఃఖితుడౌతాడు సానుక్రోశంగా. విశ్వసోదరత్వాన్ని ప్రబోధించే ఈగేయం ఆంధ్రసారస్వతానికి మెరుగుల పెట్టగలదు. 'కన్నెనోములు'న్న గేయం, భారత స్త్రీల ముగ్ధహృదయాన్ని ఉద్దేశించినది. * ఉషఃకాల వర్ణన ఉపాధి (back-ground) గా ఈ ఉద్బోధన తనరారుతోంది:—

'తూర్పుబంగరు కొలనులోనూ
తొందరగ జలకమ్ములాడీ
వచ్చినది మన ఉషోబాల—'

"లోతులేని లేతమనసుల, పూతపూసిన కన్నె ప్రేమల
వింత తియ్యదనాలుమరిగీ, సిగ్గులేలనె వెర్రితల్లీ!
*మగనిభాగ్యంకోసమై యే తగనినోములు నోచమన్నా
నగవుతో తలఊపి ముందుకు నడచివస్తువు కన్నతల్లీ!"

'మాయమనుషులు' ప్రత్యేకంగా ఎన్నదగినది. కావ్యవిషయం సంఘంలో ఉండే 'మాయమనుషులు' చేసే దౌర్జన్యాలు:—బ్రహ్మానందంలో ఉన్న వ్యక్తిని అంతకంటే ఉత్కృష్టవస్తువుని చూపి ఆసపెట్టి అధోగతిపాలు చేయుట — వివిక్తప్రదేశాన నివసిస్తున్న ప్రేమోపాసకుని అకారణంగా బాధించుట—సౌఖ్యాంబుధిలో అమాయకంగా, నిర్విచారంగా జీవితం గడుపుతూన్న శుభ్రప్రాణుల్ని దుఃఖకూపంలో త్రోసేటందుకు ప్రయత్నించటం—విశ్వసౌందర్యాన్ని మలినపరచటానికి వెనుదీయకపోవుట—స్వర్గైకవాసియయిన కవికుమారుని రచనలమీద కత్తికట్టడం - వీటినిగూర్చి ప్రశ్నిస్తాడు కవి ముక్తకంఠంతో! ఈకవి తపఃతో వేసిన ప్రశ్నలకి సంఘంలోని దౌర్జన్యాలన్నీ సమసిపోవలసిందే. కవిత్వానికి ముఖ్యావసరాలయిన ధ్వని (Suggestiveness), విశ్వజనీనత (Universaility), స్థిరత (Permanance) ఈకావ్యంలో ఉన్నాయి. ప్రతిభావిలసితం, పరిణతంఅయిన కవిత్వం ఇందులో కనిపిస్తోంది. ఇది ఒక రసగుళిక అని అనవచ్చు. 'రమణీయార్థ ప్రతిపాదకశబ్దః కావ్యం' కదా! ఇట్టి కావ్యాలు అధునాతనాంధ్రసారస్వతంలో అరుదుగా మాత్రమే ఉన్నాయి.... ఈతని కవిత్వంలో శ్రేష్ఠరచనలు 'రాజమంద్రి' 'పిచ్చి తలపులు' 'ప్రపన్నాత్మ' 'కన్నెనో

* ప్రొద్దుపొమ్మపునోములు నోమఁ బూనినావొ చిట్టిబొట్టు కుంకుమఁ బెట్టుచిన్నదాన,
ధవళకీర్తిదుకూల సుందరములైన గాజులు పిలుదులంటు సోయగ మదేమొ!

* అభము, శుభము నెఱుంగని యబల వయ్యు నదరు బెదరు లే కీవ్రతమందికొంటె
నేర్పరివిఁబోలె, కన్నెవు తీర్పఁగలవె? సందియము మాన్పరావమ్మ, చక్కనమ్మ!

"మంగళాచరణము" నుండి - "రాయప్రోలు"

శైశవము

బూరా

A. A.

జోడు సంబరం

A. A.

ప్రథమ పాఠము

A. A.

చిఱునవ్వు

K. P. S.

ములు' 'మాయమనుషు'లూను. కొన్ని కొన్నిచోట్లభావ కవిచాదస్తాలు కనపడుతున్నాయి. గణపతి కవితలోని తపనా, కుంకుత్రిలోని వీరావేశమూ, మల్లవరపులోని నగిషీపనీ, శ్రీ శ్రీ లోని భావతైక్ష్ణ్య ఈకవి తనకవితలో ప్రవేశపెట్టగలడు మనుకుంటాను. వీరకవిత గేయాల్లో ప్రవేశపెట్టి కొంత నూతనత్వాన్ని రచనలలో చూపినా గేయరచనలలోని సాఫీ కనబడనిదే అది అంత ముదావహం కాదు. 'ఆకలిచిచ్చుకన్నీరు' 'క్రొం జెమట నెత్తురు బొట్టు' 'క్రాగినమంట నిట్టూర్పు' 'ముత్తైపుపచ్చిపంట' మొదలైన పదసంఘటనలు ఈతని కవితను రాణింపజేస్తాయి. ఏమయినా యువకవుల శ్రేణిలో మంచి స్థానాన్ని ఆక్రమించడానికి ఒకఅడుగు ముందుకువేసి గేయరచనలో విశిష్టత చూపితేనేగాని కావ్యసమీక్షలో చూపిన ప్రతిభ కావ్యరచనలోకూడా కనపడదు. ఎట్లాగయినా భవిష్యదాశాజనకంగానే ఉంది!

విమర్శకుడు:

'కావ్యవిమర్శ అంటే కత్తికోతా కాదు, గంధానులేపనమూ కాదు; సమీక్షాపూర్వక తత్త్వమీమాంస'

—శబరీ సమాలోకనం.

ఆధునికరీతులని కావ్యసమీక్షచేసే విమర్శకారుల శ్రేణిని అలంకరించేవారు రామకృష్ణశాస్త్రి, జనార్దనరావు, బొన్నలగడ్డ, హనుమచ్ఛాస్త్రిగార్లే కనపడుతున్నారు. ఈ శ్రేణిలో హనుమచ్ఛాస్త్రికి గల స్థానం నిరూపిస్తాను.

ఇతడి లక్ష్యం 'తత్తద్గ్రంథ సమీక్షచేసి' 'ప్రల్లదనమున కెడమీయకుండా పిండితాంశమును కచ్చితంగా చెప్పడమే. 'విమర్శనను' 'అభినవమార్గంలో' 'మెలకువ మీరి' నడిపించి తెనుగు విమర్శను 'ఒక మెట్టెక్కింపజూచేడు.'

అప్పారాయ కవీంద్రునిఅనుసరించేవారూ, అభినందించేవారూ చాలా మంది ఉన్నా వాఙ్మయంలో ఆయనకుండే స్థానాన్ని అంచనాచేయలేకపోవటం శోచనీయం. ఈలోటు తీర్చిన ఈత డెంతయు ప్రశంసనీయుడు. ముత్యాలసరాల పుట్టుక చాలా హృదయంగమంగా వర్ణింపబడింది. అప్పారాయకవిని ఆదికవి వాల్మీకితో పోల్చే డీ సందర్భంలో. 'అప్పారాయకవి మొరకు మానవులమీద గుడ్లెర్రచేశాడు. ఆ ఎరుపుమంటలోనుంచే 'కన్యాశుల్కం' ధామ్మని ప్రేలింది. ఆ 'అగాధ' తో ఆంధ్రదేశం దద్దరిల్లిపోయింది. ఆదెబ్బ దేశానికేకాకుండా ఇనపగొలుసులతో కట్టిన తెలుగు సారస్వతంమీదకూడా పడి లింకులను వదులుచేసింది... ఆతపస్విచేతులలో ముత్యాలసరాలు మిలమిల మెరసినవి. ఇవే నవ్యాంధ్రసారస్వతమునకు తలకట్టులు, విజ్ఞానకోశములు, ఒరవడులు.'

పాత్రౌచిత్యపరిశీలనం 'సీతమ్మశోకం-పాపరాజు' లో కనపడుతుంది. రసానుభూతితో కావ్యాన్ని విమర్శించడం ఇందలి విశిష్టరచన. ఇక 'రెంకానక్షత్రాల' వంటి రచన తెనుగుసారస్వతానికి ఎంతవరకు ఉపయోగిస్తుందో చింతనీయం. కొమ్ములుతిరిగిన పండితులు అవగతంచేసుకొని జవాబుచెప్పదగిన విషయం సూక్ష్మంగా గీతలు గీసిచూపి అబోధోపహతం చేశాడీతడు. ఎలాగయినా సమానులైన కాళిదాసు భవభూతులను సంగ్రహంగా చర్చించి అందులో ఒకరికి ఎక్కువ స్థానం ఇవ్వజూడడం సాహసమే.*

'శబరి' ని చాలామంది అభినందించేవారున్నారు. అయినా దానిని గ్రుడ్డిగా భజింపక కావ్యంలోని కానపడే కవిప్రతిభను అభినందిస్తూ కనిపించిన లోపాలని నిర్మొహమాటంగా ఎత్తిచూపినా డీతడు "శబరీ" సమాలోకనంలో.

'వకుళమాలా పరిశీలనం" లో ఉమాకాన్త విద్యాశేఖరునివంటి ఏకేవలపండితుడో విమర్శించినట్టు తానూ కవి ఐ ఉండిన్నీ ముక్కుకు సూటిగా విమర్శించి న్యాయానికి కట్టుబడడం ప్రత్యక్షమవుతుంది. ఇందులోని హేతువాదంచూస్తే మంచి సమీక్షాధోరణి కనిపించినా అక్కడక్కడ అతివాదం కనపడుతుంది. అసలాకావ్యంమీద అంతవిమర్శ అనవసరం. ఏమనగా

* 'వ్యాసావళి' ని రివ్యూచేస్తూ 'కృష్ణాపత్రిక' నాయీ అభిప్రాయంతో ఏకీభవించింది.—దే. వి. రావు.

కావ్యంగా చెప్పదగినభాగం పుస్తకంలో ఎంతతక్కువయితే అంతవిమర్శ తగ్గివుండాలి. అయితే ‘ వికృత కావ్యమునకు విమర్శకుడు ఉత్తేజితు ’డవుతాడని ఇతని ‘ ప్రరోచన ’ ఎదురుకొని జవాబు చెప్పినా కాళిదాస భవభూతుల కావ్యసిద్ధితో పోల్చిచూడడం ఏమయినా అతివాదమే. ఇంతకూ ఇటువంటి కావ్యాల కిది ఒక గొడ్డలిపెట్టు. సరియయిన విమర్శనాదృష్టి కిది ప్రథమ ప్రయత్నం. కాని సమీక్షాపరిణతిని ఇతడు ముద్రకొట్టినది మాత్రం “ కృత్తివెంటివారి నెలపొడుపు ” విమర్శలో (మా. ప్రబుద్ధాంధ్ర జూ౯ ౧౯౩౨). ‘ నెలపొడుపు విమర్శ ’ Rational Criticism నకు మేలుబంతి...సంగ్రహసమీక్షలలో పేర్కొనదగినవి ‘ భాగవతావతరణము ’ ‘ ప్రేమతత్త్వము ’ విమర్శనలు (ప్రబుద్ధాంధ్రలోనివి.) ఇందులోని ‘ ప్రేమతత్త్వ ’ గ్రంథ సమీక్ష శ్రీ పాటిబండ మాధవశర్మగారి ‘ రసపరిష్కార ’ మను విమర్శనవ్యాసమున కెట్లు దారిదీసినదో చూసిన్ల నీతని నిశితసమీక్షా కౌశలం ప్రస్ఫుటముకాగలదు. భారతి అన్నట్టుగా ‘ విమర్శకు కావలసిన పాండిత్యమూ, సమీక్షా, సహృదయతా ’ ఇతడియందు కనపడుతుంది. అందువలననే నేటి విమర్శకుల్లో ఇతనికి ‘ మంచి పద్దుపడింది.’ దీనిని నిలుపుకోవలసిన బాధ్యతా, భారమూ ఈ విమర్శకుడిమీదనే ఉంటుంది.

కావ్యవిమర్శ కటువుగా ఉంటే వాఙ్మయాభివృద్ధికి దోహదంగా ఉండక రచయితల రచనాపాటవాన్ని సడలించదా అనే పృచ్ఛ రావచ్చును. హనుమచ్ఛాస్త్రివంటి కటువిమర్శకులు కావ్యనిర్మాణమునకు దోహద మొసంగక సారస్వతపుష్టికి కారణభూతులవరేమోఅనుభయముసహజమే. అట్టివారికి D' Alembert వాక్యముల జ్ఞప్తికి తెచ్చెదను:

If criticism is fair, accept it with respect and thanks; if it is fair but unkind accept it with respect without thanks; if it is unfair and unkind, treat it with contempt ”.

(“ Between Ourselves ” By Max O' Rell)

కావ్యరచన కళ అనుటచేత కావ్యవిమర్శ కళావిమర్శవంటిదె. కనుక కావ్యవిమర్శ Constructive గావుంటేగాని వాఙ్మయాభివృద్ధికీ, కావ్య నిర్మాణానికీ దోహదమీయలేదు. అందువలన హనుమచ్ఛాస్త్రి జేమ్సుకజిన్సువంటి ఉత్తమకళా విమర్శకులను మేలుబంతిగనుంచికొని ఇకముందు కావ్యవిమర్శనకి పూనుకోవాలి.

వ్యాసకర్త:

ఇతని వ్యాసరచనాప్రౌఢిమను ద్యోతకం చేసేది అముద్రితం అయిన ‘సాహిత్యగోష్ఠి.’

వ్యాసాల్లో ఇతని ఉభయభాషాపాండిత్యం వ్యక్తమవుతుంది. “ఆంధ్రులకు సంస్కృతం ఎంతవరకూ కావాలి?” (జూన్ ౩౪, ప్రబుద్ధాంధ్ర) అనే వ్యాసం అనాదిగా ఉండే సంస్కృతి పామరత్వాన్ని కొంత వరకూ విశగొట్టజూచింది. ‘కళా: నీతి’ అనే వ్యాసం (ఉదయిని: మూడో సంచిక) శాస్త్రీయమైన సూక్ష్మవిషయాలను ప్రస్తరించి చూపింది. వాఙ్మయంలోని విషమ ప్రశ్నలకి జవాబిస్తున్న ఈ వ్యాసాలు వాఙ్మయాభివృద్ధికి ఎంతయినా దోహదమిస్తాయి. నవీనాంధ్ర సారస్వతానికి మెరుగులుపెట్టే వ్యాసాలు చాలతక్కువ శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణగారివి తప్పిస్తే. సారస్వతానికి వన్నెతెచ్చే వ్యాసాలు ఇంకా ఈసారస్వత వర్ధమానుని కలంనుంచి ఆంధ్రలోకం ఎదురుచూస్తుంది.

కథానకరచయిత:

కథానకాలనుగురించి బాగా తెలిసి వ్రాసేవారు తెనుగునాట చాలా అరుదు. ఈ పక్షమున ఇంగ్లీషు, బంగాళీ చాలా ముందుకు పోయినవి. ఆ కథలు చదివి కథానకరచనలోని మెళుకువను, కూర్పుతీర్పును అవగతం చేసుకుంటే తెలుగువారు సరియయిన కథానకాలని వ్రాసి మెప్పించగలుగుతారు.

ఇతని కథానకాలు అయిదు మాత్రమే. ఇందులో కథానకపు లక్షణాలూ, అందం అమరికా ఉండి చదవదగ్గవి మూడు: 1 అడవి పువ్వులు, 2 కడుపుమంట,

౩ దౌర్జన్యం అనేవి. * వీటిలో మొదటిదానిలో వేదకాలమునాటి యువతీయువకులస్నిగ్ధభావము, స్వేచ్ఛానుభవాలు రమణీయంగా చిత్రింపబడ్డాయి. ఇందులో కథ తక్కువ, శిల్పమెక్కువ. రెండవది సామ్యవాది కథ. చెప్పడం బాగుంది. సమత్వవాదం ప్రబలుతోన్న ఈ రోజుల్లో ఇట్టి విషయాలు కల రచనలు దేశానికీ, భాషకీకూడా ప్రయోజనదాయకంగా ఉంటాయి. మూడవది:-ఇది స్త్రీలపట్ల పురుషులు చేసే దౌర్జన్యాలనుద్దేశించి వ్రాసినది. పూర్వాచారపరుల నిర్బంధవృత్తీ-ఆధునికుల స్వేచ్ఛావృత్తీ ఇందులో చూపి హుషారుగా నడిపించాడు.

నాలుగైదు కథలు 'బ్రతుకుచీకటి' ౧ 'కళాభాయి'.౨ 'బ్రతుకుచీకటి'లో కథకంటె కవిత్వంజాస్తి. కథ ఊరికే సాగిపోతుంది.

'కళాభాయి' లో ఎత్తుకొన్న సమస్యలకు చాలినంత వైశాల్యం లేదు. కాని పెంకితనంగానూ, నవ్యతాలుగానూ ఉంది. కథావిషయం—ఉపాసిస్తున్న కళను దైనిక జీవితంలో ప్రవేశపెట్టువారివలన—భావకవులిట్లుచేయుదురని రచయిత ఊహా—సంఘమున కెట్టికల్లోలములు కలుగనవకాశమున్నదో చూపుట. నిర్వహణమున కొంచెం నేర్పుతక్కువయింది ఇందులో.

నవీనాంధ్రసారస్వతాన్ని కథానకరచన వలనశోభింపజేయాలని పూనుకొన్న యువకులు చాలాఅరుదు. ఉన్న ఆ కొద్దిమందిలోనూ 'హనుమచ్ఛాస్త్రి' ఒకడు. ఇట్టివారు టాగోరుకథానకాలని మేలుబంతులుగ పెట్టుకొని కథానకరచనకి ప్రారంభిస్తే ఎంతైనా సారస్వతానికి మేలుచేసినవారవుతారు. ఇట్టి ప్రయత్నంలో ఇంతవరకూ కృతార్థుడయినది వ్రేలుమీద లెక్కపెట్ట తగినంతమందిమాత్రం ఉన్నారు. మంచి ఆదర్శాలతో సారస్వతసేవకై కథారచనకు పూనుకోడానికి నాయీవాక్యాలు యువకరచయితలను ప్రోత్సహిస్తాయనిఆశిస్తాను. వెలువడబోయే 'కథాశ్రేణి'లో ఈ ఆదర్శాల నందుకొన అర్రులుజాచే ఉత్తమకథానకాలు కనిపిస్తాయా ?

సింహావలోకనం:

అయిదారు సంవత్సరాలలో సారస్వతరంగానికి వచ్చిన వర్ధమానులలో ఇత డొకడు. సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్యముల లోతులు తవ్వి రాయి-రత్నం అన్న భేదం లేకుండా జేబులో పోసుకొని రచ్చకెక్కాడు. మొదట మోజుపడి కొత్త అన్నదల్లా నెత్తిపెట్టుకుని ఏ సంస్కర్తలూ ఎక్కని నిచ్చెనలమీద చరచర పాకిపోయి ఒక విశిష్ట ప్రాప్యాన్ని అందుకొందా మనుకొన్నాడు. కాని రాను రాను 'స్వస్థాన వేషభాషాభిమతుడై' ఇదివరకు తన జాతి అందుకోని ఔన్నత్యం లేదని నిలకడమీద తెలుసుకొని 'కొత్తపాతల మేలికలయిక' కోసం మంచి సాధన చేస్తున్నాడు.

సమీక్ష ఇతని అభిమాన రచన. అయితే సంస్కృత విమర్శనలను లక్ష్యంగా పెట్టుకొని చెప్పేది సబవుగానూ, ఆకర్షణీయంగానూ చెబుతాడు. కాని ఇంగ్లీషు విమర్శలు చదివినట్టు తోచదు. విమర్శకు దొరికించుకున్నాడంటే ముక్కుమీదగుద్దినట్టేగాని మృదువుకోసం చూడడు. ఇటీవల మృదు సమీక్షకు దిగి చాలా మార్పు తెచ్చుకున్నా నన్నాడు.

ఇతని వచనం మంచిహుందాగా పరువుకున్నట్టు పద్యం పక్వదశకు రాలేదేమో అనుకుంటాను. ఆపద్యాల్లోగూడ ప్రసిద్ధ రచయితల పోకడ — బుద్ధి పడడంవల్ల గడుసువాడు గేయాలు మొదలెట్టాడు. చురుకైన ఊహాలూ, అనుభవాలూ ఇతనినిరేకెట్టి ఎంచక్కటిగేయాలు 'తెనుగువీణ' తీగలకు తగిలాయి.

కథల్లో 'ప్రథమపాదే—జంబూద్వీపే' అంటున్నా ఉండుండి కొత్త ఎత్తులు ఎత్తి పోకైన కథకుడుకూడా అవుతాడేమో అనిపిస్తోంది.

సాహిత్యగోష్ఠిలో కొద్దిరోజుల్లో మంచిసిద్ధికి వచ్చి తెనుగుసారస్వతానికి సారవంతమైన పనిచేసి తీరుతాడు.

సోదరాంధ్రులు ప్రోత్సాహం, ఆలంబనం ఇచ్చిన కొద్దీ గొప్ప సాహిత్యదీపం వెలిగించి కృతార్థుడయ్యే వర్ధమానుడీ ఆంధ్ర యువకుడు.

(రచన: నవంబరు ౪, ౧౯౩౫.)

* ఈ మూడింటిలోనూ మొదటిది "ఉషస్సు" ప్రథమ సంచికలోనూ, తక్కినవి 'భారతి'లోనూ ప్రకటితములైనవి. దే. వి. రావు

౧, ౨ ఈకథలు ప్రబుద్ధాంధ్రలో ప్రకటితములైనవి.

తొలకరి

(మల్లవరపు విశ్వేశ్వరరావు)

కఠినమా నీ యెడంద, ఓకన్య !, నేడు
కరగి ఆమని జల్లుగా పరిణమించె !
ఎన్ని నాళ్లాయె నీ లేత చిన్ని నవ్వు
చిరుమెరుపు సైగలో చిట్లి చిందులాడి !

నిరతప్రేమాపిపాసువై మరిగిమఱిగి,
కను మొరంగిన ప్రేయసికై తపించి
నేటి ఆమనిసంజ నీనాటికేని
తొలకరించిన ప్రియురాలి చెలిమి గంటి !

ఘురఘురనినాదముల నింగి జలదపాళి
రెప్పపాటున చదలెల్ల గప్పివైచె—
పృథివికి తరించు నేదివ్యరథనినదమొ
నీలగగనాంతరాళాన నిధ్వనించె,

అమరనిత్యవసంతోత్సవముల వీడి
నా చిరంతనప్రేయసి నన్నె కోరి
జలదసోపానపంక్తుల జంచలించి
యవతరించె నీమర్త్యలోకాంచలముల !

చిరవిరహదహ్యమానమై శిథిలమయ్యె
నానిగళబద్ధజీవననౌక నేడు
నీ తొలకరిస్రవంతుల నిల్చి తేలు
నో?, సుఖాతిరేకాన మునుంగునేమొ ?

చిరనిరీక్షానలమ్మున గరగికరగి
నాసుతీక్ష్ణరక్తారుణ నయనయుగము
విద్యుదుజ్జ్వలతావక వీక్షణస్ఫు
లింగముల నైక్యము భజించి లీనమౌనో?

ప్రాచీనాంధ్రకవులు

నిడుదవోలు వెంకటరావు

[పూర్వసంచికనుండి]

కడచిన భారతియందు పైశీర్షికతోనే వ్రాసిన దాని కుపష్టంభకముగా కొన్ని నూతన విషయముల నిట ముందు తెలిపి, పిదపఁ గ్రొత్త వారిని జేర్కొందును.

౫. భవదూరుఁడు : ఈతని పూర్ణనామము భాస్కరభవదూరమహీపతి యనియు, నీతఁడు విజయనగరము నేలిన మొదటి బుక్కరాయల కుమారుఁ డనియు, తండ్రికాలమున నుదయగిరి మొదలుగా తూర్పునాటిని పాలించె ననియు, పోరుమామిళ్ల తటాకమును నిర్మాణము గావించె ననియుఁ దెలియుచున్నది. పోరుమామిళ్ల శాసనమున తటాక నిర్మాణవిధానముఁ గూర్చిన శాస్త్రమే కొంత చెప్పఁబడినది. (చూడుఁడు శ్రీయుత మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి 'ఆంధ్రదేశము - తటాకములు.' అనువ్యాసము ఆంధ్రపరిశోధక మహామండలి పంచమవార్షికోత్సవ సంచిక ౧౯-౨౨) ఈభవదూరుఁడే కవిభవదూరుఁ డనునది పరిశీలనార్హమే.

లింగమకుంటతిమ్మన బాలబోధచ్ఛందస్సును వ్రాసినట్లు పాకనాటియందుఁ గల గౌలూరి యాంజనేయకవి తన సుకవికర్ణామృతమను లక్షణగ్రంథమున వ్రాసియున్నాఁడు.

సులక్షణసారముగాక బాలబోధచ్ఛందస్సుగూడ తిమ్మనకవి రచియించి యుండవచ్చును. ఇందు దపూర్వగ్రంథములనుండి పద్యము లుద్ధరింపఁబడినవి. సకల నీతి సమ్మత గ్రంథపీఠికయందు శ్రీ రామకృష్ణకవిగారు దీనికి బాలబోధ మనియుఁ, గవి సంజీవని యనియు సందిగ్ధనామములు గలవని వ్రాసియున్నారు. ప్రభాకరశాస్త్రిలవారు క్రీడాభిరామ గ్రంథ పీఠికయందీ ఛందస్సుఁ గూర్చి యిట్లు వ్రాసియున్నారు :

"బాలబోధచ్ఛందస్సుకర్తపేరు తెలియరాదు. అందు బహుప్రాచీనములైన గ్రంథము లుదాహృతము లయ్యెను. అప్పకవికంటెఁ దత్కర్త ప్రాచీనుఁడు గాఁదగును. అది ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకశాలలోఁ గొంత గలదు. బ్రహ్మశ్రీ మా. రామకృష్ణకవిగారిదగ్గఱఁ గొంత గలదు. వారు దండుగా నక్కడక్కడ నుదాహరించుచు వచ్చిన ప్రాచీనపద్యరత్నములచేకను లందలివి. రత్నఖనియను నాగ్రంథముఁగూర్చి వేఱుగా నొకవ్యాసము వ్రాయుదును."

పైయుద్ధృతాంశములఁబట్టి ఈఛందస్సు ప్రాశస్త్య మెఱుఁగఁదగును. లింగమకుంట తిమ్మన యప్పకవికిఁ బూర్వుఁ డగుటచేతను, నాంజనేయకవి తిమ్మన దీనిని రచించినట్లు చెప్పియుండుటచేతను తిమ్మనయే యీగ్రంథము రచియించియుండవచ్చును.

* * *

౬. శరభాంకుఁడు

ఎడపాటియెఱ్ఱనకవి తన మల్హణచరిత్రమున కవిస్తుతిలో శరభాంకుఁడను కవిని పేర్కొనినాఁడు.

"వినుతు లొనర్తు నాంధ్రసుక
విప్రభు నన్నయభట్టుఁ, దిక్కయ
జ్వను, శివదేవు, భాస్కరుని,
జక్కన, నాచనసోము, సర్వదే
వుని, భవదూరు, వేము, నల
పోతనఁ, బిల్లలమఱ్ఱి వీరభ
ద్రుని శరభాంకు వీరకవి,
ధూర్జటిఁ గేతన భట్టబాణులన్."

పైపద్యమునుబట్టి శరభాంకుఁడను కవి ప్రాచీనకాలమున నున్నట్లు మనకు తెలియుచున్నది.—ఈతఁడు రచియించిన కృతులు మనకు నెఱుకపడలేదుగాని లింగమకుంట తిమ్మన తన సులక్షణసారమున నతని పద్యమీక్రిందిది యుదాహరించియున్నాఁడు:

"చాపముగా నహార్యమును,
జక్రిని బాణముగాఁగ, నారిగాఁ
బాపదొరం బొనర్చి తల
పం త్రిపురంబులఁ గాల్పనే మహో
ద్దీపిత తీవ్రకోపమున
దేవతలెల్ల నుతింప నాటివిల్
పాపపుఢిల్లిమీఁదఁ దెగఁ
బాపఁగదే శరభాంకలింగమా!"

పైపద్యమున మొదల చకారమును, నారవచోట హకారమును, పదునొకొండవచోట కకారము నుంచి ఢిల్లీపట్టణమును తిట్టినట్లు మనకుఁ దెలియుచున్నది.

ఈతనికాలము నిర్ణయింప నాధారము లేదు. కాని ఎడపాటియెఱ్ఱన యీతని స్తుతించుటచే నీతఁడు పదునైదవశతాబ్దికి పూర్వుఁడై యుండునని యూహింపవచ్చును. మఱియు నీతని తిట్టుపద్యముంబట్టి చూడ తొలుత మహమ్మదీయులు ఢిల్లీనుండి దక్షిణహిందూదేశమునకు దండెత్తివచ్చుటచేతను, కాకతీయ చక్రవర్తియగు రెండవప్రతాపరుద్రుని ఢిల్లీకికైదీగఁ గొంపోవుట సుప్రసిద్ధ చరిత్రాంశమగుటచేతను నీకవి క్రీ. శ. ౧౩౦౦ సంవత్సరప్రాంతమువాఁడైయుండునను సందియము గలుగుచున్నది. *'తరిదవిఁగాడవాదువు శరభలింగ' అను మకుటముతో కుమారసంభవపీఠికయందుదాహరింపఁబడిన పద్యముగూడ యీతఁడు రచియించినది కావచ్చును.

౭. చంద్రమౌళికవి

ఈతఁడు హరిశ్చంద్రకథను పద్య కావ్యముగరచియించినట్లు ప్రబంధరత్నావళివలనఁ దెలియుచున్నది. ప్రాచీనకవులలో తురగా రామన, అయ్యంకి బాలసరస్వతి యను జంట కవులు తమ నాగరఖండమున కవిస్తుతియందీతని స్తుతించియున్నారు.

"నన్నపనుఁ దిక్కమఖిఁ బ్రబంధపరమేశు
సాదు నాథర్వణాచార్యుఁ జంద్రమౌళి
భాస్కరు ననంతు శ్రీనాథభట్టు భీము
సోము నమరేంద్రుఁ దలఁతు నుత్సుకత నాత్మ."

*కాకతీయ చక్రవర్తులలో కడపటివాఁడగు నీరెండవప్రతాపరుద్రుఁడు క్రీ. శ. 1295-1326 వఱకును పాలనము చేసియున్నాఁడని చరిత్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి.

పై జంటకవులు క్రీ. శ. ౧౫౮౦ సంవత్సరప్రాంతమువా రగుటచే చంద్రమాళికవి యంతకుఁబూర్వమువాఁడని మాత్రమే యూహించుట కవకాశము గలుగుచున్నది. ఇందుల కుపబలముగా నొక్కవిషయము మాత్ర మిటఁ దెలుపుట యావశ్యకము. శంకర కవిరచిత హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము ముద్రితమై ప్రసిద్ధమై ప్రచారములోనున్నది. ఇందుపంచమాశ్వాసమున చంద్రమతీవిచార ఘట్టమునఁ గల యీక్రిందిపద్య మంద తెఱంగినదియే.

"అకటా చేరెఁడు నేలకుం బఁగఁజేస
 ప్తాంభోధివేష్టీభవ
 త్సకలద్వీపకలాపభూపమకుటాం
 చత్పద్మరాగోజ్జ్వల
 ప్రకటానర్ఘళనిర్ఘళత్కిరణసం
 భత్పాదుఁడైనట్టి రా
 జకుమారుం డని యేడ్చె కన్నుగవ న
 శ్రుల్ కాల్వలై పాఱఁగన్."

ఈపద్యము చంద్రమాళికవి రచియించినట్లు సుప్రసిద్ధలాక్షణికకవి గణపవరపువేంకటకవి తన *యాంధ్రకౌముదియం దిట్లు చెప్పియున్నాఁడు:

సరసపుమాటలఁ జంద్రమాళికవి ర
 చనఘటించిన హరిశ్చంద్రకథను
గోరణిగ "నకటా చేరెఁడు నేలకు"
 ననెడి మత్తేభ నాలవపదమున
"రాజకుమారుఁ డన్నాడిల్లెఁ జేతన
 మనుపదమునకు వ్యస్తార్థమునను
రహిగ నాదేశంబు రాక యీరీతులఁ
 గృతులందుఁ జెల్లు నొక్కెడలఁ గనుక."

శంకరకవికి చంద్రమాళికవి యని నామాంతర మున్నట్లు తెలియరాలేదు. లాక్షణికులు శంకరకవిగ్రంథము నాతనిపేరితో నుదాహరించిరి. ఒకవేళ పైపద్యము చంద్రమాళి హరిశ్చంద్రకథనుండి శంకరకవి సంగ్రహించినాఁడేమో ? ప్రస్తుతము ముద్రితమైయున్న శంకరకవికృతహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము సప్రమాణము గాదు. ఇతరకవుల గ్రంథములలోఁ బద్యములు కొన్ని యిందుఁ గలవు. నైఘంటికులీగ్రంథములోని వని యుదాహరించిన పద్యము లిందుఁ గానరావు. హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము పంచమాశ్వాసమున హరిశ్చంద్రచంద్రమతులు తమ మృతసుతునింగూర్చి సంభాషించుఘట్టమునఁ గల యీక్రిందిపద్యము రామరాజభూషణకవికృతహరిశ్చంద్రనళోపాఖ్యానములోఁ బంచమాశ్వాసమున నాసందర్భముననే గానవచ్చుచున్నది:

"కుదురుమెఱుంగునిబ్బరపు
 సుబ్బలపై నయనాంబుపూరముల్
చెదరఁగ నేల యేడ్చెదవు
 చెల్వ! దురంతవిపాకవేదనా
విదళితమానసంబునను
 వేమఱు, నాయువు శాశ్వతంబె సం
పదలు స్థిరంబులే, విధి వి
 పాకము దాటఁ దరంబె యేరికిన్"

మఱియు

"ఓరోరి రాచవాఁడా
రారా నావెంటఁ దిరుగురా దాసుఁడవై
బారాది మాదలిచ్చెదఁ
గోరా నీయప్పుఁ దీర్చుకోరా యనుచున్."

* ఆంధ్రకౌముది ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్ప్రకటితము. (౧౯౩౪)

అను నీపద్యము నీహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము నాలవయాశ్వాసమున నున్నట్లు "బాలాది" యనుపదమున కుదాహరణముగ బ్రౌనుదొర వారు తమ నిఘంటువున వ్రాసియున్నారు. (బ్రౌణ్యనిఘంటువు (౧౮౫౨) పుట ౫౯౧ గ్రంథమున నీపద్యసంఖ్య ౨౩౮) శబ్దరత్నాకరమున పైపద్యము కొంచెముమార్పుతో "గోసంగి" యనుపదమున కుదాహరణముగా నీయఁబడినది. సీతారామాచార్యులవారీ పద్యములో దాసుఁడనుపదమునకు బదులు "గోసంగి"యని పద్యము నుదాహరించిరి.

పై పద్యము వ్రాఁతప్రతులయందున్నది గాని ముద్రితప్రతులయం దీక్రిందిపద్య మగుపడుచున్నది:

"ఓరి యోరంతప్రొద్దు నాయొద్దఁ గవల
కుండి యొడిగంపుఁ బనులు సేయుచుఁ బ్రియంబు
చెలఁగ మెలఁగెడువేని యీబిడుతబాపఁ
డడిగినంత ధనంబు నే నడయ కిత్తు."

ఈగ్రంథము ముద్రించుటకుఁ బూర్వమే బ్రౌనుదొరవారు నిఘంటువునఁ జేర్చినపద్యము తరువాతివారేల తీసివైచిరో క్రొత్తపద్యమేల చేర్చిరో తెలియకున్నది.

పైదానింబట్టి చంద్రమాళికవి తొలుత హరిశ్చంద్రచరిత్ర రచియించి యుండవచ్చుననియు, నావెనుక శంకరకవి రచియించి యుండవచ్చుననియు, లేఖకులు నొకగ్రంథములోని పద్యములు మఱియొక గ్రంథములో వ్రాసినారేమోయనియు సందియము గలుగుచున్నది. చంద్రమాళి యనుకవి యొకఁడు ప్రాచీనుఁ డున్నట్లు నిశ్చయము.

సందిగ్ధము

తాడి నాగమ్మ

"Sin Aliuem infandum casum, Fortuna,
minaris; Nunc, o nunc liceat crudelem
abumpere ritam''

౧

"కలిమియు లేమియున్ భువిని
కాంతులు చీకటుల్ తెల్లకాలమున్
కలిగెడి గర్వమాయ కల
కాలమునుండియు కాంచుచుండగా
కలతలె భూమి చక్రమున
కాలములెన్నో గతించిపోయెడిన్
తలపడి త్రవ్వి చూచినచో
తారసమయ్యెను నెన్నివింతలో!!"

కలిమి లేములు కావడికుండలనెడు ధర్మసూత్రము మానవుల సంసారసాగరములందు మాత్రమేగాక మహాసామ్రాజ్యముల వ్యవహారవిషయములందును సతతము కాన్పించును. పేరుప్రతిష్ఠలు క్షణప్రభలు. కాలగర్భమున నెన్నియో జాతులు, వాని నాగరికతలు పూడిపోయినవి. మానవచారిత్రమునందు వ్రాయబడకయే నశించిపోయిన జాతులెన్నియో గలవు. భూగోళపటములందు గుర్తింపబడకయే ఎన్ని దేశములు సముద్రగర్భమున పూడిపోయినవి? ప్రపంచదృష్టికి రాకయే భూకంపములవలన అదృశ్యమైనదేశము లెన్ని? కాలచక్రములో కలుగువింతలకు అంతులేదు. చీనాదేశము మొదలు ఈజిప్టుదేశమువరకు నున్న నరజాతులను నిరంకుశముగ పాలించిన పారశీకసామ్రాజ్య మిపు డెచ్చటనున్నది? ఆసియాఖండరాజ్యములలో రారాజ్యమై దేదీప్యమానముగ ప్రకాశించిన బాబెలూని సామ్రాజ్య మిపు డేమూల దాగినది? "ప్రపంచమునంతయు జయించితిని జయించుటకు యిక ప్రపంచములులేవే" యనిచింతనొందిన అలెగ్జాండరుయొక్క గ్రీకుమహాసామ్రాజ్య మిపుడేమైపోయినది? యుగయుగములపర్యంతము పృథ్వీజాతులను గడగడలాడించి ప్రపంచజాతులకు నాగరికతయు, పరిపాలనవిధానము నేర్పితిమని గర్వపడిన రోమను మహాసామ్రాజ్యప్రతిభ గతి యేమైనది? సూర్యాస్తమయము గాని గొప్ప మహాసామ్రాజ్యమును స్థాపింపగలిగితిమని గర్వపడు బ్రిటిషువారి సామ్రాజ్యము కాలప్రవాహమునందెన్ని కడగండ్లపాలపడుచున్నదో ఎవరెరుగరు?

వ్యక్తుల జీవితములందువలెనే జాతుల జీవితములందుకూడ నిమ్నోన్నతములు సహజములు. వ్యక్తులయందువలెనే జాతులయందును ప్రతిభ పరిస్థితులనుబట్టి రాణించుచుండును. మానవు లిట్టి సామాన్యధర్మములను తరచుగ మఱచుచుందురు. తెల్లజాతులు తేజరిల్లుటకును వర్ణజాతులు వంగి తిరుగుటకును (The White are to dominate while the coloured are to subordinate) సృష్టింపబడినవని నమ్మువా రెందరు లేరు? దేశమునుండి వెడలగొట్టబడి నిలువనీడయు, తిన తిండియు, కట్టబట్టయులేక అల్లలాడుచు విదేశములందు తిరిగితిరిగి తుదకు ఇటలీ రాజ్యచక్రమును హస్తగతము చేసికొనిన ముస్సొలోని తన జీవితపథమునందు గల్గిన నిమ్నోన్నతములను విస్మరించి రంగుజాతులను మిషపై అబిసీనియా దేశీయులమీదకు దాడివెడలుట కాలవిపరీతముగదా!! నికృష్టపు పరిస్థితులందు మునిగితేలు చిత్రలేఖనముల మూలమున భుక్తిని సంపాదించుకొనుచు కాలము గడుపుకొనుచుండు తనకు కాలమహిమవలన జర్మను ప్రభుత్వ కళ్లెములు వశముకాగానె హిట్లరు తన జీవిత సంఘట్టనములందు కలిగిన కలిమిలేములను మరచి అనార్యులను మిషపై యూదులను నాశముచేయ యత్నిం

చుట వింతగదా!! బోయరు యుద్ధమునందు పట్టుపడి, ఖైదీయై, స్వేచ్ఛను గోల్పోయి దానిని సంపాదించు కొనుటకై బొగ్గుబుట్టలతో నింపబడిన రైలువాగను లందు దొంగతనముగ దాగి బయటపడి ప్రాణములు దక్కించుకొనిన విన్‌స్టనుచర్చిల్ తన వెనుకటి జీవిత విషమపరిస్థితులను కప్పిపుచ్చి ఇండియాబిల్లునందేమాత్రము స్వేచ్ఛ లేకుండునట్లు మంత్రులపై దాడిసలిపి దానిని మరింత సంకుచితముచేయ యత్నించుట ఆశ్చర్యము గదా!! అసలు తెల్లజాతిని రంగుజాతి జయించగలదా అనునది ఒక గొప్ప సందిగ్ధము.

౨

టోకియోనగరము జపానుదేశమునకు ముఖ్యపట్టణము. న్యూయార్కు, లండను పట్టణములందువలె నక్షత్రములనంటు సౌధరాజములు లేకున్నను భవననిర్మాణ కళాకౌశల్యమునందాపట్టణరాజముల కేమాత్రమును తీసిపోదు. చిత్రాతిచిత్రమైన రంగురంగుల పుష్పవనములతో యలరారుచుండును అందు ఓరియంటల్ హూటేలు (Oriental Hotel) చూడతగినభవనము. టోకియో నగరముచూడవచ్చిన దేశీయులేమి, విదేశీయులేమి దానిని చూడకుండగపోవుట యరుదు. అక్కడకు వచ్చిపోవు ప్రజాసమూహములను కాంచిన క్రొత్తవ్యక్తి కదియొక యాత్రాస్థానమేమోయని భ్రమించుటకూడ కలుగును.

ఒకదినమున కెయిన్‌లాంగ్ ఓరియంటల్ హూటేలునందు ఫలహారము చేయుచుండెను. అతడు యువకుడు, సుందరుడు. పాశ్చాత్యదేశముల కరిగి సైనిక విద్యల నభ్యసించిన వీరుడు. జపాను సైనికాధికారులలో నొకడు. జపానుజాతియొక్క ఆయువుపట్టని చెప్పతగిన బ్లేక్‌డ్రాగూన్సు (Black Dragoons) సంఘమున కుపాధ్యక్షుడు.

అత డట్లు ఫలహారము చేయుచుండగనే అతని కిసుమంత దూరముననున్న మరియొకబల్లప్రక్క నుండెడు కుర్చీపై సర్వాంగసుందరియైన యొక రష్యను యువతి వచ్చికూర్చుండెను. ఆమెయు ఫలహారము చేయుటకే వచ్చినది. అతనిదృష్టి ఆమెపై బడినది. వెంటనే అత డానందపరవశు డాయెను. ఆమె సాధారణ యువతి కాదు. తాను రోముపట్టణపు మ్యూజియము నందు జూచిన క్లియోపట్రాబొమ్మ ఆయువతిముందు దిగదుడుపునకైనా పనికిరాదని యతనికితట్టినది. ఏథెన్సు నగరమునందు తన కత్యంతామోదముగూర్చిన సర్వాంగ సుందరమైన పాషాణ ప్రతిమ యీకన్యతో పోల్చుటకైనను తగదు. ఆమెతో నొకసారి మాట్లాడినయెడల తనజన్మ తరించునని యాతడు భ్రమపడెను. కాని ఎట్లు మొదలుపెట్టి ప్రసంగములోని కామెను దింపవలెనో యాతనికి తట్టలేదు. ఆమెను పలుకరించుటకై రెండు మూడుసార్లు యత్నించ బోయి విరమించెను. ఆమె ఏమనుకొనునోయని యాతని భయము. ఐనను ఊరకుండుటకు మనసొప్పుట లేదు. పలుకరించుటకు ధైర్యము చాలుటలేదు. అత డట్లు తబ్బిబ్బుపడునంతలో యామె ఫలహారముముగించి పైకముచెల్లించి పోవుట కుద్యమించుచుండెను. వెంటనే "తమ చేతియందున్న పత్రిక యేమిటో దయతో సెలవిచ్చెదరా" అనెడు మాట అప్రయత్నముగ అతనినోటినుండి వెలువడెను. ఆమె చిరునవ్వుతో "క్రొత్తవారికి సులభముగ తెలియ రానిది" అని జవాబిచ్చెను.

అతడు—శ్రమయని మీరెంచకపోయినచో కష్టమైనను మీరు దానిని నాకు వివరించెదరా?

ఆమె— మీకంత శ్రద్ధయున్నచో అటే చెప్పగలను కాని కొంత వ్యవధి కావలెను.

అతడు—మరల మీరు ఇక్కడికెప్పుడు వచ్చెదరు?

ఆమె—ప్రతిసాయంత్రమును వచ్చుచుందును.

అతడు— విదేశీయులను మిమ్ముల నిట్లు పరిచయముగలవానివలె ప్రశ్నించినందుకు వేరుగ తలపకుందురుగాక!

ఆమె— వేరుగా తలచవలసినంత విషయమిందేమున్నది?

అతడు— అట్లయిన సెలవు

ఆమె— సె...ల...వు

ఇట్లిద్దరును విడిపోయిరి. ప్రతిదినమును ఆ ఓరియంటల్ హోటేలునందు కలిసికొనుట వాడుకయై పోయినది వారికి.

ఎట్లయినను దినమునకొకసారిఆమెముఖబింబమును చూచుటయే ఆతని ముఖ్యాశయముగాని ఆపుస్తకమునందేమియున్నను అతనికి చింతలేదు కాని కేవలము ఆమెను చూచుటకే వెళ్లినట్లుగ కాన్పించుట మంచిదికాదు. అందుచే నాతడు ప్రతిసాయంత్రము ఆపుస్తకముగురించి ప్రశ్నించుచుండును. ఆమె ఏదో మిషపై "రేపు" అని వాయిదావేయుచుండును. అట్టులా విషయమును వెలిబుచ్చక యామె వాయిదాలు వేయుటకు కారణమేమిటాయని పలుమారు తనలోతాను తర్కించుకొనును. ఆమెను ప్రతిదినమును చూచుటకు తన కెంతయభిలాష గలదో తనను చూచుటకు ఆమెకుకూడ అంతేకుతూహలముండియుండవలయును. లేనియెడల ఒకనాటితో విదల్చుకొనతగిన విషయమును "రేపు" అని యేల వాయిదా వేయుచుండవలెను ? కనుక తన్నామె తప్పక ప్రేమించియుండుననని యతడు సంతృప్తిపడుచుండును. ఐనను ఆమెమాటలయందుగాని, చర్యలయందుగాని ప్రణయమును వెలిబుచ్చుసూచన లేమాత్రమును కాన్పించనపుడు తా నట్లుతలచుట పొరబాటేమోనని మొదటికి వచ్చుచుండును. స్త్రీలహృదయములు పసిఫిక్ మహాసముద్రాంతరంగములకంటె గంభీరమైనవిగదా ఎవ్వ రెరుంగుదురని సంశయపడుచుండును. ఒకయువకుడు కేవలమేదో పత్రికలోని విషయములు తెలిసికొనుట కొకయువతి దగ్గరకు ఆమెమీద ప్రేమలేనిదే నిత్యము పోవుచుండునా? ఆవిషయము నామె అంతవరకు గ్రహించకుండునా యనెడి ఆశాకిరణము లాతని హృదయమునందు లేచుచుండును. తన ప్రేమను శోధించుటకై తన్నట్లు ప్రతిదినము త్రిప్పుచున్నదని మరల భావించుచుండును. ఏదియెట్లున్నను తన్నామె ప్రేమించుచున్నదియు లేనిదియు ఆదినమున తప్పక తెలిసికొనవలెనని నిశ్చయించుకొని ఓరియంటల్ హోటేలునకు బయలుదేరినాడు కెయిన్‌లాంగ్. అలవాటుచొప్పున సిసీలియకూడ సకాలమునకే నిర్ణీతస్థలమునకు చేరినది. కెయిన్‌లాంగ్ సిసీలియ లిద్దరు ఎన్నియోవిషయములనుగురించిమాట్లాడుకొన్నారు. తుదకు

కెయిన్‌లాంగ్ — సిసీలియా ! ఈవేళ తప్పక ఆపుస్తకమునందున్న విషయమేమో నాకుచెప్పవలెను.

సిసీలియ — ఎందుచేత అంత పట్టుదల ?

కెయిన్‌లాంగ్ — ఆవిషయమును తెలిసికొనుటకే ఈదినమున నేను వచ్చితిని.

సిసీలియ — లేనియెడల......

కెయిన్‌లాంగ్ — నేనురాను.....

వాడిబాణము హృదయమునందు గ్రుచ్చుకొనినట్టులామె యామాటలు వినగానే చలించినదాయెను. అది కనిపెట్టిన కెయిన్‌లాంగ్ తనపై యామెకు ప్రేమ లేకున్నయెడల యేల యట్లుదరిపడవలెను తాను రానన్నంతమాత్రముచేత అని తలపోయుచుండెను. ఇంతలో

సిసీలియ — అందున్న విషయములన్నియు నేను చెప్పెదను గాని మీరు వానిని నాయాజ్ఞలేనిదే పరుల కెవ్వరకు చెప్పకూడదు. అట్లు ప్రమాణముచేసిన యెడల చెప్పుట కేయభ్యంతరమును లేదు.

అట్లేనని కెయిన్‌లాంగ్ తన జాతిమతధర్మముల ననుసరించి ప్రమాణములుచేసెను. అపుడు

సిసీలియ ఇట్లుచెప్పెను: "ఈపుస్తకము కార్ల్ మార్క్సుగారి శిష్యశ్రేష్ఠుడైన నికొలాయ్ లెనిన్ గారిచే స్థాపింపబడిన రష్యన్ రహస్య విప్లవసంఘమువారిచే ప్రకటింపబడినది. ఇందు కార్ల్‌మార్క్సుగారి సిద్ధాంతములును, వాని నాచరణమునకుదెచ్చు విధానములును గలవు. నిరంతరము నిరంకుశత్వమునకు నిలయమైన జారుప్రభుత్వమును లయమొనరించి పరిపాలన పాటకజనముల హస్తగతముచేయుటయే మా యీ విప్లవసంఘముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. టోకియోనగరమునందున్న రష్యన్ ప్రభుత్వ రాయబారికుమార్తెనై యుండియు ఇట్టి విప్లవసంఘమునందు చేరినందుకు మీరు ఆశ్చర్యపడనవసరము లేదు. మాపట్టణరాజములైన సెంట్ పీటర్సుబర్గు, మాస్కో మొదలగు నగరములందున్న రష్యన్ సైనికాధి

కారులయొక్కయు, ఉన్నతోద్యోగుల యొక్కయు కుమారులు, కుమార్తెలు ఎందరో యీ విప్లవసంఘసభ్యులుగా చేరి దివారాత్రములు కృషి చేయుచున్నారు. కొరియా దేశమునందున్న రష్యావిప్లవసంఘశాఖకు నేనధ్యక్షురాలను.............

కెయిన్‌లాంగ్ — కార్ల్‌మార్క్సు అనగా ఎవరు? అతని సిద్ధాంతములేమి?

సిసీలియ — కార్ల్‌మార్క్సు కార్మికుల పాలిటి కల్పతరువు. పెట్టుబడిదారులకు పెనుభూతము. కాలు సేతులు వంచి కలకాలము కార్మికుడు కష్టపడుచు తన రక్తమును స్వేదరూపమున కార్చుచుండగ పనిపాటలు చేయకుండగనే పెట్టుబడిదారుడు ఫలముల నపహరించుచున్నాడు. ఇట్లు అన్ని జాతులయందు కష్టపడు కార్మికుల నుద్ధరించుటకై కార్లుమార్క్సు 1864 సం. నందు అంతర్జాతీయ కార్మికసంస్థ నొకదానిని స్థాపించినాడు. దానిని యూరపు ఖండమునందు "First Internationale"అందురు. అది చక్కగ పనిచేయుచుండు నంతలో Paris Commune పడిపోవుట తటస్థించెను. అందుచేత 1876 సం. నందు పూర్తిగ తుడిచిపెట్టబడినది. కాని 1889 సం. నందు పేరిసనగరములో Second Internationale స్థాపింపబడినది. 1900 సం నందు పేరిస్ నగరమునందు సమావేశమైన కాంగ్రెసువారు ప్రపంచమునంతట నీ సువార్త వ్యాపింపజేయుటకు పమకట్టిరి. తత్ఫలితముగ మాయీసంఘము లన్నియు యేర్పరుపబడినవి. మా ఆశయములు నెరవేర్చుకొనుటకు మాకు పరదేశీయుల సహాయముకూడ కావలసియున్నది. మీసహాయమును కోరియే నే నిట్టి రహస్యమును వెలిబుచ్చితిని

కెయిన్‌లాంగ్ — ఇందు నేను చేయగల దేమున్నది?

సిసీలియ — మీరు జపాను సైనికాధికారులలో నొకరని నే నెరుగుదును.

కెయిన్ లాంగ్ — ఆలోచించుటకు వ్యవధి కావలెను.

సిసీలియ కెయిన్‌లాంగ్‌ను ప్రేమించినదా? అంతయూ సందిగ్ధము.

3

ప్రణయముపై సిసీలియ దీర్ఘోపన్యాసము కావించునని ఆతురతతో వేచియున్న కెయిన్‌లాంగ్ ఆమెయొక్క విప్లవకరమైన మాటలు వినుటతోడనే హతాశుడైనాడు. ఐనను ఆమె తనను ప్రేమించినది లేనిది తెలిసికొనకుండగనే ఇంటికి తిరిగివచ్చినందుకు తనకు తానే నిందించుకున్నాడు. ఆమె తన సహాయము నర్థించినపుడు ప్రతిఫలముగ ఆమెప్రేమ నేల కోరక పోతినా యని పరితపించినాడు. చేజిక్కిన యట్టి చక్కని సమయమును జారవిడిచిన తన తెలివితేటలను దూషించినాడు. ఇంతకు తాను జపానుదేశీయుడు, ఆమె రష్యన్ స్త్రీ. తాను రాజరికము (Imperialism) ను పెంపొందచేయుటకై స్థాపింపబడిన బ్లేక్ డ్రాగూన్సు (Black Dragoons) సంఘమున కుపాధ్యక్షుడు ఆమె ఇంపీరియలిజమును నాశనము చేసి కమ్యూనిజము (Communism) ను వ్యాపింపచేయ సమకట్టిన రహస్యవిప్లవసంఘముయొక్క కొరియాదేశపు శాఖకు అధ్యక్షురాలు. ఇట్టిద్దరిమధ్య ఎంతయో వ్యత్యాసము గలదు. అట్టివారికి స్నేహము కుదురుట కష్టతరము; అసమంజసముకూడాను. ఇట్టి కలత యాలోచనలతో కెయిన్‌లాంగ్ మరుసటి దినమున మామూలువేళకు నిర్ణీతస్థలమునకు చేరుకొన్నాడు. తనపై ఆమెకు ప్రేమయున్నది లేనిది ఆదినమున తప్పక తెలిసికొనవలెనని తీర్మానించుకున్నాడు. సకాలమునకు చిరునవ్వుతో సిసీలియకూడ చేరినది తల తోక లేని ప్రసంగములు వారిమధ్య యెన్నియో దొర్లిపోవుచున్నవి. కాని యేమిషపై ఆమెకు తనపైగల ప్రేమనుసరించి తెలిసికొనవలెనా యని కెయిన్‌లాంగ్ ఆలోచించుచునే యున్నాడు. అత డంతకుముందాలోచించుకొని వచ్చిన పద్ధతులన్నియు నామెను చూచుటతోనే ఎగిరిపోయినవి. అతని కేమియు తట్టలేదు. ప్రేమనుసరించి యేమిమాట్లాడవలెను? ఎట్లు మొదలు పెట్టవలెను? అంతయు అగోచరము. తాను సైనికుడుగాన సైనికునివలె ముఖమోటమిలేకుండగ ప్రప్రథమములోనే ప్రేమనుగురించియెత్తుట మంచిదేమోయని తలచినాడు. యుద్ధపరిశ్రమ

ములు, వానిఉపయోగములు ప్రణయమునంపుపనికిరావు గదాయని సిగ్గుపడినాడు. తనను పెండ్లిచేసికొమ్మని మొదటనే యడుగుట చేతగానిపని యనుకొన్నాడు. ఆదిలోనే బ్రతిమాలుట బుద్ధితక్కువ యనుకొన్నాడు. కాని అప్రయత్నముగా కెయిన్‌లాంగ్—"సిసీలియా! నన్ను ప్రేమించుచుంటివా?"

సిసీలియ—మానవజీవులందరిని ప్రేమించు విప్లవసంఘ సభ్యురాలు నిన్ను విడిచిపెట్టునా?

కెయిన్‌లాంగ్— అందరిని ప్రేమించుచున్నట్లుగనే నన్నును ప్రేమించుచుంటి వన్నమాట.

సిసీలియ—లేదు. వారందరికంటె నిన్ను ఎక్కువగనే ప్రేమించుచుంటిని.

కెయిన్‌లాంగ్—ఎందుచేత నన్నెక్కువగ ప్రేమించుచుంటివి?

సిసీ—నాయొక్క ఆశయము నెరవేరుటకు

కెయిన్—నీ ఆశయ మేమి?

సిసి—రష్యన్ విప్లవము.

సింహపురం కె వినిన లేడివలె అదరిపడినాడు కెయిన్‌లాంగ్. ఆమెమన సాతని కేమియు అర్థముగాలేదు. ప్రేమ, ప్రణయము, విరహము మొదలగు మోహపుమాటల వర్షము కురియునని ఆశపడిన కెయిన్‌లాంగ్ నిర్విణ్ణుడైనాడు. విప్లవమును సాధించుటకై విదేశీయుని ప్రేమించుటయా! అది నెరవేరునా? అంతయు సందిగ్ధము

౪

మానవాశయము లెప్పుడు ఒకేతీరున నుండవు. కాలమానపరిస్థితులనుబట్టి మానవుని దృక్పథము మారుచుండును. బాల్యమునందుండు భావములు యౌవనమునందుండవు. యౌవనమునందుండు ఆవేశములు కౌమారమునందుండవు. కౌమారమునందుండు సహనము వృద్ధాప్యమునందుండదు. కనుకనే మానవులు చీటికి మాటికి ఒకపార్టీనుండి మరియొక పార్టీలోనికి పల్టీలు కొట్టుటయు, ఒకమతములోనుండి మరియొకమతములోనికి మారుటయు గల్గుచున్నది. రాంమ్సే మాక్డొనాల్డు గారి జీవితమును తిలకింపుడు. యుద్ధమునకు తాను కేవలము విముఖుడనని ప్రగల్భములు కొట్టి యూరప్‌మహాసంగ్రామకాలమున సత్యాగ్రహియై ఖైదుకేగినాడు. ప్రధానమంత్రికాగానే భారతదేశమునందున్న సత్యాగ్రహులను చావగొట్టించి ఖైదులందు బెట్టించినాడు. లేబరైటులను రక్షించుమహాదాతనని చెప్పి లేబరుపార్టీని హస్తగత మొనరించుకొని తుదకు స్వస్థానమును రక్షించుకొనుటకై స్వపక్షమును నీటగలిపి సనాతనులైన కన్సర్వేటివులచేతిలో కీలుబొమ్మయైనాడు. వ్యక్తుల జీవితములవలెనే జాతులయొక్క ఆశయములుకూడ మారుచుండును.

చట్టబద్ధుడైన రాజు (Constitutional King) కావలెనను ఆందోళనతో బయలుదేరిన ఫ్రెంచివిప్లవకారులు రాజును, రాణిని వధచేయుదురని ఎవరైనను మొదట నమ్మిరా? అట్లు రాజును, రాణిని, వారియనుచరవర్గములైన ప్రభువులను చిత్రవధచేసి వారి కవోష్ణరక్తస్రవంతులతో మానవ సంఘమునందు విప్లవ పునాదులను స్థాపించిన యా ఫ్రాన్సు దేశీయులు తుదకు నెపోలియనును తమ చక్రవర్తిగ నంగీకరింతురని ఒకరైనను యూహించిరా? ఇట్లు కాసటబీసట ఒడిదుడుకుల తబ్బిబ్బులతో పల్టీలపై పల్టీలు కొట్టుచు తుదకు మూడవ ప్రజాప్రభుత్వమును ఫ్రాన్సు స్థాపింపగలుగునని ఎవరైనను తలంచిరా?

భారతజాతీయ సంస్థ నించుక తిలకింపుడు. హ్యూమ్‌గారిచే స్థాపింపబడి నౌరోజీగారిచే పెంచబడు నంతకాలము గవర్నమెంటుతో సహాయపద్ధతి నవలంబించినది. తిలకుగారిచే నాటబడిన సహాయనిరాకరణవిత్తనము గాంధీగారి కాలమున తేజరిల్లి ప్రపంచవిఖ్యాతిని బడసినది. విదేశవస్తువులతోపాటు స్వదేశమందున్న గవర్నమెంటు సంస్థలను బహిష్కరించినవారె ఆ దినములందు నీతిమంతులుగ నెంచబడిరి కాని కాలక్రమమున బహిష్కరింపబడిన కౌన్సిళ్లు ఆలింగనమునకు తగినవైనవి. ఇట్టి పరిణామము నెవరు ముందు గ్రహించిరి?

ఓరియంటల్ హోటేలునందు ఆదినమున నారీతిగ తటస్థపడిన కెయిన్‌లాంగ్ సిసీలియాల మధ్య కాలప్రవాహమునం దెన్నిమార్పులు రానున్నవో ఎవరికెఱుక? అనుదినము వారట్లు కలిసికొని సరససల్లాపము లాడుట యలవాటైనది. దినములు గతించుకొలది వారి యనురాగము ప్రవర్ధమానము కాసాగెను. పరిచయ మెక్కువగుకొలది ప్రేమవృద్ధియగుట సుగుణులయొక్క లక్షణము. కెయిన్‌లాంగ్ సిసీలియాలమధ్య ప్రేమ పెంపొందసాగెను. ప్రేమ ప్రతిమించి రాగమున బడినపుడు మోహమని పిలువబడును. యువతీయువకుల మధ్య మోహము ఘనీభవించుకొలది ఆశయములు ఆవిరియై పోవుచుండును. విప్లవమును సాధించుటకై విదేశయువకుని చేరదీసిన సిసీలియ యాతనిప్రేమలో నోలలాడుచుండెను. ఇంపీరియలిజమును వ్యాపింపజేయ సమకట్టిన సంఘోపాధ్యక్షుడు విప్లవకన్యచేతిలో కీలుబొమ్మయై మరియుస్థితికి రాదొడగెను. విప్లవసంఘ సభ్యత్వమునకు రాజీనామానిచ్చి కెయిన్‌లాంగ్‌ను పెండ్లాడి సిసీలియా సుఖింపదలపెట్టునా? బ్లేక్ డ్రాగూన్సు సంఘమునకు నీళ్లువదలి, సైనికోద్యోగమున కుద్వాసముచెప్పి సిసీలియాను పెండ్లాడి సుఖపడ కెయిన్‌లాంగ్ తలచునా? అంతయు సందిగ్ధము.

౫

తెల్లజాతులు తెల్లచెదపురుగులవలె వెళ్లినచో వెల్ల నాశనముచేయుట సహజము. తెల్లచెదపురుగులు తమకు కాన్పించిన పుస్తకములు, బట్టలు, పెట్టెలు మొదలగు వస్తువుల నన్నిటిని నాశనము చేయును. తెల్లజాతులు తమకు కాన్పించిన ఖండములను, దేశములను, దీవులను మొదలగుస్థలము లన్నిటిని ఆక్రమించి యచటిమనుష్యులను జీవులను, నాశముచేసిరి, చేయుచున్నారు. ఇట్లు ఆష్ట్రేలియాయందలి ఆదిమనివాసులు నాశము చేయబడిరి. అమెరికా ఖండములోని రెడ్ ఇండియనులు రూపుమాపబడిరి. పసిఫిక్ మహాసముద్రద్వీపములందుండు నరజాతు లెన్నియో హతమొనర్పబడినవి. ఇట్టి ఘనకార్యములు చేసిన తెల్లజాతులన్నియు చీనారాజ్యమునందు చీడపురుగులవలె చేరినవి. వారందరికి జపానుయొక్క సత్వరాభివృద్ధి కంటకమువలె కాన్పించుట వింతగాదు.

1894 సం. లో చీనా జపానుదేశముల మధ్య గొప్పయుద్ధము జరిగినది. అందు చీనా ఓడిపోవుటయేగాక సంధి షరతుల చొప్పున కొరియాదేశముపై ఆధిక పెత్తనము, ఆర్థరు రేవుపట్టణముపై సైనికపెత్తనము జపాను కొప్పగించినది. వెంటనే తెల్లజాతు లన్నియు నొక్కుమ్మడిని దిలపడి జపానును నిర్బంధించి తిరిగి వానిని చీనాకు ముట్టచెప్పినవి. జపాను దానిని మఱువలేదు. సమయమునకై వేచియున్నది. క్రమముగ రష్యనులు కుయుక్తులతో ఆర్థరు రేవుపట్టణముపై పెత్తనము సంపాదించి దానిని రష్యన్ సైన్యములతో నింపజొచ్చినవి. పగదీర్చుకొనుటకై బుసలుకొట్టుచు వేచియున్న జపాను అట్టిపని వలదని వారించినది. సంప్రదింపులపై సంప్రదింపులెన్నియో జరిగినవి. తుదకు లాభము లేకపోయినది. పరిస్థితులు విషమింప జొచ్చినవి. సంప్రదింపులు సన్నగిల్లుకొలది సైన్యముల సంఖ్య వృద్ధి కాదొడగినది. కడకు ౧౯౦౪ సం. ఫిబ్రవరి ౮ వ తారీఖున రష్యా జపాన్ రణదుందుభులు మ్రోగినవి.

ఒక ఉద్యానవనమునందు సిసీలియ కెయిన్‌లాంగులు రష్యా జపానులమధ్య కలిగిన విషమపరిస్థితులను గురించి ముచ్చటించుకొనుచుండిరి. సిసీలియ కెయిన్‌లాంగ్ కౌగిలిలోనున్నది. కెయిన్‌లాంగ్ జీవితమునం దెన్నికష్టములు కలిగినను తనను విడవనని శపథముచేయవలసినదని సిసీలియ అతనిని కోరినది అత డామెచేయి పట్టుకొని "సిసీలియా! నాకంఠమునందు ప్రాణము లుండునంతవరకు నేను నిన్ను...వి...డు...వ..."అనునంతలో ఒక సైనికుడు రొప్పుచు పరుగెత్తుకొనివచ్చి ఒక ఉత్తర మాతనిచేతిలో బెట్టెను. అం దిట్లున్నది:

" కెయిన్‌లాంగ్!

రష్యాజపాను సంధిసంప్రదింపులు విఫలమైనవి. మూడుదినములలో రష్యన్‌లకును మనకును ఆర్థరు రేవుపట్టణమునందు యుద్ధము జరుగనున్నది. కనుక నీవు వెం

టనే నీసైన్యమును తీసికొని అడ్మిరల్ టోగోగారి నాయకత్వముక్రింద బయలుదేరి పోవలెను. తప్పదు. వెంటనే.

ఇట్లు

....

ప్రధానసేనాని."

చదువుట ముగించినవెంటనే కెయిన్ లాంగ్ పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచినాడు; వెలవెలబోయినాడు. అంతయు కనిపెట్టుచున్న సిసీలియ ఉత్తరమునందున్న విషయమును గురించి ప్రశ్నించినది. గద్గదస్వరముతో ఆతడు చెప్పుటకు మొదలుపెట్టుసరికి రష్యన్ భటు డొకడు శరవేగమున వచ్చి లేఖ నొకదానిని సిసీలియ కందిచ్చెను. అందిట్లున్నది:

"ప్రియపుత్రికకు !

రష్యాజపానులమధ్య సంధిసంప్రదింపులు విఫలమైనవి. రష్యాజపానుయుద్ధము జరుగనుండుటచే నన్ను సకుటుంబముగ జపానుదేశమునువిడిచి ఆరు గంటలలోగా పోవలెనని జపానుప్రభుత్వమువారి ఆజ్ఞయైనది. అటుపైని మనప్రాణమానధనములకు వారు బాధ్యులుగారు. ఆర్థురరేవుపట్టణమునకు పోవు స్టీమరు సిద్ధముగానున్నది. కావున నీవు వెంటనే రావలెను.

ఇట్లు, తండ్రి

........................"

లేఖచదువుట ముగిసినది. సిసీలియ ప్రతిమవలె స్తంభించిపోయినది. కెయిన్ స్థిరముగా నట్లే యున్నాడు. ఓరియంటల్ హోటేలునందు నాడు తాము కలిసికొనిన విచిత్రసంఘటనము మొదలు అప్పటివరకు వారికి గలిగిన జీవితానుభవములను జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొనుచుండిరి. ఒకప్పుడు విప్లవవిషజ్వాలల కాటపట్టయిన సిసీలియ హృదయము క్రమముగ విచిత్రప్రేమ కాలయమైనది. పూర్వము ఇంపీరియలిజమును వ్యాప్తముచేయ సమకట్టిన బ్లేక్ డ్రాగూన్సు (Black Dragoons) సంఘమున కనువైన ప్రదేశముగనున్న కెయిన్ లాంగ్, హృదయము రానురాను విప్లవకన్య కనువగు స్థలముగా మారినది. కాని కాలమునం దెన్నియో చిత్రవిచిత్రములైనమార్పులు జరుగుచుండును. మానవుడు సంకల్పించును; భగవంతుడు వికల్పించును. మానవజీవితమున కిట్టివి క్రొత్తకాదు. ఐనను అట్టివానివలన నాత డలజడి చెందుచుండును. కంగారుపడుటవలన గలుగు ఫలితము కష్టములు వృద్ధియగుటయె. కెయిన్ లాంగ్, సిసీలియా లిపు డేమిచేయుదురు? కేవల మొకస్త్రీప్రేమకొరకై తనదేశమును, చక్రవర్తిని, బ్లేక్ డ్రాగూన్సు సంఘమును ధిక్కరించి తనపదవికి రాజీనామానిచ్చి కెయిన్ లాంగ్ ఆమెతో బోవునా? పరదేశీయుని ప్రేమకై తనదేశీయులను రక్షింప సమకట్టిన విప్లవసంఘమును, తండ్రిని ధిక్కరించి సిసీలియ అతనితో జపానునందే యుండునా? అంతయు సందిగ్ధము

౬

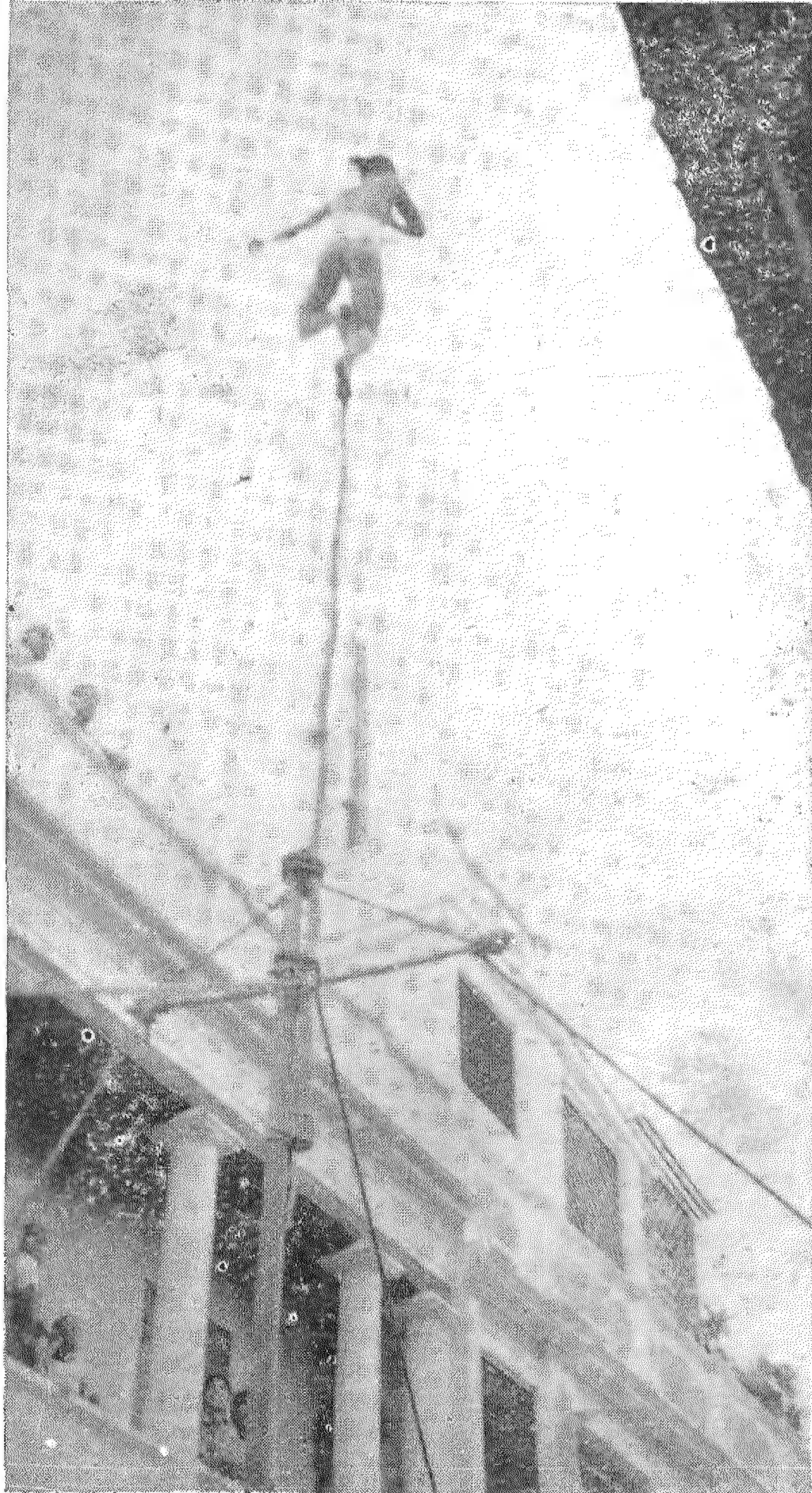
రష్యా జపాను యుద్ధము ప్రారంభమైనది. రష్యాను యుద్ధములో గెలుచుట మహాకష్టతరమైన పని. ప్రపంచజాతులలో రష్యా ఒకవింతస్థానము నాక్రమించియున్నది అదికేవలముయూరపుజాతికాదు. పూర్తిగఆసియాజాతియు గాదు. కనుకనే యూరేషియనుజాతియని పిలుచుట సాధారణమైనది. రష్యన్ జాతియొక్క బలము అది ఆక్రమించియుండిన స్థానముపై నున్నది. మానవజాతులన్నియు నొకానొకప్పుడు మరియొకజాతికి దాసానుదాసులై యూడిగము చేసినవి. భారతజాతి యుగయుగములనుండియు దాస్యము ననుభవించుట జగద్విదితము. పర్షియన్, బాబెలూనియ, అస్సీరియ మొదలగు రాజ్యములన్నియు నొకప్పుడు గ్రీకు సామ్రాజ్యమునకు దాసులైయున్నవి. గ్రీసు, ఈజిప్టు రాజ్యములే గాక యూరపునందుండు దేశము లన్నియు పూర్వము రోమను మహాసామ్రాజ్యమునకు కప్పములు చెల్లించినవి. రోము, ఆస్ట్రియా మొదలగు యూరపుజాతు లన్నియు నెపోలియన్ మహాచక్రవర్తికి దాసోహమని కేలుమోడ్చినవి. పృథ్వీరంగముపై నుండు పెద్దజాతులలో ఒక్క రష్యామాత్ర మెవరికిని ఎప్పుడును దాసోహమని యూడిగము చేయలేదు. దానిని దండింప సమకట్టిన యోధానుయోధు లందరు పతనమైరి. పదునెనిమిదవ

శతాబ్ద ప్రారంభమున యూరపు రాజకీయ తుపానుల యందు పిడుగువలె తళతళలాడిన స్వీడనుదేశపు రాజైన పండ్రెండవ చార్లెస్ రష్యాపై దండెత్తుటతోనే తన నాశనమును కొనితెచ్చికొనినాడు. యూరపు ఖండము నంతను రాజకీయభూకంపములతో యుఱ్ఱూతలూగించి నరజాతులను చిందరవందర చేసివైచి గడగడ లాడించిన నెపోలియనుమహాచక్రవర్తి రష్యాపై దండెత్తుటతోనే పతితుడైనాడు. ఇట్లు మహాయుద్ధనిపుణులైన తెల్లజాతులనే గర్వభంగ మొనరించిన తెల్లజాతియగు రష్యా యొక్కడ! మొన్ననే కండ్లుతెరచిన రంగుజాతియగు జపానుయొక్కడ! జపాను గెలువగలదా? ఎక్కడిమాట! ఇది అందరకుండు సందిగ్ధము.

జపాను సేనలు ఆర్థరు రేవుపట్టణమును ముట్టడించినవి. జపాను విఖ్యాతనావికుడగు టోగో ఆర్థరుపట్టణ నౌకాశ్రయమును స్వాధీనముచేసికొన తీవ్రయత్నములు సలిపెను. ఎన్నియో రష్యన్ జపాను సేనలు మడిసినవి. ఎన్నియో రష్యన్ ఓడలు ముంచివేయబడినవి. హార్బరు నందుండు నీరంతయు రక్తమయమైనది. తుదకు నౌకా యుద్ధమునందు రష్యా పరారియైనది. జపానుఓడలు హార్బరులోనికి ప్రవేశింపలేనంత దట్టముగ అందు శవములు తేలినవి.

మెట్టపై జరుగు యుద్ధము మరింత భయంకరముగ నుండెను. ఆర్థరుకోటను పట్టుకొనుటకై పంపబడిన సైన్యము లెన్నియో మడిసినవి. వెళ్లినసైన్యము తిరిగి వచ్చుటలేదు. జపాను తనపట్టును విడనాడుటలేదు. తుదకు కెయిన్‌లాంగ్ అధిపత్యమున మరియొక సైన్యము పంపబడినది. దారిపొడుగునను శవములు పడియున్నవి. క్రుళ్లిపోయినట్టియు, క్రుళ్లు నున్నట్టియు, రక్తము స్రవించుచున్నట్టియు జపానీయుల శవములపైననే జపానుసేనలు నడిచిపోవలసివచ్చెను. కొనయూపిరితో పడియున్న సైనికులు కాళ్లక్రిందపడి కెవ్వున నరచి ప్రాణములు విడిచిరి. జపానుసేనలు కోటను సమీపించగనే రష్యనులు మరఫిరంగులను ప్రయోగించిరి. చావగ మిగిలినవారు వెనుకకు తగ్గిరి. ఇట్లు జపానుసేనలు పౌరుషముతో కోటను సమీపించుటయు రష్యన్ యుద్ధఫిరంగులదాడికి తాళలేక వెనుకకు మరలుటయు అనేకసార్లు జరిగినది. తుదకు కెయిన్‌లాంగ్ తనసైనికులను ఆవేశపూరితములైన మాటలతో హెచ్చరించెను. వెళ్లినసైనికుడు వెనుకకు మరలుట జపానుజాతికే సిగ్గు! నాటితో జపానుజాతి పృథ్వీరంగముపైనుండి నాశనమైనను గావలె! లేదా ఆర్థరుకోటను వశపరుచుకొనవలె! సైనికులయొక్క ఆవేశమునకు హద్దులేకుండెను. ఇంతలో కొరియా దేశమునందు సైన్యాధిపతియైన కురోకి రష్యనుల నోడించెనను విజయవార్త చేరెను. ద్విగుణోత్సాహముతో జపానుసైనికులు కోటను ముట్టడింప నొక్కుమ్మడిని వెలపడిరి. చచ్చినట్టియు, సగము చచ్చినట్టియు, కొనయూపిరి గలిగినట్టియు మనుష్యుల దేహములను కోట గోడలకు మెట్లుగా పేర్చిరి. వానినాధారముగగొని కోట గోడల నెగబ్రాకజొచ్చిరి. పైనుండి తమపై గురిపింపబడు రష్యనుఫిరంగిగుండ్లకు మరికొన్నిశవముల నడ్డు పెట్టుచుండిరి. ముందున్న సైనికుడు మరణించగానే వెనుకనున్న సైనికుడు వానిశవమును మెట్టుగా పేర్చి పై కెగబ్రాకుచుండెను. వాడు మరణించగనే వానివెనుకనున్నవాడు వానిశవమును రష్యన్ ఫిరంగిగుండ్ల కడ్డుపెట్టుచుండెను. ఇట్లు సాయంత్రమగుసరికి జపానుసేనలు కోటగోడల నెగబ్రాకి రష్యన్ యుద్ధవీరులనుండి ఫిరంగులను వశపరుచుకొనిరి. వెంటనే వానిని రష్యన్ సేనలపై ప్రయోగింపసాగిరి. జపాను సైనికులదాడికి తాళజాలక రష్యన్ సేనలు పలాయనమైనవి. ఇంతలోనే రష్యన్ సేనానియైన క్రొపాట్కిన్ ముక్డెన్ ప్రాంతమునందు పూర్తిగ ఓడిపోయెనను వార్తలు చేరినవి. ఇట్లు జపానుకే పూర్తివిజయము చేకూరినది. ఈరంగుజాతి విజయము పశ్చిమజాతుల నొక భూకంపమువలెను, ప్రాగ్జాతుల నొక మెఱుపువలెను కదల్చివైచినది. కాని కెయిన్‌లాంగ్ మరణించెనను దుర్వార్త యొకటి వ్యాపించినది. యుద్ధగాయముచే మరణించెనని ప్రజలు చెప్పుకొనుచుండిరి. ముందేమికానున్నదో! సందిగ్ధము.

స్త్రీయొక్క ప్రేమ ఈశ్వరునియొక్క విశ్వముకంటె వింతైనది అందును యువతీయువకుల మధ్య

గడాట ౧   A. A.

X పటం

A. A.

ముందు ప్రేమను వర్ణింప యత్నించుట వ్యర్థపని. స్త్రీ యొక్క ప్రేమ స్వార్థరహితమైన దను సంగతి జగద్విదితము. బిడ్డకు శ్రేయముకూర్చుటకై తల్లి యత్నించును. భర్తకు సుఖములు కూర్చుటకై భార్య తలపెట్టుచుండును. ప్రేమను సంరక్షించుకొనుటకై స్త్రీ చేయజాలని సాహసకార్య ముండదు. తాను ప్రేమించినవానిని పొందుటలో పూజనీయుడైన తండ్రియొక్కయు, మునిశ్రేష్ఠుడైన నారదునియొక్కయు ఉపన్యాసపరంపరలకు స్వస్తిచెప్పినది సావిత్రి. అకస్మాత్తుగ తటస్థపడిన రాజును నిష్కళంకముగ ప్రేమించి గాంధర్వమున పెండ్లియాడుటలో పరమమానీంద్రుడైన పెంపుడు తండ్రిని తలచినదియేగాదు శకుంతల. తన ప్రియునే పెండ్లియాడుటలో దగ్గరకువచ్చిన దిక్పాలకులను ధిక్కరించగలిగినది దమయంతి. తన ప్రేమపాత్రుడైన ఢిల్లీ రాజును పాణిగ్రహణము చేసికొనుటలో జనకుడుపెట్టు బాధలను పరిగణించినది కాదు రాణీసంయుక్త. కెయిన్‌లాంగ్ మరణించె నను గాలివార్త విని సిసీలియ యేమి చేయునో!

అది నిశీథరాత్రి. దట్టమగు మహాంధకారము బ్రహ్మాండమునంతయు వ్యాక్రమించియున్నది. విశ్వమంతయు నల్లనిముద్దవలె తోచుచున్నది. ఉత్తరధ్రువపు దిక్కున మాత్ర మొకనక్షత్రము పృథ్వీరంగముపై నరజాతులకు గలుగు గర్వభంగములను దిలకించుచున్నదోయన మినుకు మినుకు మని మెఱయుచున్నది. తెల్లవారిన తరువాత రష్యా జపానుల మధ్య సంధి జరుగనున్నది. కోటకు దూరముగ జపానుసేనల గుడారము లున్నవి. అందున్న దీపములు కోటగోడపై నుండు వ్యక్తికి మెఱుగుడు పురుగులవలె గాన్పించును. కోటగోడలపై నొకవ్యక్తి తప్ప మరెవ్వరును లేరు. కోటచుట్టును చచ్చి రక్తమున దేలు శవము లెన్నియో గలవు. ముందుగనే మరణించిన శవములు క్రుళ్లుట ప్రారంభించినవి. ఇంకను రక్తము స్రవించుచు పడియున్న దేహములు చాలగలవు. ఆశవనివహముల నుండియు, మాంసపురాసులనుండియు, రక్తపు తటాకములనుండియు వేడి దుర్గంధపువాయువులు పైకి లేచుచున్నవి. మందలు మందలుగాచేరిన జంబూకములనుండి ఆరవములు వినబడుచున్నవి. క్రిందనున్న పొదలలోనుండి గుడ్లగూబలు కూయుచున్నవి. ప్రక్కనున్న చెట్టుపై నుండి శకునపక్షి తన శోకధ్వనులతో మానవసంఘమును హెచ్చరించుచున్నది. అట్టి మహాభయంకర సమయమున నాకోటగోడలపై దిరుగు వ్యక్తి యెవరు? ఏమి సిసీలియా! ఏమి నీవెఱ్ఱి!! ఇట్టి నిశీథరాత్రి, ఇన్నివేలశవములందు నీప్రియునిశవము నెట్లు గుర్తించగలవు? ఔనులే. ప్రేమ దట్టమగుకొలది విచక్షణాజ్ఞానము పలుచబడుచుండును. అందు యువతీ యువకుల ప్రేమను గురించి అసలే చెప్పలేము.

జపాను సైనికగుడారములందు కెయిన్‌లాంగ్, ఆలోచనానిమగ్నుడై తిరుగుచుండెను. తెల్లవారిన వెంటనే జపానీయులు విధించిన సంధిషరతులు రష్యను లంగీకరింపకున్నచో జపానుసైనికులు ఆవేశపూరితులై ఆర్థరుపట్టణమునందున్న రష్యనుల ఆస్తులను దోచుకొని పురుషులను జంపి స్త్రీలనుచెరచి నానాబీభత్సముగావింతురు. అపుడు తన ప్రేయసియైన సిసీలియను రక్షించుకొనుట ఎట్లు? ఎట్లయినను ఆమెను రక్షింపవలెను. ఇది కెయిన్‌లాంగ్ తుదినిశ్చయము.

ఇంతలోనే సమరభూమిని కావలికాయు భటులిద్దరు ఒకస్త్రీని పట్టితెచ్చి కెయిన్‌లాంగ్ ముందు నిలబెట్టిరి. ఆమెను చూచుటతోనే కెయిన్‌లాంగ్ విభ్రమము జెందెను. కాంక్షించువస్త్రము కాళ్లపైబడినది. మరియొక పరిస్థితియందైనచో వెంటనే యామెను కౌగిలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొనియుండెడివాడు. ఇప్పటి పరిస్థితులు వేరు. ఎవరును కాలుపెట్టగూడని సమరభూమియం దామె తిరుగాడుచున్నది. సైనికశాసనము ననుసరించి యామెను ఫిరంగితో కాల్చి చంపవలెను. వారిపుడు కామినీకాముకులు గారు. ఆమె నేరస్తురాలు. అతడు న్యాయాధికారి. కెయిన్‌లాంగ్ యేమిచేయునో!!! ఏమానవుడైనను అట్టిస్థితిలో నేమి చేయగలడు? కెయిన్‌లాంగ్ ఎటువంటివ్యక్తి? అన్యాయముగ తనను పట్టి తిట్టి కొట్టి శిలువవేసిన ఘోరపాపులను కూడ రక్షించవలసినదని దేవుని ప్రార్థించిన క్రీస్తుప్రభువు వంటి సహనశాలిగాడు. నిరాయుధులు, నిరపరాధులు

నగు ప్రజలు ఘోరముగ చీల్చి చెండాడబడిన హృదయభేద్యమగు పంజాబురక్తస్రవంతులను కనులార గాంచియు హృదయమును చిక్కబట్టి సత్యాగ్రహముగుఱించి ఉపన్యసించిన మహాత్మునిబోటి విచిత్రవ్యక్తిగాదు. తమ హస్తగతముకానున్న ఫరాసుసింహాసనమును రక్షించి తమ సైన్యములను చీల్చి చెండాడినదనుకోపముచే ప్రమాదవశమున పట్టుపడిన జోన్ ఆఫ్ ఆర్కుకన్యను ప్రాణములతోనే కాల్చివేసిన ఆంగ్లేయ సైనికునివంటి కఠినచిత్తుడుగాడు. ఆసియా అనాగరికజాతినుండి యూరపు నవనాగరికతకు రష్యన్ జాతి నంతను అవలీలగ నేర్ప సమకట్టినపుడు అడ్డుతగిలిన తనభార్యను పుత్రుని పృథ్వీరంగమునుండితుడిచిపెట్టుటకు యత్నించిన పీటరుమహాచక్రవర్తివంటి ప్రేమరహితుడుగాడు. ఒక స్త్రీయందు కలిగిన మోహమును పోగొట్టుకొనలేక బలాత్కారముగ నామెను పొందుటకై సతతము సస్యఫలసంపదలతో నలరారుచుండు చిత్తూరురాజ్యమును శ్మశానవాటికగ మార్చిన అల్లాయుద్దీనువంటి క్రూరరాక్షసుడుగాడు. తన సైనికధర్మమును విస్మరించి విజయయాత్రయందు గాన్పించిన విలాసవతియగు స్త్రీయందు విషయలంపటుడై హస్తగతమైన రోమనుసామ్రాజ్యమును పోగొట్టుకొనిన మార్కస్ ఆంటోనియోవంటి భోగపరాయణుడు గాడు. తనధర్మమును విడిచిపెట్టి పరజాతియువతిని ప్రేమించి తన ఆయువుపట్టు నామెకు తెలియిచ్చి ఆమెద్వారా తుదకు తన నాశనమును తానే కొనితెచ్చుకొనిన సేమ్సన్‌వంటి స్త్రీలోలుడు గాడు.

కెయిన్‌లాంగ్ ఇపుడు క్లిష్టపరిస్థితులయందున్నాడు. ముందు నుయ్యి, వెనుక గొయ్యి. మానవజాతులలో జపానుజాతియొక్క ప్రతిష్ఠను నిలబెట్టుటకై వేలకొలది రష్యన్లను చంపిన మేటివీరుడైన తాను కేవలమొక స్త్రీనిమిత్తమై యుగయుగములనుండియు అక్షరాల ననుసరింపబడుచున్న సైనికన్యాయస్థాన ధర్మమును వదలివేయునా? పరదేశీయురాలు తనను నమ్మి హృదయపూర్తిగ ప్రేమించి తనకొరకై సమరభూమియందు తిరుగాడుచున్న యా నిష్కళంకచరితను, పరమపవిత్రురాలిని మానవకల్పితమైన "మార్షల్‌లా" శిక్షకు కాహుతిచేయునా? ఆమెకు మరణశిక్ష విధించుట జపానుజాతీయధర్మము. ఆమెను రక్షించుట మానవమహనీయ ధర్మము. జపానుపరువు నిలుపుటయా? మానవకీర్తి నిలుపుటయా? కెయిన్‌లాంగ్ దేని ననుసరించును? అంతయు సందిగ్ధము.

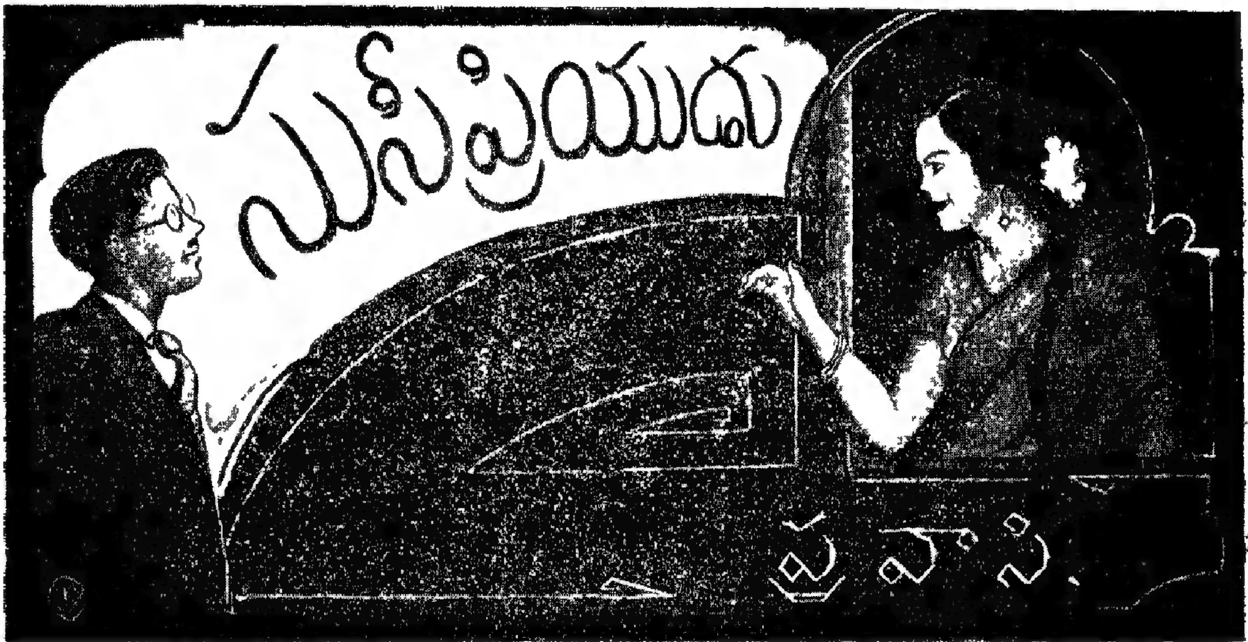
౫

తెల్లవారినది. తెల్లజాతులకుగలఅహంభావపు చీకటులను పారద్రోల జపానుసూర్యు డుదయించినాడు. బాలభానుని పసిడికిరణములు పసిఫిక్ సముద్రతరంగములతో చెలగాటము లాడుచున్నవి. సృష్టిఅంతయు గంభీరము మౌనమును దాల్చియున్నది. అట్టిసమయమందు జపాను సైనికసుడారములనుండు జనులు గుంపులుగుంపులుగ గుమిగూడియుండిరి. దూరమున మూడు ఫిరంగులు వరుసను పేర్చబడియున్నవి. గంటకొట్టిన వెంటనే వానిని కాల్చుటకు సిద్ధముగ ముగ్గురుభటులు వానివెనుక నిలువబడియున్నారు. ఫిరంగుల కెదురుగ కొంచెము దూరమున రష్యన్ యువతి ముకుళితహస్తయై నిలువబడియున్నది. సైనికవస్త్రములతో కెయిన్‌లాంగ్ ఆమెను సమీపించి,

"సిసీలియా! నీ పవిత్రహృదయమునందు నాకు స్థానమిచ్చి యిట్టి క్లిష్టపరిస్థితులలోనికి వచ్చితివి. ఇంతకును మానవజీవిత మొకనాటకము. జీవితము కర్మబద్ధమైనది. స్వేచ్ఛగా పుట్టిన మానవునిపై సంఘ మెన్ని శాసనములను ప్రయోగించి యాతని స్వాతంత్ర్యము నరికట్టి జీవితమును దుర్భరము చేయుచున్నదని రూసో పండితుడు ఫరాసువిప్లవమునకు పూర్వము చెప్పినాడట. మానవుడు సాంఘికసంకెళ్లమధ్య పుట్టుచున్నాడు. పుట్టినది మొదలు గిట్టువరకు దానిని విదల్చుకొనయత్నించుచున్నాడు. సంఘములు, సమాజములు, కూటములు, విప్లవములు అందుకొరకే.

సైనికశాసనము ననుసరించి నిన్ను ఫిరంగితో కాల్చవలెను. మానవప్రేమధర్మము ననుసరించి నిన్ను రక్షింపవలెను. నీవులేని ప్రపంచము నాకేల!......" అని చెప్పుచు ఫిరంగులను కాల్చుటకు సత్తుగ చేయినెత్తి ఆమెను కౌగిలించుకొనెను. వెంటనే గంట మ్రోగెను. ధాం ధాం ధాం శబ్దములతో కెయిన్‌లాంగ్ సిసీలియాల శరీరములు పృథ్వీరంగమునుండియదృశ్యమైనవి.

తీరినది సందిగ్ధము.

డ్రాయింగురూమ్‌లో కూర్చుని శాంతమ్మ గారు అప్పుడే పోస్టుజవాను తెచ్చియిచ్చిన ఉత్తరాన్ని చదువుతున్నది.

శాంతమ్మగారి భర్త శామ్యుయల్ గారు ముప్పై యేళ్లు రెవెన్యూ డిపార్టుమెంటులో ఉద్యోగము చేసి, డెప్యూటీ కలెక్టరుగా రిటైరు అయి, పదిహేనేళ్లకు పైగా పింఛను తీసుకుంటూ అరవైయెనిమిదవ ఏట యిహలోకాన్ని, సంపాదించిన యావదాస్తిని, భార్య అయిన శాంతమ్మను విడిచిపెట్టి పరలోకం చేరారు. శాంతమ్మగారికి సంతానం లేదు. ఆమె వయస్సు అరవై యేళ్లపైన ఉంటుంది.

'పాపం, దాసు దగ్గరనుంచి ఎప్పుడు ఉత్తరం వచ్చినా నాకు చాలా ఆనందంగా ఉంటుంది' అనుకుంటూ కళ్లకుపెట్టుకున్న సులోచనాలు తీసి కొంగుతో తుడుచుకొని మళ్లీ పెట్టుకుని, రంగూనునుంచి ఆవిడతమ్ముడు ఏసుదాసు వ్రాసిన ఉత్తరం మళ్లీ చదవడం ప్రారంభించింది.

"సునీ యిప్పుడు జాగ్రత్తగా ఉంటున్నదనుకుంటాను, ఏడుపుమానినతరువాత. నేనెప్పుడూ అంటూ ఉండేదానవి— సునీ పెంకిపిల్ల అని. ఇప్పుడు బాగా మారిపోయింది అనుకుంటాను. ఏమైతేనేం, నీచేతుల్లో పెట్టాను. దానితండ్రికంటె జాగ్రత్తగా పెంచుతావని నాకు తెలుసు అదే నాకు ఆనందం."

'కాని పాపం దాసుకుమటుకు ఏం తెలుసు పిల్లల్ని పెంచడం!' అనుకున్నది శాంతమ్మగారు.

"ఈమధ్య నా పాతస్నేహితుణ్ణి ఒకాయిన్ని కలుసుకొన్నాను యిక్కడ. వాళ్లది బెజవాడ. బాగా గుణవంతుడు. ప్రస్తుతం యిక్కడ కలపవర్తకం చేస్తున్నాడు. ఆయన ఈవారంలో దేశానికి వస్తున్నాడు. నీకు, సునీకి కొన్ని క్రిస్‌మస్ ప్రెజంటుస్ పంపుతున్నాను ఆయనద్వారా. ఆంతోనీ చాలామంచివాడు. మన యింటికొచ్చి ఆయనను మర్యాదచేయడంలో యేమీ లోపం లేకుండా చూస్తావని నానమ్మకం."

చదవడం ఆపింది శాంతమ్మగారు. మళ్లీ సులోచనాలు తీసి తుడవడం మొదలుపెట్టింది.

'ఎవరీ ఆంతోనీ చెప్మా! పేరు ఎప్పుడూ విననేలే! పడుచువాడు కాడుగదా! కాకుంటే బ్రతికిపోతాం. అయ్యోరామా మళ్లీ యింకో అల్లరికి తయారు' అనుకున్నది తనలో తాను. ఉత్తరం చివరిదాకా చదివి మడతపెట్టి కవరులో మళ్లీ పెట్టింది దీర్ఘనిశ్వాసం విడుస్తూ.

తన తమ్ముడు ఏసుదాసు అంటే శాంతమ్మగారికి అమితమైన ఆపేక్ష. ఏసుదాసు బర్మాలో ఒక క్రిష్టియన్ కళాశాలలో యింగ్లీషు ప్రొఫెసర్. ఆయన భార్యపోయి పదిహేను సంవత్సరాలపైన అవుతుంది. ఒక్కతే కూతురు. వెతికి వెతికి పెట్టాడు పేరు 'సూసన్నా' అని. ఇంట్లో ముద్దుగా పిలుస్తారు 'సుసీ' అని. సుసీ చిన్నప్పటినుంచి చాలా అల్లరిపిల్ల. భార్యపోవటం, తనకేమో పరదేశంలో ఉద్యోగం అవడం, అక్కగారికి సంతానం లేకపోవడం ఈకారణాలచేత ప్రొఫెసర్ ఏసుదాసు సుసీని బందరులో శాంతమ్మగారివద్ద నుంచి చదువు చెప్పించవలసివచ్చింది.

సుసీ ఎంత అల్లరిపిల్లో అంత తెలివైంది. కాని ఆతెలివి పరీక్షలు ప్యాసవటానికి పనికివచ్చిందికాదు. వరుసగా మూడేళ్లు దండయాత్ర చేసింది స్కూలు ఫైనల్లో. శాంతమ్మగారు పూర్వకాలపు మనిషి. కట్టుబాట్లల్లో పెరిగింది. సుసీపద్ధతులు ఆవిడకు నచ్చవు. క్షణక్షణమూ మారిపోతున్న నవనాగరికత, కొత్తపోకడలు, ఊహలు సుసీమస్తిష్కంలో తాండవం చేస్తూ ఉంటాయి. 'దాంతో చనువుగాఉంటే లాభం లేదు. నిర్మొహమాటంగా ఉండాలి. బాగా కాఠిన్యం వహించాలి' అనుకుంటున్నది శాంతమ్మగారు.

అప్పుడే డ్రాయింగురూము తలుపు గ్ర్ర్ర్ అని నెట్టి లోపలికివచ్చింది సుసీ.

'టైముచూడడానికి వచ్చాను.'

'ఏమంత గాభరాగా రావాలా ఏమిటి! పావు తక్కువ మూడైంది. నాలుగుగంటలకు రెవరెండు కాంతయ్యగారి యింటికి వెళ్లుతున్నాను—'

'నేను రాను.'

'నేను వెళ్లుతున్నాను. నావెంట నీవుకూడా రవలసి ఉంటుంది.'

'కాని యివాళ నాకు వీలులేదు అత్తా. నాకు బోలెడంత పని ఉన్నది.'

'ఆహా' అంది వెక్కిరిస్తూ శాంతమ్మగారు. 'అయితే యివాళ యిల్లువదలి ఎక్కడికీవెళ్ల వని అనుకోవలసిందేనా?'

సుసీకి కొంచెం వింతగా ఉంది. ఇరుగుపొరుగు ముసలిముండలు శాంతమ్మచెవులో యేమైనా ఊదారా ఏమిటి!

'వెళ్లితే గోకిలతోటదాకా షికారుగా వెళ్లుతానేమో' అంది నెమ్మదిగా.

'సుసీ! నీవొక్కదానివే తోటలకీ, గీటలకీ షికారువెళ్లటం బాగుండలేదు. షికారువెళ్లాలనిఉంటే నాతో రా. అంతేకాని నీవు నాయింట్లో, నా అదుపులో ఉన్నప్పుడు చాలా జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించాలి సుమా!'

'ఆహా' అంది సుసీ. 'నీమాటలు నాకేం అర్థం కావడంలే అత్తా'

శాంతమ్మగారికి కోపం బాగా వచ్చింది. 'చెప్తా విను. నీవిట్లా ఒంటరిగా తోటల్లోకి షికారువెళ్లడం, కనబడ్డ ప్రతిపుర్ర వెధవతో మాట్లాడడం, ఆవెధవల్లో కొందరు నాయింటికివచ్చి కూర్చోడం, పేకాగడం, సిగరెట్ల పొగతో నా డ్రాయింగురూమునంతా నింపడం, వెధవ బాతాఖానీ కొట్టడం ఏమిటీ న్యూసెన్సు నాకు? ఇటువంటిపనులు నాకేమాత్రం యిష్టంలేదు. తెలిసిందా? నాతో రెవరెండు కాంతయ్యగారింటికి రావడానికి యిష్టంగా లేకపోతే యింట్లో నేఉండు. పొద్దున్నేమో రిబ్బన్లు కొనుక్కోటానికని మూడు గంటలు బజారంతా తిరిగి యింటికివచ్చావు. నీ వెక్కడెక్కడికి వెళ్లింది బండివాడు నాకు చెప్పలేదనుకోకు. మళ్లీ సాయంకాల మయ్యేసరికి తయారు షికారుకు. వెళ్లటానికి వీల్లేదు. వింటున్నావా?

సుసీకి పట్టరానికోపం వచ్చింది. మొహం కందబారింది. కాని పైకిమాత్రం నిర్లక్ష్యంగా

'సరిలే అత్తా, యివాళ సాయంత్రం బహుశః షికారు వెళ్లవలసిన అవసరం లేదనుకుంటాను.' అంటూ పక్కన టేబిల్ మీద ఉన్న 'సండేటైమ్సు' పత్రికతీసి సీరియస్‌గా చదవడం మొదలు పెట్టింది.

'నీవు జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించకపోతే మీనాన్నకు నీవిషయమంతా వ్రాయాలిసి వస్తుంది సుమా! ఇల్లు జాగ్రత్త' అని శాంతమ్మగారు డ్రాయింగు రూములోనుండి వెళ్లింది రెవరెండు కాంతయ్యగారింటికి ప్రయాణమై.

శాంతమ్మగారు బయటకు వెళ్లడం తరువాయి సుసీ చదువుతున్న పేపర్ని విసిరి నేలమీద కొట్టింది. మహాకోపం వచ్చింది. ముసలివాళ్లు ప్రపంచానికి పెద్ద న్యూసెన్సు. వాళ్లనాన్న అంటూ ఉండేవాడు ఆమె చిన్నప్పుడు - నీలాకాశాన్ని, పక్షుల్ని, వింతరంగుల మేఘాల్ని, మిణుమిణుకుమనే నక్షత్రాల్ని సృష్టించిన దేవుడే మంత్రగత్తెల్ని, బల్లుల్ని, తొండల్ని, తేళ్లు మొదలయినవాటిని సృష్టించలేదని! 'ఈ ముసలావిడ గోల యెక్కువై పోతున్నది. ఎక్కడికిపోవడం నాకు ఇవాళల్లా ఇంట్లో యేడుస్తూ కూర్చోవాలి కాబోలు. పాపం రాజా తోటదగ్గర కనిపెట్టుకు కూర్చుంటాడు నాకోసం. ఏలా చెప్పాలి' అనుకున్నది.

సూసన్న చాలా అందమైనపిల్ల. మంచి తెలివిగలది. దానికితోడు అతి గారాబంగా పెరిగింది. ఇంగ్లీషు భావాలతో నవకవుల, నవలారచయితల ఊహాలతో ఆమెతల నిండిపోయింది. తెలుగుకవులలో ఆమెను ఎక్కువ ఆకర్షించింది వెంకటచలం. ఎంకిపాటలు బాగాపాడేది. దీనికితోడు ఆమె నాలుగైదు సంవత్సరాలలోపల తయారై, ప్రపంచమంతట అనేకయవ్వనుల నుప్పొంగించిన పాశ్చాత్యఫిల్ములను చూచింది. ఆ భావాలే తన జీవితాన్ని నడుపుతూన్నవి. ఆమె లేత హృదయం యెప్పుడూ నవనవోన్మేషమైన 'రోమాన్సు'ను కోరుతూ ఉంటుంది. ఎప్పుడూ ఎవరో ఒక అందమైన కుర్రవాణ్ణి ప్రేమించడం, అది కొంచెం మాసిపోగానే మళ్లీ యింకొకణ్ణి. ఈవిధంగా సుసీ యిప్పటికి ఐదారుగురు యువకుల్ని ప్రేమించింది, మరిచిపోయింది కూడాను. అవి వింతరంగుల స్వప్నాలు. వార్ధక్యం తన నీలినీడలతో జీవనపథాన్ని కమ్మివేస్తూఉంటే ఈయవ్వన స్వప్నాల స్మృతే ప్రతివ్యక్తికి ఒకింత ఆనందాన్ని యిచ్చేది.

ప్రస్తుతం ఆమెప్రియుడు పూరా అందగాడు. పేరు రాజారావు. మొదటిసారి కలుసుకున్నప్పుడే ఒకరిమీద ఒకరికి ప్రేమకలిగింది. కొన్నిరోజులనుండి అతను సుసీయింటి కెదురుగానున్న ఎలక్ట్రిక్ స్తంభాన్ని ఆనుకొని సుసీగదికిటికీవైపు తదేకదృష్టితో చూస్తూఉండేవాడు. ఒకరోజు సుసీ, ఆమెకుక్కపిల్ల లిల్లీ షికారు వెళ్లుతుంటే, ఒక పెద్దకుక్క లిల్లీమీదికి దూకింది, అమెరికాలో అందమైన తెల్లకొరసానిపిల్లమీదికి నల్లనీగ్రోయువకుడు దూకినట్లు. అప్పుడాతోవను వెళ్లుతున్న రాజారావు తనచేతికర్రతో ఆపెద్దకుక్కను తరిమాడు. ఈకుక్కల హడావిడిలో వీరిద్దరికి ప్రథమ పరిచయం కలిగింది. అంతా సినిమాలోవలె, నాటకాలు, నవలలోవలెనే ఉంది సందర్భం. ఇటువంటి అవస్థలో సుసీహృదయాన్ని రాజారావు ఎందుకు ఆకర్షించడు?

ఆరోజునుంచి యిద్దరూకలిసి తోటలోకి షికారు వెళ్లుతూ ఉండేవారు. ఒకరోజు అతడు చెప్పేశాడు సుసీ అసమానసౌందర్యం తన్ని యెట్లా పిచ్చివాడిని చేసిందో. సుసీహృదయం పొంగిపోయింది. రాజారావు నడివయస్సులో ఉన్నాడు. తన పాతప్రియుల్లాగా స్కూలుకుర్రవాడుకాదు బాగా ఆరితేరినచెయ్యి. అటువంటివాడుకూడా తన అందానికి ముగ్ధుడయ్యాడంటే సుసీకి గర్వంకాదూ!

ఇక మిగిలిందేముంది? ఇప్పటికి అరడజన్ మందికి పైగా అర్పించి మళ్లీతీసుకున్న ఆమెహృదయాన్ని సుసీ రాజారావుకు అర్పించింది.

ఇవాళ సాయంత్రం సముద్రపొడ్డుకు షికారు వెళ్దామనుకున్నారు యిద్దరూ. శాంతమ్మగారి పుణ్యమా అంటూ దానికి ఆటంకం వచ్చింది. రాజారావు తోటలో కనిపెట్టుకుఉంటాడు.

ఇంతలోనే వీధితలుపు వేయబడ్డచప్పుడు అయింది. శాంతమ్మగారు బయటకు వెళ్లారన్నమాట దాని అర్థం.

'ఆహా' అంటూ ఒక్కదూకుదూకింది సుసీ కుర్చీలోంచి. 'అరే, రాజారావు తోటదగ్గర నుంచుంటే అత్త చూడదుగదా!'

చెంగునవెళ్లి డ్రాయింగురూము ఎడమప్రక్కన ఉన్న కిటికీలోంచి మాడటం మొదలుపెట్టింది సుసీ. దూరాన్న ఎలక్ట్రిక్ స్తంభాన్ని ఆనుకుని నుంచున్నాడు రాజారావు శాంతమ్మగారి యింటివైపు మాస్తూ. సుసీ చూచింది. వాళ్ల అత్త రేవతెండు కాంశయ్యగారి యింటివైపు చాలాదూరం వెళ్లిపోయింది. రోడ్డుమీద మనుష్యులు ఎవరూ లేరు. సంధ్యచీకట్లు కమ్ముకొస్తున్నవి. నెమ్మదిగా రాజారావుకు సైగచేసింది. సరే తనూగు కథానాయకుడు యెడమప్రక్క గేటులోనుండి ఆమె కిటికీదగ్గరకు.

'మై జ్యూలియట్!'

'ఇవ్వాళ షికారురావడానికి వీల్లేదు.'

'ఛా! మన అదృష్టం బాగాలేదు. ముసలావిడ వెళ్లిపోయినట్టుందిగా.'

'వెళ్లింది. కాని నన్ను బయటకు వెళ్లవద్దనిచెప్పి మరీవెళ్లింది. ఆవిడ దేవాంతకురాలని చెప్పలేదూ.'

'మై గాడ్. పోనీ అట్లా దొడ్లోకి రాకూడదూ, మాట్లాడుకుందాం' అన్నాడు రాజారావు జేబులోనుంచి సిగరెట్టుపెట్టె తీసి, ముట్టిస్తూ. నాలుగునిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడచిపోయినవి.

'ఉండు బలేఊహ తట్టింది!' అంది సుసీ ఆలోచనాపూర్వకంగా

'చూడు, నీవు దర్జాగా లోపలకు రావడానికి ఆలోచన చెప్తాను. వీధి గుమ్మందగ్గరకు వచ్చేయి. శాంతమ్మగారున్నారా అని అడుగు. లేరంటారు నౌకర్లు. మిస్ సూసన్నా ఏసుదాసుగారున్నారా? అని అడుగు, ఉన్నారంటారు. లోపలికి తీసుకొస్తారు నిన్ను డ్రాయింగురూములో కూర్చుని మనమిద్దరం ఏకాంతంగా టీ పుచ్చుకోవచ్చు. ఏం!'

'కొంప మునగదుకదా. మీనౌకర్లు ఫలానా వాడు వచ్చాడని నాపేరు ఆవిడతో చెప్తే తరువాత'

'ఉండు! ఉండు'

మళ్లీ నాలుగునిమిషాలు ఆలోచనలో గడచిపోయినాయి.

'నీ అసలుపేరు చెప్పవద్దు. ఆ, జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆంతోనీగారు. మా నాన్న ముఖ్యస్నేహితులు ఇందాక మానాన్న ఉత్తరంలో ఉంది. ఆయన్ని ఎప్పుడు మా అత్త చూడలేదు. అదిగాక నాన్నస్నేహితుడంటే చాలాగౌరవం మాఅత్తయ్యకు. నీవాపేరు పెట్టుకుని...'

బిగ్గరగా నవ్వడం మొదలెట్టాడు రాజారావు.

'అసామాన్యురాలవు సుసీ నీవు. ఏమిటాపేరు?'

'ఆంతోనీ. యస్. ఆంతోనీగారు. రంగూనులో కలపవర్తకులు. కాపురస్థలం బెజవాడ. ఈవారంలోనే బర్మానుండి దేశానికి వచ్చారు.'

సినిమానటులలో రాజారావుకు బాగా నచ్చింది చార్లీచాప్లిన్, హెరాల్డులాయిడ్, రామన్‌నవారో. ఛాయారూపమున చూచిన వారి విచిత్రలీలలు అతని జీవితమునకు ఆదర్శప్రాయము. ఆనాయా నాటక కథలే అతని జీవనాటకముగ పరిణామము పొందినవి.

రాజారావు నెమ్మదిగా బయటకు జారాడు. సుసీ కిటికీతలుపువేసి లోపలికివెళ్లింది. ఆమెకు బలే హుషారుగా ఉంది. గదంతా గంతులువేసింది. ఎదురుగుండా ఉన్న నిలువుటద్దంలో ఒకసారి తనమూర్తిని చూచుకున్నది. ఆమెసౌందర్యం ఆమెనే సమ్మోహపరిచింది. రాజారావును అచ్చెరువొందించిందంటే అబ్బురమేమిటి.

చెదిరిన ముంగురులను సవరించుకున్నది సుసీ. తనగదిలోకివెళ్లి తెల్లని జరీ అంచు చీర కట్టుకున్నది. అలంకరించుకుంటూ అనుకున్నది - బలే ఎత్తు. సిన్‌క్లయిర్ లూయీనవలలో ఇటువంటి సందర్భం ఒకటి ఉంది. భావుకుల ఊహాలేగదా జీవితాలను నడిపేవి. అందుకనే అన్నాడు ఆస్కార్‌వైల్డు ప్రకృతి కళను అనుకరిస్తుందని.'

ఆమె తనలో తానే నవ్వుకుంటున్నది.

వీధి తలుపు తట్టినచప్పుడు. రెండునిమిషాలు తరువాత పనిమనిషి లచ్చి వచ్చింది.

'అమ్మగారండీ, ఎవరో అంతోనీగారంట. అయ్యగారి స్నేహితులంట. పెద్దమ్మగారున్నారా అని అడిగితే లేరన్నాను. మీరున్నారా అని అడిగారు. ఉన్నారన్నాను. మీతో ఏంటో మాట్లాడాలంట. వచ్చి డ్రాయింగురూములో కూచున్నారండి.' అంది.

'అంతోనీగారా ? ఎప్పుడువచ్చారు ? తీసుకురా యిక్కడికి' అంది సుసీ విపరీతమైన ఆశ్చర్యం కనబరుస్తూ.

లచ్చి వెళ్లింది

సుసీగుండెలు దడదడ కొట్టుకోడం ఆరంభించింది. నిశ్శబ్దంగా కుర్చీలో కూర్చుంది.

ఇంతలోనే మళ్లీ లచ్చి వచ్చింది. 'అమ్మగారూ, యిదుగో వారు వచ్చారు' అంటూ చెప్పివెళ్లిపోయింది.

'దయచేయండి' అంది సుసీ బిగ్గరగా లచ్చికి వినబడేటట్లు.

తరువాత గొంతుమార్చింది.

'నా ప్రియమైన సుసీ' అంటూ రాజారావు ఆమెను కౌగలించుకొని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. సుసీ చెక్కిళ్లు ఎర్రబారినవి. రవ్వంత సిగ్గుకూడా వచ్చింది. జ్యూలియట్, శకుంతల భిన్నతత్వాలు ఆమెమూర్తిలో మిళితమైనవి ఆనిమిషంలో.

రాజారావు అటూఇటూ చూచాడు. 'ఎంతఅందమైన డ్రాయింగురూము' అన్నాడు.

'ఏదో మోస్తరు. ఆపక్కదే నా పడకగది. ఒంటిగానున్నప్పుడు అక్కడకూర్చుని టీ తాగుతాను.'

గదిఅంతా కలయజూచి 'చాలాబాగుంది' అన్నాడు రాజారావు. అతని చూపులని యెక్కువ ఆకర్షించినది సుసీకంటె ఆగది, ఆగదిలోని విలువగల సామాన్లు. కాని సుసీని మంచి హుషారులో ఉంచాడు రాజారావు. ఆమె ఆనిమిషాన్ని తాను ఇమోజన్‌గా భావిస్తున్నది.

ఇద్దరు ఒకరికౌగలిలో ఒకరు కూర్చున్నారు ఇంతసేపు. చటుక్కున అందిసుసీ: 'దూరంగా కూర్చోండి, టీపట్టుకొని లచ్చి వస్తుందేమో!'

'ఆహాహా! ఆమాటే మర్చిపోయాను. అయితే సుసీ, చూడకూడదు లచ్చివస్తున్నదేమో!

సుసీ కొంచెం చమకిత అయింది 'బాగుంది. నేనిప్పుడేపోయి వెంటనే టీ తీసుకరమ్మని లచ్చితో చెప్పి వస్తాను. టీ తెచ్చి అది వెళ్లిపోతుంది. తరువాత మనమిద్దరం ఏకాంతంగా కూర్చుని టీతాగుతూ హాయిగా కబుర్లు చెప్పుకోవచ్చును' అంది.

'గుడ్ గర్ల్' అన్నాడు రాజారావు. సుసీ నవ్వుతూ వెళ్లింది.

సుసీ వెళ్లడంతరువాయి రాజారావు నెమ్మదిగా లేచాడు. టేబిల్‌దగ్గరకు వెళ్లాడు. డ్రాయర్లు అన్నీ తెరిచి చూచాడు. శాంతమ్మగారి పర్సు ఉంది ఒకదాంట్లో. తెరిచిచూచాడు. మూడు పదిరూపాయిల నోట్లు, రెండు రూపాయిలు, కొంత చిల్లర ఉంది అందులో. ఇంతేనా అనుకుంటూ తనకోటుజేబులో పెట్టుకున్నాడాపర్సును. టేబుల్‌మీద ఒక బంగారపు గడియారం, గొలుసు ఉన్నవి. వాటినికూడ నెమ్మదిగా కోటుపక్కజేబులోకి జారవిడిచాడు. అదృష్టం కలిసి వచ్చింది. శాంతమ్మగారి యింట్లోకి రావడం, వాళ్ల డ్రాయింగురూములో కూర్చుని టీతాగడం, ఈలా జరుగుతుందని ఎన్నడన్నా అనుకున్నాడా రాజారావు. కాని అదృష్టవంతుణ్ణి ఎవరు చెరుపగలరు ? సుసీ అతని పాలిటి అదృష్టదేవత అయింది అనాడు. 'కాని మనవేషం, డాబు, దర్జా, డ్రెస్సు విలువే ఉంటుంది ఒక వెయ్యిరూపాయిలు' అని అనుకున్నాడు తనలో తాను నవ్వుకుంటూ. పక్క టేబిల్‌దగ్గరకు వెళ్లాడు. అక్కడఉన్న ఒకటి రెండు చిన్న ఫ్యాన్సీసామాన్లను కూడ భద్రపరిచాడు. అందులో శాంతమ్మగారి బ్రూచి ఒకటి. ఖరీదుగలది. అది ఆమె తమ్ముడు ఆమె పుట్టినరోజు నాడు (క్రిందటిసంవత్సరం) రంగూనుండి బహుమతిగా పంపాడు.

రాజారావు ఎదురుగుండాఉన్న నిలువుటద్దంలో తన విగ్రహాన్ని చూచుకున్నాడు. మీసందిద్దాడు. నేడు ఆంధ్రదేశంలో భావకవులవిధాన పెంచిన బాబ్‌జుట్టును

సర్దాడు. కళ్లజోడు తీసి తుడిచి మళ్లీ పెట్టుకున్నాడు. మళ్లీ టేబుల్ దగ్గరకు వెళ్లి జాగ్రత్తగా చూచాడు. అక్కడనుంచి తీసిన వస్తువులు లేనట్లు తెలియకుండా పక్కనవున్న పేపరుప్యాడ్ టేబుల్‌కు అడ్డంగా పెట్టాడు. కాగితాలు అన్ని సర్దాడు మళ్లీ అద్దం దగ్గరనుంచుని నెక్‌టై సర్దడం ప్రారంభించాడు. అతని అస్తుబిత జీవితం అతనికే ఆశ్చర్యం కలుగజేస్తున్నది. వారం[illegible] యత్నము నేడు ఫలించింది. [illegible]తాను నవ్వుకుంటున్నాడు. ఇంతలో సుసీ వచ్చింది.

‘లచ్చి ఇప్పుడే [illegible] తీసుకుని వస్తున్నది. మరచిపోకుసుమా, రాజా, నీవు రంగూన్‌లో కలపవర్తకం చేస్తున్న మా నాన్న స్నేహితులు అంతోనీగారివి. జాగ్రత్త. సర్దాగా లేదు నీకు రాజా’ అంటే నవ్వుతూ.

‘బలే హుషారుగా ఉందే’ అన్నాడు రాజారావు.

ఇంతలో లచ్చి ట్రే పట్టుకువచ్చి టేబుల్ మీద పెట్టి వెళ్లిపోయింది. ఇద్దరు కూచుని తాగుతున్నారు.

వీధి తలుపు చప్పుడైంది.

‘అత్త’.

‘రా [illegible] డెవిల్’

శాంతమ్మగారు లోపలికి వచ్చింది — ‘రెవరెండ్ కాంతయ్యగారు, భార్య, పిల్లలు, ఫెర్నాండిజ్ దొర గారింటికి వెళ్లారట. ఇంట్లో ఎవ్వరు లేరు. సుసీ’ అంటూ.

‘ఈయన ఎవరు?’

‘ఈయన నాన్న స్నేహితులు అంతోనీగారు. బెజవాడకాపురస్తులు. రంగూన్‌లో కలపవర్తకం చేస్తున్నారు. నిన్ననే వచ్చారట దేశంలోకి. మనల్ని చూడటానికి వచ్చా’రంటూ పరిచయంచేసింది సుసీ.

‘నమస్కారమండీ, శాంతమ్మగారూ! మీ తమ్ముడు ఏసుదాసుకి నాకు చాలా స్నేహం. తప్పకుండా మా అక్కయ్యగారింటికి వెళ్లమని ఆయన మరీ మరీ చెప్పాడు. ‘సుసీ చాలా కొంటెపిల్ల. మా అక్కయ్య చాలా జాగ్రత్తగా పెంచుతున్నది’ అని అంటూ ఉండేవాడు. ఇవాళ మిమ్మల్ని దర్శనంచెయ్యడం నాకు చాలా ఆనందంగా ఉన్నది సుసీ చాలా అల్లరి పిల్ల. ఆ అమ్మాయిని జాగ్రత్తగా, మంచిప్రవర్తనకలిగి ఉండమన్నాడు కూడా’ అని అన్నాడు అంతోనీ.

‘వింటున్నావా సుసీ’ అన్నది శాంతమ్మగారు విప్పారుతున్న ముఖంతో.

శాంతమ్మగారు అల్పసంతోషి. కాస్త [illegible] ఆమెఅంత [illegible] లేదు. సుసీ విషయంలో ఆమె అభిప్రాయాలతో ఇంకొకరు ఏకీభవిస్తున్నారంటే వారు ఆమెకు ఆప్తమిత్రులు. ఆమెకు కులాసాగా ఉన్నది. అంతోనీవైపుతిరిగి

‘ఈకాలంలో పడుచుపిల్లల్ని అదుపులో ఉంచడం మహాకష్టమండి, అంతోనీగారూ!’ అన్నది.

సుసీకి వొళ్లుమండిపోతున్నది.

‘ఈయన నాన్న స్నేహితులు అంతోనీగారు’

'మా నాన్నకు నేనంటే చాలా ప్రేమలే. ఈయన చెప్పేమాటలు శుద్ధ అబద్ధాలు' అని అంది కోపంతో.

సుసీకి కోపం ఎక్కువౌతోంది. రాజారావు తన గుట్టు బయటపెడతాడేమోనని భయంగా కూడా ఉంది. ఇంతలో వాకిట్లో రోడ్డుమీద మోటారుకారు ఆగిన శబ్దం వినిపించింది.

లచ్చివచ్చింది గదిలోకి. 'అమ్మగారండీ, ఎవరో ఆంతోనీగారంట. రంగూన్ అంట. దాను అయ్యగారి స్నేహితులంట. మిమ్మల్ని చూడ్డానికి వచ్చారండీ' అంది.

సుసీగుండెలు దడదడ కొట్టుకుంటున్నాయి. విపరీతంగా భయంవేస్తోంది. నవ్వుకూడా వస్తోంది.

ఇంతలో ఆంతోనీగారు లోపలికి వచ్చారు.

'నమస్కారమండి. శాంతమ్మగారు మీరేనా?'

'మీ పేరేమిటి? మాదాసీ పొరబాటు చెప్పిందేమో!' అంది శాంతమ్మగారు గంభీరంగా.

'నా పేరు ఆంతోనీఅండి. నేను వస్తున్నానని మీ తమ్ముడు ఉత్తరం రాశానన్నాడే నాతో. మేమిద్దరం పాత స్నేహితులం లెండి.'

'మా తమ్ముని స్నేహితుడు ఆంతోనీ యిక్కడే వున్నాడే' అంది శాంతమ్మగారు నిమ్మదిగా.

'ఇక్కడా' అన్నాడు ఆంతోనీ రాజారావుకేసి చూస్తూ. 'నాకేం అర్థం కావటంలేదు. నేనేనండి ఆంతోనీని.'

రాజారావుమాత్రం సామాన్యుడా? మంచి తరిఫీయత్ పొందిన చెయ్యి ఆటెనిద యీవిద్యలో.

కొంచెం హేళనగా ఆయనవంక చూస్తూ అన్నాడు:

'బలేవాడవల్లే ఉన్నావయ్యా! మంచియెత్తు ఎత్తావే! ఎక్కడ నేర్చావు యీవిద్య? రంగూన్‌లో కలపవర్తకం చేస్తూఉన్న ఆంతోనీవి నీవా? నేనా? పిచ్చిపిచ్చివేషాలు వెయ్యకు. ఖబర్దార్! నువ్వు రుజువు చెయ్యగలవు నీవే ఆంతోనీవని?'

'ఓ తప్పకుండా చేయగలను' అన్నాడు ఆంతోనీ.

'చెయ్యి' అంది శాంతమ్మగారు. 'మాకు చెప్పమని ఏంచెప్పాడు మాతమ్ముడు.'

'అన్నాడు ఏసుదాసు: సుసీ చాలా తెలివైన పిల్ల. ఆమె బాగా నవనాగరికతావాతావరణంలో పెరిగింది. ఆధునిక కవులభావములు ఆమెకు చాలా ప్రీతికరములు. మా అక్కయ్య శాంతమ్మ పూర్వకాలపు మనిషి. ఆవిడకు ఈనవీనపద్ధతులు నచ్చవు. సుసీ స్వేచ్ఛను ఎప్పుడు అరికట్టడానికి యత్నిస్తుంది. అది నవీనశాస్త్రజ్ఞులు ఒప్పుకోరు. అలాచేయకుండా సుసీని ఆదరణతో పెంచమనిచెప్పు అని'

'నీమాటలకు ఈయనచెప్పే మాటలకు సంబంధమే లేదు. నువ్వు మాతమ్ముణ్ణి అసలు ఎరుగున్నట్లే లేదు. నీవు రంగంలో రెండేళ్లమట్టి ఉన్నావంటావుగదా. మా తమ్ముడి స్నేహితుణ్ణి అంటావుగదా. ఎరుగుంటే చెప్పు ఆ బ్రూచి ఎప్పుడు కొన్నాడో!' అంటూ శాంతమ్మగారు డ్రాయర్ దగ్గరకు వెళ్లుతుంది.

రాజారావుకు గాభరా యెక్కువ అవుతూవున్నది. శాంతమ్మగారు డ్రాయర్ తెరుస్తున్నది. ఈసందడిలో రాజారావు తనజేబులో భద్రపరచిన, షుమారు నూటయేభై రూపాయిల ఖరీదుగలిగి రంగూన్ కమలములతో బాగా పనితనముగా తయారుచేయబడి తమ్ముడు ఏసుదాసు తనకు ప్రెజంటుగా పంపిన బ్రూచిని నెమ్మదిగా ఆంతోనీగారి లాంగుకోటుయొక్క విశాలమైన పక్కజేబులోకి జారవిడిచాడు.

శాంతమ్మగారు డ్రాయరంతా వెతికింది. బ్రూచి కనబడలేదు. సాధారణంగా ఆవిడ ప్రతి ఆదివారం చర్చికి వెళ్లేటప్పుడు ఆ బ్రూచిని పెట్టుకునే అలవాటు. మామూలురోజులలో దాని నివాసస్థలం ఆ డ్రాయరే.

'ఏమైంది నా బ్రూచి? ఈసామానంతా చెల్లాచెదరై ఉందే. సుసీ ఈసామానేమైనా సర్దావా నీవు' అంది ఆమె కోపంతో.

'నాకేం తెలియదు అత్తా. నేనెందుకు తీస్తాను.'

'మరేమైనట్లు నా బ్రూచి?'

రాజారావు ముందుకువచ్చి 'శాంతమ్మగారూ, నాకు చాలా అనుమానంగా ఉంది. ఈపెద్దమనిషి మారు పేరు పెట్టుకుని రావటం ఇదంతా చూస్తేనాకు...'

'ఇదేదో గోపిడిబేరంలాగా ఉంది. మద్రాసు పట్నంలో ఈమధ్య రకరకాల దొంగతనాలు జరుగుతున్నాయట. అన్నట్లు ఇందాక చెప్పింది సందు చివరనున్న మిరియమ్మగారు—'మీయింటి కెదుటనున్న లాంతరు స్తంభందగ్గర సందులోని ఎవరో మనిషి మీయింటి కేసి చూస్తున్నాడు మూడు రోజులనుండి.' అని 'నీవేనా ఏమిటి ఆపెద్ద మనిషివి' అంది శాంతమ్మగారు ఆంటోని వైపు తిరిగి.

సుసీకి ఈసంఘటనంతా చాలా అసహ్యంగా వుంది. తాను మనసారా ప్రేమించిన రాజారావు పెద్ద టక్కరని తెలిసింది ఇప్పుడు. పైగా పెద్దమనిషి ఆంటోనీ గారికీ చాలాఅమర్యాద జరుగుతున్నదనికూడా తెలుసుకుంది. రాజారావునిజవిషయం తెలిసేసరికి వాలి ఆమెకు ఆతన్నిపైన ప్రేమపోయి అసహ్యం కలిగింది.

ధైర్యంతో ఆమె 'అత్తా! చూడు. ఇందులో ఏదో పెద్ద పొరబాటు జరిగి ఉంటుంది.' అని అనబోతుండగానే రాజారావు అడ్డువచ్చి

'అమ్మాయీ, నీవు ఊరుకో. తొందరపడవద్దు' అని ఆంటోనీగారివైపు తిరిగి

'అయ్యా, క్షమించి మీజేబులు కాస్త చూపించండి' అన్నాడు.

ఆంటోనీగారు కోటుజేబులలో చెయ్యిపెట్టి తీసేసరికి అందులోంచి శాంతమ్మగారి బ్రూచి, బంగారపు గడియారం బయటపడ్డవి.

'చూచారా, శాంతమ్మగారు! ఈయన ఏలాటి పెద్దమనిషో. ఉండండి. ఉండండి. పోలీసులను పిలుచుకువస్తాను' అంటూ రాజారావు గది గుమ్మం దాటుతున్నాడు.

'ఏయి, ఆగు' అన్నాడు నిర్ఘాంతపోయి చూస్తున్న ఆంటోనీ.

'నీవు మద్రాసు టక్కర్లను చంపిపుట్టినట్లున్నావే?'

శాంతమ్మగారివైపు తిరిగి—'అమ్మా, నేను ఫలానా అని రుజువుచేసుకోగలను' అని అంటూ ఉండగానే రాజారావు అడ్డువచ్చి—

'రుజువు చేయిస్తా. శాంతమ్మగారూ, పోకపోకుండా చూస్తూఉండండి. నేనిప్పుడే పోలీసు స్టేషన్‌కు వెళ్లి వస్తా' నని జారాడు గదిలోనుండి.

'ఏమిటే ఘోరం! శాంతమ్మగారు, వాణ్ణి అలాపోనిస్తారేమిటి? ఏమమ్మా, సుసీ, నీవు కూడా నన్ను మరిచిపోయావా? క్రిందటిసారి రంగంలో నీవు ఉన్న

'చూచారా, శాంతమ్మగారు! ఈయన ఏలాటి పెద్దమనిషో.'

వ్వడు నా మోటారులో షికారు తీసుకువెళ్లేవాడిని కాదూ? జ్ఞాపకం లేదూ'

'లేకేమండి' అంది సుసీ. 'కాని, వీళ్లు నన్ను మాట్లాడనిస్తేనా?'

'శాంతమ్మగారూ, మీకు తెలియదు. మీరు బాగా మోసపోయారు. ఇదిగో నా కార్డు. 'యస్. ఆంతోనీ, రంగూన్' అని లేదూ. చూడండి. ఇదుగో మీ తమ్ముడు వ్రాసియిచ్చిన ఉత్తరం. మీకు, సుసీకి ఆయన పంపిన ప్రజంట్సు ఇవిగో' అంటూ ఒక డాలర్ గొలుసును, ఒక దంతపు గాజులజతను తన లోపల చొక్కా జేబులోనుండి తీసి ఉత్తరం, తన విజిటింగుకార్డుతో సహా టేబుల్ మీద పెట్టాడు ఆంతోనీ.

శాంతమ్మగారికి యింకా నమ్మకం కుదరలేదు.

'అసంభవం. కాని దస్తూరి వాసుదేవే' అంది ఉత్తరం చదువుతూ.

'నాకు అగోచరంగా ఉంది యిదంతా' అంది నిస్పృహతో.

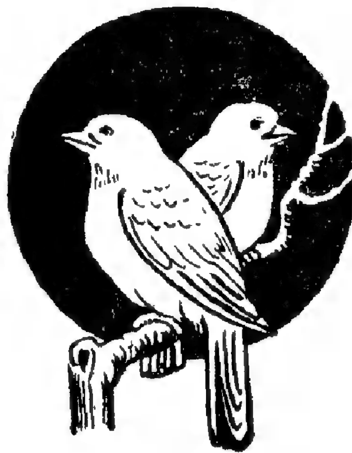
ఇంతలోకే బయట మోటారుకారు స్టార్టు అయిన చప్పుడు వినబడ్డది.

శాంతమ్మగారు అతిజాగ్రత్తగా గదితలుపు లోపల గడియవేసి, తలుకు ఆనుకొని నుంచుంది—ఆంతోనీ పారిపోతాడేమోనని.

చెయ్యడానికి ఏమీతోచక ఆంతోనీ డ్రాయింగు రూము కిటికీలోంచి చూచాడు. ముఖం కందబారింది. శరీరం వొణికిపోతుంది. పట్టరాని కోపంతో

'అయ్యో శాంతమ్మగారూ, ఆ దొంగ వెధవ నా కారులో పారిపోతున్నాడు.'

డ్రాయింగురూములో వున్న గడియారం ఏడు గంటలు కొట్టింది.

పుష్పాపచయము

ఋగ్వేదీయ సూర్యవర్ణనము

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

ద్యుస్థాన దేవతలలోఁ బ్రధానుఁడును, పృథివ్యన్తరిక్ష ద్యులోకములకుఁ దేజోదాయకుఁడు నైన సూర్యుని బూర్వ మహర్షు లాదిత్య సవితృ మిత్రాది రూపముల బహువిధముగాఁ బెక్కుచోట్ల ఋక్సంహితలో వర్ణించియున్నారు. వారివర్ణనములే తరువాతి పౌరాణికాది సూర్యవర్ణనల కుపజీవ్యములై సహస్రముఖముల విస్తరించినవి. గ్రహరాజైన సూర్యునివల్లనే ఖగోళమండలి యెల్లగ్రహ తారకాదులు తేజోవంతము లగుచున్నవనియు, ఊర్ధ్వాధోలోకములను బ్రకాశింపఁ జేయు సూర్యుఁడే సకల ప్రాణిలోకమునకుఁ బ్రేరకుఁ డగుచున్నాఁడనియు, స్థావర జంగమాత్మకమైన సకల జగత్తు నభ్యుదయమునకును సూర్యుఁడే మూలమనియువారు విశ్వసించి, సవితృరూపుఁడైన యతని నధికరించి గాయత్రీచ్ఛందస్సునం దావిర్భవించిన యనాదియగు గాయత్రియనెడి సావిత్రీ మంత్రమును జపించుచువచ్చిరి. అట్టిసవిత నుద్దేశించి ఋషులు సందర్శించిన మంత్రములు వేలు వేలుప్రయోజనములఁ దెలుపుచు మానవుని సకలాభీష్టములు నెఱవేర్చు దేవత సవిత యను భావము వెల్లడించుచు నతి మనోహరములై యొప్పుచున్నవి.

"మిత్రదేవుఁడు వృష్టికలిగించి వివిధజంతుజాలమునకు నన్నము కల్పించుచున్నాఁడు. సకలలోకమును ఱెప్పపాటులేని దయాదృష్టితో నెల్లకాలము చూచుచున్నాఁడు. సంవత్సరమునకు వార్షికయాగములకుఁ గర్త యతఁడే. కావుననే యతఁడు సకలజగదాధారమగుచున్నాఁడు." అని విశ్వామిత్రమహర్షి సూర్యునిమహిమను బొగడియున్నాఁడు.

"జగత్ప్రేరకుఁ డైన సూర్యుని మహిమయు, స్వాతంత్ర్యమును అనన్యలభ్యములు. అతఁ డుదయించుచుండుట చూచి సకలప్రాణిలోకము స్వకర్మప్రవృత్త మగును; అతఁ డస్తమించుటతోనే స్వకర్మనివృత్త మగును. అపారమైన యీప్రాణిలోకముయొక్క ప్రవృత్తినివృత్తు లెవని యధీనములో, అట్టి సూర్యుఁడుగాక, సర్వస్వతంత్రుఁడు మహిమపూర్ణుఁడు నగు మఱియొక దేవుఁ డేఁడీ!" అనుచుఁ గుత్సమహర్షి వర్ణించియున్నాఁడు.

పూషరూపుఁడైన సూర్యుని శుక్లవర్ణము పగటిని, కృష్ణవర్ణము రాత్రిని గలిగించుచున్నవనియు దానంజేసి యతఁ డహోరాత్రనిర్మాతయై సకల జంతుజాలమునకు రక్షకుఁ డగుచున్నాఁడనియు, భరద్వాజమహర్షి వర్ణించెను. ఈవిధముగా నెందఱో మహర్షు లెన్నో

విధముల సూర్యుని ప్రశంసించి యున్నారు. వారిలోఁ బ్రస్కణ్వాది మహర్షులు గావించిన వర్ణనముల సారము కొంత గ్రహింతము.

సూర్యుఁడు హరిదశ్వుఁడనియు, సప్తాశ్వుఁడనియు, అతనిరథమున కేతుగుచ్ఛములు కలవనియుఁ బౌరాణికవర్ణనలు గనవచ్చును. కాని, వేదములందవి యేడురశ్ములుగాఁ జెప్పఁబడినవి. సూర్యుని యాసప్తరశ్ములే సకల జగత్ప్రకాశకము లనియు, వానికాంతి యెదుట నదృశ్యములగు నితర గ్రహనక్షత్రాదు లన్నిటికిని రాత్రికాలమందవియే వెలుఁగు నిచ్చుచున్న వనియు, నక్షత్రాదుల వెలుఁగు సూర్యరశ్మి ప్రతిఫలనము కంటె భిన్నము కాదనియు గృహద్వారమందున్న యద్దము మీఁదఁ బడిన సూర్యకిరణములు గృహాంతర్గతమైన చీఁకటిని బోఁగొట్టి వెలుతు రిచ్చునట్లే, రాత్రులయందు సూర్యకిరణములు చంద్ర నక్షత్రాదులమీఁదఁ బ్రతిఫలించి వానిని వెలిఁగించుచు నంధకారమును దొలఁగించుచున్న వనియు, సూర్యమండల తత్త్వబోధకములైన వర్ణనలు గలవు.

తరణి యనెడిపేరు సూర్యునికి వేదమందే కలదు. ఈశబ్దమునకు సంసారము నుండి తరింపఁజేయువాఁ డనియు, ఉపాసించు వారిని రోగములనుండి తరింపఁజేయువాఁడనియు వేఱువేఱర్థములు తరువాత వెలసినవి. ఇతరుల కెవరికిని బోనలవికాని మహామార్గమునఁ బోవువాఁడు తరణియని ప్రస్కణ్వుఁడు తెలిపియున్నాఁడు. ఈ యర్థమును స్మృతు లిట్లు వివరించినవి :

"యోజనానాం సహస్రే ద్వే, ద్వేశతే ద్వేచ
యోజనే, ఏకేన నిమిషార్ధేన క్రమ
మాణ నమోఽస్తుతే"

అరనిమిషములో సూర్యుఁడు రెండు వేల రెండువందల రెండామడలదూరము పోవువాఁడని బాహ్యదృష్టికి గోచరించుదానినిబట్టి స్మృతి యిట్లు చెప్పినను, ఇందలి తత్త్వమును బట్టి యిది సూర్యకాంతిగతిపరమే కాని సూర్యమండల గతిపరము కాదని తెలియనగును. మఱియు—

సకలజగదధిష్ఠానమైన పరతత్త్వము సూర్యమండలాన్తర్యామియైయున్నదని తదుపాసకులైన వైదికర్షులు భావించి యట్లు ధ్యానించుచుండెడివారు. ఈయర్థమునే—

"ధ్యేయ స్సదా సవితృమణ్డలమధ్యవర్తీ,
నారాయణ స్సరసిజాసనసన్నివిష్టః"

ఇత్యాది ధ్యానశ్లోకములు దెలుపుచున్నవి. సాయణాచార్యులు 'తరణి ర్విశ్వదర్శతః' ఇత్యాది ఋక్కునకు క్రిందివిధముగా నంతరార్థము నావిష్కరించియున్నారు.

"అన్తర్యామివై సర్వజగమును బ్రేరించు పరమేశ్వరా! సచ్చిదానందరూపా! నీవు భక్తులను సంసారసాగరమునుండి తరింపఁ జేయువాఁడవు. కావుననే నీ వెల్లముముక్షువులకు దర్శనీయుఁడ వగుచున్నావు. అధిష్ఠాన

సాక్షాత్కారము కాఁగానే, ఆరోపితము నశించునట్లుగా, ఎనఁగా, ఇది శుక్తియనెడి ప్రత్యక్షజ్ఞానము కలిగినంతనే, ఆరోపిత రజత భ్రాంతి నశించునట్లుగా, నీసాక్షాత్కారము కాఁగానే ముముక్షువులకు జగద్భ్రాంతి నశించుచున్నది. దానంజేసి ముముక్షువు లాత్మతత్త్వము గనుచున్నారు. మఱియు సూర్యాదిజ్యోతిస్సులకు నీవే కర్తవు. "చంద్ర మా మనసోజాతః చక్షో స్సూర్యోఅజాయత" అని శ్రుతియే తెలుపుచున్నది.

ఇట్టినీవు చిద్రూపుఁడవై ఈ దృశ్య జగత్తు దీప్యమానమగునట్లు ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నావు." ఈ భావమందు "తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి" అను శ్రుతిచెప్పినట్లు, స్వయం ప్రకాశమానుఁడైన పరమాత్మ ననుసరించి సర్వము భాసిల్లుచున్నదనెడి భావ మిమిడి యున్నది. దీనినంతనుబట్టి సర్వజగదధిష్ఠానము స్వయంప్రకాశమునైన పరమాత్మకు సూర్యమండల మధిష్ఠానమని సకలజగత్ప్రకాశకమైన తత్తేజోవిశేషమునుబట్టి వారు చెప్పినను పరమేశ్వరుఁ డొక సూర్యమండలమందే యున్నవాఁడని వారు భావించిన ట్లెంచరాదు. సర్వజగదంతర్యామియైన పరమాత్మను వా రట్లు సూర్యమండలమధ్యవర్తిఁగా ధ్యానించుట యుపాసకకార్యార్థమని భావించునది. ఇది సత్యమైనను, ద్యుస్థాన దేవతలలో సకలలోకప్రకాశకుఁడును, సర్వభూతజాతరక్షకుఁడును నగువాఁడు సూర్యుఁడనెడి భావముమాత్రము వైదికర్షుల వాక్కుల సర్వత్ర గోచరించుచునేయుండును. ఈ భావమును

"ప్రత్యఙ్ దేవానా"మిత్యాదిఋక్కునఁ బ్రస్కణ్వుఁ డావిష్కరించుచు, సూర్యుఁడు మరుద్దేవతలకును, స్వర్లోకవాసులకును, మర్త్యలోకవాసులకునుగూడ నభిముఖుఁడై, ఆయా లోకములను బరిశోధించుచు, అనిష్టములను దొలఁగించుచు జంతుజాలములను బోషించుచున్నాఁడని వర్ణించెను. మఱియు—

"వేదములు కర్మను బ్రతిపాదించుచున్నవి. ఆకర్మ నాచరించుటకు సూర్యుఁ డాధారభూతుఁడు. రాత్రిందివకర్త యైన యతనివల్లనే యాగాదికర్మలును, కృష్యాది కర్మలును సాగుచున్నవి. ఓషధులు పెరుఁగుచున్నవి. అన్నము దొరకుచున్నది. జలము లభించుచున్నది. శరీరములు రక్షింపఁబడుచున్నవి. సకలదేవతలలో దానాదిగుణయుక్తుఁడు, దేవతలకు దేవతయునైన సూర్యుఁడు తమోదూరుఁడు, అజ్ఞానాంధకారనాశకుఁడు, దివ్యతేజశ్శాలి. అతనినుపాసించి మేము ముక్తిఁ గాంతుము" అనుచు నుపాసకోక్తిగా మఱియొకఋషి సూర్యమహత్త్వము వర్ణించెను. ఆదిత్యోపాసన చేయువార లాదిత్య సాయుజ్యమును బొందుదురని శ్రుతియుఁ జెప్పుచున్నది.

ప్రస్కణ్వమహర్షి చర్మరోగబాధితుఁడై తన్నివారణమునకు సూర్యోపాసనఁ జేసి తదనుగ్రహమున నారోగ్యవంతుఁ డయ్యెనని ఋగనుక్రమణిక తెలుపుచున్నది. అనేకచో సందర్శించిన సూర్యోపాసనా మంత్రములు మూఁడును తృచ మనుపేర జగత్ప్రసిద్ధములై యున్నవి. శౌనకమహర్షి ఆమంత్రముల మహాత్మ్యము నెంతేని పొగడి, తృచవిధానమున సూర్యు నుపాసించువారు సకలరోగవిముక్తులై భుక్తిముక్తులు గాంతురని వర్ణించి యున్నాఁడు. "ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ" ఇత్యాది తృచమంత్రములు భరతఖండమున నేఁటికిని సూర్యోపాసకుల కభీష్టప్రదములగుచున్న వనుటకించుక వానినిగూర్చి ప్రశంసింపఁబని లేదు.

గానుగ D. S. R.

సుందరమూర్తి నాయనారుచరిత్రలోని యొకరంగము

(శ్రీ కాశీనాథరావుగారి తంజాపుర ప్రాచీనచిత్రసంగ్రహము నుండి)

వ్యంగ్య–సినీమాలు

(Cartoon Pictures)

యస్. జగన్నాథస్వామి

గాంధీ అగ్గిపెట్టెలు, గాంధి సిగరెట్లు మొదలయిన పేర్లల్లో గాంధిగారిపేరు ఈదేశములో ఎలా ప్రసిద్ధి అయిపోయిందో (ఖైదులోపెడతారేమో అనే భయం లేకపోతే జార్జిచక్రవర్తిపేరు ఎన్ని చిన్నవస్తువులమీద కెక్కేదో), అంతఖ్యాతి అన్నిదేశాలలోను గణించినది మికీమౌస్ (Mickey Mouse) ఒకటే.* పూర్వకాలములో కాశీమజిలీల కథలు, తరువాత తెనాలి రామునికథలు జనసామాన్యానికి ఎంత పరిచయముగా నుండేవో, ఈ రోజులలో మికీమౌస్ సినీమా లంత వాడుక. పదిపన్నెండువేల అడుగుల ఫిల్ములు, గంటన్నరో, రెండుగంటలో కడుపుబ్బేటట్లు నవ్వించడమో కళ్లనీళ్ల పర్యంతమూ తెప్పించడమో కాకుండా ప్రదర్శనము పదినిమిషాలు పట్టకపోయినా, పడుకున్న తర్వాతకూడా కళ్లముందర గంతులేస్తూ, అయిదేళ్ల పిల్లలదగ్గరనుంచి అరవైఏళ్లపైబడ్డ ముసలివాళ్లవరకూ చిరునవ్వుతెప్పించే నిర్జీవవ్యక్తి ఈమికీమౌస్.

ఇక ఈసర్వజనస్వాగతము (Universal reception) పొందడానికి దీనియందున్న విశేషము లేమిటి అని విచారిస్తే మొట్టమొదట అందరికీ స్ఫురించేవి ఇవి:– వ్యక్తీకరణమునందలి కొత్తదనమున్ను (Novelty of expression), భావములందలి ప్రతిభ (Originality of Ideas) యున్ను; అనగా, సాధారణముగా నోటితో చెప్పే మాటలకంటె ఈవ్యంగ్యచిత్రము, క్రొత్తదిగాను, చిత్రముగాను (Novel) ఉండుట చేత ప్రకటన చేయవలసిన ఉద్దేశాన్ని ఎక్కువ రసవంతంగా, సులభంగా, జనసామాన్యానికికూడా నాటేటట్లుగా బోధించగలశక్తి – "మనకు తోక లున్నచో" అని ఒక వ్యాసంకంటె, తలిశెట్టి రామారావుగారి బొమ్మ లెంత తక్కువకాలములో ఆ భావాలని అందరికి తెలియజేస్తాయో, అదేవిధంగా; ఇక రెండవది భావము లందలి ప్రతిభ (Originality of Ideas) ప్రతిక్షణము మనకు సాధారణముగా కనబడేటట్టి, అలవాటు అయిపోయినట్టి దృశ్యములలోకూడ నూతనభావాలు పుట్టించడము. మామూలుగా 'కారు' పెట్రోలు పోసుకోవడం ఎంతమందో చూచియుంటారు. అదే దృశ్యాన్ని వాల్టుడిస్ని (Walt Disney) గారు కల్పనాశక్తిచేత, కారుని ఒక చిన్నబిడ్డలాగ, పెట్రోలు పంపును పాలబుడ్డిలాగ కనుపరచితే అది ఎంతో క్రొత్త ఉల్లాసము (Amusement) పుట్టిస్తుంది. ఇటువంటి నూతన భావసూచన అంతసులభమయిన పని కాదు. దీనికి ఎంతో కల్పనాశక్తి, ప్రతిభ ఉండాలి. ఈ రెండుగుణాలలోను అతీతుడుగనుకనే వాల్టుడిస్ని మిగిలిన వ్యంగ్యచిత్రా లన్నిటికంటే ఎన్నియోరెట్లు ఎక్కువ ఆనందదాయకమైన సినీమాలు సృష్టించగలుగుతున్నాడు. ఈరెండు కారణాలూ కొంచెము ఆలోచించినవాళ్లెవరికైనా స్ఫురిస్తాయి. కాని నిజంగా ఆలోచించి చూస్తే ఈఫిల్ములయొక్క జనాదరమునకు ఇంకా చాలా కారణా లున్నాయి, ఈమొదట చెప్పిన రెండూ ఫిల్ములకి పునాదిలాంటివి అని ఒప్పుకోవలసి వచ్చినప్పటికీని.

ఈ ఇతరకారణాలలో ముఖ్యమయినవి రెండు: ౧. ఫిల్ము ననుసరించియుండేసంగీతము (Back Ground Music); ౨. ఆదర్శప్రాయమైన భావప్రకటన (Ideal expression).

---

* మికీమౌసు కెమేరాలేమి, మికీమౌసు క్లబ్బులేమి, మికీమౌసు తువరపుసెట్టులేమి......ఎన్నో!

సినిమా చూస్తూ ఉన్నంత సేపూకూడా మనకు తెలియకుండానే మనలో పరిపరిభావాలు కల్పిస్తూఉండేది సినిమా ననుసరించియుండే సంగీతము (Back Ground Music). ఒక్కొక్కప్పుడది సంగీతము కాక సౌండ్ ఎఫెక్ట్సు (Sound effects) అనవచ్చు. దీని యొక్క ప్రాముఖ్యమూ, ప్రేక్షకులమీద దీనికున్న శక్తి ఉదయశంకరనృత్యములు పరీక్షించినవాళ్లకి బాగా అర్థమౌతుంది, ఒక్కొక్క అడుగుకీ అంగముల కదలికకూ అనుగుణమైన శబ్దము కలిస్తే (విష్ణుదాసు షిరాలీగారి యొక్క గానమువలె) ఎంత ఉద్రూతలూపింపవచ్చునో. తాండవనృత్యము, వేటకాని నృత్యము మొదలయిన వాని ననుసరించి వాయించే సంగీతము రసభరితమై ఎంత ఆవేశమూ, ఉద్రేకమూ కలిగిస్తుందో ఆలాగనే ఈసినిమాలలో కూడా సంగీతమాత్రముచేత భావోత్పత్తి కలుగచేస్తున్నారు.

ఈచెప్పిన కారణములతో సమానప్రాముఖ్యము లేకపోయినా వీటితరువాత ముఖ్యమైనది భావప్రకటన. డైరక్టరు ఎంత ఆరితేరినవాడైనా, నటీనటులు ఎంత పేరు మోగినవాళ్లయినా ముఖభావప్రకటనలో (ఒక్కొక్కప్పుడు నడిచే తీరులో కూడాను) డైరక్టరు మనసులోనున్నంతభావమూ నటీనటులు కనబరచలేకపోతూ వుంటారు. కాని ఈవ్యంగ్య సినిమాలలో ఆబాధలేదు. ఎంతకష్టమైన అభినయమయినా ఒక్కటే; ఒక్క కనుబొమ్మ పైకి ఎత్తించడమో, రోమాల గగుర్పాటు కనబరచడమో — సిరాతో వ్రాసిన బొమ్మలతో ఎంత ఆదర్శప్రాయముగానైనా చూపించగలరు ఆర్టిస్టు. అందుచేత చూచేవాళ్లకి బాగా నాటుకుందికూడాను. వ్యంగ్యసినిమాలని వ్యాపింపజేసే కారణము లివిగనుక వీటిని మనసులో పెట్టుకుని, సినిమాలు తయారుచేయడానికి పూనుకొంటారని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు.

ఇక ఈసినిమాలు ఏలా తయారుచేస్తారో పరిశీలించవలసివస్తే, "ఏవో చేతితో బొమ్మలు గీసి అవి విడివిడిగా ఫోటోగ్రాఫుచేస్తా"రని అందరూ అంటూంటారు; ఎన్ని బొమ్మలు గీస్తారో, ఒకబొమ్మకీ ఇంకొకబొమ్మకీ తేడా యేమిటో, మిగిలిన చిన్నవిషయాలలో ఎంతపరిశ్రమ వున్నదో ఏమీ తెలియక పోయినాను. ఈమాట దాదాపు సరిగా, ఈసినిమాలయొక్క సూత్రాన్ని సూక్ష్మంగా చెప్పేసిందన్నమాట. ఇక వివరంగా, అనుభవంలో ఒకవ్యంగ్యసినిమా ఏలా తీస్తారు అనే ప్రశ్న: సాధారణంగా ప్రతికథా — కథ అంటే ముఖ్యంగా కాళ్లులేనిదన్నమాటే, అయినా ఈసినిమాయొక్క ఇతివృత్తాన్ని ప్రస్తుతము కథయే అనవలసివస్తుంది — కులాసా పుట్టించడానికి ఉద్దేశింపబడినదవటంవల్ల, ముఖ్యంగా ఆవేశం (Inspiration) మీద ఆధారపడివుంటుంది. అందుచేత ఈకథను కల్పించే ఆవేశముతోపాటు ఇంకా చిన్నచిన్న అపూర్వభావాలు కూడా కలిసి ఒకపూర్తి ఫిల్ముకి సరిపోయిన సరుకు చేరగానే దానికి సినారియో (Scenario-అనగా కథ సినిమాలో ఏలా కనిపిస్తే బాగుంటుందని డైరక్టరు ఆలోచించి, స్థిరపరుచుకుంటాడో ఆపద్ధతికి వ్రాసిన వివరములతోకూడిన విషయసూచి (Analysis)) వ్రాసి, దాన్ని సంగీతపు డైరక్టరు (Music Director) చేతికిస్తే వానికి చిత్తుగా సంగీతాన్ని సరిచేసుకుంటాడు. ఈవిధముగా వ్రాసినకథలో ఎక్కడెక్కడ రసవంతమైన పట్లు ఉన్నాయో అవిమాత్రము ఒక్కొక్క బొమ్మతోటి, దాని ననుసరించిన వ్రాతతోటి డైరక్టరు ఉదాహరిస్తాడు. ఈ ఒక్కొక్కబొమ్మా, దాని కుండవలసిన అభినయమూ, సినారియో దగ్గిర ఉంచుకొని మిగిలిన బొమ్మలు గీస్తారు ఆర్టిస్టులు. అందుచేత కథలో మొదట ఏవో ముఖ్యమయిన బొమ్మలనుమాత్రమే వాల్టు డిస్నీ గారు గీస్తారు.

దీని తరువాత ఈప్రత్యేకపు బొమ్మల నన్నిటినీ కలిపి ఫిల్ము తీయడానికి ఏలా ఉపయోగించుతారో తెలిసికొనుటకుముందర మామూలు సినిమాలలోని కొన్ని చిన్న విషయాలు చెప్పవలసివస్తుంది.

చిన్నప్పుడు బడిలో సూర్యకాంతి ఏడురంగుల యొక్క మిశ్రమమని చెప్పడానికిచూపించే సాధనాలలో ఒకటి ఏడురంగులుగా వరుసగా చిత్రింపబడినచక్రమును గిరగిరా త్రిప్పడం. కొంచెం వడిగా త్రిప్పితే అంతా తెల్లగా కనబడుతుంది. దీనికి కారణము ఏడురంగులూ

కలిస్తే తెల్లరంగవుతుంది అనేదేకాక, ఇంకొకటికూడాను. ఈయేడురంగుల ప్రతిబింబములూ కంటిలోనుంచి కంటి వెనుకనున్న తెర (Retina) మీద అతి త్వరగా పడుటవలన, ఆరంగులయొక్క ప్రత్యేకపుస్మరణ నాటుకొనుటకు వ్యవధిలేక, మెదడుకి అన్నీ కలిసిపోయిన తరువాతతయారయే తెలుపురంగే తెలుస్తుంది. ఇంకొసాధారణమైన ఉదాహరణకావలసివస్తే, మంచివడిగాతిరుగుతున్న ఎలక్ట్రిక్ పంకాలోంచి చూస్తే, అవతలివస్తువులు ఏమాత్రమూ మసకగా నుండవు, మూడేసి యాంగుళముల వెడలుపున్న పంకారేకులు అడ్డమువస్తూన్నప్పటికీకూడాను; ఎందుచేతనంటే, ఒకవస్తువును చూడడానికి కంటికి కొంత కాలము (దాదాపు ౧/౧౦ సెకండు) కావాలి. ఆవ్యవధిలోపుగా కంటిముందర ఇంకొకబొమ్మని పెడితే, ఈ రెంటియొక్క కలయికయే దానికి తెలుస్తుంది.

సినీమాలో తొందరగా వచ్చిపోయే దగ్గిరబొమ్మలలో, ఒకదానికీ దానిప్రక్కదానికీ కొంచెము తేడావుంటుంది. అందుచేత ఏభాగములో ఎంతమాత్రము తేడావున్నదో ఆ భాగములో అంతమాత్రము చలనమున్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఎలెక్ట్రిక్ పంకా వెనుకనున్నది చలనములేని కూజా అయితే, అది కూజాలాగే కనిపిస్తుంది ఎంతసేపుచూచినా.

కనుక ఈసూత్రము ననుసరించి, మిక్కీ మౌసు చేయి ఎత్తాలి అంటే ఆచేయి ఎత్తడము అనే చలనము తెరమీద అరసెకండులో అయేటట్టయితే ఆ అర సెకండులోనూ ట్రాకీలో ౧౨ బొమ్మలు (ఫిల్ముమీదవి —Frames) నడచిపోతవి గనుక, దాదాపు పన్నెండు ప్రత్యేకపుబొమ్మలలో చేయి ఎత్తడములోని చిన్న చిన్న కదలికలను (ఒకబొమ్మలోకంటె ఇంకొకదానిలో ఒక్కమాపువాసి ఎక్కువ ఎత్తినట్లు) చిత్రించి వాటిని ఒక్కొకటి ఒక్కొక బొమ్మ (ఫ్రేము) తీయవలసి వస్తుంది ఫిల్ముమీద. ఇటువలెనే ప్రతిచలనానికీకూడాను. ఇక ఈయొకవిధమయిన చలనమేకాకుండా, చేయి ఎత్తడముతోపాటు ముఖముత్రిప్పడమూ, ప్రక్కనున్న వ్యక్తియొక్క అభినయమూ, వెనుక రంగము (Back ground)లో చెట్ల ఆకులు కదలడమూలాటి చిన్నవిషయాలు అన్నీ జాగ్రత్తగా గమనించి చేతితో గీచిన ఒక్కొకబొమ్మలోను ఈమార్పులన్నీ ఏయే బొమ్మలో ఎంతెంతచలనము చూపించవలసి ఉంటుందో ఊహించి ఆబొమ్మలని వ్రాయాలి. ఈకష్టానికితోడు ఏదో ఒకసారివ్రాసి తప్పించుకునే అచ్చులోని వ్యంగ్యచిత్రము వలెకాక, ప్రతిబొమ్మనీ ఏవైపు(Angle)నుంచి చూచినా ముఖకవళిక మారకుండా ఉండేలాగ—అందలి ముఖభావాలు మనుష్యుల ముఖభావాలకంటె బాగుండేటట్లు — చిత్రిస్తూ ఉండడానికి నేర్పరులగు పనివాళ్లయితేనే ఉపయోగపడతారు. అటువంటివాళ్లు అనేకవందలమంది ఉన్నారు వాల్ట్ డిస్నీగారి స్టూడియోలో. కొంతకొంతమంది కొన్నికొన్ని విషయాల్లో ప్రత్యేకనైపుణ్యం గలవాళ్లు. ముఖభావాలతీర్పు చూపు సమీపదృశ్యములు (Close-ups) కొందరు, దూరదృశ్యములు (Long shots) మొదలయినవి కొందరు, పరరంగ దృశ్యము (Back ground) కొందరు వ్రాస్తూంటారు ఒక్కొకకథకేని.

తెరమీద అయిదునిమిషాలకన్న అధికముపట్టని కథకు సుమారు ఏడువేలబొమ్మలు చేతితో వ్రాయవలసియుంటుంది, కొన్నివిషయాలలో తెలివితేటలతో కొంతపని తప్పించుకొన్నప్పటికీని. ఇప్పుడు ఒకవ్యక్తి రోడ్డుమీద నడుస్తూన్నట్లో, మోటారు పరుగెత్తుతున్నట్లో చూపించవలసివస్తే గీయవలసిన చిత్రముల యొక్క సంఖ్యను తగ్గించడానికి 'రెలెటివ్ మోషన్' (Relative Motion) అనే సూత్రాన్ని ఉపయోగపరుస్తారు. ఒకరైలుస్టేషనులో రెండురైళ్లున్నాయనుకుని, అందులో నొకదాంట్లో మనం కూర్చుని రెండవదాని వంక చూస్తున్నామనుకోండి, అప్పుడు ఏదోవకటి నెమ్మదిగా కదుల్తే, ఏది కదలిందో చటుక్కున చెప్పకోవడం అసాధ్యము— మనంకూర్చున్నది (కోటిపల్లి బండిలాగ) భూకంపమొచ్చినట్లు కదలకపోతేను. ఈ సంశయానికి కారణం—కదుల్తూవున్న వస్తువుయొక్క చలనము కదలకుండాఉండే వస్తువుతో పోల్చి తెలుసుకోవడం మనుష్యస్వభావం. తెల్లటిమబ్బులు చంద్రుడిదగ్గరనుంచి

పోతూంటే చంద్రుడే మబ్బులలోంచి పోతూన్నట్లు కనిపించడంకూడా ఇలాంటిదే.

ఈ పద్ధతిని, నడుస్తూ ఉండేపని రెండుభాగాలుగా భాగిస్తే, నడిచేమనిషి వకచోటవెనుక కదల కుండానున్న రోడ్డుప్రక్కదృశ్యము (Road-side scenery) వకచోటే క్రింద ఈ రెంటినీ విడివిడిగా వ్రాసి తెలివితేటలుగా జరిపి ఉపయోగించుకుంటే నడుస్తూన్నట్లు కనపడ్తుంది సినిమాలో. ఇందుకు నడిచే వ్యక్తియొక్క ఎడమకాలు ముందరికి వేయడము, కుడికాలు ముందరికి వేయడము అనే రెండుదశలనాలకు కావలసిన బొమ్మలు ఈ ప్రక్కనుంచి ఆ ప్రక్కకు కనుపించే (Transparent) సెలులాయిడు (Celluloid)మీద గీసి వెనుక రోడ్డుప్రక్కదృశ్యము ఒక్కొక్కఅడుగుకి అనుగుణముగా జరుపుతూంటే (నడుస్తూన్నదిశకు వ్యతిరేకదిశలో) ఎన్నిఅడుగులు కావాలో అన్నిఅడుగులు ఈ రెండడుగులకు వ్రాసిన చిత్రాలతోనే తీసివేయవచ్చును. ఇట్లానే మోటారు నడవవలసివచ్చినాను. అయితే వెనుకనున్న (Road-side) దృశ్యము కొంచెం వడిగా కదల్చవలసి ఉంటుంది. ఇప్పుడువెనుక జరుపబడుతున్న తెరయొక్క వడిరేం, సినిమాలో కదుల్తూన్న వస్తువుయొక్క వడిగా కనబడుతుంది.

ఈయనుకూలాలన్నీ చూచుకొని ఒక్కొక్కసీనుకి కావలసిన బొమ్మలు ఆర్టిస్టులు ఉల్లిపొరకాగితంమీద గీస్తారు. బొమ్మలయొక్క అభినయం ఒకదాన్నుంచి ఇంకొకదానివరకు ఎలావృద్ధి అవుతోందో కాగితంమీద ఎక్కువ సులభముగా కనిపెట్టవచ్చును. ఈబొమ్మలు ఫోటోగ్రాఫు చేసేముందర సెలులాయిడుమీదికి మారుస్తారు. తరువాత ఈ సెలులాయిడుబొమ్మనీ, దీనివెనుక సెలులాయిడుమీదనే చిత్రించిన పరరంగదృశ్యము (Back Ground) నూ పెట్టి కావలసిన అభినయమునకు తగినట్లు ఈవెనుకదాన్ని జరుపుతూ ముందరబొమ్మలు ఒకటి తరువాత ఒకటి మారుస్తూ ఫోటోగ్రాఫుచేస్తారు.

ఈసినిమాలకు ఉపయోగించే కెమేరాకూ మిగిలిన కెమేరాలకూ ఒకచిన్న మార్పున్నది. మామూలుగా సినిమాలుతీసే కెమేరాయొక్క పిడి ఒకక్క తిప్పు తిప్పితే సెటుముందర ఎనిమిది (బొమ్మలు పట్టగల ఫిల్ము) ఫ్రేములు జరుగుతాయి. అయితే ఈసినిమాలకుపయోగించేకెమేరాలో ఒక్కొక్కతిప్పునకొక్కొక్క ఫ్రేమే జరుగుతుంది. ఇది చాలా చిన్నమార్పే (కారులలో గేరు — Gear — మార్చడంలాంటిది); కాని అత్యావసరమైనది, అంటే మామూలు కెమేరాముందర ఈబొమ్మ పెట్టి ఒక త్రిప్పు త్రిప్పితే ఎనిమిది ఫ్రేములమీదా ఆబొమ్మే తయారవుతుంది. అల్లాకాకుండా ఈ ప్రత్యేకపు కెమేరాతో ఒకబొమ్మ కావలిస్తే ఒకటీ, రెండు కావలిస్తే రెండూ తీసికోవచ్చు.

ఈవిధంగా ఒక్కొక్కబొమ్మని గీసి తయారుచేసిన సినిమాలో మాటలులేకుండగానే (Silent గానే) తెరమీదవేసి చూసుకొని, మ్యూజిక్కు డైరక్టరు (Music Director) జాగ్రత్తగా ప్రతిచిన్నఅభినయానికీ, కదలికకూ కూడా అనుగుణమైన శబ్దముల సమర్చి ఆర్కెస్ట్రాలో అవి రిహార్స్చేసుకొంటాడు మొదట వ్రాసిన సంగీతముతోసహా. ఈ సమయాన్నే వాట్ట డిస్నీ మికీమౌసులాగ మాట్లాడడానికీ, మిగిలినవాళ్లు మిగిలిన బొమ్మలలాగ మాట్లాడడానికీ తమతమ మాటనూ, ఉచ్చారణనూ ఒకసారి సరిచూచుకొని (బొమ్మలయొక్క పెదవికదలికలన్నీ పరిశీలించి - ముందరే బొమ్మలలో చిత్రించియుంటారు- మాట్లాడవలసిన మాటలు - సంవాదములు (dialogues) కథతోపాటే వ్రాస్తారు గనుక) అంతా కలిపి శబ్దఫలాల (Sound effects) తోసహా రిహార్స్చేసికొని, ఆఖరుసారి సినిమా చూస్తూ ఈ శబ్దాలూ, సంగీతమూ, మాటలూ రికార్డు చేస్తారు. దీనితరువాత ఈ శబ్దాన్ని కెక్కికలరుకాపీలమీద కెక్కిస్తే మనం రోజూ చూచే వ్యంగ్యచిత్రము (Cartoon Picture) తయారవుతుంది.

రేడియము

డాక్టరు పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు

శ్రీ

మానవవికాస మెప్పు డారంభమాయెనో ఏవి పరిస్థితులనుబట్టి మానవుడు వికాసము జెందెనో సవిస్తరముగ తెలియుటకు మనకు ఆధారములు చాలవు. కాని అనాదినుండియు మానవునికి స్వాభివృద్ధియందు ఉత్సాహము ఉండియేయుండునని దృఢముగ వక్కాణింపవచ్చును స్వార్థపరత్వమును, స్వాభివృద్ధియందలి ఆసక్తియు ఈరెండే మానవుని నాగరికతకు ఆధారహేతువులు.

రెండుకట్టెలనురాచి మానవుడు అగ్నిని పుట్టింపగలిగినప్పుడే నాగరికత ప్రారంభమాయెను. ఈఅగ్నియే మానవునికి తొలుదొల్త కష్టనష్టములను మిక్కుటముగ కలిగించియుండవచ్చును కాని క్రమముగ అగ్నిని స్వాధీనపరచుకొని దానిశక్తిని ఉపయోగించుకొనుట మానవుడు నేర్చుకొనెను. ఆహారపదార్థములను పచనముచేసి రుచికరములుగ చేయుటయందును, చలిబాధ తప్పించుకొనుటయందును అగ్ని అత్యంతము ఉపయోగకరమాయెను. రానురాను కీళ్లనొప్పులకును, కాయకష్టముచే బడలి నొప్పిజెందియున్న కండరములకును కాపడమిచ్చిన సుఖముగ నుండునని గూడ మానవుడు కన్గొనెను.

బుద్ధివికాసము పూర్ణతనొందిన కొద్దిని మానవుడు తనదేహకష్టమును తగ్గించుకొనుటకై ప్రకృతిశక్తులను పరిపరివిధముల నుపయోగించుటకు నేర్చుకొనెను. ప్రప్రథమమున ఆవులను, ఎద్దులను, గుఱ్ఱములను మచ్చికచేసి పెంచి వాని సహాయముచే తన దేహకష్టమును చాల మట్టుకు తగ్గించుకొనగలిగెను. క్రమముగ జంతుప్రపంచమును మాత్రమేగాక ఖనిజ శక్తులనుకూడ ఉపయోగించుటకు ప్రారంభించెను. నేలబొగ్గును కనుగొనినందు వలన బొగ్గులకై అరణ్యములను కొల్లగొట్ట నావశ్యకము లేకపోయెను. నేలబొగ్గనే కనుగొనకపోయియుండినచో ప్రపంచమున నున్న మితదారుశక్తియంతయు వ్యయము జెందినపిమ్మట నాగరికప్రపంచమునకు ఎట్టి విషమస్థితి ఏర్పడియుండునో ఊహింప నలవిగాదు. కాని నేడు అత్యధికముగ నేలబొగ్గు వ్యయమగుచున్నందున త్వరలో ప్రపంచమునందలి నేలబొగ్గంతయు వ్యయమై నాగరికప్రపంచమునకు పూర్వోక్తమైనట్టి విషమస్థితి ఏర్పడునేమోయని తోచును. అట్టి విషమస్థితి ఏర్పడినచో మానవుడేమి చేయగలడు? నియమిత మార్గములు రెండే గాన్పించుచున్నవి. నాగరికతనే మరచి మరల అనాగరికదశకు రావలెను. లేదా, శక్త్యాధారకమగు క్రొత్తసామగ్రిని కనుగొనవలయును. అట్టి శక్త్యాధారకసామగ్రిలో రేడియమును, అణువులును విశ్వకిరణములును (cosmic rays) ముఖ్యములైనవి.

రేడియమునకు అట్టి అత్యధికశక్తి ఎట్లేర్పడినదని పరిశీలించుటకు ముందు రేడియము అననేమో కొంత విశదీకరించవలెను. 1895 వ సంవత్సరమున రంజను మహాశయుడు ఎక్సుకిరణములను కనిపెట్టిన 3 సంవత్సరములకే (అనగా 1898 వ సంవత్సరమునందే) క్యూరి దొరయు, అతనిభార్యయు రేడియమును కనిపెట్టిరి. అనగా ఒకక్రొత్త పదార్థమును వారు తయారు చేసిరని యర్థముగాదు. ఇతరఖనిజసంపదవలెనే భూగర్భమున రేడియములోహముగూడ కలదని వారు కనిపెట్టిరి.

ఎక్సుకిరణముల కెట్టితీక్ష్ణవేధకశక్తికలదో అట్టి వేధకశక్తి రేడియములోహమునుండి వికీర్ణములగు కిరణములకుగూడ గలదు. స్వతఃసిద్ధముగ అట్టికిరణములను వెదజల్లు స్వభావము గల లోహములు అనేకములు అనాదిగ నున్నప్పటికిని మొన్న మొన్నటివరకును భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులు ఈ సంగతిని గమనించరైరి.

ప్రాచీన హైందవులకు 'భైషజ్యరాజ్యము' అను ఒక వస్తువు తెలిసియుండె ననియు, దానియాధారముచే అప్పటివైద్యులు నేఁటి ఎక్స్‌కిరణచికిత్సకులవలెనే శరీరాంతర్భాగముల నన్నిటిని పరీక్షింపగల్గియుండిరనియు ఒక ఐతిహ్యముగలదు. ఈవిషయమునుగూర్చి కమ్‌స్టన్ (Cumston) అను నొక దొర తన వైద్యశాస్త్రచరిత్ర యందు ఇట్లు వ్రాసియున్నాఁడు.

'జీవకుఁడను బౌద్ధవైద్యశిఖామణి యొకఁడు రాజభవనమునకు జనుచుండ రాజద్వారసమీపమున రెండు కట్టెలమోపులను మోసికొనిపోవుచుండిన ఒక బాలకుని గాంచెను. ఆ బాలకుని అన్నాశయ (Stomach) పక్వాశయా (Intestines) ద్యవయవములన్నియు విశదముగ బయటినుండి గాన్పించుచున్నందున ఆతఁ డాశ్చర్యము జెంది ఇట్లు తలచెను. "ఓషధిగ్రంథమునందు భైషజ్యరాజ్యమను ఒక ఓషధి శరీరముయొక్క బహిర్భాగమునుండి అంతరావయవములను కాన్పించునటు చేయు ప్రభావగుణమును కలిగియున్నదని చెప్పబడియున్నది. ఈ బాలకుఁడు మోసికొనిపోవుచున్న కట్టెలమోపులలో ఈ ఓషధీశంశము లేవైనయున్నవేమో," యని తలచి "ఓయీ! ఈ కట్టెలమోపులను విక్రయింతువా" అని ఆబాలకునడిగెను. "ఔను"ని యాబాలకుఁ డారెండుమోపులను ఆరు నాణెములకు జీవకునికి అమ్మివైచెను. ఆమోపులను తలనుండి దించగనే ఆబాలకుని అంతరావయవములు జీవకునికి గన్పింపవాయెను. జీవకుఁడు పరమానందముతో ఆమోపులను రెంటిని విప్పి అందు ఒకొక కట్టెను ఆబాలకునిముందుంచి పరీక్షింపసాగెను. ఎట్టకేలకు అందు రెండు కట్టెలకు మాత్రము ఈ విచిత్రగుణముండుటగని జీవకుఁడు ఆ రెంటినిమాత్ర ముంచుకొని మిగతవానినన్నిటిని ఆబాలకునికే ఇచ్చివేసెను.[౧]

ఈ ఐతిహ్యము బయలుదేరుటకు ఏమికారణము లుండునో తెలియకున్నది. హైందవార్యుల కీవిషయమునుగూర్చి ఏమితెలిసియుండినను కృష్యాదిడంపకులే ఈ లోహములను కనిపెట్టినవారిలో ప్రథములని ఒప్పికొనక తీరదు.

కిరణోద్గారకరములగు (Radioactive) లోహములనుండివచ్చు కిరణములన్నియు ఒక్కటే విధములైనవనియు లోహపుపరిమాణమునుబట్టి కిరణతీక్ష్ణతయు, పరిమాణమును హెచ్చుచుతగ్గుచునుండుననియు తొలుదొల్త తలంచిరి. కాని ఒకపలుచనికాగితమును ఈకిరణముల కడ్డముగ బెట్టినచో కిరణముల పరిమాణము (volume) తగ్గునని త్వరలో విశదమాయెను. ఒక కాగితమునుండి దూరిపోగల కిరణములకడ్డముగ మరెన్ని కాగితములను అడ్డుపెట్టినను ప్రయోజనము లేకపోయెను. కాని ఒకపలుచని లోహపురేకును అడ్డుపెట్టిన మాత్రమున కిరణములపరిమాణము తగ్గుచుండెను. ఒకమిల్లిమీటర్ దళసరిగల సీసపురేకునుండి దూరిపోగలకిరణములకు అత్యంతభేదకశక్తి యుండెను. అట్టికిరణములు కిరణసముదాయములో అత్యల్పభాగమేయై యుండెను.

పరిశోధనలు జరిగినకొద్దిని జ్ఞానమతిశయించి ఈ లోహములనుండి మూడువిధములగుకిరణములు వికీర్ణములగుచున్నవని తెలిసెను. మొదటివానిని ఆల్ఫాముక్కల (Alpha particles) ని యందురు. ఇవి నిజముగ కాంతికిరణములుగావు; హీ లి య ము (Helium) యొక్క కేంద్రములు (neuclei). ఇవి ఒక సెకండునకు రమారమి ౯౦౦౦ నుండి ౨౦,౦౦౦ మైళ్ళవేగముతో వికీర్ణములగును. ఇవి వికీర్ణములైనవెనువెంటనే వీనివేగము తగ్గి తాము ప్రయాణించుచున్న మార్గమధ్యమునందలి ద్రవ్యాణువులతో (atom of elements) సంఘర్షణము జెంది, అందు రెండేసి విద్యుదృణపరమాణువులను ఆకర్షించి ఇంచుమించుగ హీలియము అణువులుగ మారిపోవుచున్నవి. ఇవన్నియు ఒక్కటే వేగముతో వికీర్ణములగుచున్నవి గనుక గాలిలో ఇవేవియును చాలదూరము ప్రయాణింపజాలవు. యురేనియము (Uranium) లోహమునుండి వికీర్ణములగు ఆల్ఫాముక్కలు (Alpha part-

---

౧. ఈవిషయమును నాకు తెలియజేసినందునకు డాక్టర్ డి. నారాయణరావుగారికి నేనెంతయు కృతజ్ఞుడను. ప్రాచీన హిందూవైద్యశాస్త్రమునుగూర్చిన యనేకవిశేషాంశములు వారి అముద్రిత ప్రసూతితంత్రమునం దున్నవి.

icles) మాత్రము ౨.౭ సెంటిమీటరులని దూరమును, థోరియము 'సి' (Torium C) నుండి వచ్చు ఆల్ఫా ముక్కలు ౮.౬ సెంటిమీటరుల దూరము మాత్రమే ప్రయాణించగలవు. సాధారణ కాగితమునుగూడ ఇవి భేదించుకొనిపోజాలవు.

రెండవరకపు కిరణములకు బీటాకిరణములని (Beta Rays) పేరు. ఆల్ఫాముక్కలవలెనే ఇవి కూడ నిజముగ కిరణములుగావు. కాని ఆల్ఫాముక్కల కంటెను ఇవి చాల తేలికైనవిగాన వానికంటె చాల దూరము ప్రయాణించగలవు. ఇవి విద్యుదృణ పరమాణువులవంటివేగాని అత్యధిక వేగముతో ప్రయాణించుశక్తి వీనికి గలదు. కొన్ని కిరణోద్గారకరవస్తువులనుండి (Radio-active substances) వచ్చు బీటాకిరణములు వెల్తురుకిరణముల (Light Rays) వేగముతో సమానముగ ప్రయాణించగలవు. అట్లు ప్రయాణించిన కొలదిని ఇవి తమప్రయాణశక్తిని గోల్పోయి విద్యుదృణపరమాణువులవలె మారుటకు పూర్వము ద్రవ్యములందు చాలదూరము వేధించుకొనిపోగలవు. వీనిలో వేగవంతమైనవి సుమారు ఒక సెంటిమీటరుదూరము మనదేహభాగములను భేదించుకొని పోగలవు. కాని ౨ మిల్లిమీటరుల దళసరిగల ఇత్తడిరేకును గాని ౩ మిల్లిమీటరు దళసరిగల బంగారు రేకునుగాని ఇవి చొరచుకొనిపోలేవు

మూడవరకపు కిరణములే గామాకిరణములు (Gamma Rays). ఇవి ఎక్స్కిరణములవలెను, వెల్తురుకిరణములవలెను నిజముగా కిరణములే. వీనికెరటపు నిడివి (Wavelength) మిక్కిలి తక్కువయగుటచే వీనికి వేధకశక్తి మెండు. సుమారు ౨౫ సెంటిమీటరుల దళసరిగల సీసపురేకునుగూడ ఈకిరణములు చొచ్చుకొని పోగలవు.

ఈకిరణము లెచ్చటినుండి వికీర్ణములగుచున్నవి? ఎందువలన కొన్నిపదార్థములే ఈకిరణములను వికీర్ణము జేయుచున్నవి? కొన్నికిరణోద్గార కరపదార్థములు (Radio active substances) ఏల వివిధములగు కిరణములను వికీర్ణము చేయుచున్నవి? కిరణ వికీర్ణతచే శక్తిహీనమైనపిమ్మట ఈపదార్థముల కేమగును? అను నీయంశముల నిప్పుడు చర్చించవలెను. కాని ఆచర్చకు పూర్వము గతసంచికయందు విశదీకరించిన అణుసిద్ధాంతమును మరల నొకతూరి మనము జ్ఞాపకమునకు తెచ్చుకొనవలయును.

అణువు విద్యుద్వికారమనియు, అణుకేంద్రమగు (atomic nucleus) విద్యుద్ధనపరమాణుసముదాయము చుట్టును, వాని పరిమాణమునుబట్టి విద్యుదృణపరమాణువులు సూర్యునిచుట్టును గ్రహములవలె తిరుగుచుండు ననియు గతవ్యాసమున తెలిసికొంటిమి. ఇట్లు తిరుగు విద్యుదృణపరమాణువుల సంఖ్యనుబట్టియే అణుసంఖ్యను నిర్ధరించి అన్నిటికన్న క్లిష్టమైన యురేనియము అణువునకు ౯౨ వ సంఖ్యను, రేడియము అణువునకు ౮౮ వ అణువు సంఖ్యను ప్రాణవాయువు (Oxygen)నకు ౮ వ సంఖ్యను, హీలియము (Helium) అణువునకు ౨ వ సంఖ్యను, హైడ్రొజన్ (Hydrogen) అణువునకు ౧ వ సంఖ్యను ఒసంగితిమి.

ఇంతవరకును కేంద్రము (nucleus) చుట్టును తిరుగు విద్యుదృణపరమాణువులనుగూర్చియే చర్చించితిమిగాని, కేంద్రమునుగూర్చి విశదీకరించమైతిమి. కేంద్రము ధనశక్తి పూరితమనియు దాని పరిమాణమునుబట్టి బయటతిరుగు ఋణపరమాణువులసంఖ్య మారి ధనఋణశక్తులు (Positive and Negative forces) సమానప్రమాణమును బొందుచుండుననియు తెలిసికొంటిమి. గాని కేంద్రము సమగ్రముగ ధనశక్తి యుతమని యనకొనరాదు. ధనశక్తియే కేంద్రమునందు ప్రధానముగ నున్నను కొంతఋణశక్తిగూడ ఋణపరమాణువుల (Electrons) రూపముగ కేంద్రమునం దున్నది. అట్టి ఋణపరమాణువులు ధనపరమాణువులతో అవినాభూతముగ కలిసి కేంద్రమునందే యుండును. ఉదాహరణముగ యురేనియము అణువును గైకొందము. ఇందు ౨౩౮ ధనపరమాణువులును, ౨౩౮ ఋణపరమాణువులును ఉన్నవి. గాని కేంద్రముచుట్టును ౯౨ ఋణపరమాణువులుమాత్రమే తిరుగుచున్నవనినిదివరకే తెలిసికొంటిమి.

౨. ఒక అంగుళమునగా ౨.౫ లేక ౨½ సెంటిమీటరులు.

కనుక మిగిలిన ౧౪౬ ఋణపరమాణువులును కేంద్రమునందే ధనపరమాణువులతో అవినాభూతముగ చేరియున్నవని యర్థము. వివిధములగు అణువులనుగూర్చి చర్చించునపుడు కేంద్రముచుట్టును తిరుగు ఋణపరమాణువుల సంఖ్యనుబట్టి నిర్ధరించబడిన అణుసంఖ్యయే ఆధారమైనట్లు, కేంద్రమునుసరించిన చర్చలందంతటను, అణువుయొక్క భారమే (Atomic weight) ఆధారమైనది. హైడ్రొజన్ అణువు (Hydrogen atom) యొక్క భారము ౧. యురేనియము అణువుయొక్క భారము ౨౩౮. రేడియము మొదలగు పదార్థముల యొక్క అణువులయొక్క భారము క్రింది పట్టికనందు ఇవ్వబడినది.

యురేనియము జాతి

ద్రవ్యము	అణుభారము	వికీర్ణము	అర్ధజీవితకాలము
యురేనియము ౧	౨౩౮	ఆ	౪,౬౭,౦౦,౦౦,౦౦౦ సంవత్సరములు
యురేనియము ఎక్స్ ౧	౨౩౪	బీ + గా	౨౪.౬ దినములు
యురేనియము ఎక్స్ ౨	౨౩౪	బీ + గా	౧ ౧.౫ నిమిషములు
యురేనియము జడ్	౨౩౪	బీ + గా	౬.౭ గంటలు
యురేనియము ౨	౨౩౪	ఆ	౨౦,౦౦,౦౦౦ సంవత్సరములు
అయోనియము	౨౩౦	ఆ	౬౯,౦౦౦ సంవత్సరములు
రేడియము	౨౨౬	ఆ	౧,౬౯౦ సంవత్సరములు
రాడెను	౨౨౨	ఆ	౩.౮౫ దినములు
రేడియము ఏ	౨౧౮	ఆ	౩.౦ నిమిషములు
రేడియము బి	౨౧౪	బి + గా	౨౬.౮ నిమిషములు
రేడియము సి	౨౧౪	ఆ + బి + గా	౧౯.౭ నిమిషములు
రేడియము సి ౧	౨౧౪	ఆ	౦.౦౦౦౦౦౧ సెకండు
రేడియము సి ౨	౨౧౦	బి + గా	౧.౩౨ నిమిషములు
రేడియము డి	౨౧౦	బి + గా	౨౫ సంవత్సరములు
రేడియము ఇ	౨౧౦	బి + గా	౫.౦ ది ములు
రేడియము ఎఫ్ (పొలోనియము)	౨౧౦	ఆ	౧౩౬ ౩ దినములు
రేడియము జి (సీసము)	౨౦౬	ఈలోహము	అవస్థాభేదము నొందదు

ఆ=ఆల్ఫాముక్కలు, గా=గామాకిరణములు, బి=బీటాకిరణములు.

ఒక అణువుయొక్క భారమంతయు ఇంచుమించుగ దానియందలి ధనపరమాణువులభారమే. కావునే ఒక పదార్థపుఅణువుయొక్క భారము ౨౨౬ అన్న నెంటనే, ఆపదార్థమునందలి ధనపరమాణువుల భారము హైడ్రొజన్ ధనపరమాణువుయొక్క భారమునకన్న ౨౨౬ రెట్లు అధికమని యర్థము. ధనపరమాణువులన్నియు ఒక్కచేరకముగాన పైపదార్థమునందు, హైడ్రొజనునందున్నట్టి ధనపరమాణువులు ౨౨౬ ఉన్నవని విశదమగుచున్నది. వీనిధనశక్తికి సమానమగుఋణశక్తి ఈఅణువునందుండుటకై ఇందు [illegible] ఋణపరమాణువులుకూడ ఉండియేతీరవలయును. అట్లు ౨౨౬ ఋణపరమాణువులు ఈపదార్థపు అణువునందున్నను వానిలో ౮౮

'రేడియము' చిత్రములు

శస్త్రచికిత్సకు సాధ్యముగాని గొంతుకింద లేచిన గడ్డ

మేరీ క్యూరి—౧౮౬౭-౧౯౩౪

చికిత్సకు పూర్వపుస్థితి

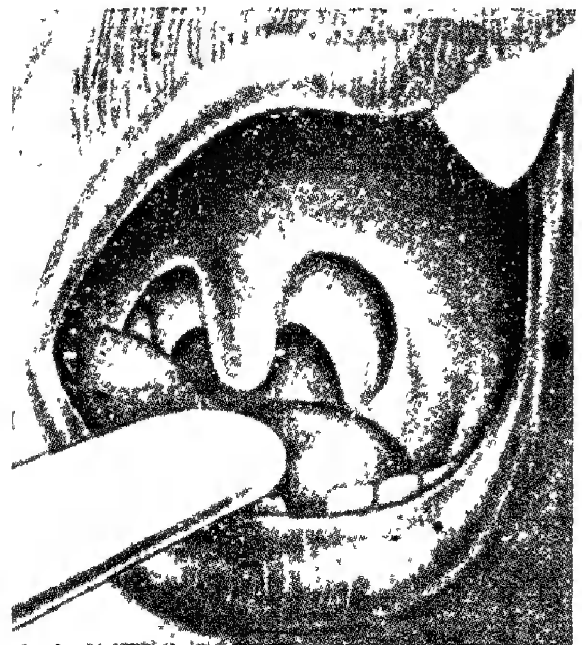

చికిత్సానంతర స్థితి

టాన్సిలువద్ద లేచిన అపాయకరమైన వ్రణము

చికిత్సకు పూర్వపు స్థితి

చికిత్సానంతర స్థితి

ఎపిథిలియోమావ్యాధి : Squamous Epithelioma

చికిత్సకు పూర్వపుస్థితి

చికిత్సానంతర స్థితి

ఎపిథిలియోమావ్యాధి : Epithelioma of the Cheek

చికిత్సకు పూర్వపుస్థితి

చికిత్సానంతరస్థితి
(వారమురోజులు మాత్రమే చికిత్స చేయబడెను)

మాత్రమే కేంద్రముచుట్టును తిరుగుచున్నవి. మిగిలిన ౧౩౬ ఋణపరమాణువులును ధనపరమాణువులతో అవినాభూతముగజేరి కేంద్రమునందే యున్నవి ఇదియే రేడియము అణువు.

ఇటీవల జోలియో (Joliot) ఐరన్ (Iren) అను క్యూరీదంపతుల అల్లుడును బిడ్డ యునుకలసి విద్యుత్ సమపరమాణువు (Neutron) లను ముక్కలను కనిపెట్టియున్నారు. వీనియందు ఒక ధనపరమాణువును ఒక ఋణపరమాణువును అత్యంత సన్నిహితముగ కరచుకొనియుండును. ధన, ఋణపరమాణువుల ప్రమాణము సమానముగ నున్నం గన వీనియందలి విద్యుచ్ఛక్తి సమస్థితియందుండును గానవే వీనిని విద్యుత్ సమపరమాణువులు (Neutrons) అని యందురు. హైడ్రాజెన్ అణువునందుగూడ ఒకటే ధనపరమాణువును ఒక ఋణపరమాణువును ఉన్నను అచ్చటి ఋణపరమాణువు కేంద్రమగు ధనపరమాణువు చుట్టును వలయాకారముగ తిరుగుచుండును, గాని దానితో కలసియుండదు.

బెరిల్లియము (Beryllium) లోహముపైన ఆల్ఫాముక్కలను ప్రవహింపజేసినచో ఈ విద్యుత్ సమ పరమాణువులు వికీర్ణములగను. వీనికి గామాకిరణముల కన్న మిక్కుటమగు వేగకశక్తిగలదు. దీనిబట్టి తెలిసిన దేమన ద్రవ్యాణువు ధన ఋణపరమాణు నిర్మితమైనను కేంద్రమునందుమాత్రము ఈ ధనఋణపరమాణువులు ఆల్ఫాముక్కలరూపముగనో, లేక విద్యుత్ సమపరమాణువులరూపముననో యుండును.

సుఃభగ్రాహ్యమని యగుపడు అణువెంత క్లిష్టనిర్మాణభూయిష్ఠమో నూచితిరా? దీనియందలి ధనపరమాణువులు ఒకదానితోనొకటి కలియవు. ఋణపరమాణువులుగూడ ఒకదానితోనొకటి కలియవు. కాని ధన పరమాణువులును, ఋణపరమాణువులును ఒకటినొకటి యాకర్షించును. ఈ యాకర్షణ వికర్షణములతో నొప్పారు అణువునందు అనుకూల ప్రతికూలశక్తు లన్నియు ఒకదానితోనొకటి మిళితములై అణువునందలి విద్యుచ్ఛక్తి సమస్థితి (Neutral state) యందుండ గలుగుట విశ్వవిచిత్రములలో నొకటియని అనుకొన వచ్చును.

యురేనియముఅణువును కొంత పరిశీలింతము. దీనికేంద్రముచుట్టును తిరుగు ౯౨ ఋణపరమాణువులు గాక, కేంద్రమునందు ౧౪౬ ఋణ పరమాణువులును ౨౩౮ ధనపరమాణువులును ఒకదానినొకటి యాకర్షించుచు వికర్షణముచేయుచు ఎట్లుండగలవో యర్థమగుట కష్టతరము. ఈ అణువుకన్న క్లిష్టమైన అంతర్నిర్మాణము గల అణువును ఇదివరకు ఎవరును కనిపెట్టలేదు. యురేనియము అణువుయొక్క అంతర్నిర్మాణము ఇంత క్లిష్టమైనదిగానసే ఇది నియతస్థితియం దుండజాలక యవస్థాభేదము నెల్లప్పుడును చెందుచునేయుండును.

౨౦౮ కంటె ఎక్కువ అణుభారముగల పదార్థము లన్నియు యురేనియమువలెనే అవస్థాభేదమును చెందుచునేయుండును. ఈమార్పునకు కారణము చాల మట్టుకు వీనియం దత్యధికముగనుండు ధనఋణపరమాణువుల సంఖ్యయేయైనను, ఆధనఋణపరమాణువు లొకటితోనొకటి కలిసియుండువిధానముగూడ కొంతమట్టుకు కారణమేయని తోచుచున్నది. కానసే యురేనియము అణువున కున్నంత క్లిష్టమైన అంతర్నిర్మాణములేని లోహములుగూడ కొన్ని యురేనియమునకన్నను త్వరగ అవస్థాభేదమును చెందుచున్నవి. ఈ అవస్థాభేదము అణువుకంతటికిని సంబంధించినను ముఖ్యముగ కేంద్రమునసే ఈ మార్పు అధికముగ గోచర మగును. ఈమార్పు వలన అణువులు ఒకతరగతినుండి తక్కువశక్తి గల ఇంకొకతరగతి అణువులుగ మారుచుండును.

అవస్థాభేదముచెందుటలో అణువునుండి కొంత శక్తి విమోచనమగుచున్నది. పరిసరపరిస్థితుల కేమాత్రమును సంబంధములేకనే స్వతఃసిద్ధముగ నవస్థాభేదమును చెందుట కిరణోద్గారకర (Radio active) పదార్థములకు ముఖ్యలక్షణము. ఈలోహములకు క్రమక్రమముగ సంభవించు నీయవస్థాభేదము, వాని యణువులలో కొన్ని నియతకాలమున ఆకస్మికముగ ఇట్లు మార్పుచెందుట

వలననే సంభవించుచున్నది. ప్రతికిరణోద్ధారకర పదార్థమును ఒక నియతవిధానము ననుసరించి ఈ మార్పును బొందుచున్నది. ఆవిధానముమాత్ర మెప్పటికిని మారదు

అణువుయొక్క కేంద్రమునందు సంభవించుమార్పు రెండువిధములుగ పరిగణించుచున్నది (౧) మొదటిది అణువునుండి హీలియముకేంద్రమువలెనే యుండు ఒకముక్క బహిర్గతమగుట. దీనినే ఆల్ఫాముక్కయని ఇదివరకే చెప్పియున్నాను. దీని అణుభారము ౪ గాన దీని బహిర్గమనమువలన అణువునకు ౪ ప్రమాణముల భారము తక్కువయగును. అనగా ౨౩౮ అణుభారముగల యురేనియము అణువునుండి ఒకఆల్ఫాముక్క బహిర్గతమైనచో యురేనియముఅణువుయొక్క భారమునందు ౪ తగ్గి ౨౩౪ మాత్రము మిగులును. దీనివలన దానికి అవస్థాభేదము సంభవించి యురేనియము ఎక్స్‌లోహముగమారును (౨) రెండవమార్పు ఏదన ధనపరమాణువులతో మిళితమై[౩] కేంద్రమునందుండు ఋణపరమాణువులలో నొకటి అణువునుండి బహిర్గమనము చెందుట. దీనిఅణుభారము అత్యంతహ్రస్వముగాన దీని బహిర్గమనమువలన అణుభారము ఏమాత్రమును తగ్గదు. బీటాకిరణములు వికీర్ణములైనప్పుడెల్ల గామాకిరణములు కూడ వికీర్ణములగుచుండును.

ఇదివరకును సుమారు ౪౦ విధములగు కిరణోద్ధారకర పదార్థములను కనుగొనియున్నారు. వీని నొకదానితో నొకటి కుండు పరస్పరసంబంధములనుబట్టి వీనిని యురేనియముతెగ (Uraniam series), థోరియముతెగ (Thorium Series), ఆక్టినియముతెగ (Actenium Series) అని మూడుతెగలుగ విభజింపవచ్చును. ఆక్టినియముతెగ నిజముగ యురేనియము తెగలో నొకశాఖయేయని చెప్పవచ్చును. రేడియము, యురేనియముతెగకు చేరినదిగాన ఈ తెగనుగూర్చి ఇంకను కొంత తెలిసికొందము.

రసాయనశాస్త్రపద్ధతిని పరిశీలించినచో ఈ కిరణోద్ధారకరపదార్థములన్నియు(Radio-active substances) మూలద్రవ్యములే (Elements) యని చెప్పవచ్చును ప్రతిదానికిని ఒక నియత అణుభారము గలదు. ఇవి ఇతరపదార్థములతో గలసి మిశ్రపదార్థములుగ మారునప్పుడు మూలద్రవ్యములవలెనే ప్రవర్తించును. అవస్థాభేదము చెందునంతవరకు వీనివిశిష్టత (identity) విశదముగ నుండును.

వీని అణువులకు సంభవించు మార్పులవల్లనే ఇవి యవస్థాభేదమును చెందుచున్నవని మనకిదివరకే తెలియును కాని ఇందువల్ల వీని అణువులన్నియు ఒకటేతూరి పేలి (explode) శైథిల్యమును జెందునని తలచరాదు. ఒకసరిగింజయంత తూకముగల రేడియమునందు ఎన్నియో అణువులున్నవిగాని వానిలో చాల కొద్దిభాగముమాత్రమే ఒక్కొకతూరి పేలును. కనుక ఒకపదార్థమునందలి అణువులలో ఒక అణువును దీసి ఇది ఎంతకాలము అవస్థాభేదమును జెందకుండ యుండగలదని నిరూపించుటకు సాధ్యముగాదు. దానిజీవితము కొన్ని నిమిషములుమాత్రమే గావచ్చును. లేదా కొన్ని వేల సంవత్సరములైనను గావచ్చును.

కాని పరిశోధనలవల్ల ఒకొక కిరణోద్ధారకరవస్తువునందలి అణువులును రమారమి ఎంతకాలముండవచ్చుననువిషయమును శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టినారు. ఒక రేడియము అణువుయొక్క సరాసరి జీవితకాలము ౨౪౦౦ సంవత్సరములు. యురేనియముతెగలో రేడియమునకు ముందుండు పదార్థమేమాత్రమును కలిసియుండని ఒక తులము రేడియమును తీసియుంచినచో దానియందుండు రేడియము క్రమముగ తగ్గిపోవుచుకడకు ౧౬౯౦ సంవత్సరములైనపిదప పరీక్షించిచూచిన ఒకతులములో సగభాగము రేడియము శిథిలమైయుండును. మిగిలిన అరతులము రేడియమును క్రొత్తరేడియమువలెనే ప్రవర్తించుచు దానిలో సగభాగము అనగా ¼ తులము రేడియము ఇంకొక ౧౬౯౦ సంవత్సరములకు శిథిలమగును. ఇట్లనే ఆపాతికలో సగము తగ్గుటకు ౧౬౯౦ సంవత్సరములు పట్టును.

---

౪. యురేనియమునకున్న గుణములే కొన్ని దీనికికూడ యున్నందున దీనిని యురేనియము ఎక్స్ అనియందురు.

ఈవిధముగ పరీక్షించినచో ప్రతి కిరణోద్గారకర పదార్థమునకును ఒకనియత అర్థజీవితకాలమును నిరూపింపవచ్చును. పైజాబితాను జూచినచో ఈ పదార్థముల యర్థజీవితకాలము ఒక సెకండులో స్వల్పభాగము నుండి కొన్నివేల కోట్లవేల సంవత్సరములవరకు మారవచ్చునని తెలియుచున్నది. కాని పైని విశదీకరించినట్లు అర్థజీవిత కాలమును సరిగ నర్థము జేసికొనకున్నచో పొరబాటు కలుగును. రాడను అర్థజీవితకాలము ౩.౮౫ దినములని యన్నచో ఒకతులము రాడనులో సగభాగము ౩.౮౫ దినములలో శిథిల మగుననియు, మిగిలిన యర్థమును ౩.౮౫ దినములలో శిథిలమై ఒకవారమురోజులలో ఏమియు మిగలదనియు అర్థముగాదు వారము రోజులైన పిమ్మటకూడ కొంతరాడనులో ఇంకను నూటియందు ౨౮.౩౬ భాగములు మిగిలియుండును.

స్వతఃసిద్ధములగు మార్పులతో రేడియము ఎట్టియవస్థాభేదములను చెందుచున్నదో కొంతపరిశీలింతము. రేడియము అవస్థాభేదమును జెంది రాడనుగ మారునని పైజాబితాయందు సూచరించును. అవస్థాభేదముచే రేడియమే రాడనుగమారినను ఈ రెంటికిని చాలభేదము గలదు. రేడియముయొక్క అర్థజీవితకాలము ౧౬౯౦ సంవత్సరములు. రాడనుయొక్క అర్థజీవితకాలము ౩.౮౫ దినములు. రేడియము ఘనపదార్థము. రాడను వాయుపదార్థము.

౨౨౬ అణుభారముగల ఒకరేడియము అణువు ౪ అణుభారము గల ఆల్ఫాముక్కను (అనగా హీలియము కేంద్రమును) వికీర్ణముజేసి అందువల్ల కొంతభారమును గోల్పోయి ౨౨౨ అణుభారమునుగల రాడనుగ మారుచున్నది. ఈ మార్పువల్ల అతిచంచలమైన మూలద్రవ్యమగు రేడియములోహము మారి రాడను హీలియము అనురెండు జడమైన వాయుపదార్థములుగ పరిగణింపబడినది. దీనిలో హీలియము చాల తేలికైనది. రాడను చాల బరువైనది. అణువు కేలి ఈవిధముగ శిథిలమగుటలో అత్యధికమైనశక్తులు పాల్గొనియుండును. గాననే ఏవిధముగను ఈ పరిణామమును ఆపుదలచేయుటకును పెంపొందించుటకును సాధ్యముగాదు.

రసాయనశాస్త్రదృష్టిని రాడనుఅణువు జడమైన వాయుపదార్థమైనను అదియు కిరణోద్గారకరపదార్థమే గాన త్వరలో ఒక ఆల్ఫాముక్కను వికీర్ణముజేసి మార్పు జెంది రేడియము 'ఎ'గను హీలియముగను మారును. ౨౨౨ అణుభారము గల రాడనుఅణువు ఒక ఆల్ఫాముక్కను గోల్పోయినది గాన రేడియము 'ఎ'యొక్క అణుభారము ౨౧౮. ఈ పదార్థము ఘనపదార్థము లోహము గాన రాడను నుంచిన పాత్రలప్రక్కలకు అంటుకొనియుండును. అవస్థాభేదముచే రేడియము 'ఎ' ౨౧౮ అణుభారముగల రేడియముబిగను హీలియముగను మారును. ఈ అవస్థాభేదముచే ఉద్భవించు పదార్థములందు ఒకొక్కదాని అణుభారమును దానిమాతృకయొక్క అణుమానమునకన్న ౪ తక్కువ. ఈ పరిణామమునందే వ్యక్తిత్వము చెందిన హీలియముయొక్క అణుమానము ౪ అని ఇదివరకే తెల్పియున్నాము.

రేడియము బి చెందుమార్పు ఇంతవరకు జరిగిన మార్పులకు భిన్నమైనది. ఇంతవరకును జరిగినమార్పు హీలియము ముక్కల వికీర్ణమువల్ల సంభవించినది. దానికి బదులుగ ఇప్పుడు బీటాకిరణములును, గామాకిరణములును వికీర్ణములగుచున్నవి. ఈవికీర్ణకాంతులు మూలద్రవ్యవస్తువు (Element) గాదు; గాన ఈ మార్పువలన సంభవించిన పదార్థ ముక్కలే. గాననే రేడియము సి, రేడియము బి అణుభారములకు ఏ మాత్రమును భేదములేదు. ఈ అణుభారము ౨౧౪ అని ఇదివరకే చూచితిమి. ఇట్లే పై పటమునందు చూపబడిన రీతిగ నవస్థాభేదములచే రేడియము సి క్రమముగ రేడియము జిగ మారును. దీనికిని సీసమునకును భేదమేలేదు.

కిరణోద్గారకర పదార్థములకు సంభవించు ఈ క్రమపరిణామమును పరిశోధించి నిర్ధరించినవారు రూదర్ ఫర్డ్, సాడ్డీమహాశయులు. దీనివల్ల మూలద్రవ్యములకు ఒకదానితో నొకటికున్న సంబంధము విశదమై దీనికంతటికిని ఒకక్రమపద్ధతి సంభవించెను. రేడియమును కనిపెట్టినపిమ్మట తెలిసినశాస్త్ర సంగతు లన్నిటికన్నను ఇదియే అత్యంతప్రాముఖ్యమైనది.

రోగనిదానమునందును, చికిత్సయందును రేడియము ఎంతముఖ్యమో గతసంచికయందు ఇదివరకే తెలిపియున్నాను. సామాన్యకిరణములు చొరరాని ప్రదేశములకు చొచ్చుకొనిపోవుశక్తి ఎక్స్కిరణములకే అంతయధికముగనున్న ఎక్స్కిరణముల కెరటపు నిడివికన్న మిక్కిలితక్కువ కెరటపు నిడివిగల గామాకిరణములకు వేధకశక్తి ఇంకెంత యధికముగనుండునో మనమే యూహించుకొనవచ్చును. కాని ఎక్స్కిరణములను తయారుచేయుపద్ధతులు అభివృద్ధిజెందినకొలదిని రేడియము చేయుపనిలో చాలభాగము ఎక్స్కిరణములే చేయగలవు. గామాకిరణములకున్నంత వేధకశక్తి ఎక్స్కిరణములకు లేకపోయినను ఇటీవల తయారగుచున్న కొన్నికొన్ని ఎక్స్కిరణముల గొట్టములచే అత్యధికవేధకశక్తిగల ఎక్స్కిరణములు తయారగుచున్నవి.

రేడియమును కనిపెట్టిన ప్రప్రథమమునందు చర్మవ్యాధుల చికిత్సకొరకై రేడియమును చాల ఎక్కువగ ఉపయోగించుచుండిరి. కాని ఇటీవల ఎక్స్కిరణములనే ఈవ్యాధిచికిత్సకొరకు అధికముగ నుపయోగించుచున్నారు. ఇందులకు రేడియముయొక్క వెలయే ఒక కారణమై యుండనోపు. ఐనను సూదులరూపమునగనో, లేక బీజముల రూపముగనో రేడియమును ఇప్పటికిని ఉపయోగించుట సర్వసామాన్యము.

చాలకాలముగనుండు ల్యూకీమియా (Chronic Lukeamia) వ్యాధియందు కడుజాగ్రత్తగ రేడియము నుపయోగించినయెడల చాల మేలుకలుగును. గాయము వలన మాత్రముగాక మరిఏ ఇతరకారణములవలన రక్తప్రవాహము కలుగుచున్నను రేడియమును ప్లీహముపైన ప్రయోగించి రక్తస్రావమును ఆపవచ్చును. శస్త్రచికిత్సచేయుటకు వీలుగాని, హాజికిన్సువ్యాధి (Hodgkins disease) ఆక్టినోమైకోసిస్ (Actinomycosis) లింఫోసార్కోమా (Lympho sarcoma) వంటి వ్యాధులందు రేడియము చాలమట్టుకు గుణమును గనపర్చి బాధ తగ్గించును. శస్త్రచికిత్స జరిగినపిమ్మట ఒకొకతూరి సంభవించు తీక్ష్ణ పారొటైటిస్ (Acute parotitis) వంటి అంటువ్యాధులకు రేడియముచికిత్స చేయవచ్చును. అట్లనే రేడియము రాచపుండ్లను, ఇతర కురుపులను వ్రణములను వాని ప్రథమావస్థయందే పసులునట్లు చేసి నివారింపజేయగలదు. నాలుకమీదగాని, నోటిమీదగాని, పెదవిమీదగాని, శ్వాసనాళముమీదగాని, పురుషమర్మస్థానమునందు గాని విషవ్రణము (Cancer) ప్రారంభమైనయెడల శస్త్రచికిత్స చేయసాధ్యముగాదు. అట్టి సందర్భములందు రేడియమే శరణాగతి.

సరిగ నుపయోగించినయెడల రేడియము దేహమునందలి జీవాణువుల (cells) కేమాత్రమును హానియొనరించక విషవ్రణమున్నములగు అణువులను మాత్రమే నాశనమొనరింపగలదు. జీవాణువులకు హానియొనరించుటకు ఎంతపరిమాణము రేడియముశక్తి కావలయునో అంతకంటె చాల తక్కువ పరిమాణపుశక్తితోనే విషవ్రణపు అణువులు (Cancer cells) నాశనములగుచున్నవి. రేడియము ఏవిధముగ ఇట్లు చేయగలుగుచున్నదో తెలియరాదు. కాని కొన్నిరోజులు రేడియముతో చికిత్సయొనరించినపిమ్మట విషవ్రణపు అణువులు పెరుగుటయే నిలచి గుణము గాన్పించును.

పరిశ్రమయందుగూడ రేడియము అత్యంత ఉపయోగకరమైనను అంతయధికముగ ఉపయోగింపబడకుండుటకు దానివెలయే ముఖ్యకారణము. లోహపదార్థముల యంతర్నిర్మాణము పరిశోధించుటకు రేడియము నుపయోగించినను ముఖ్యముగ శాస్త్రపరిశోధనలందే రేడియము ఎక్కువగ ఉపయోగపడుచున్నది. రసాయనశాస్త్రీయవిభజనమునందు (Chemical analysis) రేడియము మిక్కిలి ఉపయోగకరము. బహుపదార్థయుతములైన ఘనద్రవపదార్థము లెయ్యవియో రేడియముచే నిర్ణయింపనగును. కణములను (molecules) అణువులను (atoms) పరిశోధించునపుడు రేడియము ఎంత ఉపయోగమో తెలుసుకొనుటకు భౌతిక రసాయనశాస్త్రజ్ఞాన మధికముగనున్నగాని సాధ్యముగాదు.

రేడియమును ఉపయోగించువారు ఎంతజాగరూకులై యుండవలెనో ఎక్స్కిరణములనుగూర్చి వ్రాయు

నపుడే తెల్పితిని. అనుభవశాలికాని వైద్యుడు రేడియము నుపయోగించినచో రోగికిని చికిత్సకునికిని ఇద్దరికిని ముప్పువాటిల్లగలదు.

రేడియము లోహముగనులలో దొరకును. ప్రప్రథమమున జర్మనీదేశమునందలి జోఆఖిమ్‌స్థాల్ (Joachimsthal) నందును, ఇంగ్లాండునందును మాత్రమే ఇట్టి గనులున్నవని యనుకొనిరి గాని త్వరలోనే అమెరికాయందును ఇట్టిగనులను కనుగొని చాలరేడియమును బయటికితీసిరి. ౧౯౧౩ వ సంవత్సరమునందు ఆఫ్రికాఖండమునందలి బెల్జియమువారి స్వాధీనమునందుండు కాంగోదేశమున శ్రేష్ఠమైన రేడియముగనులను కనిపెట్టిరి. ఇప్పుడు ప్రపంచమునకంతటికిని కావలసిన రేడియములో నూటికి సుమారు ౯౫ భాగములు ఈబెల్జియము కాంగోగనులనుండియే వచ్చును. హిందూదేశమునందు రేడియము గనులున్నవా లేవాయని ఇంకను పరిశోధింపలేదు.

రేడియము లోహము తెల్లనిరంగుకలది. కాని ఇట్టిపరిశుద్ధస్థితిలో అది అత్యధికముగ కిరణములను వికీర్ణముజేయుచు అతిత్వరగ రేడియము హైడ్రాక్సైడ్ (Radium Hydroxide)గ మారిపోవును. కనుక చికిత్సకొరకు ఉపయోగించు రేడియము రేడియముక్లోరైడ్ లవణరూపముగనో (Radium chloride salt) లేక రేడియము బ్రోమైడ్ (Radium bromide) లవణరూపముగనో ఉండును.

ఇవిరెండునుగాక రేడియమునుండి సంభవించు రాడనును చిన్నచిన్న గొట్టములలోచేర్చిపెట్టి ఉపయోగింతురు. అధికధనమును వ్యయముచేసి రేడియమును కొనలేని ఆస్పత్రులకిది ఎంతెనో అనుకూలము. మదరాసునందలి జనరల్ ఆస్పత్రియందు రాడన్‌ను చేర్చిపెట్టగల యంత్రమున్నది గాన మదరాసునకు వచ్చుటకు వీలులేనివారుకూడ తామున్నచోటికే రాడనును తెప్పించుకొని రోగమును కుదుర్చుకొనుటకు సాధ్యము కాగలదు.

చికిత్సవిషయమున ఏ ఏ వ్యాధులకు ఎంతెంత రేడియము ఆవశ్యకమగునో ఒకలండను ఆస్పత్రి కార్యదర్శి ఈ విధముగ పరిగణించి చెప్పెను. నాలుకయందు విషవ్రణమువచ్చిన సుమారు ౬౦౦౦ రూపాయల విలువయగు రేడియమును, మెదడునందలి విషవ్రణమునకు ౧౫,౦౦౦ రూపాయల విలువయగు రేడియమును, స్తనమునందలి విషవ్రణమునకు ౨౦,౦౦౦ రూపాయల విలువయగు రేడియమును ఉపయోగించవలెను. ఆయావ్యాధులకు అంతంత రేడియము ఉపయోగింపవలసివచ్చినను ఇదివరలో తెలిపినట్లు రేడియముయొక్క అర్ధజీవితకాలము చాల ఎక్కువయే గనుక అట్టి ఉపయోగమువలన దానిలో తరుగుదల చాల స్వల్పముగ నుండి ఏ మాత్రమును నష్టముకలుగదు. అయినను ఇంత ఎక్కువమొత్తమును వ్యయముజేసి రేడియమును కొని ఉంచుటకు మనదేశములో చిన్నచిన్న ఆస్పత్రులకును, డాక్టరులకును సాధ్యముగాదు.

ఈవ్యాసమును ముగించుటకుపూర్వము ఎక్స్‌కిరణములను కనిపెట్టిన రంజను జీవితచరిత్రను గూర్చియు, రేడియమును గనిపెట్టిన మేరీక్యూరి జీవితమును గూర్చియు కొన్ని విషయములైన తెలిసికొనుట యుక్తము.

రంజనుమహాశయుని బాల్యమునందే యతనివిద్యాభివృద్ధికి అత్యధికముగ నాటంకము లేర్పడెను. యుట్రెక్ట్ (Utrecht) అను నగరమునందు పాఠశాలలో చదువుచున్నపుడు తన యొకానొక బాల్యచేష్టచే రంజను యధికారుల ఆగ్రహమునకు పాలాయెను. ఈయపరాధమున ఇతని భాగపరులగు బాలురెవ్వరో ఇతడు చెప్పకయ్యె గాన నియమబంధనము ఆపాఠశాలనుండి అధికారులీతనిని వెడలగొట్టిరి. ఇక రంజనుకు కళాశాల ప్రవేశింపవలెనన్న నొకటే మార్గముండెను. ఒక పరీక్షయందుత్తీర్ణుడైన యెడల పాఠశాలయందు పఠింపకున్నను కళాశాలయందు ప్రవేశింప వీలయియుండియుండును. కాని రంజనుడు ఆపరీక్షయందుత్తీర్ణతబొందలేక పోయెను. నియమనిబంధనలకు లోనైన అప్పటివిద్యావిధానము ఈమేధావియందున్న విజ్ఞానము ప్రకాశింపకుండునట్లు సాధ్యమగునంతవరకును ప్రయత్నించెను. కడకు ఇతడు పి హెచ్. డి. (Ph. D.) డిగ్రీని పొందినపిమ్మటకూడ ఉర్జుబర్గు (Wurgburg) విశ్వవిద్యాలయము ఇతని

సామర్థ్యమును గణించక ఇతనికి ఉద్యోగ మివ్వక పోయెను. కాని ఇట్టికష్టములు రంజను మనస్సును జ్ఞాన జిజ్ఞాసనుండి త్రిప్పజాలకపోయెను.

ఎక్స్ కిరణములను కనుగొన్నప్పుడు ఇతనికి నేరు విధములగు కష్టము లారంభమాయెను. ఈ కిరణములతో బ్రతికియున్నవారి ఎముకలను కంటపటములను గాంచుటకన్న అసహ్యాకరమనునదియును, నింద్యమనునదియును అనుకార్యము లేదని కొందరు ఇతనిని ద్వేష భావముతో చూచుచువచ్చిరి. మరికొందరు ఇతనిని హాస్యము చేయ నారంభించిరి. వార్తాపత్రికల లోను, నాట్యరంగములందును ఇతనిని గురించి పలుమారు ప్రస్తావించుచు హాస్యముచేయుచు పద్యములు వ్రాయుచు వెతలబెట్టుట వాడుకఆయెను. కాని ధీరచిత్తుడగు రంజనుడు ఇట్టిపరాభవములకు విసుగు చెందక ఇట్టికష్టములకు అధైర్యపడక భౌతికశాస్త్రాభివృద్ధియందే ఏకాగ్రచిత్తుడై ఇట్టి ఘనకార్యముల నొనర్చి మానవాగ్రేసరులలో నొకడాయెను.

రేడియమును కనిపెట్టిన క్యూరీదొరసాని తన పరిశోధనలో భాగస్వామియు, రేడియముశాస్త్రము నందలి మహామహులలో నొకడును నైన తన మగని గురించి వ్రాసిన పుస్తకమందు వీరిద్దరును పడినకష్టములనుగూర్చి చదివిన కన్నీరుగారును. రేడియమువంటి ఒక క్రొత్తలోహమును కనిపెట్టి, తన దేశముపేరిట దానిని పొలోనియము అని నామకరణముచేసి, రేడియము తేజస్సునుగూర్చి ఎంతయోకృషిజేసి కీర్తిగడించియున్నను వీరిద్దరును తమ పరిశోధనలు సల్పుటకు కూడ ధనము లేక చాలబాధపడిరి. ఏపదార్థములనుండి రేడియము తయారుచేయనగునో ఆ పదార్థములను కొనుటకు గూడ ధనములేకపోయెను. కాని పరిశోధనయందున్న ఉత్సాహము తగ్గలేదు. పరిత్యక్తమైన ఒక చిన్నగుడిసెను వీరద్దెకు తీసికొనిరి. జీర్ణమైనదగుటచేత పైనకురిసిన వర్షపు నీరంతయు ఎప్పుడును గుడిసెలోనే యుండెడిది. పరిశోధనజేయుటకు గుడిసెలో స్థలము చాలక పోయెను. కనుక ఆ చలిదేశములో గూడ పరిశోధనలు గుడిసెబయట జరుగవలసివచ్చెను. దినములకొద్ది, వారములకొద్ది వీరిద్దరే ఇద్దరు తమపరిశోధనలందే మునిగితేలుచు తాము ఏదైన క్రొత్తవిషయమును కనిపెట్టిన ఆనందములో మునుగుచు తమగర్భదారిద్ర్యమును మరచిరి. కనుక వీరిని పలుకరించువారుకూడ లేరైరి. ఇంత కష్టపడి కనిపెట్టిన వీరివిషయము వల్ల వీరి కేలాటి ద్రవ్యాదాయమును గాలేదు. ఎక్స్ కిరణములను కనిపెట్టిన రంజనువలెనే వీరుకూడ ఉన్నదున్నట్లుగ తమ విజ్ఞానము నంతయును ప్రపంచమునకు దానముచేసిరి. ఇది అది అననేల? ఈ రేడియమునుండి వచ్చుకిరణముల స్వభావములను పరిశోధించుటకై పియరిక్యూరీ తన చేతినే ఈ కిరణములతో కాల్చుకొని చాలబాధపడెను. కాని అతడు చనిపోవుటకు రెండు సంవత్సరములముందు వరకు అతడు ద్రవ్యసంబంధమైన కష్టములను పడుచు నేయుండెను.

ఇట్టి జీవితచరిత్రలే మానవాదర్శప్రాయములు. పాశ్చాత్య విజ్ఞానాభివృద్ధికి కారణమే ఇట్టి మహనీయుల జీవితచర్య. కష్టములకోర్వక దారిద్ర్యమునకు వెఱగుజెందక అపహాసమునకు విసుగించక దుఃస్థితికి లోనుగాక జీవిత సర్వస్వమును ధారపోసి జ్ఞానజిజ్ఞాసకై, జ్ఞానాభివృద్ధికై అనేకులు పాటుపడినందుననే పాశ్చాత్యదేశములు ఇప్పుడు ప్రపంచమున ఉన్నత స్థానము నలంకరించినవి. జ్ఞానమే బలము. హిందూదేశము బలవంతము గావలెనన్నచో మనము విజ్ఞానార్జన చేయుటయేగాక విజ్ఞానాభివృద్ధికికూడ తోడ్పడవలెను.

గురునానకు

శ్రీ విక్రమదేవ వర్మ

మహమ్మదీయులలో నానా సంప్రదాయములు సృష్టింపంబడుచుండఁగా హిందువుల ప్రభ తోడఁ బ్రతిభ దఱుఁగుచుండఁగా జగదీశుఁడు గురునానకును భారతమునకుం బంచెను. కలదు గదా గీతయందు:-శ్లో. యదా యదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత! అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహం. అని.

ధర్మసంరక్షణార్థము భారతముయొక్క పూర్వభాగమునందు శ్రీ చైతన్య దేవుఁ డవతరించినప్పుడె పశ్చిమభాగమునందు మహాత్ముఁడయిన నానకావిర్భవించెను. నానకు క్రీ. శ. ౧౪౬౯ యందుఁ బంజాబునంతర్గతమగు లాహోరుజిల్లాలోని రావీనదీతీరమున నున్న తిలోండియనెడి యూర జనించెను. ఆగ్రామముయొక్క యాధునికనామధేయము రాయపురము. అది శిఖుల తీర్థస్థానము. దానిని వారు "నాన్‌కానా సాహెబ్" అందురు. సాహె బనుపదము గురుముఖిభాషయందు సమ్మాననీయార్థబోధకము. కనుక "నాన్‌కానాసాహె" బనఁగా మాననీయ నానకజన్మస్థాన మని యెఱుంగనగును. ఆయన "ఖత్రి" కులమునఁ బుట్టెను. అతని తండ్రి కరణకార్యము సేయుచుండిన "కాలు" అనువాఁడు; తల్లి తృప్త. నానకు దన యేడవ యేట నొక్కనాఁడె యక్షరమాలికను నేర్చి తలంపునకై దాని నొక పద్యముగా రచించెనఁట! అతని యౌదార్యము సహజగుణము. ఒకప్పు డతనితండ్రి యతనికి నలుబదిరూపాయలిచ్చి యుప్పును గొనితెమ్మని పంపఁగా నతఁ డా పైకమును క్షుధితసాధువుల పోషణమునకై వినియోగించెను. అదిగని యతని తండ్రి కపురతాలాంతర్గతమగు సులతానాపురమునందున్న యతని సోదరియింటికతనిని బంపించివేసెను. అప్పుడాపురమున నవాబుగా నున్న దౌలతఖానుని కొలువునందుఁ గోశాధ్యక్షపదవి యతనికి లభించెను. అప్పుడు గూడ ధనాగారమునుండి ధనమును వెచ్చించుచు నతఁడు సాధుజన పోషణము నెరపఁ దొడంగెను. దాని నెఱింగి నవాబాతనిపైని ధనాపహరణదోషము మోపి శిక్షింపనెంచి నిలువ పైకమును లెక్కింను బరిశీలింపం జేయ సర్వమును సరిగా నుండెనఁట! అతఁడు దన పదునాఱవయేట సులక్ష్మియను సాధ్విని వివాహమాడెను. ఆ దంపతులకు శ్రీచంద్రుఁడును లక్ష్మీదాసుఁడు నను నిద్దఱు పుత్త్రులు గలిగిరి.

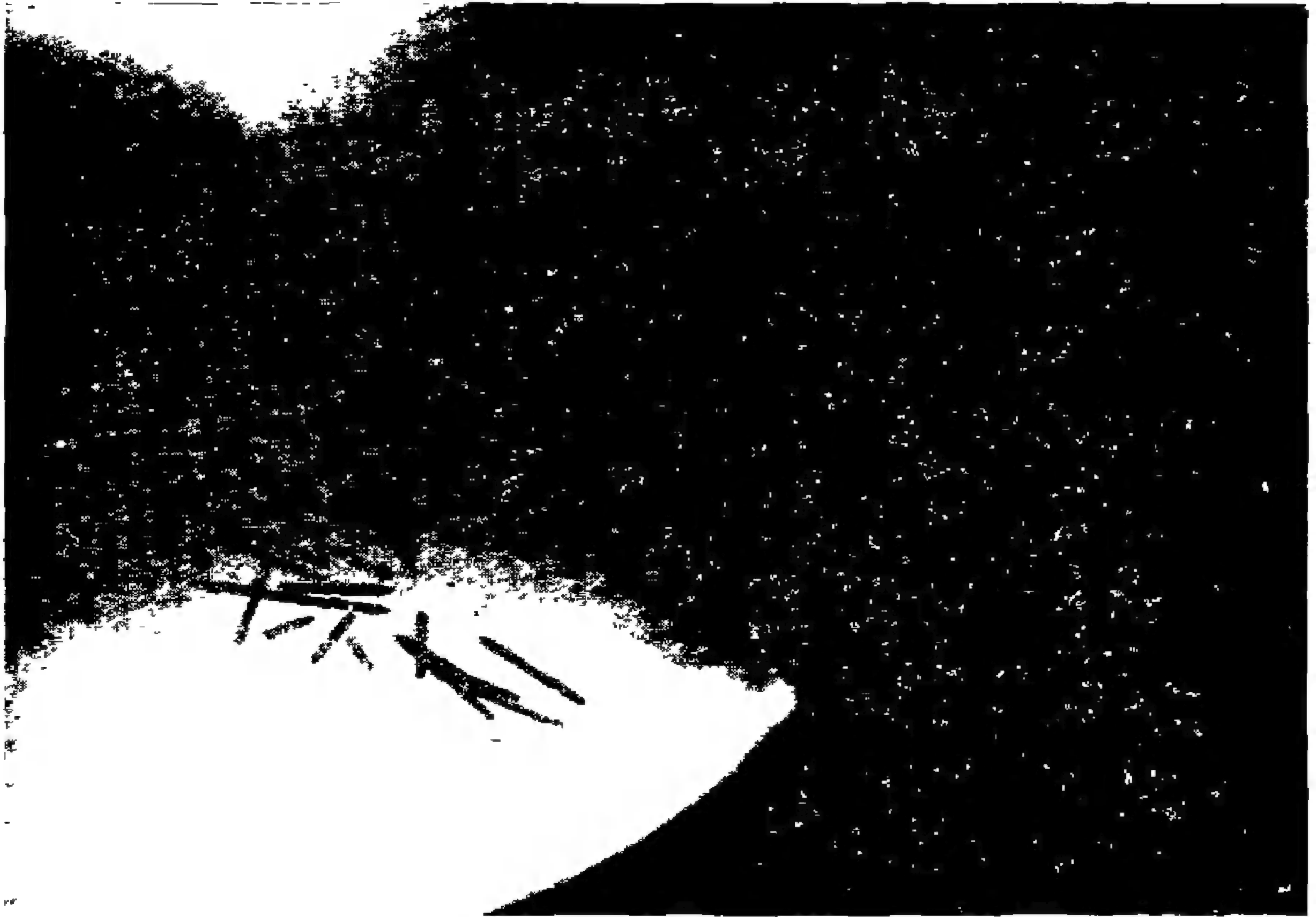
అతఁడు దన ముప్పదియాఱవయేట గృహస్థాశ్రమమును బరిత్యజించి మర్దానా,

లహానా, బాలా, రామదాసులను నలుగురు శిష్యులతో నేకేశ్వరమతమును బ్రకటించుచు దేశాటనము సేయఁదొడంగెను. ఆశిష్యులలో మర్దానా పంచమ కులజుఁడు. ఈశ్వరుఁ డొక్కఁడెయనియు, నందఱకు నేకేశ్వరారాధనమె కర్తవ్యమనియు, విగ్రహారాధనమును బహుదేవోపాసనమును నిష్ప్రయోజనములనియు, జాతిభేదము వలదనియు, సతీదాహమును నిర్బంధవైధవ్యమును మాదకద్రవ్యసేవనమును ధూమ్రపానమును శిశుహత్యయుఁ బరనిందయుఁ దీర్థయాత్రయును నిషిద్ధకర్మములనియు, రాజభక్తియుఁ గృతజ్ఞతయుఁ బరోపకారమును న్యాయవర్తనమును నిష్పక్షపాతమును సత్యవాదిత్వమును సరళత్వమును గర్తవ్య కార్యములనియు నాతని బోధనములు. అతని శిష్యసంఖ్య క్రమక్రమముగాఁ బెరుఁగసాగెను. అసహిష్ణువులయిన పిశునుల పలుకులను బాటించి డిల్లీ పాదుషాయయిన యిబ్రాహీములోడి యామహాత్ముని జెఱసాలయందు నుంపించెను. ఇబ్రాహీమును జేబరు క్రీ॥ శ॥ ౧౫౨౬ నందు గెలిచిన పిమ్మట నతఁడు కారాగృహముక్తుఁడయి నిజగృహమునందు సన్యాసిగానె కొంతకాలము నివసించెను.

అతఁడు జలంధరజిల్లాయందుఁ గర్తారపురమను నామముతో నొకపట్టణ మేర్పఱచి యందు నొక ధర్మశాలను బ్రతిష్ఠించెను. ఆ స్థలమునందె యాతఁడు క్రీ॥ శ॥ ౧౫౩౯ యందుఁ గీర్తిశేషుఁడయ్యెను. అతఁడు వేమనయోగివోలెఁ దన్నె సంబోధించుచు గీతరూపముగా లోకమున కుపదేశించుచుండెను. అతఁడొక యాశుకవియై యుండెను. మఱియు నాతఁ డొకప్పుడు సన్యాసివేషముతోడను మఱొకప్పుడు ఫకీరువేషముతోడను మత బోధనము సేయుచుండెను. అతనిమతావలంబకులను నానకపంథి జనులు లేక నానకసాహిజనులు లేక శిఖులందురు. అతఁడు నిజమతప్రచారము సేయుచు జగన్నాథక్షేత్రము కటకము, చెన్నపురి, సింహళము, లాహోరు, డిల్లీ, కురుక్షేత్రము, కామరూపము, బృందావనము; కాశ్మీరము, పేషవారు, హరిద్వారము, హిమాగశిఖరము, బాగ్దాదు, మక్కా మొదలగు పెక్కు ప్రదేశములందుఁ బర్యటన మొనర్చెను.

అతఁడు హరిద్వారమున కరిగినప్పుడక్కడఁ గొందఱు పూర్వముఖులయి గంగానదియందు జలతర్పణము సేయుచుండుటగని తాను బశ్చిమాభిముఖుఁడయి జలతర్పణము సేయుచుండ నట్లు సేయుటకుఁ గారణము గొందఱడుగఁగా గొంతదూరమునఁ దనకొక పొలముగలదనియు దానిపంట యెండకుండుటకై నీరు వోయుచున్నవాఁడననియు నతఁడు సెప్పఁగా వారు నవ్వసాగిరి. అదిగని మీరేల నీరు వోసెదరని యతఁ డడుగఁగా మేము పితృదేవతలకై తర్పణము సేయుదు మనిరి. "మీరు వోయు జలము పరలోకముననున్న పితరులకుఁ జేరుచుండఁగా నేను బోయు జలము గొంత దవ్వుననెయున్న పొలమునం

థైరాయిడ్ గ్రంథి విషవ్రణము (Malignant disease of the Thyroid glands)

ఈ ఎక్స్‌రేకిరణ ప్రక్రియమున [illegible] శస్త్రమును పెట్టిన రేడియము సూదులు చూపబడును (ముందు దృశ్యము)

పైప్రక్కను ఒక్క దృశ్యము

'రాజుగారి కుడిప్రక్క కూచున్నాయన్ని'

'అవును'

'చాలా చక్కని మొహం. ఆజానుబాహు—'

'వర్ణనయేందుకూ! పనేమిటో నువ్వు రావడాని అది చెప్పు'

'ఆయన రాజుగారి ముఖ్యస్నేహితుడు.'

'సరే'

'గొప్పకవి'

'అయితే—'

'నెలకి రెండువేలు పేరుకి ఆయనకి జీతం'

'సరే!'

'అయితే— ఖజానా అంతా ఆయన పెత్తనమే'

'ఇస్. ఏమంటావు అయితే?'

'రాజుగారి కాయనమాట మంత్రమే'

'సరే. ఇప్పుడేమొచ్చింది?'

'తమరిపాట విన్నప్పటినుంచీ—'

'..................'

'ఇదివరకు యెన్నడూ యెరుగని అవస్థలో పడ్డారు'

'..................'

'కొత్తరక్తం'

'..................'

'నెలవిస్తే'

'.....................'

వెనకనే సభలోని ఉష్ణవాయు వంతయు బైటికి పోయినది.

పరిచారికతో నామె బసకు పోయినది. రాత్రి యెనిమిదిగంటలవేళ. ఆమెవాకిట నెవరో నిల్చినారు.

'అమ్మా!'

'ఎవరు?'

'తలుపు తీయించండి.'

'..................'

'..................'

'ఏమి?'

'మనవి. లోపలికి రావచ్చునా?'

'రా'

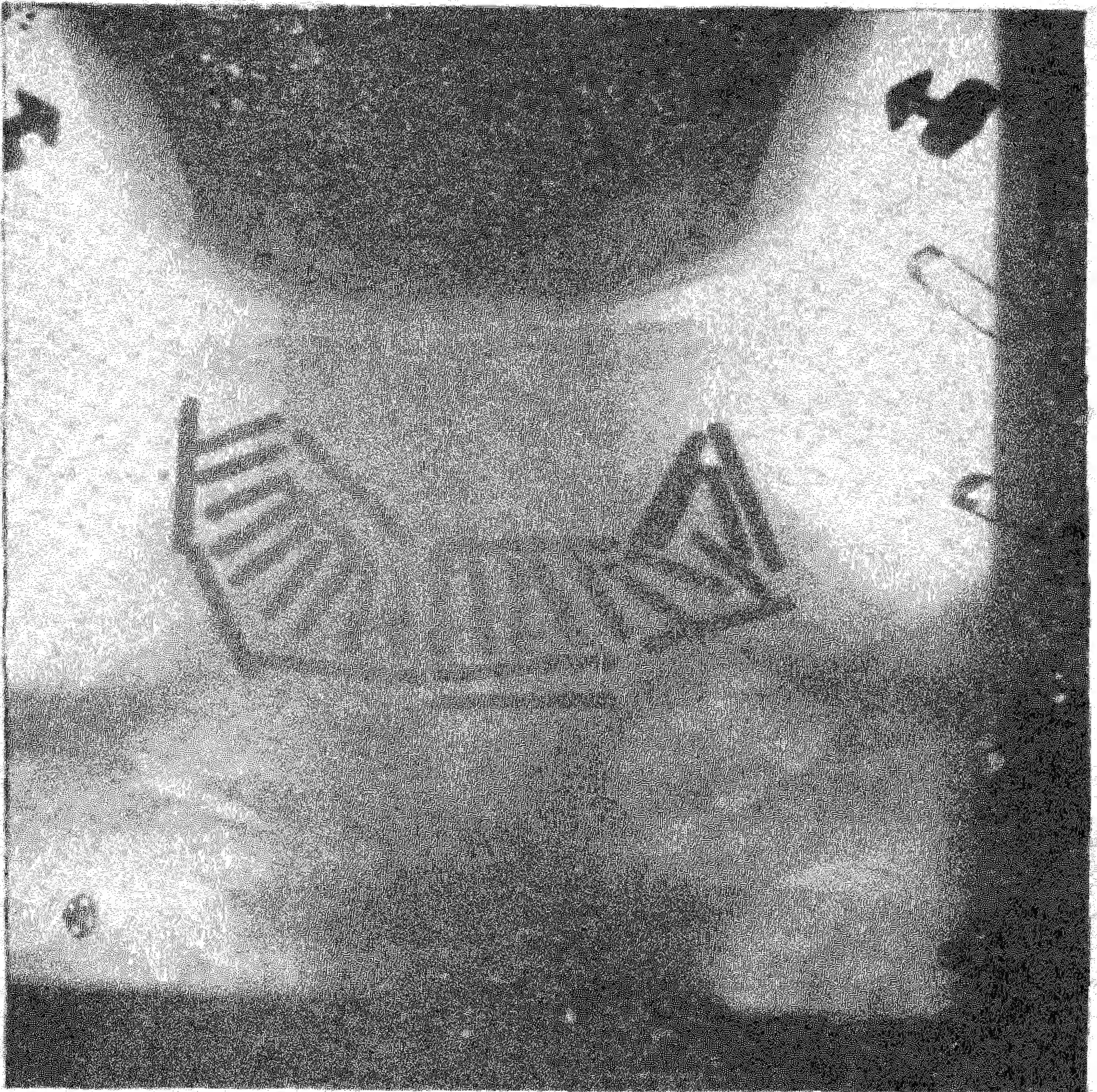
'ఊ. ఏమిటి?'

'తమరు చూసేవుంటారు'

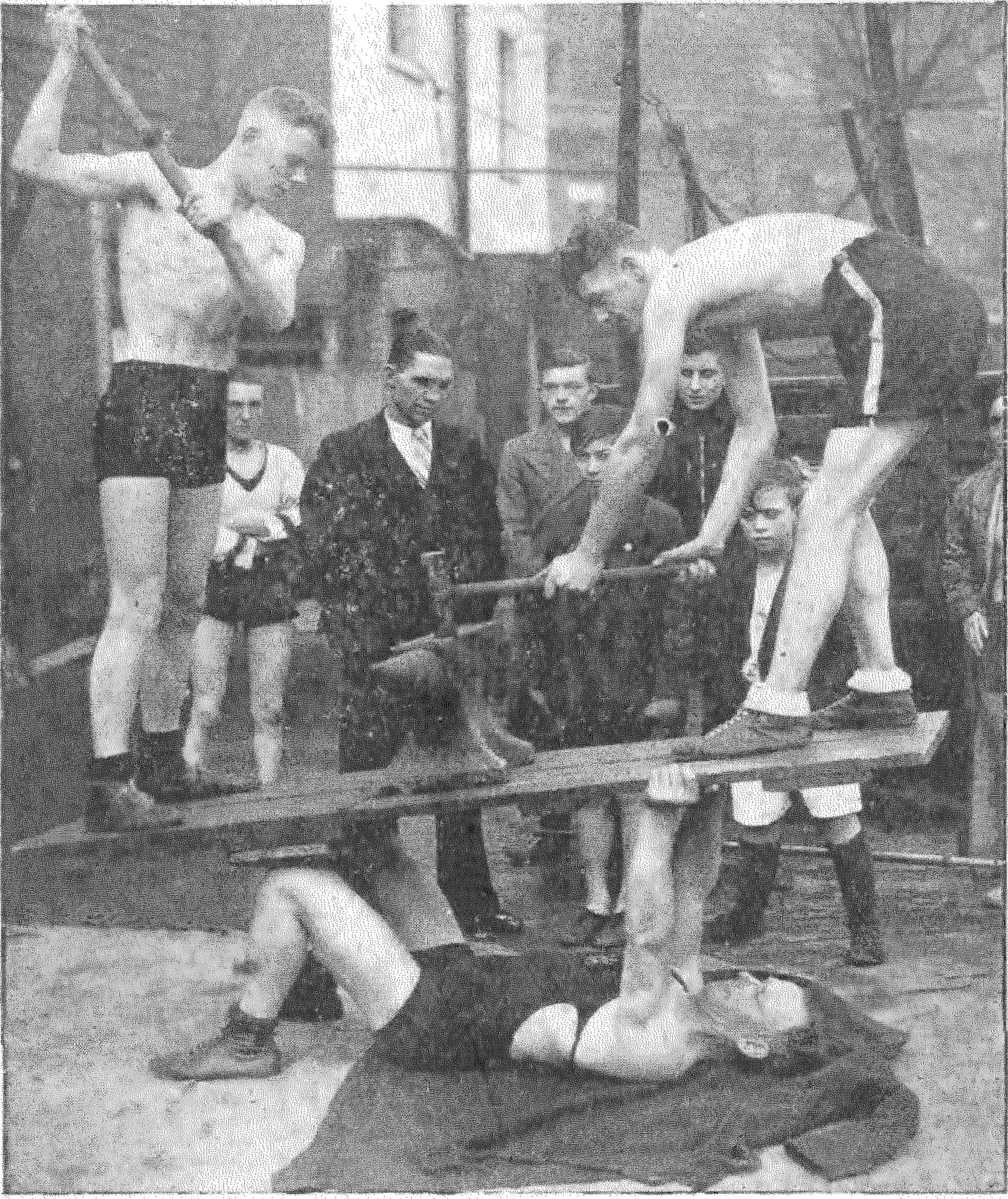
'ఏమిటది?'

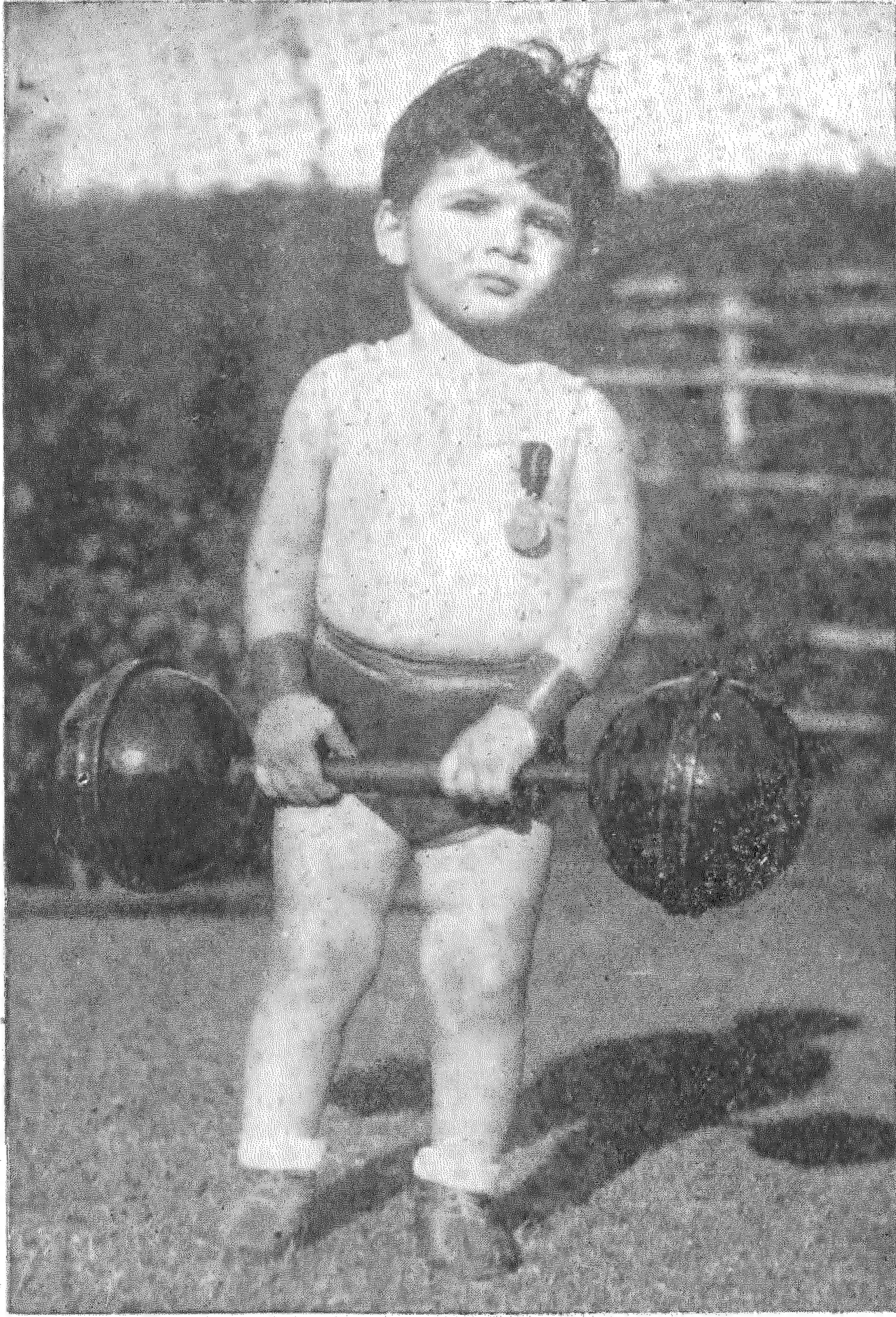
'రేడియము' చిత్రములు

ఉమ్మిగ్రంథుల (Salivery glands) విద్రధము

చికిత్సకొరకు పెట్టిన రేడియము సూదుల ఎక్స్కిరణచిత్రము

'గ్రీనిచ్' బలశాలి—స్పెన్సరు. దేహబలప్రదర్శనము
P. P. A.

బొంబాయి శిశుకూటమున బరువునెత్తి బహుమతిని బడసిన బాలుడు
P' P. A.

దలి పంటకుఁ జేరదా?" యని యతఁడు నుడివెను. అతని భావగర్భితోపదేశము నెఱింగి వారు శిష్యులయిరి. అతఁడు దేవాలయములకును మసీదులకును బ్రతిపక్షము లేక పోవుచుండెను. అతఁ డొకనాఁడు జగన్నాథాలయమున కేగఁగా నపుడు శ్రీస్వామికి నారతి యిచ్చుచుండుటగని యీభావముగల గీతము హిందీలోఁ బాడెను :—

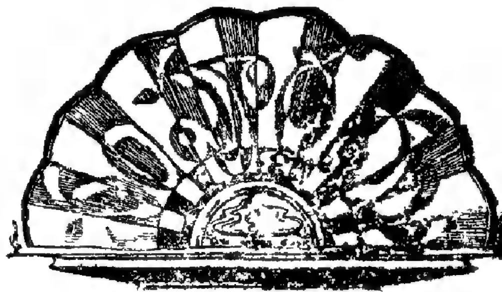
ప్రభువ ! నింగి నీ కారాత్రికపాత్రము, నుడు
చయము దాపినముత్తెముల్, శశియు రవియు
వెలుఁగు కపురంపు ముక్కలు, మలయపవన
మతులధూపంబు, ననసుమవితతి సుమము
సజనగాయత్రి భేరియు, ననిల మొసఁగ
చామరంబు నై తనరారు జగము నగా.

అతఁడు గొన్ని యద్భుత కార్యములను జేసెను. అతఁడు మక్కాకువెళ్లి "కాబా" మందిరమువైపు పాదములనుంచి పండుకొని యుండ నొక మహమ్మదీయుఁడు దేవుని వైపు పాదములను జాఁచుట పాపమనెను. అది విని దేవుఁడు లేనిదిక్కున నా పాదముల నుంచుమని నానక పలుకఁగా నమ్మహమ్మదీయుఁ డాతని పాదముల నేదిక్కున కీడ్చియుంచెనో, యా దిక్కునకె యామందిరముండుట గనుఁగొనిన ట్లయ్యెనఁట ! అతఁడు కటకమునందు మతబోధనము సేయ నచ్చటి ప్రభు వతని మతమునం దానక్తుఁడగుట నెఱింగిన యా ప్రభుని గురుఁడు కుపితుఁడయి నానకును శిక్షించుట కొక నాభోటశాఖను గైకొని యతని వాసస్థానమగు "కాళియాంబోదా" యను స్థలమునకు వెళ్లి యతని ప్రభావమునుగని లజ్జితుఁడయి యాకొమ్మ నక్కడనె పడవేసి మరలిపోయెను. అంత నానకు "నా దంతధావనముకొఱకు నీ కొమ్మను భగవంతుఁ డిచ్చె" నని చెప్పుచు నా కొమ్మనుండి యొక పుడుకనుపెఱికి దానితోఁ బండ్లుతోమి దాని నక్కడఁ బాతిపెట్టెను. ఆ పుడక మొలచి రెండున్నరమూరల విరివిగల చెట్టయి నేఁటికి నక్కడ వర్ధిల్లుచున్నది. అంత విరివిగల చెట్టా జాతియందుఁ గానరాదు. దానిని సిక్కులు "దాంతన్ సాహెబ్" (మాననీయమగు పండ్లుతోము పుడక) అనియు, దాని యొద్దనున్న మఠమును "గురుద్వారదాంతన్ సాహెబ్" అనియు నందురు. గురునానకెన్నియో మహిమలను గనంజేసెను. వాని నన్నింటిని వ్రాయఁబూనిన నొక పెద్ద గ్రంథమగును.

ఆయన నిజమరణసమయ మాసన్నమగుట దెలిసికొని తన శిష్యులలో లహానా యనువానికి "అంగదుఁ" డను నామ మిడి యాతనిని దనపీఠమునకధిపతిగాఁ జేసి యతని శిరముపై ఛత్రమును దాను స్వహస్తముతోఁ బట్టెను. అతని శవమును దహించుటకు హిందూశిష్యులును బూడ్చుటకు మహమ్మదీయశిష్యులును గోరఁగాఁ దనశవముపై నొక దుప్పటిని గప్పి యొకప్రక్కఁ గొన్ని పూలను హిందువులును రెండవప్రక్కఁ గొన్ని పూలను మహమ్మదీయులు నుంచి వెళ్లి, మఱునాటి

దినమువచ్చి చూచునప్పు డెవరిపూలు వాడి యుండవో, వారు దమ మతాచారానుసారముగాఁ దన యంత్యక్రియను జరిగింపవలెనని చెప్పి యాయన పరమపదము సేరెను. శిష్యు లట్లొనర్చి మఱునాఁడు వచ్చిచూడఁగా నిరుప్రక్కలపూలును వాడకయె యుండెను. ఆ దుప్పటి నెత్తిచూడ దానిక్రింద సమ్మహాత్ముని శవము లేకపోయెను! అంత నారెండు తెగలవా రెవరిపూలను వారె గ్రహించుటయె కాక, యాదుప్పటిని రెండుతునకలుగాఁ జీల్చి చెఱియొకతునకను గొని చని రావీనదీతీరము నందు హిందువు లొకయాలయమును మహమ్మదీయు లొక "సమాధి" ని నిర్మించి వానియందు నాయాపదార్థముల నిడిరి. నానకు ప్రతిమార్చనవిరోధి. కనుక నతనితరువాత జను లర్చనాసక్తులుగాకుండుటకుఁ గాఁబోలు జగదీశుఁ డాయాలయమును సమాధిని నేటి పాలు గావించెను. గురునానకుని మతము హిందువుల యొక్కయు మహమ్మదీయుల యొక్కయు నేకేశ్వరమతమె. అతని తరువాతఁ దొమ్మండ్రు గురువులయిరి. మూడవ గురువయిన రామదాసుఁడు రామదాసపుర మను పేర నొకపట్టణ మేర్పఱచి యందు "అమృతసర" మను సరస్సును ద్రవ్వించెను. అతని కొడుకును నాలుగవ గురువునయిన యర్జునుఁ డక్కడ నొక స్వర్ణాలయమును గట్టించి యందు శిఖుల ప్రథమధర్మగ్రంథమగు "గ్రంథసాహేబు" నుంచెను. మఱియు నందుఁ గబీర, నానక, రామానందప్రభృతుల బోధనగ్రంథములు గలవు.

శిఖులకుఁ గకారపంచక మవశ్యధారణీయము:— ౧. కేశము (నిండుజుట్టు); ౨. కంగాయి (దువ్వెన); 3. కచ్ఛము (కచ్చ); ౪. కడా (చేత నినుపకడియము); ౫. కృపాణము (ఖడ్గము).

సాముద్రికశాస్త్రము

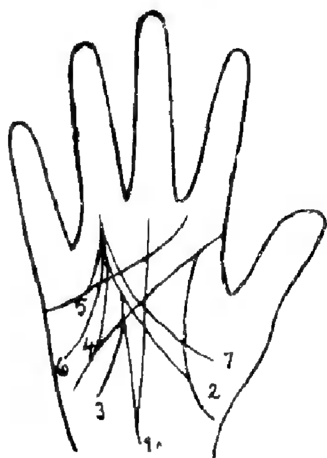
౭. ఐశ్వర్యభావము

శ్రీ కొటమర్తి చినరఘుపతిరావు

ఐశ్వర్యభావమును నిరూపించు ముఖ్యరేఖ ధనరేఖ. ఆరేఖకుగలిగిన వివిధశక్తుల గత వ్యాసములో నిరూపించియున్నాను ఈ వ్యాసములో తద్భావమునకు మూలాధారము లైన ధనరేఖను, రవిరేఖనుగూర్చి చెప్పెదను.

ధనరేఖకు రవిరేఖ సోదరరేఖవంటిది. ధనరేఖ ధనమునకు, రవిరేఖ కీర్తికి సంబంధించినను రెండును సోదరరేఖలై ఒకటిలేని లోపమును రెండవది సవరించుకొనుచుండును. ఆరెండురేఖలును గలిగియున్నవారు నిక్కముగ సుఖజీవులయి యుందురు.

ఈ రెండురేఖలును ఒకస్థానమున బుట్టవచ్చును. లేకున్న రవిరేఖ 1. ధనరేఖలోనుండిగాని, 2. జీవితరేఖలోనుండిగాని, 3.

పటము ౧

అరచేతికి నడుమను కుజస్థానములోగాని, 4. శిరోరేఖపైనుండిగాని, 5. హృదయరేఖ పై నుండిగాని, 6. బుధస్థానమునకు క్రిందనున్న కుజస్థానమునుండిగాని, 7. శుక్రస్థానములోనుండిగాని పుట్టవచ్చును. 8. చంద్రస్థానములోనుండికూడ పుట్టవచ్చును.

(చూ : 1-వ పటము)

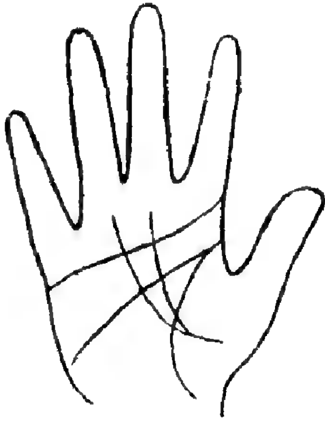
ఈరేఖ యుండుటవలన ధనరేఖ లేని లోపము తీరును. చాలామందికి యీరేఖ కనబడదు. అట్టివారు సాధారణజాతకులు. అఖండైశ్వర్యవంతులుగాని, విశేషవిఖ్యాత పురుషులుగాని కాకపోవచ్చును. అది లేనంత

పటము ౨

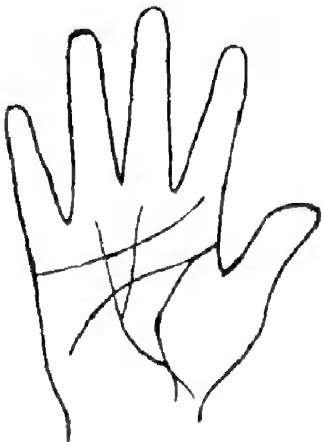
మాత్రమున పెద్దలోపమని చెప్పరాదు. ఆరేఖయున్నచోట కీర్తిసంపాదనము సులభసాధ్యమగును. మొత్తముమీద నీ రెండు రేఖలకును ఫలితము లొక్కమాదిరినే చెప్పవచ్చును. ఆరేఖల వివిధఫలితములు, ఏకఫలితములు యిందు వివరించెదను.

ఈ రేఖలు చంద్రస్థానములో బుట్టి పైకి పోయినచో ధనాధికారము స్త్రీపై నాధార పడియుండును. (చూ: 2-వ పటము)

పటము 3

ఈ రేఖలు జీవితరేఖలో బుట్టిన మాను షుడు స్వప్రయోజకత్వమున వృద్ధిలోనికి వచ్చును. (చూ: 3-వ పటము)

పటము 4

ఈ రేఖలు శుక్రస్థానములో బుట్టిన ఆత్మీ యులవలన ధనలాభము, అనగా వారసత్వా దికము లని కొంతవఱకు చెప్పవచ్చును.

(చూ: 4-వ పటము)

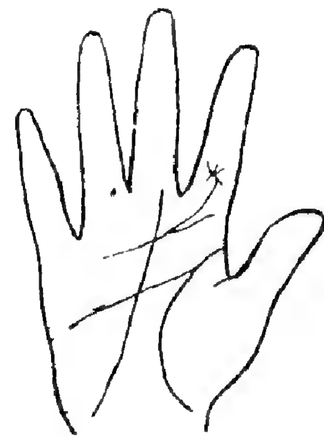
ఈ రేఖలు అరచేతిమధ్యనున్న కుజ స్థానములో బయలుదేరిన ఆజాతకునకు జీవి తములో నడిమివయస్సునుండిగాని ధనార్జ

పటము 5

నము గలుగదు. అట్టివాడు విశేషశ్రమల కోర్చి ధనార్జనము చేయవలసియుండును.

(చూ: 5-వ పటము)

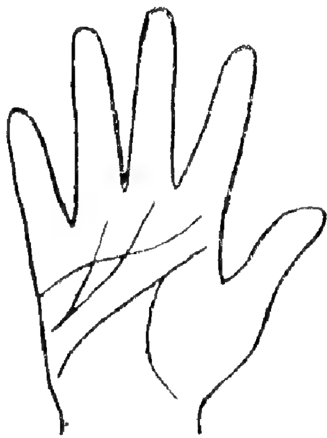

పటము 6

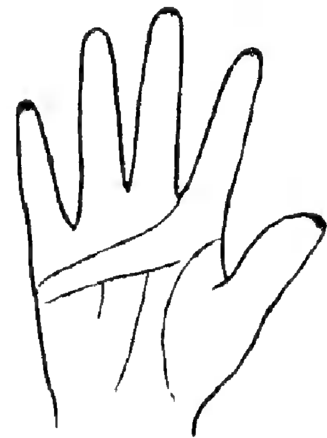
ఈ రేఖలు శిరోరేఖపైనుండి పుట్టినచో ఆజాతకుడు తన తెలివితేటలవలనను, మనో దార్ఢ్యమువలనను నభివృద్ధిలోనికి వచ్చును.

(చూ: 6-వ పటము)

ఈ రేఖలు బుధస్థానమునకు క్రిందనుండు కుజస్థానములోనుండి పుట్టిన, ధనరేఖను వ్యా పారములవల్లను, శత్రువులనుండియు ధనము సంపాదించునని చెప్పవలెను. రవిరేఖ అక్కడ నుండి పుట్టినచో అట్టివారు సహజమైన నటీ

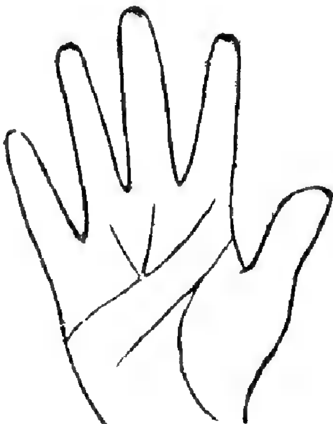
పటము ౭

పటము ౯

నటులై విస్తారమైన యశస్సును సంపాదించు కొందురు. (చూ: 7-వ పటము)

ఈ రేఖలు హృదయ రేఖపైనుండి పుట్టి సుమారు 45 సం॥ ప్రాంతమునుండి యైశ్వ

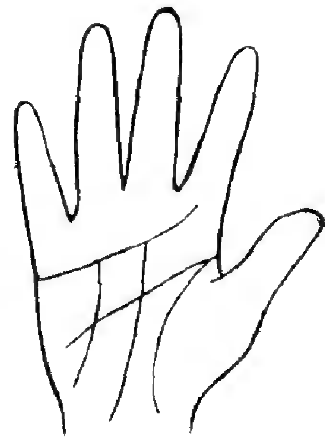
పటము ౮

ర్యము పట్టును. జీవితములో ఉత్తరభాగమే సౌఖ్యవంతమై పూర్వభాగము రెండువంతుల జీవితము కష్టభాజనమై యుండును.

(చూ: 8-వ పటము)

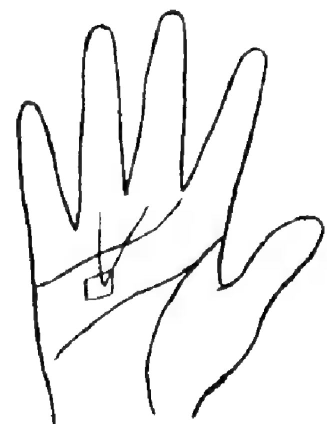
ఈరకపు రేఖనే విద్యారేఖయని మనలో పెక్కుండ్రు వాడుదురు. విశేషవిద్య లేనిచోట్ల గూడ యీరేఖ కనబడుచున్నది. కావున నిది విద్యారేఖ యని పిలువరాదు.

ఈ రేఖలు అరచేతిక్రింద పుట్టి శిరోరేఖ కడ సాగిపోవుట కలదు. అట్టిచో జాతకుడు బుద్ధిపూర్వకముగా నైశ్వర్యమును బోగొట్టు కొనునని చెప్పవలెను. (చూ: 9-వ పటము)

పటము ౧౦

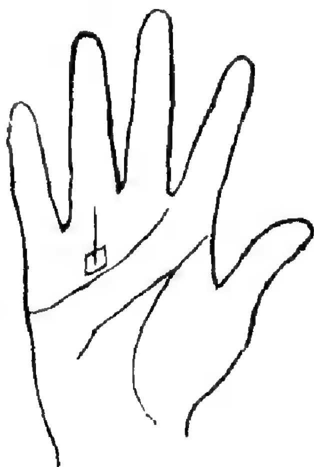
ఈ రేఖలు హృదయరేఖక్రింద నాగిపోయినచో స్త్రీమూలమున నైశ్వర్యము పోవునని చెప్పవలెను. (చూ: 10-వ పటము)

పటము ౧౧

ధన రేఖ త్రికోణములో నుండిగాని, చతు ష్కోణములోనుండిగాని పుట్టినచో అట్టివాడు స్థిరవసతుల సంపాదించుకొనును.

(చూ: 11-వ పటము)

పటము ౧౨

రవిరేఖ త్రికోణములోనుండిగాని, చతు ష్కోణములోనుండిగాని పుట్టినచో వాడు ప్రభుమన్ననలకు పాత్రుడై బిరుదములనంది విఖ్యాతిని గడించుకొనును. (చూ: 12-వ పటము)

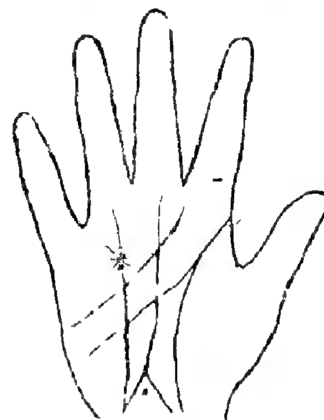
పటము ౧౩

ధనరేఖలో నడుమ నక్షత్రముండిన నది యైశ్వర్యవినాశలక్షణము.

(చూ: 13-వ పటము)

ఆనక్షత్రలక్షణముగల పెక్కండ్రు ఐశ్వ ర్యముల నాకస్మికముగ బోయినవారిని నేనెరు గుదును. కొందరు దివాలాపడి యుండుట కూడ చూచియున్నాను.

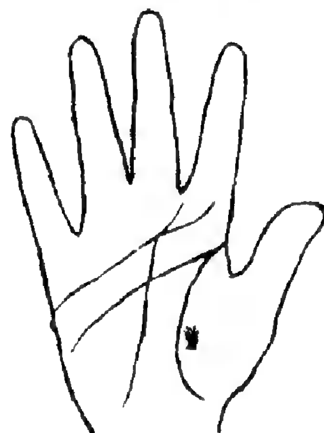
రవిరేఖలోనడుమ నక్షత్రముండిన విశే షైశ్వర్యము, అపారమైనకీర్తి గలుగును. కొందరిచేతులలో యీనక్షత్రచిహ్నము రవి స్థానముపై నుండును. కాని కుడిచేతిలో

పటము ౧౪

నుండదు. అట్టివారి పూర్వులు, తండ్రులు, తాతలు విశేషవిఖ్యాతిని గడించినవారని చెప్పవలెను. కుడిచేతిలో ఆ నక్షత్ర ముండి నచో ఆనక్షత్రఫలితము జాతకునకే లభిం చునుగాని యన్యులకు గాదు.

(చూ. 14-వ పటము)

పటము ౧౫

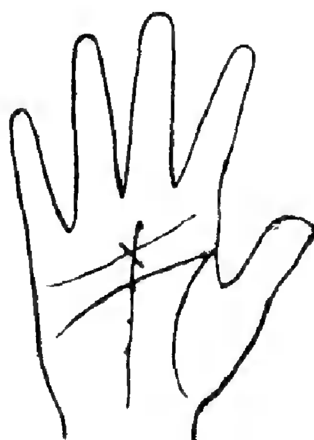
ధనరేఖలో ధాన్యరేఖ, లేక ద్వీపరేఖ యున్నచో నష్టి. అన్యస్త్రీసాంగత్య చిహ్న మని కొందరిమతము. మరికొందరు ధననష్ట మని చెప్పుదురు. (చూ. 15-వ పటము)

పటము ౧౫

ఈధాన్యరేఖయే రవిరేఖలో నున్నచో అపకీర్తి వచ్చును. ఇది పెక్కుతావుల నిదర్శనముగా కనబడినది. ఆయపకీర్తి ఒక స్త్రీ మూలమున ననిగాని, ద్రవ్యమూలమున ననిగాని నిరూపించిచెప్పరాదు.

(చూ : 16-వ పటము)

పటము ౧౬

ధనరేఖలో గుంటలు కనుబడిన సమయములలో చోరభయమని చెప్పవలెను.

(చూ : 17-వ పటము)

నాకీచిహ్నము మూడు నాల్గు సారుల కంటె నెక్కుడుగ కాన్పింపలేదు. విశేష ధననష్టము చోరగ్రస్తమువలన తటస్థమైన జాతకులచేతులలో నట్టి చిహ్నములు కనబడలేదు.

ధనరేఖలోని యడ్డుగీట్లు తాత్కాలిక కష్టములను దెచ్చిపెట్టును. అవి 3 మాసములనుండి 9 మాసములవఱకు ఆ కష్టదినము లుండునని గీతయొక్కలావు సన్నముల

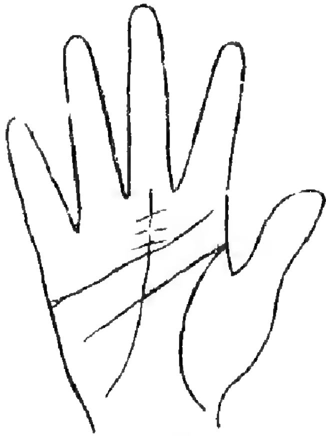
పటము ౧౭

బట్టి యీఫలితములు చెప్పవలెను. ఆ చిహ్నము ఉద్యోగస్థులను తాత్కాలికముగా పనిలోనుండి తొలగించును. లేక యితరమైన కష్టములచే సెలవుపెట్టించి జీతనష్టమును కలుగజేయును. (చూ : 18-వ పటము)

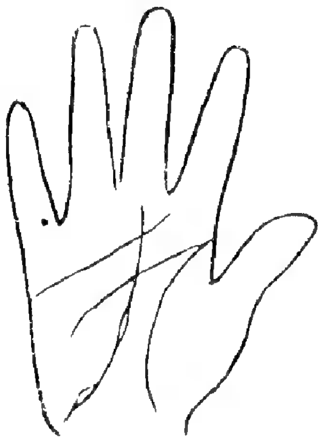
పటము ౧౮

రవిరేఖలోని యడ్డుగీట్లుకూడ తాత్కాలికముగా నభివృద్ధిని నిరోధించును. అనగా యెన్నికలలో ఓటమి మొదలగునవి చెప్పవలెను. (చూ: 19-వ పటము)

పటము ౨౦

ధనరేఖపై శనిస్థానములో నడ్డుగీట్లుండిన పిదపకాలములో జాతకునకు ధననష్టములు, కారాగారవాసములు సంభవించుచుండును. (చూ: 20-వ పటము)

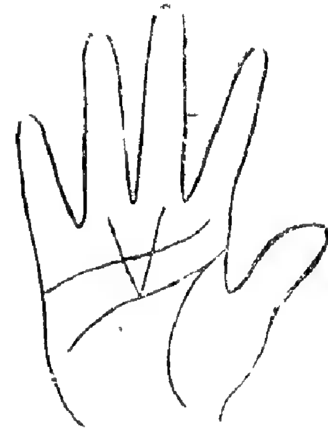

పటము ౨౧

ధనరేఖ హృదయరేఖవఱకును లెస్సగ వచ్చి అక్కడనుండి గురుస్థానములోనికి చొరుచుకొనిపోయిన అత్యాశతో గూడిన ధనార్జనము. అది ఫలితప్రాప్తిచూపు రేఖ. (చూ: 21-వ పటము)

ఆధనరేఖ గురుస్థానములో నుండి చూపుడువేలి మొదటి కణుపులోనికి చొరుచుకొనిపోయిన చోట నక్షత్రపుగుర్తుకూడ నున్నచో అమితమైన ధనలాభము.

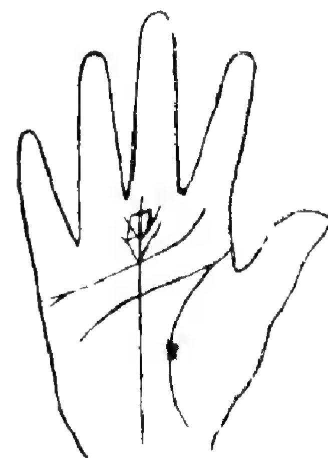
(చూ: 21-వ పటము)

పటము ౨౨

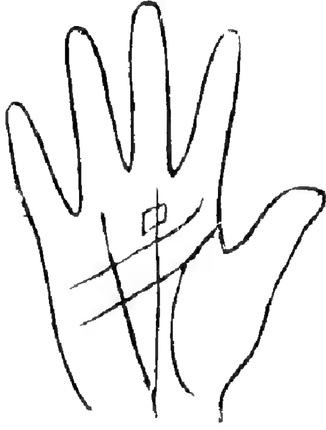
ఆరేఖ నక్షత్రచిహ్నములో నాగక కత్తెరగుర్తుతో నాగినచో ధననష్టమును, గర్వభంగమును నిరూపించును.

(చూ: 22-వ పటము)

పటము ౨౩

ధనరేఖ శనిస్థానములో నిల్చిపాయలైన నంత మంచిది. అన్నివిధముల ధనార్జనము కలుగును. (చూ: 23-వ పటము)

పటము ౨౪

ధనరేఖ శనిస్థానములోని చతుష్కోణములో నాగిపోయిన విపద్దశలనుండి సూక్ష్మముగ వెలుపలకురాగలుగుట సూచించును.
(చూ: 24-వ పటము)

ధనరేఖ శనిస్థానమునుదాటి మధ్యవ్రేలి మొదటికణుపులోనికి చొరుచుకొని పోయిన అతిఅదృష్టమో అతిదురదృష్టమో పట్టును. ఆజాతకుడు సాధారణజాతకుడుకాడు. అతి వృష్టి అనావృష్టి దోషములు పూర్తిగా పట్టును. (చూ: 25-వ పటము)

పటము ౨౫

ఒడ్డును బట్టింది

A. A.

బ్రతుకు తెరువు

వడ్లమన్నాటి కుటుంబరావు

౨

నౌకరీకొరకు స్వదేశము విడచుట

భారతవిద్యార్థి - భూగోళశాస్త్రము

మన భారతవిద్యార్థికి పాఠశాలయందు నేర్పబడెడు భూగోళశాస్త్రము సంపూర్ణమైనదిగాదు. ఈశాస్త్రపరిచయము నుండవలసిన అవసర మేమియో, మానవునకు జీవన పరిణామమునం దిది యెట్లుపయోగపడునో మున్నగువిషయముల దెలుపక యేమేమో పాఠ్యమొనర్చునట్లు చేయుదురు. ఈశాస్త్రము కఠినమై, రసవంతముగ నుండక వట్టి పిప్పివలె నుండుటచే దీనియందు విద్యార్థులు శ్రద్ధ నగుపరచకున్నారు.

చెన్నపురి, కలకత్తా, బొంబాయివంటి నగరరాజముల నివసించు విద్యార్థులకు యింగ్లాండు, అమెరికా, ఆస్ట్రేలియావంటి దేశములనుగూర్చి కొంత ప్రత్యక్ష పరిచయమైన నుండును. పట్టణము లనబడు నెల్లూరు, గుంటూరు, బెజవాడ, బందరు, రాజమండ్రి, విశాఖపట్టణము మొదలగు ప్రదేశములనుండు విద్యార్థులకు పత్రికాప్రచారము వెల్లివిరిసిన వెనుక తమ స్వదేశస్థితిగతులను కొంతవరకు తెలిసికొనగలుగుచున్నారు. తమిళదేశముల విశేషాంశములు ఆంధ్రులకు తెలియవు, ఆంధ్రులకు తమిళులవిషయములు తెలియవు. గుజరాతీయులు గుజరాతీయుల సంగతులందు శ్రద్ధచూపుదురు. ఇట్లే యేదేశములకు సంబంధించినవారు ఆయాదేశములగూర్చి శ్రద్ధచూపుకొందురు. అంతేగాక యితర ప్రదేశములగూర్చి వారి కంతగ తెలియవు. భూగోళశాస్త్రమును పఠించుట ఉదరపోషణార్థము స్వదేశమును విడువవలసినవిద్యార్థికి చాల ఆవశ్యకము.

ఆంధ్రులది, ఆంగ్లేయులది ఒకటే పడికట్టు

ఆంగ్లేయులకు దేశాభిమానము, జాత్యభిమానము మెండు. కాలనీలంటే వారి కయిష్టము. స్కాటిషు, ఐరిషువారికి ఆంగ్లేయులవలె పట్టుదలలేదు. లాభకారిగ నుండునని తోచినపక్షమున స్వదేశమును విడచి యెంత దూరమునకైనవారు పోవుదురు. మన మద్రాసు రాజధానియందుగల ఆంధ్రులు, అరవలు నను రెండు ప్రధాన వర్గములలో ఆంధ్రులకంటె అరవల కీవిషయమున మంచి పేరవగలదు.

జన్మదేశము విడచిన

పొట్టకూటికి జన్మదేశమువదలి పరాయిదేశముల కేగుటవలన చాల అనర్థములు గలవు. క్రొత్తదేశమునందు పలుకరించువా రగుపడరు. స్వదేశమున నున్నట్లు తోపదు. అణా ఖర్చుపెట్టవలసినచోట రెండణాలు ఖర్చుచేయవలసిన అగత్య మేర్పడును. స్వదేశాచారవ్యవహారములు సంప్రదాయములు క్రొత్తస్థలమున పనికిరాక పరిహాసపాత్రులు కావచ్చును. స్వదేశమునగల సౌకర్యములు, సౌఖ్యములు యెన్నియో కొరవడినట్లు తోచును. సంవత్సరమున కొకసారియైన బంధుకోటిని పరామర్శించుకొనుటకు స్వదేశమునకు పోదలచిన అమితమగు వ్యయమగును. దూరదేశమున నొకడు హెచ్చుగ సంపాదింపగలిగినదానిలో స్వదేశమున సగపాటి ఆర్జన ఉన్నటులైన స్వదేశమును, స్వజనమును విడువబనియే యుండదు.

స్వదేశమాత్ర మెంతమందికి జీవనోపాధి కల్పింపగలదు! బ్రహ్మాండమగు వ్యాపారస్థలము, కూడలిస్థలములందు తప్ప మిగత సామాన్య పట్నములందు వ్యాపారమే యుండదు. ఈకారణమున జన్మదేశమున నౌకరీ లభ్యపడక దూరప్రాంతములకు పోవలసిన ఆవశ్యక మేర్పడితీరును.

అరవలగౌరవ - ఆంధ్రుల అవలక్షణము

ఇక నితరప్రదేశములకు వెడలకతప్పదేని పైనుదాహరింపబడిన కష్టము లుండ మరొక పెద్దయంశము గలదు. అక్కడనుండుకాలమున స్వదేశమును గూర్చి హెచ్చుగ ప్రశంసింపరాదు. ఈ అలవాటు చాల చెరుపు. ఆంగ్లేయులకువలెనే మన ఆంధ్రులకును దేశాభిమానము, జాత్యభిమానము హెచ్చు. అరవలు ఆంధ్రదేశమునకువచ్చి ఆంధ్రులతో నిట్టె యతికిపోయి వ్యాపారములనడిపి ధనము గడించుచున్నారు. మన వేషభాషల సులభముగ నేర్చికొందురు. ఆంధ్రులో చెన్నపట్టణమందు అరవలతో కలసిమెలసియుండు నవసరము గలిగినను 'నన్ను ముట్టుకోకు నామాలకాకి'వలె సంచరింతురు. అరవము నేర్చుకొనుటయన్న నేవగింపు. వారిలోగల కొన్ని సల్లక్షణములనైన ననుసరింపకున్న మానె, ప్రశంసింపకున్న మానె గ్రహింపనైన ప్రయత్నింపరు. ఆంధ్రజాతి కీలక్షణము న్యూనత నాపాదింపగలదు.

ఆంగ్లేయులకు గల పెంకెతనమే వారికి ముప్పును దెచ్చుచున్నది. అమెరికా, జర్మనీ, ఇటలీ, రష్యావంటి దేశములలో నౌకర్లు కావలెననే ప్రకటనలు పత్రికలలో ప్రకటింపబడినప్పుడు "No Englishman need apply" అనగా "ఆంగ్లేయులు దరఖాస్తు లంపవలదు" అని ప్రకటించెదరు. జీవనాధారము నిమిత్తము స్వదేశమును విడువవలసిన విద్యార్థి యితరదేశములగూర్చిన పరిచయమును గలిగియుండుట, జాత్యభిమానము, దేశాభిమానములను కొంత సడలించుకొనుట శ్రేయము.

౩

పాఠశాలలో

పాఠశాలచదువు

పాఠశాలలందు భారతవిద్యార్థులకు నేర్పబడుచున్న, వారు కలవడుచున్న విద్యనుగూర్చి ఒక భారతము రచించినను చాలదు. విద్యార్థులయొక్క భావిజీవనమునకు తగిన పునాది నేర్పాటొనర్చుకొనుటకు నెట్లు స్కూలుఫైనలు తరగతి ఉత్తమమైనదో గతసంచికయందు గ్రహించితిమి. ఈ తరగతిలో నేర్పబడెడు కొన్ని పాఠ్యములు, అనగా రసాయనశాస్త్రము, భౌతికశాస్త్రము, ప్రకృతిశాస్త్రము, భూగోళశాస్త్రము, చరిత్ర మొదలైనవి నగరములలో నౌకరీకొరకు పోవలసియున్నవారికి నిరుపయోగములు. మెడికలు, ఇంజనీరింగువంటి దేదేని నొకవృత్తియందు ప్రాధాన్యత సంపాదింపదలచినచో పైవిషయము లుపయోగపడగలవు.

వ్యాయామకాలము, తల్లిదండ్రులకు హెచ్చరిక

పాఠశాలలలో నేర్పబడుచున్న వ్యాయామమును గూర్చి యిచ్చట కొంత యుదాహరింపవలసియున్నది. ఇందు డ్రిల్లు అనునది నిర్బంధము. ఈ డ్రిల్లుక్లాసుకు పోవుట ప్రతివిద్యార్థికి మనసులేని పెండ్లివలె నున్నది. ఇటీవల పాఠశాలలందలి కొందరుపాధ్యాయులు ఆటలయందు హెచ్చుశ్రద్ధ ననుపరచుచున్నారు. ఆటలయందు వారుచూపెడుశ్రద్ధ చదువునందు చూపరచుచో నెంతయు మేలుకలుగును. గుమాస్తాగిరికి తయారు కాదలచుకున్న, తయారగుచున్న విద్యార్థి నౌకరీకొరకొక యజమానిని దర్శింపబోవుపట్ల క్రికెటుబంతిని, హాకీ బ్యాటును, ఫుట్‌బాలు పంపును తీసికొనిపోవడు. పాఠశాలవదలి నౌకరీలో ప్రవేశించి సాయంకాలమునుపరికి వార్తాపత్రికలో ఆనాటి వ్యాయామవార్తలకొరకు వెదక తహతహపడు విద్యార్థి యజమాని కెంత యుపయోగపడునో యించుక యోచనచేసిన గ్రహింపగలరు.

ఎందుకును కొరగాని యీవ్యాయామమును ప్రోత్సాహపరచు నుపాధ్యాయులే యిప్పుడు పాఠశాలలందు జాస్తిగ కానవచ్చుచున్నారు. ఇట్టి అనవసరనిర్బంధవ్యాయామము విద్యార్థియొక్క భావిజీవన పరిణామమున కెంతవరకు అవసరము, యీ కాలమును మరొకవిధముగ ఉపయోగకరముగ నొనర్చునుపాయ మేదేని గలదాయని విద్యార్థులయొక్క తల్లిదండ్రు లించుకైన యోచింపకున్నారు.

ఎల్లరకును వ్యాయామమనునది అత్యవసరమే. కాదని నామతముకాదు. టెన్నిసు ఆడేవారు, క్రికెటు ఆటగాండ్రు ఫుట్‌బాల్ టీము కేప్టెనులు మొదలైనవారు అక్కడక్కడ పొందుచున్న గౌరవములు కండ్లా

చూచుచు చెవులారవినుచు నట్లన వీలులేదు. తనయువకుడు ముందువత్సరమునుండి చేయబోవు సేవకావృత్తికి పైఆటలెట్లుపకరించును, ఆ యాటలకొరకు వెచ్చించుకాలము ప్రయోజనకరముగ నుండునట్లు వేరేదేని చేయగలిగినవి గలదా యని తల్లిదండ్రులించుక యోచనచేసిన పైవ్యాయామములు కేవలము నిష్ప్రయోజనములనీ, భావిజీవితమునకవసరమగు ననేకముఖ్యాంశములు నేర్చుటకు ఆకాలమును వినియోగించిన బాగుండుననీ గ్రహింపగలరు. ఉపాధ్యాయులకు తోడు విద్యార్థులుగూడ పాఠములు యెప్పుడు ముగియునా, యెప్పుడు play ground లోబడి ఆటలాడుదుమా యని వేచియుందురు. ఆసంవత్సర మెట్లో గడచి పైసంవత్సరము నౌకరీయందు ప్రవేశించినప్పుడు విద్యార్థి జీవితమునకు, నౌకరీజీవితమునకుగల తారతమ్యము హస్తిమశకాంతరముండును. తనకు యజమాని ఒప్పగింతపెట్టిన పనులలో నొకటిగూడ సరిగనిర్వర్తింపలేని స్థితిలోనుండును. ప్రతిస్వల్పవిషయమునకు యజమానిని సంప్రదించవలసియుండును. నౌకరీ ఒకసమయమున తన తండ్రికిచెందిన కంపెనీయందే యయినచో నంత ప్రమాదముండదు. యజమాని పరాయివాడయినచో నౌకరుయొక్క back ward nature కంటకముగ నుండును.

పెక్కికల్సు నేర్వవలసిన యావశ్యకత

నౌకరీలో చేరుటకు తలపెట్టిన సంవత్సరము, అనగా స్కూలు ఫైనలు పఠించుసంవత్సరము చాల అమూల్యమైనది. నౌకరీకి దరఖాస్తుపెట్టగా యజమాని దరఖాస్తుదారుని యెదురులోవచ్చి చూడవలసినదిగ వ్రాయును. దరఖాస్తుదారుని అప్పటి సంభాషణము వాణిజ్యపంథాలో నుండవలెను. అప్పుడు చూపవలసిన కొన్ని లాంఛనములు గలవు; మర్యాదలు గలవు. అప్పుడుపయోగింపవలసిన భాషయే ఒకతరహా. ఒక్కొక్క యజమాని ఒక్కొక్కతీరున దరఖాస్తుదారుని పరీక్షించును. ఆపరీక్షల నెదుర్కొనన సమర్థతగలిగియుండవలెను. పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు విద్యార్థుల progress గూర్చి తల్లిదండ్రుల కప్పుడప్పుడు తెలుపుచుందురు. అందు లెక్కలలో హెచ్చుమార్కులు వచ్చుట చూచి వారు చాలమురిసిపోదురు. కాని తమ పిల్లవాడు రేపు నౌకరీలో ప్రవేశించునప్పుడు స్కూలులో నేర్చిన ఆల్జీబ్రా, జ్యామెట్రీ యేవిధముగను ప్రయోజనపడవనీ, అప్పటికి కావలసియుండు Book keeping లోని ప్రథమదశగూడ నెరుగనుగదా యనీ పరితపించుటలేదు. స్కూలుఫైనలు చదువునప్పుడు Education carriculum ప్రకారము పాఠశాలలో నేర్పెడివిద్య యెట్టిదైనను యీతరగతి గడచినవెనుక నౌకరీకిదిగుటకు నిశ్చయించిన యువకునకు Shorthand, Typewriting, Book-keeping మొదలైనవాటిని నేర్చుట శ్రేయము.

వీటన్నిటిని మించినది handwriting. పాఠశాలయందుండు కాలములో విద్యార్థులు యీవిషయమున తగుశ్రద్ధ చూపకుందురు. నౌకరీకి దిగువానికి దీని అవసరము చెప్ప నలవికాదు. పాఠశాలయందుండగానే దీనివిషయమున యువకులు గట్టిశ్రద్ధ చూపు టెంతయు శ్రేయము.

౪

ఇంటియొద్ద తీరిక సమయములందు పెక్కికలయొక్క ఉపయోగము

టైపురైటింగు, షార్టుహాండు మున్నగునవి ఒకానొకవిద్యార్థికి తన భావిజీవనపరిణామమునం దెట్లుపకరించునదియు వివరించితిమి. పాఠశాల విడువబోవు సమయమునం దేమి, ఏదేని నౌకరీలో ప్రవేశము కలిగినంత మాత్రమున నేమి పైవిద్య లన్నింటిని సాధించుట మానదగదు. ఒకటి రెండు వత్సరములు పట్టుదలతో వాటిని సాధించినపక్షమున చెరుపేమియులేదు. పైగా అమితము నుపయోగము గలదు. నౌకరీలో చేరినపిమ్మట ఆ వ్యాపారముయొక్క తీరుననుసరించి నేర్వవలసిన విశేషాంశము లనేకముండును. అయినను పై వాటిని విడచుట ఉచితముగాదు. నౌకరీలో చేరినవెంటనే యేదో భుక్తి గడచుటకు సందుదొరికినదిగదా యని పై విద్యల సాధించుట మానివైచిన యువకు లెందరో గలరు. స్కూలులో నేర్చిన విద్యవల్లనే భుక్తికి సరి

పాయమేర్పడినదని, టైపురైటింగు మొదలుసనవి అంత మాత్రముచేత ప్రయోజనము లేదని తలంచుట సరి. నౌకరీలో ప్రవేశింపబోవుపట్టున యజమాని యువకున కేయే విద్యలయందు పరిచయముగలదో ప్రశ్నింప కపోవచ్చును. ప్రారంభదశయందు యువకున కావిద్యల యొక్క ఆవశ్యకత లేకపోవచ్చును. కాని క్రమేపి దానియొక్క ఉపయోగము తేటపడగలదు. నేడు attender గా నౌకరీలో చేరిన ఒకానొక యువకుడు చాకచక్యమువలన కొలదిదినములలో గుమాస్తా, గుమాస్తా పదవినుండి క్రమముగా మేనేజరువరకు పదవులనుపొంది అభివృద్ధి మార్గమున బడినప్పుడు Technical subjects యొక్క ఉపయోగము, విలువ బయలుపడును. ఈ Technical subjects తెలిసియుండెడువానికే త్వరలో అభివృద్ధికి మంచిమంచి అవకాశములు యేర్పడగలవు.

అభివృద్ధికి Technical subjects ఒక్కటేనా అవసరమని ప్రశ్నింపవలదు. వీటికి personal elements గూడ తోడు కావలెను. అభివృద్ధి నాశించు యువకుడు తాను దేనియందేని వెనుకపడియున్నట్లు తానే గ్రహించినను, తన స్నేహకోటి, బంధువులు తన కెరుకపరచినను అట్టిదానిని గట్టిపరచుకొని యుంచుకొను టుచితము.

తపాలుమూలమున విద్యల సాధించుట

ఈ technicals ను postal tuition వల్ల నేర్పెదమని అనేకులు పత్రికలలో ప్రకటించుచుండుట మనము నిత్యము గమనించుచున్నాము. ఇటీవల నీవిధానము చాల అమలులో నున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ పద్ధతి చాల చవుకగూడ. ప్రత్యేకించి పాఠశాలయందు technicals నేర్చుకొనుటకంటె యీ postal tuition వల్ల నేర్చుకొనుట చవుకే. కాని యీవిధానమునందు గురుశిష్యసంప్రదాయము లేదు. శిష్యుడు, లేక విద్యార్థి యేస్థితిలోనున్నాడని ఆదుర్దాపడెడి గురుడు యెదుట లేడు. Technicals నేర్పే పాఠశాల చేరువలో లేని యువకుడే యిట్టి postal tuition ను నమ్మియుండు టుచితముగాని technical institute దగ్గరలోగల నాతడావిధానమునకు దిగు టుచితముగాదు. ఎందువల్లనన ఉపాధ్యాయుని ముఖతః నేర్చినదానియందుగల పటిమ్మత వేరు, యువకున కెన్ని వేల మైళ్లదూరమునుండియో వచ్చెడు కాగితపుకట్టల మూలమున నేర్చు దాని పటిమ వేరు.

Postal tuition వల్ల నేర్చుట అంత తృప్తికరమైనదిగాదు. దీనివల్ల నింటియొద్ద తీరికసమయములందు నేర్వవలసిన పాఠములయందు శ్రద్ధ తప్పిపోవును. ఇంటి పనులయందు బడి తీరికదొరకక గూడ కొంత అశ్రద్ధ యగును. తీరికదొరకమి కాగితముల నట్లేపడవైచి కుప్ప చేర్చి యెప్పుడో తిరుగ వేయతలంతురు. అట్లు postal tuition వల్ల నేర్పెడిది ఒకకట్టుబాటు, క్రమము లేకుండును. ఒకపరీక్ష తర్వాతా ఒక stage గడచినదనే తృప్తి ఉండనికారణమున యీ చదువు చాల విసువు కలింగించును. పైకారణమువల్ల గురుముఖతః నేర్చుకొనుట చాలఉత్తమము. ఉపాధ్యాయుడు చేరువలోనుండి చెప్పెడివిద్యకు ఒకక్రమమైనదిక యుండును. యువకునకు కలిగెడు అనుమానముల, సంశయముల యుపాధ్యాయుని సంప్రదించి తీర్చుకొనవచ్చును. నిక్కువముగ postal tuition వల్ల నాల్గుసంవత్సరములైనను నేర్వలేనిది గురువునొద్ద ఒక్కవత్సరములో నేర్వవచ్చును.

ఇంతేగాక ఒక institute లో క్రమముగ నేర్చిన విద్యయందే యెవ్వనికేని, అనగా నేయజమానికేని గౌరవముండును. postal tuition వల్ల నేర్చినవిద్యార్థి గౌరవపాత్రుడు కాకపోవచ్చును.

※

"నౌకరికి యువకులు కావలెను"

నౌకరిని శిఫారసువల్ల సంపాదింపనెంచుట

పలుకుబడిగల యువకునకు కొన్నిసందర్భములలో నౌకరీ అతిసులభముగ లభ్యపడును. పలుకుబడిలేని యువకుడు నౌకరిని సంపాదించుకొనుటకు కొంత కష్టపడవలసివచ్చును.

- ఒకానొక వ్యాపారసంస్థయందు ఒకగుమాస్తాపని ఖాళీవచ్చిన దనుకొనుడు. నిర్వ్యాపారత హెచ్చుగ నున్న యీదినములలో ఆ ఒక్కఖాళీకి వేలకొలది దర

ఖాస్తులు వచ్చిపడుచున్నవి. ఈ దరఖాస్తులలో నెట్టి దానిని అంగీకరింపవచ్చుననునది యజమానులకే గుర్తు రాకున్నది. ఈఖాళీపడిన నౌకరీకి వ్రాసిపంపిన దరఖాస్తు అయాచితముగ నెన్నుకొనబడిన, అనగా నితరుల యొక్క శిఫారసులతో నిమిత్తము లేకుండ అంగీకరింపబడిన దరఖాస్తుదారు ధన్యుడే. దరఖాస్తులు జాస్తిగ నుండి నౌకరీలభించునో, లభింపదో యను సంశయమున్న దరఖాస్తుదారు శిఫారసుకొరకు ప్రయత్నించుటవసరము.

శిఫారసువల్లగాని నౌకరీ లభ్యపడదను విశ్వాసమున్నచో అట్టి శిఫారసుకొరకై అనుకూలమైనవానిని వెదకి అర్థింపవలెను. మనుజతత్వము లనేకములు. మనుజతత్వముల గుర్తించుట ఒక ఘనవిద్య. దీనిని గూర్చి పరామర్శించుట యిచ్చట అప్రస్తుతము.

సరియైన శిఫారసు అయినచో నౌకరీ దరఖాస్తుదారుని పరము కాకమానదు. శిఫారసువల్ల సంపాదించినవౌకరీ స్వతస్సిద్ధముగ, స్వశక్తిచేత సంపాదించినంత విలువ నసుపరచదు. నౌకరీ లభ్యపడినపిమ్మట గుమాస్తా తనకేర్పడిన పనులలో దేనియందేని కొంతతప్పొనర్చిన మిగత తోడిగుమాస్తాలలో అవమానముగ నుండును. నౌకరీకి శిఫారసుచేసిన ఆపెద్దమనిషిని యజమాను డెప్పుడేని కలియుట తటస్థపడినటులైన ప్రస్తావవశమున తన స్నేహితు డొప్పగింతచేసిన గుమాస్తా ప్రస్తావముగూడ రావచ్చును. గుమాస్తా చేయుచున్నతప్పులు, లోటుపాటులు యజమాని యేకరుపెట్టు సందర్భమున శిఫారసుచేసినాతడు కటకటపడును. తానప్పగించిన యువకుడింత చేతగానివాడా యని స్ఫురించును. శిఫారసను నది మొగమోటముచేతనో, స్వప్రయోజనముండియో జరుగుట సంభవించును. ఇట్టి శిఫారసులు చాలసందర్భముల ప్రమాదకరములుగ పరిణమించినవి. గుమాస్తాచేయు తప్పులు, లోట్లు నేయజమానిగూడ సహింపడు. శిఫారసుచేసినవానికిని యజమానికిని నేదో సంబంధముండి గుమాస్తాను పనినుండి తొలగింపవెరచును. గుమాస్తా చేసెడు తప్పులు సహింపలేనంత బరువెక్కినప్పుడు ఆగుమాస్తాను నౌకరీనుండి తొలగింపక తప్పదు. ఇంతతో శిఫారసుచేసిన పెద్దమనిషికిని యజమానికిని గల సంబంధము, స్నేహము, బాంధవ్యములకు కొంత తెగతెంపుడు జరుగును గాన శిఫారసుద్వారా నౌకరీని సంపాదింపనెంచు టుచితమైనదికాదు.

కొన్ని సందర్భములందు శిఫారసు అగత్యమేగూడ. ఒకే విధమగు తాహతు, ఆధిక్యత కలిగిన ఇరువురు దరఖాస్తుదారులలో ఒకేనౌకరీకి పోటియేర్పడినపుడు శిఫారసు అగత్యమే. పైపేరాలో సూచించినది కేవలము నూతనముగ నౌకరీలో ప్రవేశింపబోవు యువకునకుమాత్రమే సూచింపబడినది.

పుట్టించినవాడెట్లో పెట్టకమానునా యను సామెత ప్రకారము ప్రతిమానవున కెక్కడనో ఒకచోట జీవనోపాధి యేర్పాటొనర్పబడియే యున్నది. అయ్యది అగోచరమైతోచు యువకుడే దానిని వెదకుకొను సాధన యొనర్పవలెను. క్రమమగుసాధనమీద లభ్యపడకపోదు. రాయియైన అహల్య శ్రీరామపాదస్పర్శకై వేచియున్నట్లు సాధనచేసిన యువకుడుగూడ తనకు నౌకరీలభ్యపడినపిమ్మట పుట్టించినవాడెట్లో పెట్టకమానునా యనెడి సామెతయొక్క సత్యమును గ్రహింపగలుగును.

"గుమాస్తాలు కావలెను."

"నౌకరీకి గుమాస్తాలు కావలెను" అను ప్రకటనలు తరుచు పత్రికలందగుపడుచుండును. వానికి యువకుడు దరఖాస్తును పంపునప్పుడు యీక్రిందిఅంశములు గమనించు టావశ్యకము.

(౧) ప్రకటన కనుగుణముగ దరఖాస్తుండవలెనేగాని విసుగుదలను కల్పించెడు అనవసరగాథ వ్రాయకూడదు.

(౨) తన కెట్టిలక్షణములతోగూడిన నౌకరు కావలెనని యజమాని తన ప్రకటనయం దుదాహరించునో చక్కగ గమనించి అట్టిలక్షణములుగల యువకుడే దరఖాస్తు నంపవలెను. దరఖాస్తుదారు తనలోగల లక్షణములకు నాధారముల నుదాహరించుట మరీయుచితము. అప్పుడుగాని ఆదరఖాస్తు ఆయజమాని నాకర్షింపదు. యోగ్యతాపత్రము లేవేని యున్నచో వానినకల్లుగూడ

చేర్చిపంపవలెను. యజమాని కోరెడు లక్షణములమాత్రమేగాక అతని కవసరపడే యితరయోగ్యత లేవేని దరఖాస్తుదారునొద్ద నున్నచో వానినెల్ల నుదాహరింపవచ్చును.

(3) చాదస్తమును సూచించే యితరలాంఛనముల తగ్గించి పైవాటినే నూతన ఫక్కీని ముక్తసరిగ నుదాహరింపవలెను.

దరఖాస్తు చేతితో వ్రాయబడినట్లైన దస్తూరియం దెక్కుడుశ్రద్ధ నగుపరచవలెను. దరఖాస్తు అడుగున చేయు చేవ్రాలు నిశిందాగ, గొలుసుకట్టుగ జేసి యజమానికి గ్రాహ్యముకాకుండ నొనర్పకూడదు. తేలికగ పఠించుటకు వీలుగ నుండునట్లు spacing, punctuation and general get-up నందు జాగ్రత్తగ నుండవలెను. స్నేహితునకు జాబువ్రాయుఫక్కీని ఏదో కాగితము, యేదోకవరు ఉపయోగింపజనదు. ఇట్టి అజాగ్రత్త, నిర్లక్ష్యము యేయజమానిగూడ హర్షింపడు.

దరఖాస్తునందేమాత్రపుమకిలిగూడ కనపడగూడదు. దరఖాస్తునందలి విషయములు సులభముగ గ్రాహ్యములు గాకుండనుండిన అట్టిదానిని యేయజమానియు చూచుట కిష్టగింపకపోగా వెంటనే బుట్టదాఖలుగూడ చేయును. ఒకానొక దరఖాస్తుదారునందు విశేషమగు యోగ్యత లుండవచ్చును. అయినను అట్టి దరఖాస్తుదారుని వ్రాత దుర్భేద్యముగనున్నచో నాతని దరఖాస్తు బుట్టదాఖలు కాకతప్పదు. అనేకరీకి తన వలెనే అనేకులు దరఖాస్తు లంపుకొనియుందురనియు, ఆదరఖాస్తులెల్ల యజమానిమేజాపై నుంపబడినప్పుడు ఆకర్షవంతముగ నుండుదానిని ముందుగ చూడతటస్థపడుననియు యువకుడు గ్రహించి తనదరఖాస్తుగూడ ఆకర్షవంతముగ నొనర్పుటకు సాధింపవలెను:

దరఖాస్తునందు వ్రాయదలచిన యంశముల నొక్కటొకటిగ వేరువేరుపేరాలుగ వ్రాయవలెను. అన్నిటి నొక్కచో నొకటిపాటుగ నొనర్పవలదు. సంసారపు గొడవనుగూర్చి అందుదాహరింపరాదు. ఉదాహరించిన దానినే తిరిగితిరిగి ఉదహరింపజనదు. ఇట్లు వ్రాయుట చాల విసుపులను కలిగించును.

యోగ్యతకుతోడు, దైవబలముగూడ నుండిన యజమానిదగ్గరనుండి దరఖాస్తుదారునకు జాబువచ్చును. అందు తనను ముఖాముఖిని యిన్నో తేదీని, యిన్నిగంటలకు వచ్చి చూడవలసినదిగ కోరును. దానియందు లక్ష్యముంచి సరిగ నాసమయమునకక్కడుండవలెను. అయిన పది నిమిషములు ముందుగనే అక్కడచేరుట మరియుత్తమము. సిగ్గుపడకూడదు. ధైర్యముగనుండవలెను. దరఖాస్తుదారు అందమైనవాడు కాకపోవచ్చును. అంతమాత్రముచేత మురికివస్త్రములుధరించి మలినముగ యజమానికంట బడకూడదు. శుభ్రమగు దుస్తుల ధరింపవలెను. యజమానికి దరఖాస్తుదారుకు జరిగిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు, యిదివరలో తానుపొందిన యోగ్యతాపత్రముల అసల్లు మొదలైనవాటిని వెంటతీసుకొనిపోవుట మరువకూడదు. అణకువ, పరిశుభ్రత, punctuality వల్ల యజమానియొక్క దయను సంపాదింపవచ్చును. దరఖాస్తుదారు యిదివరలో యెక్కడనేని కొంతకాలము పనిచేసియున్నచో అక్కడిసంగతులు నిచ్చట నేకరువెట్టుట మంచిదిగాదు. దీనదశ, సంసారబాధలు అతనిచెంత ప్రస్తావింపగూడదు. వీటన్నిటి మించినది, ముఖ్యమైనది, గంభీరత సూచించునది, తృప్తి నగుపరచెడిది, యజమాని నాకర్షించునది మందహాసపు వెలుగు, చిరునవ్వువెన్నెల.

జంట —శ్రీ దుర్గారావు

ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్తు, చెన్నపురి

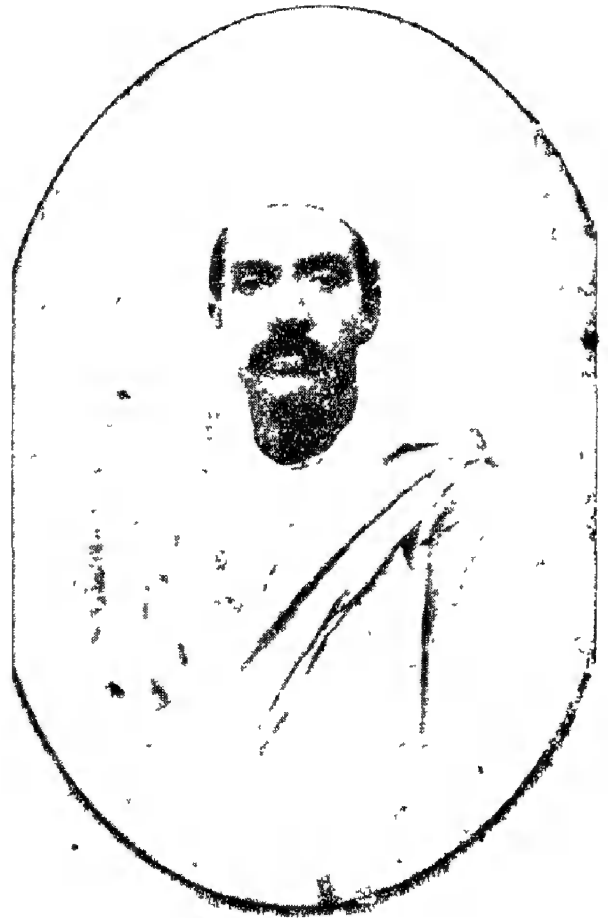
(౨౮–౧౨–౧౯౩౫)

ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తు ఏదవవార్షిక మహాసభ ఇపుడు జరిగినది. శ్రీ మోతే నారాయణరావుగారు దీని కధ్యక్షులు. శ్రీ వనారస గోవిందరావుగారు ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులు. సమావేశమును ప్రారంభించినవారు శ్రీ పి. వి. దాసుగారు.

అధ్యక్షులు చిరకాలముననుండి నాటక సమాజములను స్థాపించి, పోషించి నాటక కళయం దనుభవమును సంపాదించుకొనుచున్న వారు. ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులు కుటుంబ నాటకసమాజమును (సురభికంపెనీ) చిరకాలముననుండి నిర్వహించుచు వివిధనాట్యకముల నాంధ్రదేశమం దంతటను ప్రదర్శించుచున్నవారు. సమావేశ ప్రారంభకులు వేల్ పిక్చర్సు లిమిటెడ్ యాజమాన్యము గలవారు. వీరికి 'టాకీ' అనుభవము అత్యధికము. ఈ సిద్ధహస్తులు ముగ్గురును కార్యకర్త లగుటవలన నీయేదవమహాసభ కొక యపూర్వత ఘటిల్లినది. వీరు తమ యనుభవమునుబట్టి ఆంధ్ర నాటకరంగాభివృద్ధికి ఆవశ్యకములగు విషయముల ననేకములను తమ యుపన్యాసముల యందు పేర్కొనిరి. వానియందలి ముఖ్యభాగము లీక్రింద నుద్ధరింపబడినవి.

అధ్యక్షోపన్యాసమునుండి

"ఇక ప్రధానాంశమునుగూర్చి కొంత విచారింతము. పరిషద్ధర్మమునుగూర్చి మునుపే తెలిపికొంటిని. ధర్మమనిన లక్ష్యముతో గూడినపని వేరుగ జెప్పనక్కరయుండదు. ప్రకృతము విమర్శలకుగోరక విలక్షణయుక్తమగు కర్తవ్యమునుగూర్చి మాత్రము ఇంచుకంత మనవి

చేయుదును. తెలుగుసీమయందలి నాట్యసమాజములకెల్ల ఈ పరిషత్తు (Dictatcrship) ప్రభుత్వము వహింపుటకు ప్రయత్నింపవలయును. పరిషత్ప్రాలకత్వమున కధీనమయిన సమాజములకు శిక్షణక్రమము చాటించుట మొదటి లక్షణమై యుండునట్లు చూడవలయును. పరిష

దావరణమున నున్నంతవరకు ఏసమాజముగాని, సామాజికుడుగాని ఒకశాసనమునకు గట్టువడియుండవలయును. ఒకనీతికి కట్టువడక యథేష్టముగ వర్తించుచు నధిక సంఖ్యాకముగ పరివృత్తు ఊరుచున్నదని యొబ్బుట కంటె శిక్షావిధేయములయిన అల్పసంఖ్యతో ఎదుగు బొదుగులు లేకున్నను, చేవదేఱి యుండుటయే వాంఛనీయమని, శుభచిహ్నమని, సజీవమని లోకమునకు ఈ పరివృత్తు తెలియజెప్పగలదిగా నుండవలయును. పొంగు ఎంతకాలమో నిలువదు; చేవదేఱిన జీవశక్తి అంతర్వాహినిగా నుండినయెడల ఎన్నటికైన నది వికసింపక పోదు. దాని లక్ష్యమును లోకమునకు జూపకపోదు. దానిఫలితము లోకమునకు బ్రసాదింపకపోదని మనవి చేయుచున్నాడను."

"ముఖ్యముగా రచనకొక ప్రయోజనమావశ్యకము. భారత రామాయణాది ఉద్గ్రంథములు పరమప్రయోజనముం బాటించి రచింపబడినవి. వానిలో ఒక్కొక్క ఉపాఖ్యానమునకు నొక్కొక్క ప్రయోజనము అంతర్వాహినిగా చూపట్టుచుండును. మానవసమాజమునందలి ధర్మమును, నీతిని ఎప్పటికప్పుడు మేల్కొల్పుచుండుటయే వాని పరమప్రయోజనము. అట్టి గ్రంథములవలననే మన భారతీయసమాజము ఇంతవఱకు కొంత దారితప్పినను, పరమార్థస్మృతిలేశముతో బ్రదుకగలుగుచున్నది. భారతీయులలోను, పాశ్చాత్యులలోను గల భేదమొక్కటి ముఖ్యముగా గమనింపవలయును. మనము ప్రయోజనమును బట్టియే వస్తువును సృష్టింతుము. వారు వస్తువును సృష్టించి ప్రయోజనము గల్పింతురు. మనము ధర్మముతో నీతిని నడిపింపవలె నని యందుము; వారు నీతికి ధర్మ సంబంధము విడగొట్టి నడుపుదురు. కావున మనకు ప్రకృతము కావలసిన నాటకములు సామాజికములేయైనను కష్టజీవి బ్రదుకునందలి విషాదఘట్టములకు సంబంధించినవస్తువే గ్రహింపవలసినదైనను, మానవుని యంతఃకరణమును ద్రవింపజేసి ఆధ్యాత్మిక దృష్టి ప్రసాదింపగలిగినవిగా నుండవలయును. అందు నూతనత్వమునకు దావు లేకపోదు. రసనిష్పత్తికి అవకాశము లేకపోదు."

"ముఖ్యముగా దేశకాల పాత్రముల కనుగుణముగా నవ్యత్వము ప్రతిపాదించుచు సామాజిక వ్యవస్థలయందు కృషి సలిపి, దేశము నేడు పరిభ్రమించుచున్న దుర్గమ సన్నివేశములను మఱవక, రసయుక్తముగా రచించు నాటకములు కళాదేవతకు నిజమైన సొమ్ము లనదగును. ఇట్టి యలంకారములను సమర్పింప గలిగిననాడు పరివత్ప్రయోజనము సార్థకముగ లోకమునకు వెల్లడి కాగలదు. గణమునకన్న గుణమునకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యమియ్యవలె నని, సంఖ్యకన్న సారస్యమునకు ప్రాముఖ్యమియ్యవలెనని మఱవగూడదని మనవి."

"అంతఃకరణశుద్ధిగా జెప్పవలయు ననిన నేడు ప్రయోగింపబడు నాటకములలో కళయే ప్రయోజనముగా రచితములైనవి కొన్ని లేకపోవు. ఆ కొలది సంఖ్యయు ఏ గ్రహపాటోగాని మన నాట్యసమాజము వారికి నచ్చవు. ఎందునకో! పైసా సంపాదనమీదనే వెంపరలాడువారికి నిజముగా కళాప్రశస్తి ఎందులకు? ఈ నాటి నటకులను, నాట్యసమాజములను ఒక్క పర్యాయము పరికించిచూడుడు! ఈనాటి సినీమాలను పరికింపుడు! ఇవి పామర సామాన్యమును ఉద్దేశింపబడినవి కాని కళాప్రియులకు బ్రీతిగొల్పునవి కావని చెప్పక తప్పదు. అన్నిటను దేశమును వణిగ్వృత్తి కబళించినది. దేవుని పూజయు, పితృశ్రాద్ధములును, తుదకు సూర్యనమస్కారములుగూడ కూలివానితో జేయించుటకు బూనిన మనము ఏపని కూలికి జేయింపకుందుము. నాటకరచయిత మొదలు నటకునివరకు కూలికిలోబడుచున్నప్పుడు నాటక ప్రయోగమునకు, కడపనుండి ఒక నటుడు, కాకినాడనుండి ఒకనటుడు, నెల్లూరునుండి ఒకనటుడు, బళ్లారినుండి ఒకనటుడు సరిగా సమయానికి ట్రెయిన్ దిగి, గ్రీన్ రూములోనికి వెళ్లుచున్నప్పుడు, అడ్వాన్సులతో అగ్రిమెంట్లు పుచ్చుకొనేవఱకు రంగముమీదికి రాక పేచీ పెట్టుచున్నప్పుడు, తమకన్న ఇక ఆక్టరు అనేవాడు లేడని నటులగువారు ఒళ్లు విఱుచుకొని తిరుగుటలోగాని, సమాజములవారు తమవే నాటకములని సంతోషించుటలోగాని సిగ్గుపడనప్పుడు 'కళ' మాయమయిన దనిన వింత యేమికలదు? అట్టియెడ కళ

అనునది మనకు ఎట్లుదక్కగలదు? ఈటాకీలలో ప్రయోగింపబడే నాటకములు, ఎవరైన ఆగ్రహింతురేమోకాని నిజముగా తెలుగువారిని సిగ్గులపాలు జేయుటకు సాధనములయిన బూటకములని ఘంటాపథముగ జెప్పుచున్నాను. తెలుగువారి కళాదరిద్రతను రచ్చ కెక్కించుటకే ఇవి పనికివచ్చుచున్నవి. నాటకప్రయోగముల పేర ఈ యకార్యము నిజముగా కళాహంతలు, జాతివైరులు తలపెట్టదగినవికాని, కళయందు ప్రేమాత్రము రక్తియున్నవాడును, జాతియందు దేమాత్రము భక్తిగలవాడును చేయదగినపనికాదు. కూలినాటక రచయితలను, కూలినటకులను విసర్జించిననాడు, పామరజనమును మోసగించి పైసా సంపాదించుటకు దిగపడిన నాట్యసమాజముల పేరి లాటరీలను గర్హించిననాడు మనకు కళ ప్రసన్నముగునని నా నమ్మకము. ఈపెద్ద సంస్కరణము పరిషత్తువారిమీద నున్నది."

"నేను తొలుతనే పరిషత్కర్తవ్యమును, ధర్మమును సూచించితిని. విశ్వకళాపరిషత్తు యూనివర్సిటీలలో నాట్యకళాబోధనకు స్థానమీయమని కోరుటకు పూర్వము కొన్ని సమాజముల మీదనైన ఈపరిషత్తునకు ప్రభుత్వ మేర్పడవలయును. ప్రయోగమునకు యోగ్యమయిన నాటకములను గొన్నిటినేని సేకరింపవలయును. కూలినటకులను తఱిమివేసి, కళానురక్తులగు విద్యావంతులు ముందడుగు వేయవలయును. మాకు కళయే ప్రాధాన్యముగాని కాంచనము కాదని స్వాచరణపూర్వముగా లోకమునకు వెల్లడింపగల స్థితికి రావలయును. నాటక వస్తువు (Subject Matter) జాతీయ భావము నాశ్రయించినదిగా నుండుటయేకాక జాతీయతను, దేశస్థితిని వెలువరింపగల సాధనసామగ్రులు సంపాదింపవలయునను దీక్ష అత్యావశ్యకము."

"కులస్త్రీలు నాటకములలో పాత్రలు ధరించుటను గూర్చి ప్రజాభిప్రాయములు భిన్న భిన్నములుగా నున్నవి. కొందఱు ఆవశ్యక మనుచున్నారు. కొందఱు కూడదనుచున్నారు. ఇక కొందరు నాబోటివారు అస్తి నాస్తి చెప్పలేకుండ గుటకలు వేయుచున్నారు. కళాదృష్టియందు దవసరమని చెప్పవలసియున్నను, వ్యక్తిశీలమునే గాదు, సంఘశీలమునుబట్టియు కులస్త్రీల కొప్పిదమయినది కాదని చెప్పవలసియున్నది. శీలముతో బని లేదని ముందున కుఱుకువారుండవచ్చును, ఉన్నారు కూడ. వారు కేవలము కళాజీవులు. వారియందు నాకు ప్రేమ తగ్గదు. అట్టివారికి నా వ్యక్త్యభిప్రాయముతో నిమిత్తముకూడ నుండదు. అగత్యా ఆనవాయితిగా కావలెనన్న నా వోటుకూడ నిచ్చెదను."

ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షోపన్యాసమునుండి

"ఈయొక్క సంవత్సరములో నాట్యకళా సంసర్గమున నొక్క గొప్ప విపరీత పరివర్తనము జరిగినది. యంత్రము కార్మికపరిశ్రమల నణగార్చినట్లు సినీమాకళ నాట్యకళను తోసి రాజు చేసినది. నటలోకంబెల్ల టాకీ లోకములో సన్మయమైయున్నది. పెట్టుబడిదారుల సొమ్ములపెట్టెలెల్ల "మాయాబజారు"లోని గృహోపకరణములట్లు తమంతట దామే టాకీస్టూడియోలకు నడచిపోవుచున్నవి. జనసామాన్యమునకు గూడ టాకీ యొక యత్యవసరమైన మత్తుపదార్థమైనది. ఇంక ప్రతి నాటకశాలయు సినిమా హాలయినది."

"ప్రియకుమారుడుగాని, యనుంగుదమ్ముడుగాని యొక మహాపురుషుని బదభ్రష్టుని జేయునపుడు సహించుట కష్టముగానే యుండును; అన్యోన్యసాహాయ్య సంపత్తి నలరారునపుడే చూచువారి కన్నులకు జల్లగా నుండుట. ఇప్పుడు నాట్యకళకు సినిమాకళ యాదేశముగా వచ్చినదిగాని యాగమముగా రాలేదు. వీధి భాగవతములను నాటకములు వెనుకద్రోసినట్లు సినీమా నాటకము నంతరింపజేయునా? అట్లే జరిగిన కళ కిది గొప్పవిపద్దశయే యగును. ఇంకను బాల్యావస్థలోనేయున్న నాట్యకళకు బుట్టిన సినిమాకళ బలముగల్గి యేపారి, చిరంజీవి కాజాలదేమో! తల్లికి హానికల్గించి తానును హాని బొందు దుర్బల శిశువగునేమో! ఇదేభయము. ఎట్లును నేటి మనసినీమాకళ కన్యదేశీయుల కళాప్రాబల్యముతో బోటీతప్పదు; అందిది నిల్వను లేదు. మన నాట్యకళకు మాత్ర మిది కొంతయైన హానిజేయ సమర్థమగుట నిశ్చయము. అన్యదేశములలోగూడ నిట్టిక్లిష్టపరిస్థితు లేర్పడు

చున్నను ఫోటోగ్రఫీ మొదలగువానివలన చిత్రకళకును, జంత్రవాద్యములవలన గాత్రపాఠకులకును బాధ గలుగ నట్లు సినీమా కళవలన నాటకకళకు కీడు లేనట్లుగా వారు ప్రయత్నములు సల్పుచున్నారు. ప్రాజ్ఞవరేణ్యులు తమరెల్లరుగూడ బాగుగ నాలోచించి నాట్యకళ నిలిచి వర్ధిల్లుపథము లేర్పఱుప ప్రార్థింతును. టాకీపరిశ్రమ నిర సింపవలెనని కాదు; అదియును గావలె. లేనిదాని సంపా దించుకొనుటయు, నున్నదానిని గాపాడుకొనుటయు— నివియేగదా యోగక్షేమములనగా! జీవితమునకుగూడ కీలక మిదియేకదా!”

“నేను మన భారతదేశమం దెల్ల పాశ్చాత్యవిజ్ఞాన తేజం బత్యధికముగ బ్రసరించుటం జేసి మనవారికి నా దర్శసృష్టియందు నిరసనభావంబును, వాస్తవికసృష్టి యందు ప్రబల గౌరవంబును గల్గియున్నవి. ఇది కారణ ముగ మన పూర్వనిర్మాణములెల్ల మూలపడు దుర్గతి నాటిల్లినది. ఎంత యత్నించుచున్నను పాశ్చాత్య వాస్త విక కల్పనాచాతుర్యము చేపడకున్నది. కాగా ప్రతిభా శాలురకనేకులకు గూడ ప్రకృతి, కళ - వీనికి గల భేదము, సంబంధము మొదలగునవి తెలియరాకున్నవి. ఈయజ్ఞానము నూతనసృష్టికి చాల బాధకముగా నున్న దని తలంతును.”

ప్రారంభోపన్యాసమునుండి

“ఆదిలోన మనకు సంస్కృత నాటకముల అను వాదములే గతి అయినవి. తరువాత నవి క్రమముగ ఆంగ్ల నాటక సంప్రదాయ సంకరము లయిపోయినవి. ఈ సంకర స్వరూపములకు అనుకృతులుగా అతిమానుష పురాణేతిహాస గాథలతోను, చారిత్రక గాథలతోను నాటకము లనేకములు బయలుదేరినవి. నట బాహు ళ్యము కొన్నింటను, అతిమానుష అసాధ్యరంగ బాహు ళ్యము కొన్నింటను ఉండుటవలన వానిలో కొన్ని రసోత్కృష్టములయ్యును, సమగ్రప్రదర్శన సాధ్యములు కామిని నాటక పరమార్థమగు హృదయానందమును కలి గించునవి కాకపోయినవి. ఇక రసహీనములగువాని విష యము చెప్పబనిలేదు. ఆయాకాలముల నాయా సంఘ ముల స్థితిగతులను ప్రతిబింబించునట్లుగ చిత్రించినగాని నాటకము లప్పటప్పటివారి యభిరుచులకు సరిపోవు. ఇట్టి మార్పు లింకను నేటి మననాటకములలో కలుగ నందువలన అవి మనోరంజకములు కాకున్నవి. ఇంతే కాదు. అసమర్థులగు నటులకారణమున నవి మనస్సునకు అత్యంతము ఖేదమును గలిగించునవి గానున్నవి. ఇది ప్రజా సామాన్యపుమాట. సహృదయుల మాటకాదు. వారు వానిని నాటకములుగనే పరిగణింపరు. ఈలోపము తొలగించుటకయి నాటకకళాపరిషత్తు కొన్ని నియమ ములతో నాటకములను రచియింపింపదలచి అందుకు దగిన ప్రోత్సాహమును దన బహుమానకరణ రూపమున నీయ సమకట్టియున్నది. ఈశుభప్రారంభముతో నాటక ప్రపంచమున నొకక్రొత్తమార్పు వికాసము పైపునకు కలుగకతప్పదు. దేశకాలములను, అభిరుచిని పరికించి తదనురూపముగా రచియించిన నాటకములయందు సంగీ తాది యితరవిషయములును ఔచిత్యమును మీరిపోవని తలంపవచ్చును.

ఎంత రసోత్తరము నాటకమయినను నటకులు అసమర్థులయినపుడు ప్రదర్శనము రసహీనముగ పరిణ మించును. నటకులమని రంగమున కెక్కువారందరును విద్యావంతులు, అభినయ కళావేత్తలు, లోకజ్ఞులు నగు దురేని రసహీనములగు రచనములనయిన రసవంతములుగ ప్రదర్శింపజాలుదురు. ఆంధ్ర నాటకరంగమున నేడు కానవచ్చుచున్న నటకులలో సంస్కారము సామర్థ్యము గలవా రెందరో లేరనుట సాహసముకాదని తలతును. ఈ లోపమును తీర్చుటకయి నటకులకు హావభావ విలాస ములలో సక్రమశిక్షణము నొసగుసంస్థ నొకదానిని మన దేశమున నెలకొల్పుట మిక్కిలి యావశ్యకము. ఇందుకు పరిషత్తు తొలి ప్రయత్నము చేయవలయును. ఈ విష యమున ఆంధ్రదేశమునందలి నటులు, నాటకమండ లులు, నాట్యకళాభిమానులు, టాకీకంపెనీలు కలసి పరి షత్తునకు సాయము చేయవలయును.

స్త్రీలు నాటకరంగమున కెక్కువిషయము ఇం కను పెద్దసమస్యగా నున్నది. వర్తమానకాలమున స్త్రీలు స్త్రీపాత్రను, పురుషులు పురుషపాత్రను ధరించినచే

ప్రజాదరణ గలుగుచున్నది. అట్టితఱి నాట్యకళాభిజ్ఞులగు సాంసారిక స్త్రీలు వెలికిరాక మూకీభావము వహించుట విచారకరము. నేను నాటకరంగమున నేమి, టాకీరంగమున నేమి స్త్రీకొక మహోన్నతమగుస్థానము యేర్పడియున్నది. అస్థానమును ఎక్కువగా వివాహితలగు స్త్రీలుమాత్రమే ఆక్రమించుటవలన పవిత్రమగు నాటకకళకు కళంకము గలిగెనదని చెప్పకతప్పదు.

అట్టి కళంకము నాట్యరంగమునకు గాని, టాకీరంగమునకుగాని ఆపాదింపకుండ నుండుటకు వారెల్లరు పరిశుద్ధవర్తనులై జీవితమును సంస్కరించుకొనగోరెదను.

టాకీలు నాటకకళాభివృద్ధికి భంగమును కలిగించు నవని యొక ప్రవాదము వినవచ్చుచున్నది. అది పొరపాటని నాభావము. నాటకము తత్త్వము వేఱు టాకీ తత్త్వము వేఱు. నాటకమున కన్నింటను కావలసినంత గాంభీర్యము టాకీకి పనిలేదు. అది అన్నింటను టాకీగా నడచును. వివిధములగు చిత్రచమత్కారణములు, అద్భుత సన్నివేశములు, కృత్రిమాకృత్రిమ ప్రకృతి సమ్మిశ్రణము మొదలగునవి దానికి ముఖ్యములు. అందు తునుకలగు కథాంశము నొకటిని వదలి యొకట్టి దారమున గ్రుచ్చిన రంగులపూసలవలెనుండును. అట్లున్ననే ప్రజాసామాన్యమున కది సంతోషమును గలిగించును.

"లవకుశ, కృష్ణలీల" టాకీలు ప్రదర్శింపబడుచున్నవి. ప్రతి ప్రదర్శనమునకును ప్రజలు వేలకువేలు వెల్లువగా వచ్చుచున్నారు. ఆకథల నట్లే నాటకరంగముపయి ప్రదర్శింపలేరు. ప్రదర్శించిన సామాన్య ప్రేక్షక హృదయము నయినను రంజింపజేయజాలవు. కాబట్టి, టాకీలవలన నాటకకళకు భంగము కలుగునను భయముతో పనిలేదని నేను చెప్పగలను."

నా మహారాష్ట్రయాత్ర

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి

౧

భారతభూమి మహాఖండము — మహాఖండము మాత్రమే కాదు; భూగోళము నంతను దలపునకు తెచ్చు విశాలప్రదేశము. వసుంధరయందలి వివిధ శీతోష్ణస్థితులును, భూమిస్థితులును ఇందున్నవి. ఆకసమును ముద్దిడుకొను కొండలును, బంగారుపైరు నీనంజాలు నేలలును, కిఱుంగడు చక్కనైన నదులును, విశాల కాసారములును, ఎడారులును, పలుతెఱగుల గనులును ఇందు గలవు. రమ్యమైన ప్రకృతి కిది పుట్టినిల్లు. వివిధజాతు లిందు పెంపొందుచున్నవి. వివిధప్రకృతులవారు, వివిధములగు రంగులవారు, వివిధాచారముల కలవడినవారు, వివిధభాషలను ప్రయోగించువారు ఇందు వర్ధిల్లుచున్నారు. ఈ భిన్నాంశములనుండియే అంతస్సలిలయైన సరస్వతిలీల భారత జాతీయత్వభావము స్రవించుచున్నది. భారతావనియందు భ్రమణమొనరించునాతడు ప్రపంచయాత్రను సాగించు వ్యక్తివలె వివిధానుభవముల నందగలడు.

జ్ఞానసంపాదనమునకు ప్రయాణము ప్రధానపథమని మన ప్రాచీనులు గుర్తించిరి. బడిగోడలనడుమ జతికిలపడి, గ్రంథములందు పేరియబోయబడిన అక్కరాల గుంపుపై కన్నిడినంతనే జ్ఞానభువనము లన్నియు మానవునకు కరస్థలామలకములు కావని వారెఱిగియుండిరి.

ప్రత్యక్షానుభవమున మానవుడు విజ్ఞానమును జుఱ్ఱ మొదలిడును. ఒకడు చెప్పినది విని, ఒకడు చూపినది చూచి, ఒకడు పట్టిన తెన్నును పట్టి, ఒకని గీతమునకు అనుపల్లవి పాడి, ఒకని మాటకు 'భళాభళి' యని మానవుడు తనయందలి సహజశక్తిని లేపజాలడు. సహజశక్తిని విజృంభింపజేయునది అనుకరణముగాని, అనుసరణముగాని కాదు. మఱి స్వతంత్రభావము. ప్రత్యక్షానుభవము కతన నిది వృద్ధినందును. ప్రత్యక్షానుభవమును చేకూర్చునది ప్రయాణము!

తర్కశాస్త్రమందు జ్ఞానమునిచ్చు వివిధాంశములు చర్చింపబడినవి (Vide: Chapter on "the sources of Knowledge") చరిత్ర (E.G Authority) వలన చేకుఱు జ్ఞానమునకును, అదృశ్యఆంతరంగికశక్తి (Intuition) కతన లభించు విజ్ఞానమునకును నడుమ నిలుచునది అనుభవజ్ఞానమే! మనుష్యమానసగ్రథనమును పరికించినపుడు దీని సత్యము స్పష్టముగ బోధపడును. శరీరమువలెనే మానవమానసము పెరుగును. పసిపిల్లవానిని పరికింపుడు. మందారమును చూచునట్లే అతడగ్నికణమును విలోకించును. ఎఱ్ఱ్రావును చేబూనునట్లే అతడు చింతనిప్పును చేబట్టనుంకించును. నిప్పుసెగ సోకినంతన అతడగ్నిగుణమును గుర్తించును. అనుభవము కతన శైశవమున మనుజుడు హృదయమున ప్రోగొనరించుకొను జ్ఞానము జన్మాంతమందైన గోలుపోక తరువాతి జన్మపరంపరలలోనికి గొంపోవును. అనుభవసముద్భవజ్ఞానమందెట్టి మహత్త్వమున్నదో గ్రహింపుడు. పదార్థపరిజ్ఞానమొరులు వ్రాసిన గ్రంథములవలన చేకుఱవచ్చునుగాని మనుష్యచరిత్రయందు అడగిమడగియున్న గంభీరాంశములును, ప్రకృతిహృదయమందలి అమూల్యభావములును స్వతంత్ర పరిశీలనము వలనను, ప్రత్యక్షానుభవమువలనను, సహజ పర్యాలోచనమువలనను గాని మనసొమ్ములు కానేరవు. ప్రత్యక్షానుభవమందలి విలువను గుర్తించియే ప్రాచీనభారతీయులు విద్యార్థిని గృహమునుండి వెడలించి, దూరస్థములైన గురుకులములందును, కఠిన పరిస్థితులందును నిలిపిరి. మన గురుకులములు వనశోభయందును, కొండసింగారమందును పెంపొందినవి. వనలక్ష్మియింటనేకదా మన విజ్ఞానమును,

మన నాగరకతయును ఉద్భవించినవి! ఈయంశమును రవీంద్రుడు పలుమారు తన రచనలం దుల్లేఖించినాడు. ("In India it was in the forests that our civilisation had its birth, and it look a distinct character from this origin and environment". .... "The Indian mind never has any hesitation in acknowledging its kinship with nature its unbroken relation with all" vide: Rabindranath's "Sadhana" pages 4 and 7.)

పాశ్చాత్యులుకూడ దేశభ్రమణమును, ప్రకృతి సంసర్గమును జ్ఞానసంపాదనమున కక్కరయునవని గుర్తించిరి. ఆక్స్ఫర్డు కేంబ్రిడ్జిలందు విద్యార్థిజీవనమును ముగించి ఆంగ్లజిజ్ఞాసువులు ఐరోపాఖండమందు దీర్ఘ ప్రయాణములు సాగించి, ఇటలీకి తరలి, అచటి సుందర ప్రకృతిదృశ్యములందు మసలి, శృంగారప్రాదములందు, సౌందర్యమాధుర్యములందు గ్రుంకులిడిరి. షెల్లీ, కీట్సు, గోల్డుస్మిత్ లిట్లొనరించి రని ఆంగ్లసాహితీవిద్యార్థులెరుగుదురు. కోలెరిడ్జిమహాశయుడు పర్వతమందలి తన నిభృతస్థానము ("The Valley of Seclusion" నుండి తరలియేకదా తనప్రజలను చేరుకొనెను!* సివిలుయుద్ధములందు ఇంగ్లాండు తవులుకొనినపుడుకదా ఇటలీ శమ్యారామములనుండి మిల్టనుమహాకవిస్వీయసీమకుతరలి దేశసేవయందు కనులను పోగొట్టుకొనినాడు.

ప్రయాణప్రాముఖ్యము నఘున తన యుగమందును గమనించి, ఆంగ్లేయులను పయనమునకు గుతించి ఉద్గ్రంథములు వ్రాసిరి. వీరిలో ముఖ్యుడు సుప్రసిద్ధ గ్రంథకర్త స్టీవెన్సన్. 1876 లో సర్ వాల్టర్ సింప్సన్‌తో గూడి చిన్ని నావయం దీతడు ఏంట్‌వెర్ప్ నుండి బయల్వెడలినాడు. వానయందును, సన్నమై, భయంకరమైన సముద్రమార్గము (Straits) లందును చెచ్చెలినిగూడి సలిపిన నౌకాయాత్ర నాతడు "An Inland Voyage" అను గ్రంథమున వర్ణించి 1878లో దానిని ప్రకటించినాడు. రాత్రులందు తలదాచుకొనుటకై తాముపడిన పాట్ల నత డందు చక్కగ వివరించినాడు. మిగుల సామాన్యాంశములను సయితము విపులీకరించి తెలిపినాడు. తానువ్రాసికొనిన డైరీనుండి కైకొనిన అంశములనే అతడు పెంచి వ్రాసినాడు. ఈగ్రంథమందు స్టీవెన్సన్ కథనకౌశలము, శిల్పనైపుణ్యము గోచరించును. "సిగరెట్" ("Cigarette") లేక సర్ వాల్టర్ సింప్సన్ చరిత్ర నీతడు చక్కగ చిత్రించినాడు. ప్రయాణాంతమున నీతడు పేరిస్‌లో ఓస్‌బోర్న్ సతి (Mrs. Osborne) ని కలిసికొనినాడు. ఈతనితో సలిపిన యొడంబడిక చొప్పున నీయామె వెంటనే అమెరికాపోయి, తన తొంటిమగనికి విడాకులు సమర్పించుకొనుటకును, కూతురును వెంటగొని స్టీవెన్సను కట్టుకొన్నది. ఈమె విద్యాబుద్ధు లెఱిగిన మహిళయట! ఈమె తనకు లభించినందుల కామహాగ్రంథకర్త మురిసిపోయినాడు. ప్రయాణ ప్రమోదమున ప్రణయప్రమోదము చేకుఱెనని ఉబ్బితబ్బిబ్బయినాడు. ఒల్లనుఅచి తన ప్రణయావేగము నీతడు తనగ్రంథమందు వెలిగ్రక్కినాడు. "And I blessed God that I was free to wander, free to hope and free to love" అని ఒకతావున నీతడు కంఠమెత్తి పలికినాడో అనునట్లు వ్రాసికొన్నాడు.

ప్రయాణగ్రంథములందు చిరస్థానము నాక్రమింపజాలునది ఈతనిచే రచింపబడిన "Travels with a Donkey in the Cevennes" అను గ్రంథము. "మోడెస్టెయిన్" (Modestine) అను నాడుగాడిదను దోకొని ప్రొవెన్సం దీతడు కావించిన పయన

"Ah! quiet dell, dear cot, and mount sublime! I was constrained to quit you. Was it right, while my unnumbered brethren toiled and bled, that I should dream away the entrusted hours on rose-leaf bed pampering the coward heart with feelings all too delicate for use?" (Vide: Coleridge's "Reflections on having left a place of Retirement.")

మిందు వర్ణింపబడినది. ప్రయాణసన్నాహమునకును, ఖరక్రయమునకును సంబంధించిన అంశములు గ్రంథారంభమున విపులముగ వర్ణింపబడినవి. చక్కని వర్ణనము లున్నను గ్రంథము విషాదస్థాయితమైయున్నది. భారతీయులకువలె స్కాట్లండువాసులకు కొంత ఉపదేశ ధోరణి యుండును. ఈగ్రంథమం దిట్టిధోరణి గోచరింపక మానదు.

వివాహానంతరమున పశ్చిమ అమెరికాయందు తాను కొంతకాలము కడపిన జీవనము నీతడు "The Silverado Squatters" అను గ్రంథమున చిత్రించినాడు. సిల్వెరేడోను గురించిన హృద్యమైన గద్యవర్ణన లిందు గలవు.

"Across the plains", "The Amateur Emigrant" అను గ్రంథములందు గ్రంథకర్త జీవన చరిత్రను గురించిన కొన్ని అంశములు కలవు. ఇంగ్లాండునుండి అమెరికాకును, న్యూయార్కునుండి సేన్‌ఫ్రాన్‌సిస్కోకును స్టీమర్‌పై కావించిన ప్రయాణ మిందు వర్ణింపబడినది. కాని ప్రయాణమునకు సంబంధించిన ఈతని గ్రంథరాజములలో నివి కడపటిచోటునే ఆక్రమింపగలవు.

"In the South Seas" అనునది పయనమును గురించిన ఈతని తుదిగ్రంథము. తొలుత నిది యొక సుప్రసిద్ధ న్యూయార్కుపత్రికలో ప్రకటింపబడినది. తన చిన్నిడింగీలో (The Casco) దక్షిణసముద్ర దీవులనడుమ గావించిన పయనమున తానందిన అనుభవముల నీత డిందు విశదీకరించినాడు. ఈ దీవులందలి ప్రకృతిసౌందర్యమును, అందుండువారి పరిస్థితులును, గుణదోషములును ఇందు వర్ణింపబడినవి.

ఇటీవల దివంగతుడైన కిప్లింగుమహాకవి "From the Sea to the Sea" అను శీర్షికతో 1893 లో ప్రయాణమునకు సంబంధించిన రెండు వాల్యూములను ప్రచురించినాడు. యువకుడై యున్నపుడు సోదరునితో కలిసి జార్జిసార్వభౌముడు ప్రపంచయాత్రను గావించెను. అప్పటి యాత్రాంశములు రెండుగ్రంథములుగ 1896 లో ప్రకటింపబడినవి.

ప్రయాణమందలి ప్రమోదము నెందరెందరాంగ్లగ్రంథకర్తలో ఉగ్గడించిరి. "One of the pleasantest things is going on a journey, but I like to go by myself" అనికదా హేజ్లిట్ మహాశయుడు వచించినాడు! ఒరు లొనరించిన పయనములను గూర్చిన కథనములనుండి కొన్ని యంశములను గైకొని డేనియల్ డీఫో, షేక్స్పియరాదులు చక్కని కావ్యము లల్లిరి. అలెగ్జాండరు సెల్కర్కు నౌకాభంగముకతన సముద్రమున బడి కొండొకతెప్పసాయమున నొక నిర్జనద్వీపమును చేరుకొని ఐదేండ్లందు కడపిన ప్రవాసమును దృష్టిలిడికొనియే కదా డీఫో తన సుప్రసిద్ధ గ్రంథరాజము Robinson crusoe ను సృష్టించినాడు! ఒక సాహసకృత్యమును, ఒకదైవఘటనమును (Adventure) ఆధారము గావించుకొనియే షేక్స్పియరు మహాకవి తన "The Tempest" ను రచించెనని ఆంగ్లసారస్వతవిద్యార్థు లెఱుగుదురు.

భారతదేశమందు నేడు చెల్లుబడియగుచున్న విద్యావిధానము లోపములతో గూడియుందని ఎల్లరు నెఱుగుదురు. ఈ విద్యావిధానమువలన హృదయము వికసింపదు. ప్రజ్ఞాప్రతిభలు హృదయమందేకదా పెంపొందును! కళోపాసనమును పురికొలుపు Emotion, Imagination లు హృదయమునందేకదా వృద్ధినందును! ఈశక్తులను మనుష్యహృదయమున రేకెత్తించునది ప్రయాణమని కంఠమెత్తి చెప్పగలను. Excursion అను చిన్ని నేమకపయనముల కందందు అవకాశము కలుగుగాని, విజ్ఞానసంపాదనమునకై దీర్ఘప్రయాణములకు నేటి విద్యావిధానమున ప్రోత్సాహములేదు. కావున ప్రయాణమునకు సంబంధించిన గ్రంథములు అధునాతన భారతసారస్వతాంగణమున గోచరించుటలేదు. ఒక్క వంగభాషయందు మాత్రము జలధరసేన్ అను సుప్రసిద్ధ గ్రంథకర్త తనయాత్రను గురించి వ్రాసిన చిన్ని పుస్తకముమాత్ర మగపడుచున్నది.

మనభాషయం దిట్టిగ్రంథములు లేనేలేవు. దేశాటనమందలి ప్రాముఖ్య మిట్టిదని మనపెద్ద లెవ్వరును

అష్టమ - ఎడ్వర్డు

నూతన చక్రవర్తి

కీర్తిశేషులైన

పంచమజార్జిచక్రవర్తి

జననము 3-6-1835 మరణము 20-1-1936

చెప్పనైరి. ఇటీవల మదరాసులో శ్రీ బత్తుల కామాక్షమ్మగారు దేశాటనము సుగ్గడించుట ముదావహము. "కాశీమజిలీ"లను గ్రంథమొకటి మహారాష్ట్రమందు విశేష ప్రచారము నందినది. దీని వ్యాఖ్యాము లెన్నో వెలువడినవి. మధిర సుబ్బన్న దీక్షితులుగారు భూలోకమందలి తమ మజిలీని ముగించి, స్వర్గధామమును చేరుకొనిరి గాని మణిసిద్ధుడును, గోపిగాడును తమ గమ్యస్థానమైన కాశీని జేరుకొనజాలనైరి. వివిధ గ్రంథములనుండి సంగ్రహింపబడిన విస్తారపు కథలును, చిత్రవిచిత్రములును ఇందు మూటగట్టబడినవి! ఇది మేఱుపులు తళుక్కుమనిపించు అబద్ధముల మూట! చేప నవ్వినదనియు, రాతిబొమ్మ శిరోజములతో నలరారెననియు, సప్తసముద్రముల కవ్వల నొకచెట్టుక్రింద పెక్కు నిలువుల లోతున నొకపెట్టె సొరుగునందలి బరణిలో దాచబడిన తుమ్మెదలు నలిమివేయబడినపుడు ఒకబ్రహ్మరాక్షసి చచ్చెననియు ("చేప నవ్విన కథ" "బుద్ధిసాగర కామపాలుర కథ" "సింహాదమనుకథ"లను చూడుడు) డంఘుడు, సాంబుడు, ప్రవరుడు, వసంతుడు, రాముడను నేవురు మిత్రులందు సాంబుడు చెట్టుమొదలున నిలిచియుండ దక్కినవారు వివిధశాఖలనుండి చని సముద్రమధ్యమందో, పర్వత గుహాలోనో అదృశ్యులై, ఒకప్పుడు డిక్కట్టులబడి వేఱొకప్పుడు కొండొక కొలనులో జలక్రీడలు సలుపు గంధర్వ స్త్రీలను భార్యలుగ బడసి, భూలోకమునకు స్వర్గ మర్త్యములను సంధించి, ముల్లోకముల నేలిరనియు, తానువలచిన సుందరాంగు నొకయువతిరక్కసి పెంపుడుతల్లి వచ్చువేళ నల్లిని జేసి మంచపుపట్టెడయందు దాచెననియు, ఎవ్వడో ఆకసమునుండి గిరుగిఱ్ఱున దిరిగివచ్చి పెద్దకొనేరున గూలబడెననియు, కీలుగుఱ్ఱము నధిష్ఠించి యోధప్రవరుడొకడు మేఘవీథులనుండి చరచర బోవుచు రాజసౌధాగ్రమున తలవిరియబోసికొని విహరించు సుందరి దృష్టియందుబడి, ఆమె మాడ్కిఁవలయందు దవుల్కొని బరబర మేడలోనికి లాగబడెననియు నందు చదువుదుము. ఈరీతికథ లెంతనూరమైనను తెగసాగగలవు. సాహితి కొంత Romance ను కాంక్షించుట నిక్కమే! కాని Realism ను మంటగలిపి కేవలము Romance వెంటబడు సారస్వతవధూటి మృగతృష్ణ ననుసరించి చను నభాగునివలె వ్యర్థపరిశ్రమయందు కూలబడి నసు ఱాటునకు బాల్పడును. మాయమాటలును, వింతకబురులును మోళీబాజావలె పామరులదృష్టి నాకర్షించును. ఇట్టి సరుకును వారికి సమర్పించు గ్రంథములు వేలకొలది విక్రయమగును. ఈతుక్కుప్రోవులవలన కొందఱు గ్రంథకర్తలు ఐశ్వర్యవంతు లగుచున్నారు. విస్తారపు చెత్తకై జీవనములు ధారవోసి, తమ హృదయములను క్షుద్రదయాశీలకు లగించి, చీనిచీనాంబరములను గట్టుకొని విఱ్ఱవీగు గ్రంథకర్తలు ప్రజాళియందు సత్యప్రదీపకళికను వెలిగించుటకు మాఱు వారి హృదయములందు రాజ్యచక్రమును త్రిప్పు అవిద్యాపిశాచమునకు మఱింతనైవేద్యమును సమర్పించునా రగుదురు. "సత్యం శివం సుందరమ్" ("Truth, Goodness and Beauty)" లను మహదాశయములనుండి పఱతెంచు రచయితలు అంధకారమందును, అనృతమందును, అల్లకల్లోలమందును కూలబడుదురు.

భ్రమణచరిత్రలు కల్పితకథలు కావు. అవి ప్రత్యక్షానుభవముల భాండాగారములు. వీనికతన చేకుఱు విజ్ఞానము మానవుని సర్వతోముఖాభివృద్ధికై తోడుపడునని నాదృఢవిశ్వాసము.

ఏకారణముచేతనో జగదీశుడు నిక్కమైన నావిద్యార్థిజీవనమును దేశభ్రమణమందే ఆరంభింపజేసినాడు. నేను పుట్టినది పవిత్రమైన ఆంధ్రదేశమందే. ఆంధ్రవసుంధరయందు నేను మిడిమిడిజ్ఞానమును సంపాదింపకమున్నే నాతలిదండ్రులు దివంగతు లగుటవల్లను, వారి మహానిష్క్రమణానంతరము నా పిత్రార్జితము జ్ఞాతుల గభీరకంధరనాళమందు సుభాలున జొచ్చుటచేతను శైశవమందే ఆంధ్రావని వీడి, దేశభ్రమణ మొనరించి తుదకు వంగమాతయంక జేరితిని. ననుగన్న ఆంధ్రజనయిత్రికి జోహారొనరించుచు, ఏదిక్కులేక అల్లాడు నన్ను తన యంకసీమను జేర్చుకొని, నాకు తన స్తన్యమిచ్చి పెంచి, పదునేనేండ్లు నన్ను పెంచి, నాకు జ్ఞానభిక్ష నొసగి, నాకు పెంపుడుతల్లియైన

'సోనార్ బంగ్లా' కు నేను సాగిలపడుచుందును. ఈ యమ్మను తలచినపుడు నాహృదయము మావేశముతో నిండి పోవును. నాకనులనుండి కడవలకొలది నీరు కారును. ఒకప్పుడు తునకతునకలైన నాచిన్నియెడందకు తన ప్రేమామృతాంజనమును పూసి, నాకు సాంత్వనమును, సాంత్వనమునే కాదు, ఆయువును ఒసగిన వంగజనయిత్రి ఋణమును నేను తీర్చుకొనలేను. నేమను ఏకారణము చేనైన నాహృదయము విషాదపూరితమగుచో నొకమారు వంగవసుంధర కరిగి మనసు కుదుటబడినపిదప నిచటికి మరలివత్తును.....దేశభ్రమణమందు అంగుళాంగుళమును పరిశీలించి, అందుండి విజ్ఞానమును గ్రహించుటకు చిన్ననాడే యలవాటుపడితి నని తెలుపుట నాయాశయము.

కలకత్తాలో నుండుతటి ఆర్యావర్తమును పలుమారు—ఒకొక్కప్పు డొంటరిగను, మఱొక్కపుడు సతీసహితముగను — ప్రదక్షిణము చేసితిని. ఇటీవల మాత్రము పశ్చిమపర్వతములందు పర్యటనము చేయగలిగితిని. ఏపుణ్యభూమి శివాజీని గని ప్రపంచచరిత్రకారుల దృష్టి నాకర్షించినదో, ఏపవిత్రసీమ తిలక్, గోఖలే, రనడే మున్నగు మహాపురుషులకు కన్నతల్లియైనదో, ఏనేలయందలి గిరికందరములును, అరణ్యప్రదేశములునుకూడ పూతస్వాతంత్ర్య శబ్దముచే బహుశతాబ్దులు ప్రతిధ్వనించెనో, ఏయున్నతావని గోదావరి, కృష్ణ, సావిత్రి, గాయత్రి, కోయనా, ఎన్నా మున్నగు నదీమతల్లులకు జన్మస్థలమైనదో, శివాజీ మనియున్నపుడును, లోకమాన్యుడు సజీవుడైయున్నపుడును, హిందూమతము అవిచలితమై ఏభూమియందు పెంపారెనో ఆ సీమలో ప్రవేశించి, దాని మహత్త్వమును గుర్తింప మిక్కిలి మక్కువపడితిని.

మహారాష్ట్రయాత్రకు బొంబాయిని కేంద్రస్థలము గావించుకొంటిని. అందుండియే పశ్చిమభారతమందలి వివిధస్థలములకు కదలిపోతిని.

ఉత్తర హిందూస్థానమందలి పర్యటనమును ముగించి బొంబాయిని కడచిన డిశంబరు ౧౬ వ తేదీ నాడు చేరితిని. అందుండి ౨౩ వ తేదీని నాసికకుపోవ నిశ్చయించితిని.

నాసికదిశకు పోవు రైళ్లు ఎన్నియున్నవో ఏయే సమయములందు అని బయల్వెడలునో తెలిసికొనుటకై బోరిబందర్ (Victoria Terminus) స్టేషనునకు పోయి ఇక్క్వయిరీ ఆఫీసులో వాకబు చేసితిని. రాత్రి పదిన్నర మొదలు అరగంట కొకటి చొప్పున మూడు రైళ్లు నాసికకు పోవునని అచటి ఆఫీసరు చెప్పినాడు. "తెల్లవారు నప్పటికి ఆ చోటును చేరు రైలేది?" అని ఆతని నడిగితిని. "౧౧ గంటల రైలుపోవును" అని అతడుత్తర మిచ్చినాడు.

నాటిరాత్రి (డిశంబరు ౨౩) బొంబాయిలో బయలుదేరితిని. అచటి మిత్రుడొకడు స్టేషనువఱకువచ్చినాడు. టిక్కట్టు తీసికొనివస్తా నన్నాడు. "ఉదయమున లోపల దిగవలసివచ్చుచో అక్రొత్తచోటులో చిక్కుపడవలసివచ్చును. కావున ౧౧ గంటల రైలునకై టిక్కట్టు తీసికొనిరమ్ము" అని చెప్పి ఆతనికి పైకమిచ్చినాను. కొంత సేపటిలో అతడు పంజాబుమేలు టిక్కట్టు తెచ్చి నాచేత బెట్టినాడు. టిక్కట్టును చూడగనే నా కించుక ఖేదము కలిగినది. వేగముగపోవు మనరైళ్లలో మొదటిది పంజాబు మెయిలు. ఒకప్పు డిది గాంధీగారి సర్టిఫికెటును కూడ పడసినది. బొంబాయిలో రాత్రి పదునొకండు గంటలకు బయల్దేరి, నాసికచేరుట కిది ఉదయమువఱకు నడచునని నమ్మకమెట్లు? శరవేగమున పోవుచు నిది చిన్నిస్టేషనులను వదలివేయును. ఇక్క్వయిరీ ఆఫీసులోని ఉద్యోగులు చెప్పువృత్తాంతమును ఉన్నదున్నట్లు నమ్మరాదని గ్రహించితిని. ఢిల్లీలో కొన్న All India Railway Guide నొక పెద్దమనిషి బొంబాయిలో తీసికొని మఱల నీయకపోవుటచే నిట్టి యుక్తిని నాశ్రయింపక తప్పినది కాదు. టిక్కట్టునకై పోయిన మిత్రశేఖరుడైనను ౧౧ గంటల రైలు మేలని విని, దానికై పైకము చెల్లించినపుడు అది రాత్రిసమయమందే నాసికకడ నన్ను జారవిడుచునని యోచింపనైన లేదు. "మిత్రుడు ఇంచుక Native intelligence ను ఉపయోగించిన బాగుండెడిది" అని యనుకొన్నాను. రాత్రి ౧౧-౩౫ లకు బయలుదేరు ప్యాసింజరు నాసికను ఉదయము ౭ గంటలకు చేరున్న

స్టేషనులో కానుపించిన పెద్దమనిషి యొక్క దస్తును చెప్పినాడు. టిక్కట్టు కొన్న తర్వాత నిక నాలసింప నిచ్ఛగింపక ౧౨ వ నెంబరు ప్లాటుఫారములో నిలిచిన పంజాబుమెయి లెక్కితిని. మిత్రు డింటికి మరలిపోయి నాడు.

మఱొక విషయము: డిశంబరులోకూడ బొంబాయిలో చలిలేదు. అంతకుమున్న సంయుక్త రాష్ట్రము లందును, పంజాబులోను తిరిగి దురంతమైన చలికి గుఱియై బొంబాయి చేరుకొనినంతనే "అమ్మయ్యా!" అనుకొంటిని. సత్వర స్థల పరివర్తనమువలన బొంబాయిలోని కొద్దిపాటి చలి చలివలెనే నాకు తోచలేదు. నాసిక పోయి వెంటనే తిరిగి రాదలచితిని కావున స్నానమున కవసరమైన కొలదిమాత్రపు బట్టలను, ఒక మరచెంబును కూడ గొనిపోతిని. పరపును, రగ్గును తదితర శీతవస్త్రములను బొంబాయిలో విడిచిపెట్టితిని.

రైలు క్రమక్రమముగ నెత్తుచో టెక్కి పర్విడ జొచ్చినది. పడమటి కొండలకు రాకరాక వచ్చితినని కాబోలు కొండకోనలనుండి చివాలున నెగసివచ్చి తీవ్ర శీతవాతూలము నా కాహ్వాన మొసగినది. పెట్టెలోనివా రందఱు పెద్ద పెద్ద రగ్గులు కప్పుకొని ముసుగుపన్నిరి. ఏకాంబరధారివలె నున్నవాడను నేనొక్కడనే. వడక కుండ నుండవలెనని యెంత యత్నించినను బహువేగమున నడుచు రైలు కెదుర్కొని కిటికీసందులగుండ దివ్వన లోపల బ్రవేశించు చలిగాలిలో శరీరము గజగజ వడకి పోయినది. నన్ను చూచి ఖేదపడుదానివలె నా మరచెంబు చిరుచప్పుడు చేయుచు వడకినది! "నాసిక ఇందే ఎగుడైనది! అచటికిపోయి గోదావరిలో మునుగుటెట్లు? ముందున్నది కాబోలు ముసల్లపండుగ. నాసిక చలిని సహించి ముందే యోచింపకుండుట పొరపాటైనది"అని తలపోసితిని.

జరిగిన పొరపాటుపై దృష్టి నిలిపినయెడల అది బ్రహ్మరాక్షసియై పీడించునుగదా! ఇట్టిపొరపాటునకై వగచుట నాప్రకృతికి ప్రతికూలము. తప్పును తప్పకా పని మిడిసిపడను. ఇట్టి మిడిసిపాటు మానవుని అపరాధములందు సిద్ధహస్తుని జేసితీఱును. పొరపాటునుండి వాటిలు కష్టముకతన కొంతపరిజ్ఞానము - పట్టుననియు, కష్టముకతనగాని మానవు డాత్మపరిశీలనమున కలవాటు పడడనియు, స్వీయహృదయపరీక్షను నేర్పునాచార్యు లరిష్టములే యనియు, సుఖమెన్నడు నాచార్యపీఠము నధిష్ఠింపజాలదనియు యోజించి, ఇక్కట్టు బోధించు పాఠమును పలుమాఱు మననము చేసికొని, దానికి చిత్తమున చిరస్థాన మొసగి, దాని వెలుగున క్లిష్టపరిస్థితులందు ముందంజవేయ బ్రయత్నింతును. ప్రపంచపరిస్థితు లన్నపుడు మన కనుకూలముగ నుండవు. భిన్నభిన్న మానవ ప్రకృతులతో తఱచుగ మనకు సంఘర్షణము కలుగుచుండును. అనవరత మైకైకభావమందే మునిగి తేలవలెననిన, మనకు నిరాశ తప్పదు. మనసు నులిపిరికాగితమును చేసి వదలితిమేని, వ్యతిరేకమైన ఏచిన్నితలపుచేనైనను, అది చిరిగిపోకమానదు. ప్రతికూలప్రపంచపరిస్థితులకు వ్యక్తిగత వ్యతిరేకపరిస్థితులు నైదోడులగునపుడు తన మనసును కొంత బండబారించినగాని (ధైర్యమును చిక్కబట్టినగాని యనినను అనుదు) మానవుడు క్షణక్షణము తన యంతరంగమున దురంతయాతనబడును ఇదియే "తెవులులేని వేదన!" భావసంఘర్షణమున మన కొక అపూర్వానుభవము చేకుఱును; మన మెఱుగని క్రొత్త ప్రకృతి (అదెట్టిదైనను) మనకు దృగ్గోచరమగును. ఈ దృష్టి నలవరుచుకొనుటకు మానవునకు సమయముపట్టును సంఘర్షణసమయమున మనుజుడు చఱుమనుట సహజము చఱుమనువాడు తనయాత్మపై స్ఫులింగమును విసరుకొనును. ఒరులవలన చెఱుపునందుటకుమున్న అంతరంగికముగ నీతడు తానే ఎంతేని చెఱుపు నందును. సంఘర్షణము నీతడు విశాలదృష్టితో పరికించు మహాత్రమందే విజ్ఞానదృష్టి నలవఱుచుకొనజాలును. ఈదృష్టి నలవఱుచుకొని బాహ్యావనియందు ప్రవేశించితిమేని ప్రతికూలానుభవములు మనచే "నమో!" యనిపించవు. మనసును పిడికిటబట్టు బెట్టని మన మాతురపడ నక్కఱలేదు; మీదుమిక్కిలి మనకు కొంత జ్ఞానమబ్బు నని ఆనందింతుము. అయ్యలారా! జ్ఞానము గిన్నెడుతేనెవలె మనకు చేబడదు. దాని నందుటకై

ఒక్కొకప్పుడు మనము చింతనిప్పులందుకూడ కిక్కురు మనకుండ నడువవలెనుజుడీ! ఈభ్రమణవాహినియందు చదువరులు నన్ననుగమించివచ్చిరేని మనుష్యచరిత్ర యందలి చిత్రవిచిత్రముల నెన్నేని పొడగాంచగలరు.

రాత్రికదా! మనసునందు ఆందోళన కొంచెమియు లేనందున చలి యెక్కువగానున్నను నిద్దుర రాదొడగినది. కాని నిద్రపోవు టెట్లు? రైలు రాత్రి రెండున్నర గంటలకు నాసిక చేరు నని రైలులోని ఒక పెద్దమనిషి చెప్పినాడు. నాకు కునుకుపట్టినచో తూకీగవలె బంతి ముందుల కరుగుచున్నందున నాగమ్యస్థానము పిట్టవలె వెన్క కెగసిపోవునుగదా! అందుచే నాసిక నెదురు చూచుచు, ఇంచుకైన నోరుగక బల్లపై తిష్టవేసితిని. మా పెట్టెలో నెందరో లేరు. పండుకొనుట కెంతేని చోటున్నది. ఇది యపూర్వమైన సమయమే! స్థలమున్నను నిద్రించుటకు పెట్టిపుట్టితిని గానని వగచితిని. "ఘటము ఒంటరిగా నున్నాడు. పాపము కాలక్షేపమునకై ఏదైన బాతాఖానీ మొదలుపెడదాము" అనే ఇంగితజ్ఞానపు పెట్టెలోని మహాశయుని కొక్కనికైనా లేకపోయినది. పరోపకారము ప్రపంచమునుండి అంతర్థానమైపోయినదని కినిసితిని. నిలువునా ముసుగులు దన్ని ఒక ద్దయు ఘమకాయులు మహాఘోరముగా గుఱ్ఱు పెట్టసాగిరి. రైలు హోరుతో పందెము గట్టుటకై ముక్కులతో వారు గంభీరముగా గర్జించుచున్నట్లు తోచినది. "ఈ అతికాయ మహాకాయు లెవ"రని ఆశ్చర్యముతో పరికించితిని. ఒకడు మార్వాడీమహాశయుడు, బస్తావంటి బొజ్జగలవాడు. నేను రైలెక్కబోవునపుడు "చోటు లేద"ని కసరి, నేను పెట్టెలో ప్రవేశింపగనే అప్రతిభుడైన పెద్దమనిషి. కాని ఐదు నిమిషములలో అతనికిని, నాకును స్నేహము కుదిరినది. అతడు హైదరాబాదులో వర్తకము చేయుచున్నాడు. కొలదిమాత్రపు తెలుగు ముక్కలను ముక్కున బట్టినాడు. విభక్తులను, పురుషలను పాటింపమేని ఆతని ప్రయోగములందు తప్పులున్నవని చెప్పజాలము. "నేనుఉన్నాడు ఈబల్లమీద. చోటు గలై ఉన్నాడు. మీరు పడుకున్నాను ఆబల్లమీద"అని కొంతసేపటికి మున్ను నాతో ఆతడు చెప్పినాడు. తన ప్రసంగములో పొసగువతుగా మార్వాడీమాటల నాతడు కలుపువాడు. రాజస్థానమందు మసలితిని కావున గలై (అధికముగా) మున్నగు మార్వాడీల మాటల నెఱుగుదును. కావున నాతనిమాటల నవలీలగ నర్థముచేసికొని, ఆతని వింతప్రసంగమును వినవలెనని మక్కువపడి, ఏమేమో ఆతని నడుగుచుంటిని. నవ్వుచు నేనడిగిన కొన్ని ప్రశ్నల కాతడు నవ్వుచునే ఉత్తరములు చెప్పినాడు; తక్కిన నాప్రశ్నలు నానోటనుండగనే నిద్రాప్రపంచమందు ప్రవేశించినాడు. ఇగట్పురి స్టేషనులో (ఇది పెద్దస్టేషన్) రైలు ఆగినపుడు ఒక ట్రావెలింగు ఇన్స్పెక్టరు మాపెట్టెలో ప్రవేశించి "టిక్కట్టు! టిక్కట్టు!!" అని ఆతనిప్రక్క నిలిచి పలుమారు అఱచినాడు. కాని మార్వాడీ తన గుఱ్ఱుధ్వని నించుకైన తగ్గింపలేదు; సరికదా హెచ్చుస్థాయిలోనికి దిగినాడు. గుఱ్ఱుపట్టు రెండవవ్యక్తి ఈతని అన్నగారై యుండును. వాలకమునుబట్టి అతడు పంజాబీయని బోధపడినది. నేను బొంబాయిలో రైలెక్కునప్పటికే అతడు నిద్రపోవుచుండెను. "ఏమిటో కుంభకర్ణసృష్టి" మనుకొన్నాను గుఱ్ఱులో నున్న మనిషిని మూటకట్టినట్లు కట్టి ఆతనివారలు రైలులోనికి నాని నెక్కించియుందురు! ఈవ్యక్తులననుమ నెత్తిమొగముతో కొంతసేపు నిలిచి, ఏమనుకొన్నాడో పాపము ట్రావెలింగు ఇన్స్పెక్టరు వారిని కదపక (కదపినను లాభము లేదని గుర్తించియుండును) మెల్లగ పెట్టెనుండి అవ్వలికి జారినాడు వీరి గుఱ్ఱుపోటీయందు నాకు కొంత కాలక్షేపమైనది.

పర్వతసమూహములందు భయంకరముగ గర్జించుచు పర్విడు సింహమువలె రైలు కొండ సొరంగములందు (Tunnels) భయంకరశబ్దము చేయుచు పర్విడుచుండెను! నిర్జనపర్వతప్రదేశమునుండి వెడలిన ఘోరప్రతిధ్వని రక్కసియఱపట్లు కర్ణపుటములందు బడినది! ఏమో "కటక్! కటక్!!" అని తెగిపడుచు దూసుకొనిపోవునట్లు అంధకారమున ధూమశకటము తోచినది! "భీషణముగ అంకెలువేయు అపూర్వమైన ఆబోతేమో యిది" యనిపించినది. "కొండలను, లోయలను, వనములను, చీక

టిని, విపత్తులను లెక్కసేయక సింహనాదము చేయుచు చరచరసాగిపోవు అద్భుతయోధు డిట్లుండును కాబోలు" ననుకొంటిని. "భూమినుండి ఒక్కుమ్మడి అంబరవీథి కెగసి మేఘములను పరపర నములజూచు అపూర్వమృగ మేమోయిది" అని తలపోసితిని. "భేష్! రైలంటే ఇట్లుండవలెను. తింటే గారెలు తినవలెను; వింటే భారతము వినవలెను; ఎక్కితే పంజాబుమెయిలే యెక్కవలె"నని యనుకొంటిని.

గవాక్షముదిక్కుగా దిరిగి, చీకటిని ఛేదించు ఇంజను వెలుగున నట్టెతళుక్కొత్తి వెనుకకుతరలు దృశ్యములను పొడగాంచుచుంటిని. అంధకారము, ఆకస్మికాలోకము, అపూర్వదృశ్యము నొసగు భావభిక్ష యేమని యూహించుచు, మానసాంజలి నొగ్గి అట్లే కూర్చుని యుంటిని.

నక్షత్రమండలము

గో. బ్బూరు వేంకటానంద రాఘవరావు

(యువసంవత్సర మాఘఫాల్గునమాసములు)

ఉత్తరము

దక్షిణము

[ఈపటమును తలమీదుగా ఆయాదిక్కులు సరిపడునట్లు పట్టుకొని పరిశీలింపవలెను. ఇందున్నట్లు

1936 ఫిబ్రవరి	8	తేదీని	రాత్రి	8-48	గంటలకును,	ఫిబ్రవరి	15	తేదీని	రాత్రి	8-20	గంటలకును	} నక్షత్రాగులు కనబడును.]
,,	22	,,	,,	7-52	,,	,,	29	,,	,,	7-24	,,	
మార్చి	1	,,	,,	7-20	,,	,,	8	,,	,,	6-52	,,	

"Here is a story book,
Thy father has written for thee.
Come, wander with me," She said
"Into regions yet untrod;
And read what is still unread
In the manuscripts of God
Day and night, I sing in verse
The rhymes of the Universe"

"నాయనా! దివారాత్రములు ఎలుగెత్తి విశ్వగీతములు పాడెదను; వినవచ్చును! నాతో కూడ రా! మీజనకుడు నీకొరకు ఒక చక్కని కథలపుస్తకము వ్రాసిపెట్టినాడు. చదువుకోవచ్చును. ఎవరును త్రొక్కియెరుగని తావులలో నాతో సంచరించుచు, అనన్యపఠితమైన ఆదివ్యగ్రంథమును పఠింప నాతో వెడలి రమ్ము! రమ్ము! అని అత్యంతాదరముతో నిన్నాహ్వానించుచున్నది ప్రకృతిమాత; వింటివా? ఆమె యాహ్వానము నంగీకరింతువా?"

ఈ యువ సంవత్సర మాఘశుద్ధ పూర్ణిమనుండి ఫాల్గునశుద్ధ పూర్ణిమవఱకును (8-2-36 మొ॥ 8-3-36) నగు మాసములో రాత్రి తొలిజామున నగపడు ఖగోళ దృశ్యములను పరిశీలింతము.

పాలవెల్లి

(The Milky way)

ఈధవళదృశ్యము ఈనెల తొలిజామున ఆగ్నేయదిశనుండి వాయవ్యదిశకు ఆకాశరంగమున కడ్డుగా వ్యాపించియున్నది. ఇపుడీపాలవెల్లి ఖగోళమును రెండు భాగములుగా విభజించినట్లున్నది. రెండుభాగములును పరిమితియందు ఇంచుమించుగా సరిసమానముగా నగపడుచున్నవి. ఇపు డగపడుచున్న దానినిబట్టి ఈ ఖండములలో నొకటి ఈశాన్యఖండము, రెండవది నైరృతిఖండము అన నొప్పియున్నవి. ఆగ్నేయదిశను ఈతెలుపు చాల సన్నముగా నుండి, వాయవ్యమునకు పోవుకొలది హెచ్చుచు తగ్గుచు, ధ్రువసమీపస్థితిజముకడ, అప్సరసమండలమున కావల, నాలుగైదు రెట్లు వైశాల్యవృద్ధిగనినట్లున్నది. ఆగ్నేయదిశనుండి వరుసగా నీపాలవెల్లి నౌకా, శ్వాన, పూర్వశ్వాన, మిథున, సారధి, భృగుపరశుమండలములం గడచి, కల్పవృక్షచ్ఛాయల విహరించు నప్సరోంగనాజనమునకు స్నానలాభము నొసగి ఆవల దృక్పథమునకు తప్పిపోవుచున్నది.

ముఖ్యనక్షత్రములు

తేజోవిషయమున నగ్రగణ్యములైన నక్షత్రములు చాలవఱకు నీపాలవెల్లి ప్రక్కనే కనబడుచుండుట గమనింపవలసిన ముఖ్యవిషయము. ఈతొలిజామున నగపడు తొమ్మిది ముఖ్యనక్షత్రములలో ఎనిమిది పాలవెల్లిప్రక్కనే గలవు చిత్తగింపుడు.

౧. సారథిమండలములో బ్రహ్మహృదయము. (Capella in Auriga)

౨. పునర్వసు, మిథునములోని సాంబ (Pollux in Gemini)

౩. వృషభములో రోహిణి (Aldebaran in Taurus)

౪. ఆర్ద్ర (Betelgeaux in Orion)

౫. పూర్వశ్వానము (Procyon)

౬. శ్వానము (Canis Major)

౭. అగస్త్యుడు (Canopus)

౮. రిగెల్ (Rigel in Orion)

ఈ యెనిమిదిచుక్కలును పాలవెల్లి కనతిదూరమున నున్నవి. సింహరాశిలోని మఘనక్షత్రము కొంచెముదూరమున నున్నది.

౯. Regulus in Leo.

ఉత్తరాకాశమున

సప్తఋషులు — బృహద్వృక్షమునందలి క్రతు, పులహ, పులస్త్య, అత్రి, ఆంగీరస, వసిష్ఠ, మరీచి ఋషులు చక్కగా ఉదయించినారు. వారికి పశ్చిమభాగమున లంబోదరముతోను, ఏనుగుముఖము తొండముతోను విఘ్నేశ్వరుడు కాననగుచున్నాడు.

'ప్రాతర్యావాణా ప్రథమా యజధ్వం' అను శ్రుతివాక్యము చెప్పిన భాద్రపద శుద్ధచతుర్థినాడు సూర్యోదయాత్పూర్వము విఘ్నరాజును, పంచమినాడు సప్తఋషులును ఉదయించుటచేత వారికి క్రమముగా చవుతి, పంచమితిథులు ముఖ్యముగా పవిత్రములు, పూజార్హములైన దినములు. అట్లే మరియూరు మాసములకు చైత్రశుద్ధచవుతినాటికి సూర్యాస్తమానము కాగానే విఘ్నేశ్వరుడు ఉదయించును. కావున మన పంచాంగకర్తలు చైత్రశుద్ధ చవుతినాడు 'గణేశపూజ' కలదని ఆనాడు వ్రాయుచుందురు. సప్తఋషులకు ప్రక్క, పశ్చిమముగా తీటా, ఫై, హెచ్ - జేటా - ఒ-గుర్తులుగల చుక్కలు అతని ఉదరమును సూచించును; కప్పా, అయోటాచుక్కలు, ఇంకను ఆదిసువ చుక్కలును చేరి అతని తొండమును సూచించును. ఆ దిసువ ఎలుకరూపము స్పష్టము సప్తఋషుల దిసువ ఈశాన్యభాగమున దుశ్శసును చూపెనగును. పాశ్చాత్యులు ఈ చుక్కలను Canes Vanatici, అనగా The dog at the heels of the Bear (ఋక్షమును పీడించు వేటకుక్క) అని చెప్పెదరు. సాధుజనులకు ఉద్వేగకారణమైన యీశ్వానమే వేదమునందు ఒక పతివ్రతను బాధించు దుశ్శసు అను దుష్టుడుగాను, భారతమున ద్రౌపదిని బాధించిన దుశ్శాసనుడుగాను వర్ణింపబడెను. వేణీసంహరము ప్రక్కనే ఈదుశ్శాసను డుండుట గమనింపదగియున్నది.

ధ్రువక్షితిలో ఉదయాస్తమానము లెరుగక పరిభ్రమించు లఘుఋక్షపుచుక్కలలో ధాతవిధాతలు తూర్పుదెసకు వ్రాలియున్నారు. ధాతవిధాతలకును గగనమధ్యరేఖకును మధ్య మిత్ర, అగ్నినక్షత్రము లున్నవి. లఘుఋక్షపుతోకలో గగనమధ్యరేఖ కటునిటు మహేంద్ర, కశ్యపనక్షత్రము లున్నవి. తోకచివర ధ్రువుడు మెఱయుచున్నాడు. వాయవ్యాకాశమున పాలవెల్లి నుదయించిన అప్సరసలు ప్రకాశించుచున్నారు. ఆదిసువనే ఇంద్రమద కలదు.

పశ్చిమదెస

పేన్వఘూశ్వము చాలవఱకు అస్తమించినది. మీనరాశిలో మత్స్యద్వయములో ఒకమీనముకూడ అస్తమించినది. తూర్పున ఉత్తరఫల్గుని ఉదయించుటయు, పశ్చిమమున మీన మస్తమించుచుండుటయు గమనింపదగియున్నది. ఆకాశమున పరిభ్రమించు నీమత్స్యయంత్రమును ఫల్గునుడు పడనేసి, కన్యను చేపట్టనైయున్నాడు. ద్రౌపదీకన్యా వివాహనాటక మిపుడు ఆకాశరంగమున చక్కగా ప్రదర్శింపబడుచున్నది. మీనముదిసువ ఘోరవికారరూపముతో శింశుమార మిక అస్తమింపనైయున్నది. యమునకును శింశుమారమునకును మధ్య సముద్రవాలుకాపులినతలమున ఘోరజ్వాలారూపుడై ధుంధు వున్నాడు.

దక్షిణాకాశమున

వృత్రపాద మనదగు రిగెల్‌చుక్క సమీపమున నుదయించిన స్వర్గపథముచు యమున ఎన్నోవంకరలు తిరిగి తిరిగి తుదకు నైరృతిదిశను దృష్టిపథమునకు తప్పుచున్నది. యమునకు ఎగువ ఉపరిచరవసువును, ప్రక్కనే బకదాల్భ్యుడును కలరు. ఉపరిచరవసువీర్యము గ్రహించి మానుషప్రసవమొనర్చిన అద్రికగూడ ఆసమీపమున నున్నది ఆగ్నేయమున దైవశాకకు చుక్కాణి నడుపుచున్నట్లు అగస్త్యుడు అద్భుతతేజముతో మెఱయుచున్నాడు.

తూర్పున

ఉత్తరఫల్గుని ఇప్పుడే ఉదయించి, మత్స్యయంత్రమును తెగనేయుచున్నట్లు కనబడుటను గూర్చి ఇప్పుడే ముచ్చటించుకొంటిమి. ఉత్తరఫల్గుని కెదురుగ నేత్రద్వయమువలె పూర్వఫల్గునిచుక్కలురెండునుకలవు. ఫల్గునీనక్షత్రముల కీవల క్రాంతిరేఖపై సరిగా నిలిచియున్నది మఘ. ఇది కొడవలివంటి యాకారముగల చుక్కలకు పిడిస్థానమున నున్నదని పాశ్చాత్యులు వర్ణింతురు. మనవారు పల్లకిదండిపై నున్నదనిరి. మఘకు దిగువ సర్పాకారముగలిగి సర్పదైవత్యమైన ఆశ్రేష చుక్క లున్నవి. ఆశ్రేషకును ఫల్గునీ నక్షత్రములకును

గావ్రమధ్య నక్షత్రము లున్నవి. ఇవి sextant (వలయపు షడంశయంత్రమువంటి) చుక్కలని పడమటివా రందురు. వేదఋషులు వీటిని గ్రావములనిరి. సోమరసము పిండి తీయుటకు సాధనములైన గ్రావశిలలు ఇవి యని ఋషుల భావము.

మధ్వను

పాలవెల్లినాన పునర్వసుమహామీనము చక్కగా చూపట్టుచున్నది. ఇంకను పూర్వభాగాన, Procyon, Pollux చుక్కల మధ్య చంద్రు డున్నపుడు దృశ్య మెంతో మనోహరముగా నుండును. వాల్మీకి పలుతావులలో నీయుపమానము చెప్పుచు వచ్చెను. నౌకామండలమున కెనుకను, పునర్వసువెనుక పాలవెల్లిలో, మందరగిరికి వాసుకి కవ్వపుత్రాడై యున్నాడు. క్షీరసాగరమథనము మనకు నేత్రగోచర మగుచున్నది.

అటు ఇంద్రమదగర్భమ్యాతు డైన చ్యవనుడు ఆదినవనే సుకన్యతో అశ్వినులపై నున్నాడు. చ్యవనుని కోపపుచూపులతో నీరైన పులోమ దను రాక్షసుడు గ్రుడ్లు మిటకరించుకొనుచు ఆ ప్రక్కనే ఉన్నాడు. అశ్వినికి తూర్పుగా భరణియు, భరణికి తూర్పుగా కృత్తికలును మెఱయుచున్నవి. కృత్తికలకు మనవారు పెట్టినపేరు పిల్లలకోడి. ఈ తెలుగుపలుకునకు తద్భవమే Pleiades అని భాషావేత్తలు చెప్పుచున్నారు. రోహిణి, మృగశిరనక్షత్రములు పాలవెల్లికి పడమటగా వ్రాలియున్నవి. కృత్తికలకు ఉత్తరముగా వరుసను భార్గవులుగల భృగుపరమండల మున్నది.

ఇపుడే గగన మధ్యరేఖను గడచి పడమటకు వ్రాలిన నక్షత్రసమూహములలో ముఖ్యమైనవి సారథి మండలము, వృత్రమండలము. ఇందు సారథి మండలమును గూర్చి ప్రాచీనగ్రీకుసిద్ధాంతులు ఇట్లు వర్ణించిరి:

1f thou wculdst gaze on starry Charioteer
And hast hear legends of the wondrous Goat;
The Goat and the kids, that on the purpling deep
Oft look to rescue foundering mariners
Vast looming shalt than find him on the Twin's left
His form bowed forward; Helice's high head
Points at him from afar: on his left shoulder
Lies the sacred she-Goat, Storied to have suckled zens
And near to their bright mother with faint rays
Glisten the two kids over the giant's wrist.

పరిశోధకుడా! నక్షత్రస్వరూపముతో తేజరిల్లుచున్న సారథిమండలమును తిలకించితివా? విచిత్రచరిత్రగల అజ-

అజశాబకములగాథలు వింటివా? సముద్రముపై నల్లలనాడు నావికులకు నక్షత్రదర్శనలాభము మిగుల శుభావహమని

ఎంచుకొందును. నీ వెఱుంగుదువా? మిథునరాశి కెడమ ప్రక్కనుండు నీసారథిరూపము ముందునకు వంగి యాగ పడుచున్నది, గమనింపుము! మారమునుండి సప్తఋషు లీ సారథిని తలయెత్తి చూచుచున్నారు. [అత్రి - క్రతు నక్షత్రముల మీదుగా పోవురేఖ సారథి మండలమును సూచించును.] ఈసారధి ఎడమభుజముపై నేమున్నదో చూచితివా? అది యొక మేక-పవిత్రమైన ఆడుమేక. ఆమేకయే ఒకప్పుడు దేవదేవునకు పాలిచ్చి ధన్యయైన దను పురాణగాథలువింటివా? తల్లిప్రక్కనే మేకపిల్లలు రెండు-చిన్నవి-మిణుకుమిణుకు మనుచున్నవి, గమనించితివా?

ఈ సారథిమండలములో ప్రధానమగణ్యము Cape'la అనబడు బ్రహ్మహృదయము. వెన్నముద్దవలె తెల్లనికాంతితో వెలుగు నీనక్షత్రము నెంతచూచినను మాడవలె ననియేయుండును. ఈనక్షత్రమునుండి వచ్చు తేజమును నేటి భౌతికశాస్త్రజ్ఞులు కొన్ని సాధనములచేశబ్దము క్రింద మార్చి వినుచున్నారు. రూపాయలను నవరసులలోనికి, అణాలు పైసలలోనికిని మార్చునట్లే ఎనర్జిని వివిధరూపములుగా మార్చుట నేటి అనుదినవ్యవహారము. జలపాతముయొక్క శక్తిచే విద్యుత్తు పుట్టించినట్లే, స్టీముశక్తిని గమనమునకు మార్చునట్లే తేజస్సను శబ్దములోనికి మార్చుట సాధ్యమగుచున్నది. నేటిసినీమాలో మాట్లాడుసినిమాలు (టాకీలు) ఈకారణముచేతనే మాటలాడగల్గుచున్నవి. బ్రహ్మహృదయముయొక్క వెలుగును శబ్దశక్తిక్రింద మార్చి టెలిఫోను రిసీవరులలో విని భౌతికశాస్త్రవేత్తలు ఆనందించుచున్నారు. ఇది వింతలలో వింతయని చెప్పుచున్నారు. [Incidentally the transformation of the light of Capella Auriga into sound audible in Telephone Receivers is one of the latest marvels in science achievement, not only to see but hear messages - there is the Beauty of the Golden Radiance.]

ఇక మనము ప్రస్తావించవలసిన నక్షత్రసమూహము ఆకాశమధ్యమున నద్భుతముగా తేజరిల్లుచున్న ఒరయన్ (Orion) వ్యక్తునిగుంపు. మృగశిరనక్షత్రముతో పున్నమసంధించు మాసము మార్గశిరము. అది హేమంతఋతువులోనిది. మార్గశిరమాసమున సూర్యాస్తమయమునాంటి ఇంచుమించు రాత్రియంతయు ఈగుంపు గనపడుచుండుట చూచియున్నాము. ఇపుడు సూర్యాస్తమనమైనతరువాత ఈగుంపు చాలఎత్తుగా కనబడుచున్నది. ఈగుంపును ప్రాచీనగ్రీకుకవిసత్తముడు ఆరేటస్ (Aratus) ఇట్లు వర్ణించినాడు:

"When chilling winter spreads his azure
skies
Behold! Orion's giant form arise
His arms extended strech over half the
skies.
His stride as large, and with a steady pace
He marches on and measures a vast space
On each broad shoulder a bright star
displayed
And three obliquely grace his hanging
blade
In his vast head immersed in boundless
spheres.
Three stars less bright, but yet as great
he bears
But farther off removed, their splendour
lost
Thus graced and armed his leads the
starry host"

"వినీలాకాశముదెంచి లోకము హిమబాధకు 'ఉహుహు' అని వణకుచున్నపుడు, అదుగో! ఒరయనా మోఘుడు తూర్పుదెస మహారాక్షసునివలె మీదికి లేచుచున్నాడు. నభోభాగము సగమాక్రమించి నట్లు వాని బాహువులు వ్యాపించియున్నవి. మెల్లగ నడుచున్నట్లగపడు వాని యడుగులుకూడ వాని మహాకాయమునకు తగియున్నవి. ఇట్లు వా డెంతదూరము

గడచిపోగలుగుచున్నాడు? వాని బాహువులు రెంటి మీదను చక్కనిచుక్కలు రెండు మెఱసిపోవుచున్నవి. నడుమున కడ్డుగా పటకావలె మూడుచుక్కలున్నవి. అందునుండి వాని ఖడ్గము వ్రేలాడుచున్నది. పటకా చుక్క లంత తేజములేకున్నను ఈనక్షత్రములునుగొప్పవే. దూరమగుటచేత కాంతి తక్కువ; అంతే. ఇట్టి సుందరరూపముతో ఈయోధుడు నక్షత్రమాలికలకు మార్గదర్శకు డగుచున్నాడు. నిజముగా నక్షత్రరూపములన్నింటిలో ఈ ఒరయన్ రూపము అన్నివిధములచేతను అగ్రగణ్యము.

కామదహనము

ఈఫాల్గున శుద్ధ త్రయోదశి ౬-3-3౬ తేదీని మన పంచాంగకర్తలు "కామదహనము" అని వ్రాయుచుందురు. కాముడనగా మన్మథుడు. ఇతడు డిసెంబరు నెలలోనే అస్తమించును. మార్చినెలలో కామదహన మేమి అనిపించును. దీని కొక ప్రాచీనగ్రీకుగాథ కనబడుచున్నది. మనగాథలును గలవు.

గ్రీకుగాథ—వీనస్ (Venus) అను దేవత: ఆమె కుమారుడు మన్మథుడు (Cupid). వారు టైఫన్ (Typhon)అను రాక్షసునిబారిబడి పీడింపబడిరి. అపుడు వారుభయులును చేపలైరి. అందుచేత "మత్స్యద్వయం" మన్మథుడు, నామెతల్లి (Cupid and his mother) అని గ్రీకుపురాణములు తెలుపుచున్నవి.

మనగాథలు—మన్మథుడుమీనకేతనుడని ప్రసిద్ధి. శ్రీకృష్ణావతారమున మన్మథుడు ప్రద్యుమ్నుడై రుక్మిణీదేవి గర్భమున జన్మించెను. ప్రద్యుమ్నునివలన మరణము సంభవించునని తెలిసికొని శంబరుడను రాక్షసుడు రుక్మిణీదేవి ప్రసూతిగృహముననున్న అర్భకుని ఎత్తుకొనిపోయి సముద్రములో వైచెను. ఆ శిశువు నొక చేప మ్రింగెను. జాలరు లాచేపను పట్టి శంబరుని కిచ్చిరి. అందున్న శిశువు తన భర్తయని యెరిగి, మన్మథుని భార్యయగు రతీదేవి, ఈశ్వరఫాలనేత్రజ్వాలలో మడిసి బూదియైన మన్మథుడిట్లు మరల దేహధారియైనందుకు సంతసించి, మంచిమాటలచే శంబరు నొడబఱచి, ఆశిశువును పెంచెను. బాలు డామె తన తల్లి యనుకొనుచు పెరిగెను. వానికి వయస్సువచ్చినప్పటికి ఆమె వానివలన మిథునధర్మము కాంక్షించెను. బాలుడు రోతపడెను. (చూ. భాగవతము. దశమస్కంధము. ఉత్తరభాగము.)

"మత్తకోకిల: "నాతనూభవు డీతడంచును నాన యించుక లేకయో, మాత! నీ విది యేమి నే డిటు మాతృభావముమాని సం, ప్రీతిగామిని భంగిజేసెగు పెక్కువిభ్రమముల్ మహా, ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మముగాదు మోహముసేయగాన్".

పిమ్మట ప్రద్యుమ్నకుమారుడు రతివలన నీకార్యగతుల తెరంగెరింగి శంబరుని వధించి ద్వారకానగరమున నున్న తలిదండ్రులం జేరెను.

ఫాల్గునమాసములో సాయంకాలము అస్తమించినది మీనము. అది మన్మథుని కేతనము గావచ్చును. కాని మీనరాశి అస్తమించుట కామదహనోత్సవముగా ఏల పరిగణింపబడవలెనో విచారించవలసియున్నది.

కీ. శే. అనిశెట్టి వెంకటసుబ్బారావుగారు

ఇరువదేడు సంవత్సరముల చిరుతప్రాయముననే మంచి పేరు పెంపులు సంపాదించుకొన్న యీ యాంధ్ర చిత్రకారుడు మొన్న ౧-వ తేదినాడు రాత్రి రక్తవిరేచనముల వ్యాధితో స్వర్గస్థుడైనాడు. చాలకాలముగ భారతికి వివిధ చిత్రాలంకారములను కైసేయుచుండిన వారిలో నీతరుణుడొకడు. అభివృద్ధికి వచ్చుచున్నదశలో నీతని యాయువిట్లు అకస్మాత్తుగ గ్రుంగిపోయినది. మరణశయ్యయందుండినప్పుడే, యితనికి మదరాసురాజధాని పెయింటింగు పరీక్షలో ప్రథమముగ సుత్తీర్ణుడైనందున గ్రిగ్ మెమోరియల్ సువర్ణపతకము వచ్చినవార్త చెవినిబడినది. పాప మాబహుమతి కండ్లార చూచు భాగ్యము మాత్రమాతనికి లేకపోయినది. ఇదివరకె యితనికి అనేకచిత్రకళా ప్రదర్శనములలో బహుమతులు లభించి యుండినవి.

ఇతని చిత్రములు భారతియందు ప్రకటితములగుచుండెడివి. వీరిరేఖలందు జీవకళ కనుపించుచుండును.

చిత్రకార ప్రపంచమునకును, భారతికిని, ఈతని బంధువర్గమునకును ఇతని మృతి తీరని వంతను కల్పించినది. శాంతిరస్తు.

భగ్న హృదయులు

డాక్టరు పిశిపాటి వెంకటరమణయ్య

"మనమిప్పుడు చేయదగినది రెండో దేదీ లేదు. వీరిని వెంటనే సముద్రపుగాలి తగిలే చోటవుంచి ఏ ఔషధమిచ్చినా సరిపోతుందికాని, ఇక్కడనుంచి మనము అమృతమిచ్చినా లాభంలేదు. గాలిమార్పడం చాలా అవసరం. వీలుంటే చూడండి" అన్నాడు డాక్టరు. శక్తిసామర్థ్యాలొక లెక్కలో గానని వెలమ సీరుడు పాపిరాజు మెలికలెత్తిన మీసాల నొకింత మెలిపుమా మెడ కొంచమోరగా త్రిప్పి క్రిందికి చూస్తూ ఆలోచించి, ఒకనిమిషమైనతరువాత, ఒక్కవిసురున తల పైకెత్తి డాక్టరు గారివంక చూచి "మంచిది అలాగైతే రేపే బయలుదేరమంటారా" అని కుర్చీలోనుండి గబిక్కనలేచి, అప్పటినుండే సన్నాహం చేసేటట్టు తయారైనాడు. డాక్టరుగారుకూడ, "ఆహా! రేపనేమం టేమిటి? వీలుగావుంటే యీవేళే బయలుదేరినా మంచిదే." అని ప్రయాణంలో చేయవలసిన యేర్పాట్లన్నీ చెప్పి, తన ఫీజు తీసికొని చక్కావెళ్లాడు.

పద్మకు భర్తయొక్క ప్రగల్భాలీవర కెంతో అనుభవంలోవున్నా ఈవిషయంగూడ యింత చులాగ్గా తీసికోడానికి ఆశ్చర్యపడింది. పుట్టింటికి పంపుతాడేమో అనుకోడానికి అది సముద్రపుగాలి తగిలేచోటుగాదు. పైగా యిప్పుడక్కడా సరకూడా యేమీలేదు ఉన్న రోజుల్లోకూడా యెప్పుడూ యేకోక్లాటలు, అల్లరతోనే యింతకాలం గడిచింది. అలాంటప్పు డక్కడికి పోవడం తటస్థించదు. అనుకొని ఆలోచిస్తూవుండగానే పాపిరాజుగారువచ్చి "పద్మా, నీబట్టలేవైతేవున్నాయో అన్నీ సర్దుకోనుంచు. రేపురాత్రి" మెయిలుకు మద్రాసు పోదామన్నాడు. మద్రాసుకనగానే మరీ ఆశ్చర్యపడింది. పద్మకు భర్తంటే భయభక్తులసంగతెలావున్నా ప్రతిమాత్రం మాట్లాడేదికాదు. సరసుడుకాడని ఆమెకు తెలుసు. మాట్లాడకుండా అదేప్రయత్నంలో అన్నీ సర్దుకొంటూ కాస్త అలసినట్లయితే పడుకో నాలోచిస్తూ వుంది. ఈపూట డాక్టరుగారి ఫీజివ్వడానికే అల్లుడికానుకల క్రిందిచ్చిన ఆఖరు వెండిగిన్నెకూడా అమ్మవలసివచ్చింది కదా, మద్రాసు ప్రయాణమంటున్నారు, అక్కడి ఖర్చులసంగతలావుంచి ముందు ఇల్లు కదలి వెళ్లడానికి రైలుఖర్చులుకూడా లేవు. మద్రాసులో చేతిలోడబ్బులేందే పూటగడవదు. ఎక్కడికి పోవడము? ఎవరు చూచువారు అని పరిపరివిధముల ఆలోచనపడింది మద్రాసులో "చౌదరీ అన్నయ్య" అప్వకేటుగావున్నాడని తెలుసు. అయితే వాండ్లింటికి తీసుకపోతాడేమో అనుకోడానికి, అసలు తన పుట్టింటివాండ్లతో వచ్చినతగాదా అంతా యిందుమూలాన్నే కదా? అలాంటప్పుడు వాండ్లింటికి తీసుకోపోడు. అని యేమీపాలుపోకుండా ఆలోచిస్తుంది. ఆఖరుకు మన మడగడ మెందుకు, కాస్తవోపికపడితే అదే తెలుస్తుందని రాత్రి గడిపేసింది. తెల్లవారింది. పాపిరాజుగారు ప్రయాణపు సన్నాహములన్నీ చేసికొని, 'అయితే యీవేళ ప్రయాణం' నిజమన్నమాటే?' అని అడిగే వాళ్లకుమాత్రం 'శతవిధాల నిజమేకావచ్చు, టెలిగ్రామిచ్చా జబాబురావాలె' అని మాత్రం జవాబిచ్చేవాడు. ఇలావుండగానే టెలిగ్రాఫ్ మనియార్డరుతో బంట్రోతు వచ్చాడు. పద్మకు క్రమేణ భర్త చౌదరీ అన్నయ్యకే టెలిగ్రామిచ్చినాడని, వారు వెంటనే బయలుదేరిరావలసినదని, స్టేషనువద్ద కారుతో కనిపెట్టుకొని యుండు నట్లును, ప్రస్తుతం పంపుచున్న నూరురూపాయలను ప్రయాణపు ఖర్చులకొరకే పంపడమైనట్లు జబాబిచ్చినారని గ్రహించింది; ఆశ్చర్యపడింది.

వెంకటపతిరాజుగారి కుటుంబము పూర్వము నుండి మంచి పేరుప్రఖ్యాతులు గాంచినది. మంచి భూస్వాములు. రాజుగారు ఉదారస్వభావుడు. మాంచి

వొద్దూ పొడవూగల చామనచాయ విగ్రహము. సహజముగ వొత్తుగ బెరిగి పెద్దవైన మీసాలు. పూర్వం తమ వెలమదొరలు మీసంమీద నిమ్మకాయ నిల్పేవారని అందరూ చెబుకొంటుంటే విన్నారేమో అసలే వొత్తయిన పెద్ద మీసాలకంతగా, మీసంక్రింద అందు బాట్లో వున్నంతవరకు గడ్డాన్నిగూడ బెంచి కలిపి మెలేసివుంచేవారు. ఆయెత్తయిననుదురు, ఆపెద్ద యెర్రని కండ్లు అలవాటులేని పిల్లలు బెదురుకొనేలాగుండేవారు. కాని మనసు బహుమెత్తన. ఎవరి కేకష్టం తమగ్రామంలో సంప్రాప్తించినా చేతనైన సహాయం చేస్తూవుండేవారు. వెలమప్రభువులు తమబోటివారు కాపాడకపోతే మావంటి బ్రాహ్మణకుటుంబా లెట్లా జీవింపగలిగాయి అని యే బ్రాహ్మణో కూతురిపెండ్లనో, కొడుకు పెండ్లనో వచ్చి ఆశ్రయించారంటే అన్నము అర్ధనూట పదార్లు పారేశారన్నమాటే. ఔదార్యత్వానికి తోడు తన బిడ్డ రాజపిల్లలు, ఒకకొమారుడే సంతతైనా అటువైపువారని, యిటువైపువారని కొంపనిండా ఎప్పుడూ త్రొక్కితే వెళ్ళొచ్చేటట్టు జనం. ఆఖర్చు కంతుండేదేకాదు.

వ్యవసాయపు వ్యవహారాలు 'తలమనిషి' సుబ్బయ్యచౌదరీగారే చూసుకొనేవారు. తరతరాలనుండి సుబ్బయ్యచౌదరీగారి వంశ మీ వృత్తిపైననే ఆధార పడి వెంకటపతిరాజుగారి కుటుంబము నాశ్రయించుకొని యుండేవారు. వీరి కొక్కరే కుమారుడు. ఇతనే 'చౌదరీ అన్నయ్య'. చిన్నతనంలోనే తల్లి చనిపోవడంచేత వెంకటపతిరాజుగారింట్లోనే పెరుగుతుండేవాడు. చదువులో చూపుచుండే భక్తిశ్రద్ధలకు తెలివితేటలకు మెచ్చుకొని వెంకటపతిరాజుగారు ఇతనికి బి.ఏ. వరకు చదువుచెప్పించారు. ఇంతలోకే వెంకటపతిరాజుగారి కుమార్తెకు వివాహపుయీడు వచ్చింది కనుక "చౌదరీ అన్నయ్య"కే యిచ్చి వివాహం చేయదలచినాడు. పద్మ తను చిన్నప్పటినుండీ యెరిగియున్న సుగుణసంపన్నుడు, విద్యాసంపన్నుడు, సుందరరూపుడు అయిన చౌదరీని వివాహమాడగలందులకు భగవంతుడనుగ్రహించినందులకు మహానంద మొందినది. చౌదరీ తనయునికే రాజుగారి కుటుంబమువారియొక్క ప్రసాదమైయుండ, కావలయునన్నవారి యోగక్షేమములకై తన జీవితమునే అర్పించుటకు వెనుదీయనివాడై యున్నప్పుడు విద్యావతి, సుగుణరాశి, రూపవతియైన పద్మతో తన జీవితయాత్ర గడుపుకోగలదానికన్న తన జన్మసాఫల్యము వేరేమున్నదని మురిసినాడు. హృదయముల గలిపినారు.

ఇంతలోకే యీవార్త బంధుమిత్రుల కందరికీ తెలిసినది. దొరలపిల్లలను రైతులకిచ్చి వివాహముచేయుట కులమునకంతకు అపయశము నాపాదించుట యని, ఇట్టి సంబంధము జరుగకూడదని రాజుగారికి నిర్బంధము లెక్కువైనవి. మానుకొనుటకన్న గత్యంతరము కనిపించలేదు.

పాపిరాజు కిచ్చి పద్మకు వివాహము జరిపించినారు. పరాయిసంబంధముగుటచేతవరకట్నపుబాధ లెక్కువైపోయిన రాజుగారి ఆస్తి యీవివాహపు కట్నములని, కానుకలని చేసిన వ్యయముతో పూర్తిగ శిథిలమైపోయినది. చౌదరీ బి. యల్. కూడ ప్యాసయి, మద్రాసులో అడ్వకేట్ అయి మంచి పేరుకీర్తులు గడించినాడు. శిథిలమై పోయిన రాజుగారి కుటుంబమున కాధారమిప్పుడు 'చౌదరీఅన్నయ్య' అయినాడు. తండ్రి సుబ్బయ్యచౌదరీగారు గతించినారు. నెల తిరుగక మునుపే రాజుగారుకూడ కండ్లు మూసినాడు. పద్మ నత్తవారింటికి పంపదలచిన, కట్నాలప్పుడిచ్చే మామూలున్న రెండువేలిస్తేగాని పిలుచుకొని వెళ్లుటకు వీలులేదని పాపిరాజుగారు కూర్చున్నారు. సంవత్సరమైనది. రెండు సంవత్సరములైనవి. మూడుకూడ ముగియవచ్చుచుండెను. పాపిరాజు ప్రక్క తిరిగిచూడడము మానేశాడు. చివరకు 'చౌదరీ అన్నయ్య' యీవిషయమున గూడ జోక్యము కలిగించుకొని, అల్లుడి మామూలు రెండువేల కట్నాల కానుక చెల్లించి పద్మ నత్తవారింటికి పంపివేయించినాడు. కాని పాపిరాజుగారికి 'చౌదరీ అన్నయ్య' మీద అనుమానం. పద్మకు అక్కడికి వచ్చినప్పటినుండి యేదో జబ్బుగానే వుంటుంటే, పోనీ తనపుట్టింటికివెళ్లి కొన్నాళ్లుంటే గాలి మార్పుడంవల్ల బాగుంటుందేమోనని సూచిస్తే "చౌదరీ అన్నయ్య"ను చూడ

వలెననా అని యెత్తిపొడిచేవాడు! అందుకనే తనేమీ మాట్లాడకుండా, తనను సముద్రపు గాలికొరకు మద్రాసు కక్కడికి తీసికొనిపోయివుంటుతాగో చూద్దామని వూరుకుంది. చివరకు తేలిన దిది.

నాటి పాపిరాజు ఉత్సాహం యింతా అంతా అని చెప్పడానికి వీలులేదు. నూరురూపాయలను చిల్లర నోట్లక్రింద మార్చేసినాడు. షర్టుజేబులో కనబడీ కనబడనట్లు పెట్టేవాడు. తను పరుపుమీద పడుకొని ఎవరైనా చూడడానికి వచ్చారని తెలియగానే మంచము మీద లేచి కూర్చొని జేబులో నోట్లను పరుపుమీద యెట్టికి పారేసినట్లు పడేసి ఓ కాగితపుముక్క విలువన్నట్లే 'ఒరేయి, అబ్బిగా, ఓ సిజర్సుపెట్టె కొనుక్కురా' అని ఓ నోటు విసరి పారేసేవాడు! పద్మాయమ్మగారి భయ మింకేమీ లేదు. తీరా రైలుకు బయలుదేరేటప్పటికి, టిక్కెట్టుకు లోటు పడుతుందేమోననే.

భోజనాలన్నీ అయినమీదట రెండు గంటలకు పద్మతో ముచ్చటలు మొదలుపెట్టినాడు. ఈ మాటా ఆమాటా మాట్లాడి క్రమేణా చౌదరీ అన్నయ్యా మద్రాసురమ్మనమని టెలిగ్రాఫ్ మనియార్డరుకూడ పంపినాడని చెప్పినాడు. ఏమి మాట్లాడడానికీ తోచక ఓ అయిదునిమిషా లల్లాగే నిలబడింది పద్మ. ఉత్సాహంగా సిగిరెట్టొకటమ్ముకొడుతూ కాళ్లాడిస్తూ కూచున్నాడు పాపిరాజు. నెమ్మదిగా 'మళ్లీ అక్కడికే తీసుకపోతున్నారా' అంది పద్మ. "అవును మరి. డాక్టరెట్లాగో సముద్రపుగాలి మంచిదన్నారాయె. నేను మద్రాసుకు వెళ్లినప్పుడంతా చౌదరీ మనల నిద్దరినీ వచ్చికొన్నాళ్లుండిపొమ్మని యెన్నోసార్లడిగేవాడు. చాలసార్లు రైలుఖర్చులకని, యింక దేనికోనని బలవంతపెట్టి బోలెడంత డబ్బుకూడ యిస్తూ వుండేవాడు. ఇప్పుడు మన మక్కడికి పోయి, వేరేభోట బస చేస్తే బాగుంటుందా? అత నేమన్నా అనుకోడూ ?" అన్నాడు తను మద్రాసులో వేరేవుంచి భరించగలిగిన సంగతీ, లేనిసంగతీ పద్మగూడ గ్రహించుకోలేనట్లు! పద్మ కీమాటలు ఆశ్చర్యంగొలిపినవి. ఈవూరుపోతానని, ఆవూరుపోతానని చెప్పి వచ్చేటప్పుడు పుష్కలంగా సంసార నిర్వహణానికి డబ్బుతెస్తుంటే ఎవరో తనకోయిన వారు కష్టదశలో ఆదుకొంటున్నారేమో భర్తనని అనుకొంటుండేది. చౌదరీ అన్నయ్యే డబ్బుపంపుతున్నాడంటే తనపరువుకు నష్టంవస్తుందని తలచి తనకుకూడ చెప్పలేదని గ్రహించింది. ఇప్పుడెల్లాగో అక్కడికిపోతే తెలియకపోదని తనకు చెప్పడం తటస్థించిందనికూడ గ్రహించింది. చౌదరీకిగల భక్తివిశ్వాసముల తలచుకొని ఒకకన్నీటిబొట్టుకూడ రాల్చింది. అది దుఃఖమో, ఆనందమో యెవరు చెప్పగలరు ? ఇంతయ్యికూడ చౌదరీ అన్నయ్యకు తనకు పెళ్లపెట్టడంలో వెనుకాడని భర్త తత్వ మేమైయుండునా అని చింతించినది పోనీ, నిష్కారణమైన ప్రేమయేకానిండు, విశ్వాసమే కానిండు, తనిట్టిసహాయము చేయుటకు హేతువని నమ్మజాలక పోయినప్పుడు తనక్కడికెందుకువెళ్లవలె ? ఆడబ్బునెందుకు తీసికొనవలె ? పైగా యిప్పుడు తీసికొనివెళ్లి అన్నయ్యగారింట్లోనే పెట్టవలెనని తలంచడమెందుకు ? అని చాల దీర్ఘముగ ఆలోచించి ఇంకను ముందుముందేమి అనర్థాలు పుడతాయోనని, తనక్కడికిరానని గట్టిగా చెప్పివేసిందిభర్తకు. భర్త వోసినవ్వు నవ్వేశాడు. 'ఇంకా నీవు చెప్పేటట్టే జరిగేటట్టుంటే యెంత చేసేదానివో' అని తిరస్కరించాడు. మాట్లాడకుండా ప్రయాణం కమ్మన్నాడు. తిరుగుజవాబు చెప్పేస్వభావం కాదు గనుక దైవంమీద భారంవేసి సంసిద్ధమయింది పద్మ.

ఉదయం ఆరుగొట్టేటప్పటికి పొడనక, పుట్టనక విజృంభించి తిరిగే పాము, పాములవాడి బుట్టలో దూరినట్లు సెంట్రల్ స్టేషన్లో దూరింది రైలు. అసలే స్ఫురద్రూపి. దానిపైని తెల్లని కద్దరు లాల్చీ, ధోవతి, నల్లని నిండుక్రాపు. తగ్గట్టు పెద్ద నల్లఫ్రేముగల కండ్లద్దాలు, చేతికర్ర, ఆకుచెప్పులు, కాస్తమందంగా కూడ వుండడంచేత స్నఫ్‌కలర్ కాశ్మీరసాలువ పైన కప్పినట్లు వేసికొని తన నిరాడంబర పవిత్ర జీవితమును వెల్లడించెడి దుస్తులతో నిలిచివున్నాడు చౌదరీ అన్నయ్య ప్లాట్‌ఫారంమీద. లేడీస్ సెకండుక్లాస్ కంపార్టుమెంటు వంక చూచి ముందుకునడిచాడు, ఆనందం ముఖమున తాండవిస్తూ. పద్మ కనిపించింది. అసలే ఆనందంతో

అసలే విశాలమైన నేత్రములను రెప్పలిపైకెత్తి

నోరగా చూచింది

తాంతవిస్తూవున్న ముఖం గంపంతైనది. "పద్మా! పాపిరా చెక్కడేకి?" అని ఆనందంగా అడిగాడు. పద్మ లేచి నిలుచుంది. చౌదరి అన్నయ్య ముఖం చూచింది అతను పుట్టినప్పటినుండీ యెరిగియున్న చౌదరి అన్న రేఖ్య అయి నప్పటికిని, అప్పుడు. అక్కడ ఆగూపాన్ని చూచి, తీ నింపుప్యాయంతో పిలిచిన పిలుపు వినేటప్పటికి యెందో డెక్క వన్నది గొంతుచేతనో? తెలకంబింది. సంరాపు కుంపు బంధింప బడిన వ్యక్తి పరిశుభ్రమైన గాలిలో బయట పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచింది. చెక్కిళ్లు గౌర శారినవి. అసలే విశాలమైన నేత్రములను రెప్పల పైకెత్తి నోరగా చూచింది, చౌదరీ అన్నయ్య అడిగిన ప్రశ్నకు జవాబుగా. చూచీచూడటం తోటే ఒక్క పెట్టన యెన్నో ప్రశ్నలువేసి తిన్న నుంచివేస్తుం దనుకొంటూ వచ్చిన చౌదరికి పద్మయొక్క ఈ ప్రవర్తన కొంత ఆశ్చర్యము గలిగించింది. ఇంతలోనే వాకిగాను పెరటినే తెచ్చి సామాను పెట్టించుక పద్మవున్న చెంటైర్రకు వచ్చారు. చౌదరిని చూచి "వచ్చారూ? సామానంతా రొమొత్తించుకొనివచ్చేటప్పటికి కొంచే మాలస్యమయిం"దని నవ్వుతూ 'ఇంకా దిగలే' అన్నారు. పద్మ యమ్మ వెమ్మదిగా చెంతే. అం తా మోటారులో కూర్చొని బయలుదేరారు.

పద్మాయమ్మ ఓ గ మెట్ట గ్రామంలో పుట్టిపెరిగి, అత్తవారిం టికి వెళ్లే ఎప్పుడుదారిలో రైలులో కూర్చొని ఏ ఒకటిరెండు చిన్న పట్నా గ్రామములనూ చూచిందో కాని, మద్రాసు వంటి మహాపట్నాల నెప్పుడూ చూచియెరుగదు. నాంట్ల అమ్మమ్మ అప్పుడప్పుడూ వచ్చిన

తరువాత స్వర్గము నొకటుంటుందనీ, పుణ్యం చేసికొని చచ్చిన మనుష్యులంతా అక్కడ చేరుకుంటారనీ, ఆ స్వర్గం మహా అందంగా వుంటుందనీ, వెండి, మేడలు బంగారు ద్వారాలు, పూలతోటలు, ఉద్యానవనాలూ, సెలయేళ్లు ఇలాంటివన్నీ వుంటాయనీ, అక్కడ స్త్రీ పురుష భేదం లేకుండా ఇష్టంవచ్చినట్టు బంగారపు తూగుటుయ్యాలలో, ఇష్టమున్న పై కెగిరిపొయ్యే శక్తికూడా వుంటుంది గనుక, కొండశిఖరాల కెగరవచ్చునని యేమేమో చెప్పేది! మోటారులో పోతుంటే పద్మకు అవన్నీ జ్ఞాపకంవచ్చాయి. మోటారు శరవేగంతో ఇటుతిరిగి అటుతిరిగి, ఒకగేటులో దూరి ఇటూ అటూ చక్కని పూలచెట్లున్న రోడ్డుమీదుగా పోయి ఒక బంగళాముందు నిలిచింది. ఆ సుందరమైన తోట మధ్యవున్న ఆ బంగళా చుట్టూతా మెట్లమీద అమర్చబడ్డ ఆ పూలతొట్లూ, పందిలికట్టి అల్లించిన ఆతీగ పొదరింట్లూ స్వర్గతుల్యంగానే కనిపించింది పద్మాయమ్మకు. తన పుట్టింటివారు మంచి ఔన్నత్యస్థితిలో వున్నప్పుడైనా, పాడిపంటా, ధాన్యరాసులు, ఆవుల మందలు, పాలేరుజనం, ఆశ్రితజనం, వీట్లతో యిల్లంతా శోభాయమానంగా వుండేదేగాని, ప్రకృతినంతా స్వాధీనపరుచుకొని, ఒకబటను నొక్కితే వెలుతురు, ఒకబటను నొక్కితే గాలి, ఇలాంటి సౌఖ్యమూ చూడ లేదుసరేకదా, వీటినిగురించి వినికూడా ఎరుగదు. ఆ బంగళాలోని సోఫాలకు, కుర్చీలకు, ఆమంచాలకు, ఆ పరుపులకు, ఆదోమతెర్లకు, అడుగుపెడితే చెడిపోతాయేమోనని భయపడవలసినట్లుండే ఆక్రింపరచియున్న కార్పెట్లకు అలవాటుపడేందుకు కొన్నిరోజులు పట్టిందామెకు. పాపిరాజుగారిలాంటి సన్నో చూచివున్నట్టు, అలవాటుపడివున్నట్లు నిరాఘాటంగా తిరుగుచూ, పద్మాయమ్మగారి బెరుకుతనాన్ని చూచి పరిహసిస్తువుండేవాడు, తన కాయింట యెంతో స్వాతంత్ర్యమున్నట్లు మెలిగేవాడు. భార్యకొంకై త నెంతకష్టపడి వొళ్లు బాగుచేయించడాని కేర్పాట్లు చేస్తున్నాడో అని సగర్వంగా మెలిగేవాడు! సిగరెట్టు వెలిగించి సోఫామీద కాళ్లుబెట్టి పడుకొని, న్యూస్‌పేపరు పట్టుకొని బొమ్మలు చూచుకొంటూ విలాసంగా కాళ్లుకులికిస్తుంటే పద్మా చూస్తూ వూరుకొనేది. కూర్చోడాని కేర్పాటయిన సోఫాల నామాదిరిగా త్రొక్కిపారేస్తుంటే పైనున్న అందమైన బట్ట పాడైపోతుందేమోననిమాత్ర మనుకొంటుండేది మనసులో.

చౌదరీగారు తిరిగి వివాహపు తలంపే పెట్టుకోలేదు. కారణమేమో యెవరికీగూడ తెలియదు. అసలాయన కావిషయమై యోచించుటకే అవకాశము లేదేమో అన్నట్లుండేవారు. ఉదయము నిద్రలేచినదిమొదలు రాత్రి పడుకొనేదాకా ఏదో తీరని పని. వచ్చేపొయ్యే క్లయింట్లకు సమాధానాలు చెప్పడంతోటే, ధర్మమని, దానమని వచ్చే యాచకులతోటే, సభలని, లెక్చర్లని వచ్చే పెద్దలతోటే సరిపోతుండేది వారి జీవితమంతా! ఎప్పుడింత భోజనము చేస్తారో, ఏరాత్రి వచ్చి పడుకొంటారో యెవరికీ తెలిసేదేకాదు. ఇప్పుడు బంగళామీది భాగమంతా పూర్తిగా పద్మకు, పాపిరాజుకు వదిలేశారు. డాక్టర్లకు చూపి విశేషభయమేమీ లేదని ఇచ్చినఔషధములు పుచ్చుకుంటూ, నిత్యం సాయంకాల మొరెండు మూడు గంటలు బీచికి తీసుకవెళ్లి కూర్చోపెడుతుంటే చాలునని తెలిసికొన్నారు. ఒక మోటారు పూర్తిగా వారి అధీనంలో వదలిపెట్టి పాపిరాజుగారిని నిత్యము సాయంకాలము పద్మను వెంటబెట్టుకొని పోతూవుండవలసినదిగ చెప్పివేసినారు. ఇంట్లో భోజనభాజనాలకు కావలసిన యేర్పాట్లన్నీ పనివారి ద్వారా చేయించుకోమన్నీ, కావలసిన డబ్బు వాడుకోమని యేర్పాట్లన్నీ చేశారు. ఎప్పుడో తనకు తీరికయున్నప్పుడు మాత్రము పైకిపోయి క్షేమములు విచారించుకొంటుండేవారు.

ఇలా కొంతకాలం గడచిపోయింది. పద్మాయమ్మగారి కారోజుకారోజు ఆరోగ్యం కుదుటబడుతూ వచ్చింది. క్రమేణ పద్మకు ఇంటి వ్యవహారాలన్నీ బోధపడుతూవచ్చాయి. అంతా నౌకర్లమీదే వదిలేసి, వాండ్లెంతంటే అంతడబ్బు పారేస్తూవుండడము, ఇంతెందుకయింది, అంతెందుకయిందని అడిగేనాథుడే లేకపోవడంచేత వారిష్టంవచ్చినట్టు సంసారాన్ని నాశనం

చేస్తున్నారని గ్రహించింది. తమకొరకై యింత సహాయపడుతున్నప్పుడు, తనకు రెండోపని లేకుండా తిని కూర్చునేబదులు కాస్త యింటివ్యవహారాలు కనిపెట్టి వుందామని ఆలోచించింది. చౌదరీగారే పద్మావారిమీద చూపుచుండే భక్తిగౌరవములనుబట్టి నౌకరులంతా పద్మను చూస్తే యెంతో భయభక్తులతో ప్రవర్తిస్తుండేవారు. పద్మకూడ వారిపై అనవసరాధికారముల చెలాయించకుండ, దయాదాక్షిణ్యములతోనే వారికంతా లోబరుచుకొంది. పాపిరాజుగారికి, తిండి; చేతినిండా కావలసినంత డబ్బు, తిరగడానికి తన స్వాధీనంలో పూర్తిగా వో మోటారేవుండడము, ఇంక వారికి కావలసినదే కాని, కలుగజేసికోవలసినదే కాని యేమీ లేదు. ఆ ఆనందంలో తన వూరు బంధువులు ఆ మాటే మరచిపోయినారు. అడక్కుండానే దేనికైనా కావలసి వస్తుందని చౌదరీగారిచ్చే డబ్బునంతా వృథాగా తగలేస్తున్నాడని పద్మకుమాత్రము వుండేది. పైకేమీ అనలేకపోయ్యేది. ఎప్పుడైనా తనకొరకు నిత్యము యేదో చీరని, రవికని కొనుక్కు తెస్తుంటే మాత్రము 'ఎందుకండీ అంతంతడబ్బు తగలేసి యిప్పుడవి కొనకపోతే జరగదా' అని మాత్రము మెల్లగా మందలించేది. కట్టినచీర కట్టించకుండా, బీదికితీసికొనిపోతూ, తనదర్జా లోకులకంతా చూపించవలెననే అతని ఉద్దేశం! క్రమేణా పాపిరాజునుకూడ దుబారాఖర్చు చెయ్యకుండా చేసింది. చౌదరీగారితోకూడా పాపిరాజు లేనిసమయంగా చూచి 'అన్నయ్యా, మీ కూరికే ఆయనచేతికి డబ్బిస్తూవుండకండి, తగలేస్తారు' అని కూడ చెప్పింది. ఆమాటకు చౌదరీగారో నవ్వునవ్వి జవాబు చెప్పకుండా వెళ్లిపొయ్యేవారు.

సుందరేశం అరవో, ఆంధ్రుడో యెవరికీ తెలియదు. అరవవారొస్తే అరవం శుద్ధంగామాట్లాడువాడు, తెలుగువారితో తెలుగు శుభ్రంగా మాట్లాడ్తాడు. ఇంట్లో గూడకట్టు కడ్తాడు. బయట పింజబోసి ధోవతి కడ్తాడు. అరవవిందములకు ఆక్షేపణ లేదు. ఆంధ్రగోంగూర అవకాయకు ప్రాణాలర్పిస్తాడు. ఆంధ్రులముందర అరవలను, అరవలముందాంధ్రులను ఆక్షేపణ చేస్తుంటాడు. (ఇతని పుట్టుపూర్వోత్తరాలను తెలుసుకోవాలెనని సరిగ్గా చేసే సాక్కులెవరైనా వుంటే యితను మద్రాసుకివల నెల్లూరు కావల మధ్యయెక్కడో పుట్టుంటాడని తేల్తుందనుకుంటా! ఎక్కడపుడితేనునకు కావలసినదేమున్నదిలెండి) మనిషిమాత్రం అసాధ్యుడ్పిండం. చౌదరీగారిచ్చే అరవైరూపాయలజీతంతో అరడజను పిల్లలను బెట్టుకోని, మద్రాసువంటి మహాపట్నంలో బేబీఆస్టిన్ కారు బెట్టుకొని సంసారం నిర్వహించుకొంటున్నాడంటే శక్తిసామర్థ్యాలు వేరే చెప్పడమెందుకు? చౌదరీగారికి కుడిచెయ్యివలె వుండేవాడు. కేసుకుకావలసిన సగం అంగం సుందరేశమే వెతికిపెట్టేవాడు. వచ్చిన క్లయింట్లను సమ్మోహనాస్త్రంవేసి లోబరచుకుంటాడనే చెప్పవచ్చును. చౌదరీగారికి ప్రాక్టీసు అభివృద్ధంతా సుందరేశంమూలాన్నేయేమో అనికూడ అనిపించేది ఒకకోర్టు వ్యవహారమకేమిటి? ఇంటివ్యవహారమంతాకూడ సుందరేశమే చూచుకునేవాడు.

ఇప్పుడింటివ్యవహారమంతా పద్మే చూస్తూవుంది. సంసారాన్నంతా ఒక పొదుపుకు తేను మొదలుపెట్టింది. సంసారస్త్రీకివూరికేతిని కూర్చోడమంటే మహాకష్టము. పైగా చౌదరిగారి సంసారము అడదక్షతలేని. ఎంత వుతుందో, యెంతపోతుందో యెవరికీ తెలియదు ఇది చూచి పద్మ వూరుకోలేకపోయింది. ఇంటివిషయాలన్నిటిలోనూ పద్మే జోక్యం కలిగించుకోడం. చౌదరీగారు పద్మంటే ఓ దేవతలా గౌరవిస్తూవుండడం చూచి సుందరేశానికి కోపిధమైన యీర్ష్యపుట్టింది. ఏదో తెంపకంపెడితేకాని లాభంలేదని యోచించాడు. నెమ్మదిగా పాపిరాజుతో స్నేహం చెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు.

క్రమేణా పాపిరాజుగారు చౌదరీగారి అవ్యాజకరమైన ప్రేమను అనుమానించడం మొదలుపెట్టాడు. దీనికకారణం-రెండోమనిషి లోపల పోవడాని కవకాశం లేని చౌదరీగారి పడకగదిలోకి సుందరేశం యెలాగో పాపిరాజును తీసికొనివెళ్లి పెద్దసైజున తయారుచేయించి యున్న పద్మయొక్క ఫోటో ఆయిల్ పెయింటింగును చూపించాడు. ఏదో ఆదిపనిగా చెప్పినట్లుగాకుండా, ఆమాట యీమాట పెట్టి చౌదరీగారికి పద్మనిచ్చి వివా

హంచేయడానికి సర్వసిద్ధంచేయడం, బంధువులందరూ అడ్డుతగలడంచేత విధిలేక, భగ్నహృదయయైన పద్మను తనకుముడిపెట్టడం, పద్మకు మనసిచ్చి తిరిగి రెండో సారికి తనహృదయాన్నర్పించి వివాహంచేసుకోడానికి యిష్టంలేక చౌదరీగారు బ్రహ్మచర్య మవలంబించడం, యిత్యాది విషయాలన్నీ చిల్వలు పల్వలుపెట్టి చెప్పడం చేతనూ, ఏకారణమూ కానిదే వేలువేలు చిల్లిగవ్వలక్రింద పద్మకోరకు, తనకోరకు ఖర్చుపెట్టడంఅసంభవమనిఅను మానించడం మొదలుపెట్టాడు. ఏదో బాధ. ఎవరితోనూ యేమీ చెబుకోలేనిబాధ ననుభవిస్తున్నాడు పాపిరాజు. చౌదరీగారి నిష్కళంకమగు పవిత్రజీవితమును సందేహింపనూలేడు. శత్రుసేనలు ముట్టడింప తమపాతివ్రత్యమున కేమైన భంగముకలుగునేమోయని అగ్నిగుండముల కాహుతియైన ధీరక్షత్రియ వంశమునపుట్టిన పద్మయొక్క పాతివ్రత్యమునుకూడ శంకించుటకు మనసుచాలకున్నది. మనసిచ్చి మామూలుగ పద్మతో మాట్లాడడము మానినాడు పూర్వరీతిని పద్మను వెంటబెట్టుకొని బీచికి వెళ్లుటకు ఉత్సాహంచూపుటలేదు. ఏదో వెర్రివానివలె తనిష్టము వచ్చినట్టు తాను తిరగడం మొదలుపెట్టాడు. పద్మ "కొన్నాళ్లు వెన్నెలకొన్నాళ్లు చీకటి"పాపిరాజుతో అనుభవించడం క్రొత్తగాకపోయినా, పరిస్థితులను బట్టి జంకవలసివచ్చింది ఇంట ఆపదక్షుతలేదు. మగనూ పెండ్లాలకూరంపుగట్టేయీరోజుల్లోతనున్న పరిస్థితులలో తనను బదనామీ చేయడమంటే.లోకానికావంత శ్రమ కూడాలేదని తెలుసు. వీనిందై నను తనుభరించగలదుకాని సకమహర్షి నిబోలు 'చౌదరీ అన్నయ్య'కు తనమూలాన అపయశమురావడానికి సహింపజాలదు. అన్నయ్య చేయుచున్న సహాయానికి యీ అపయశము తెచ్చిపెట్టను దాయని పరితపించుచుండేది. చౌదరీగారి కేగొడవా తెలేదు. ఆయనపనేమో, ఆయనేమో. బీచికిమాత్రము డాక్టరుసలహాప్రకారం నిత్యం పోతూవున్నట్టులేదని మాత్రం తెలుసుకొని, కారణమేమని పద్మ నడిగారు. పద్మ "యేమీలేదు"యిప్పుడు వొంట్లోబాగానే వుంటున్నదిగదాఅనేఅశ్రద్ధే అన్నది."అలాకాదు. డాక్టరుగారెన్నాళ్లు చెబుతారో అన్నాళ్లు చెప్పినట్లువినాలె" అని మాత్రం చౌదరీ అన్నయ్య అని వెళ్లిపొయ్యేవారు.

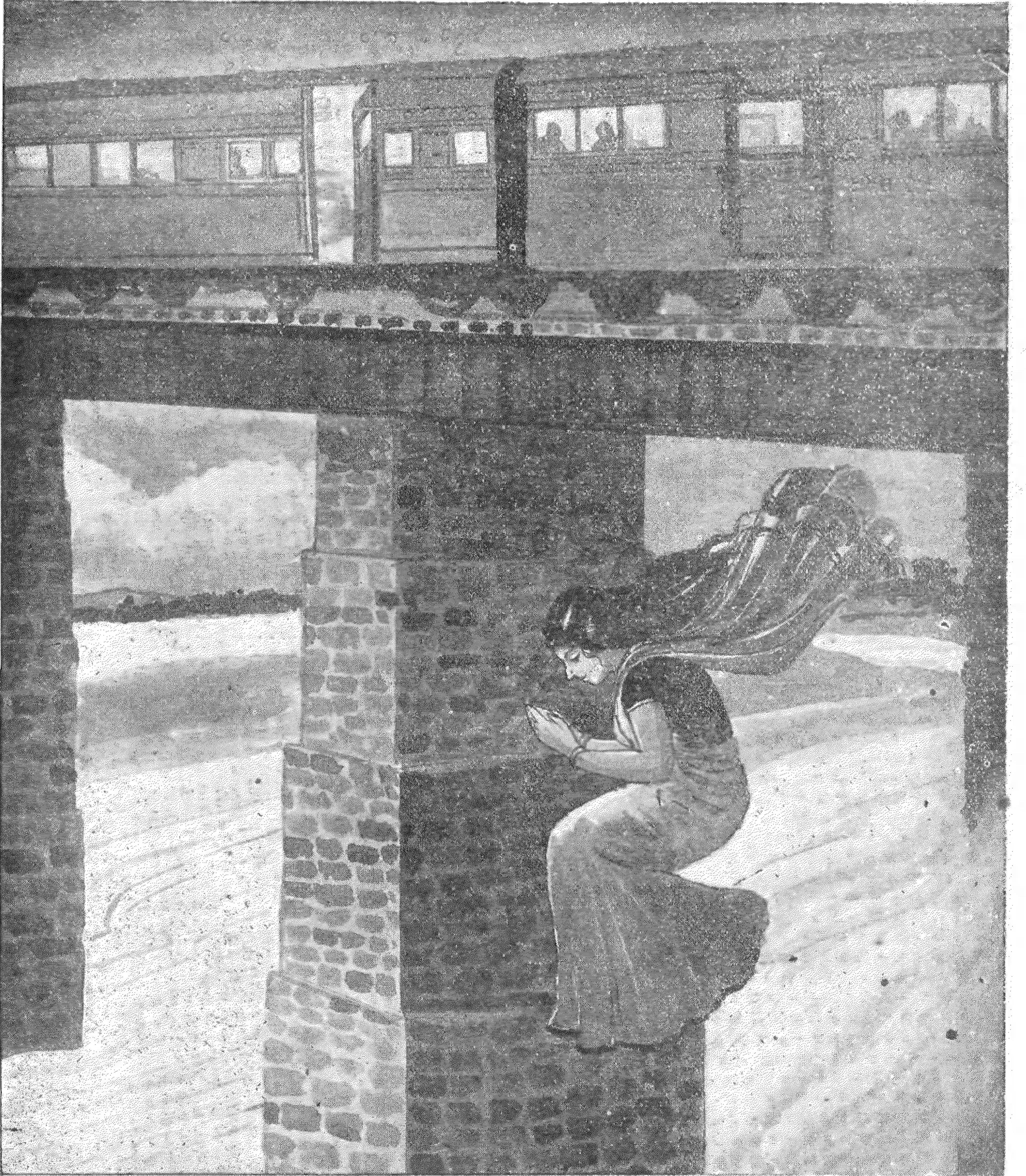
ఇలావుంటూవుండగానే, పద్మ అత్తగారికిజబ్బుగావున్నదని వెంటనే బయలుదేరి రావలసినదని పాపిరాజుకు టెలిగ్రామ్‌వచ్చింది. తనిల్లువదలివచ్చి నాలుగు మాసములుపైగా అయింది పద్మ కింకా ఒకటి రెండు మాసము లుంచితే మంచిదని సలహాయిచ్చారు డాక్టర్లు. పైగా యిప్పుడు పద్మను వెంటతీసికొనే వెళ్లేటట్లయితే అక్కడ మందుమాకులు పథ్యపానాల సంగతలావుంచి యింత భోజనసౌకర్యానికన్నా దిక్కులేని పరిస్థితులలోవున్నాయి యింటివ్యవహారాలు. ఇక్కడ సర్వవిధముల స్వంతయింటికన్నా యెక్కువ స్వతంత్రంగాజరిగిపోతున్నది. చౌదరీగారు దేవుడంటివాడు. ఉన్నామని భారంగా తలవడంలేదు సరికదా వెళ్లిపోదామంటే మనసునొచ్చుకుంటారేమోననికూడ సందేహం. అయినా సంగతిచెప్పి యేమంటారో చూద్దామని టెలిగ్రామ్ చేతబట్టుకొని చౌదరీగారికి చూపినాడు. ఇద్దరం బయలుదేరి వెళ్ళుదామని చెప్పినాడు. చౌదరీగారు వెంటనే "యిప్పుడు తొందరపడి యిద్దరూ వెళ్ళడమెందుకు? ముందు మీరు పోయిచూచి అంతజబ్బుగావుంటే వెంటనేమళ్ళీ టెలిగ్రామివ్వండి. పద్మ నెవరితోనైనా తోడిచ్చి పంపుతాను. లేకుంటే డాక్టర్లింకా ఒకటి రెండు మాసములుంచితే మంచిదన్నారు గనుక కొంచెము నెమ్మది చూచుకొని మీరువచ్చారంటే, యిద్దరూకలసి వెళ్ళవచ్చును. ఇదీ నాఅభిప్రాయం. అపైన పద్మనుకూడ కనుక్కోండి ఏమంటుందో"నని సంకోచం లేకుండా చెప్పివేశారు. పాపిరాజుగారు మంచిదన్నారు. "ముందు నేనేవెళ్లి అంతవసరమైతే టెలిగ్రామిస్తాను, లేకుంటే నెమ్మది చూచుకొని వారంపదిరోజులలో తిరిగివస్తాను. పద్మను కనుక్కోవలసిన అవసరముకూడ లేదు"న్నారు. చౌదరీగారే స్వయముగావెళ్ళ పద్మ అభిప్రాయాన్నడిగారు. ఏమో తనొంటరిగావుంటుందో లేదోతీరా పాపిరాజు వెళ్లిపోతే తరువాత కష్టమవుతుందని అభిప్రాయపడ్డారు. పద్మ వొంటరిగానుండుట కేమాత్రము జంకలేదు. పైగా "ఆమెకిప్పుడూ యిలాంటి రోగాలొస్తూనేవుంటాయి. ఎక్కడైనా యింత తిని సుఖంగా మేమిద్దరము బ్రతుకుతున్నామంటే చాలు. వోర్వలేని రోగం

వస్తూనేవుంటుంది. ఈవేళ క్రొత్తగా దీమెకీరోగం-పెలిగ్రాములివ్వడం! కావాలంటే అయన్నే పొమ్మనండి. నే మాత్రం వెళ్లను. మిమ్మల నడిగితే డాక్టరుగారింకా నెలరోజులుంటే మంచిదన్నారు గనుక, అదేమాట చెప్పి వారిని వెళ్ళి చూచి త్వరగా రమ్మనమనండి" అంది. చౌదరీ గారికి సంతోషము, ఆశ్చర్యము రెండూ వేశాయి. ఇంతకాలం వారు సంకోచిస్తూ వచ్చింది, తను పద్మకొరకెంత ఖర్చుపెట్టినా, ఎన్ని సదుపాయాలు చేసినా పరస్థలమని, పరాయిమనిషి నని మనసులో బాధిస్తూ వుంటుందేమో నని. ఇప్పుడా సంకోచము తీరిపోయింది. ఏది తన జీవితపరమావధిగా తలుస్తూవచ్చారో అది సఫలీకృతమైనదని వుప్పొంగిపోయ్యారు. పద్మ నెంత యెరిగియున్నా, ఎంతటి బాల్యస్నేహమైనా, తమచేయి మీదనిపించుకొనే బ్రతికిన సంసారులు గనుక ఈ లేమికి, పరాశ్రయానికి కుందుతుందేమో నని అనుకొంటూ వచ్చారు. ఇప్పుడు తనైనా, తమైనా వొకటే నను భావము నిశ్చయమైనదని తెలిసికొనుటకు మహదానంద భరితుడైనారు చౌదరీగారు.

పాపిరాజుగారెంత సమాధాన పరుచుకొనుచున్నప్పటికిని మనశ్శాంతిమటుకు కలగడంలేదు. తల్లి యిష్టపడిన అంటివార్తకొరకంతభయముండదని తెలిదు. అయినా రొమ్ము ప్లూరసీ కాలా లోకమాదరిగానే తెంపకపోవచ్చును. నిజంగా అంత ప్రమాదకరంగా నున్నదేమో? భార్యను వెంటబెట్టుకొనిపోతే, జబ్బు మనిషి. పైగా అనుకూలాలు లేవు. ఏదో వచ్చినాము. సర్వవిధముల స్వగృహమునకన్న ఎక్కువగ జరిగిపోతున్నాది. దగ్గిరున్నప్పటి ఆదరణ దూరమగు కొద్దీ తగ్గిపోవుట సహజము. ఆదరించువారుంటే ఆశ్రితులు తక్కువా? తమ కాయింటియందున్న స్వాతంత్ర్యము చేతులారా పోగొట్టుకొంటే తమస్థానమున చౌదరీగారి ఆప్తులింకెవరైనా చేరవచ్చును. అప్పు డవసరపడి వచ్చిన, ఆ వచ్చియున్నవారితో పోటీపడవలసి వచ్చును. పద్మను వదలిపెట్టి వెళ్లిన చాలును. తమస్థానమున కాయింట లోటురాదు. కాని యెంత మంచి గోవునైనా కాపరిలేకుండా గనిమమీద వదలిపెడితే చేనుమేయకుండా వుంటుందా? వాస్తవానికొస్తే చౌదరీ పద్మల ప్రేమ పవిత్రమైనది. చిన్నప్పటినుండి వొకరినొకరు ప్రేమించుకొన్నట్టిది. పైగా మంచి రూపరేఖావిలాసములు, విద్యాసుగుణసంపత్తి, సిరిసంపదలు కలవాడు. ఎంతటి నిగాఢమైనదో కాకున్న చౌదరీగారి ఆ హృదయమున మరొకవ్యక్తికి స్థానము లేదన్నట్టు బ్రహ్మచర్య మవలంబించినాడు. నిజముగ యోగియైనాడు! ఇట్టి అపర్వనీయులగు మహాపురుషులు లోకమున అరుదు. పద్మ అబల. తల్లిదండ్రుల ఆజ్ఞల నతిక్రమించుటకు అస్వతంత్రురాలు. సంఘమలాంటి కట్టుబాట్లు చేసినది. మనసులోని నిశ్చయము బయట చెప్పకొనలేదు. చెప్పకొనినను వినువారు లేరు. పురుషుడు వివాహము చేసికొనవలదనప్పుడు ఎవరి నిర్బంధమూ వుండదు. స్త్రీ నట్లు సంఘము వదలదు. ఏ దారినపోవువానినైనను తెచ్చి ముడివేయించి తీరవలసినదే స్త్రీ యొక్క మనోభీష్టత తెలిసికోవలెనని యెవరికీ పట్టదు. ఏ హిందూస్త్రీ అయినా సాహసించి పైకి చెప్పినదో, కులటక్రింద లెక్కగట్టారే! పద్మకూడ యీ కులకట్టుబాట్లకే బలియైనది. తనువును సంఘముచేతులలో బెట్టినది! ఏ ముక్కూ మొగ మెరుగని నన్ను బట్టుకవచ్చి బ్రాహ్మలామంత్రించి ముడిగట్టినట్టి ప్రేమ మాది. పాపము పద్మ తన కింకలోకము నేనేనని జీవితము నర్పించినది. కాని హృదయము భగ్నమయినది. ఇదియే యీ శరీ అస్వస్థతకు కారణము. పద్మ ఆరోగ్య మిప్పుడు కొంత బాగున్నదనిన, విసముద్రపుగాలియుంకాదు. చౌదరీగారివిలోకనాదరముతే కారణము. ఇట్టి సందర్భములలో నేను వారి ప్రవర్తనల సందేహించుటకే అవకాశము లేదొకటి, లేక అట్టి దోసగులేమైన ముందు నాపరోక్షమున జరుగునేమోనని శంకించవలసి వచ్చిన అట్టి సంకోచపడుటకు నాకు హక్కుగూడ లేదు. అని అనేకవిధముల తనలో తాను తర్కించుకొని, పద్మను చౌదరీగారింటనే వదలి ప్రయాణమై వెళ్లినాడు. కాని హృదయమున శాంతిలేదు.

పోగానే పాపిరాజుగారు తల్లికి కొంచెము నెమ్మదిగానే వుందని, సాధ్యమైనంత త్వరలో బయలుదేరి రాగలుగునట్లు చౌదరీగారి పేరనే ఉత్తరం వ్రాశారు. ఆ తరువాత నెలవెంబడి నెల ఆరు మాసములు గడచినవి. కబురు లేదు! పాపిరాజుగారు స్వయముగ వ్రాయనూలేదు. పద్మ వ్రాయు ఉత్తరాలకు జవాబూ లేదు. ఇంతకాలము చౌదరీగారదొక గొప్పవిషయంగా ఆలోచించనేలేదు. పాపిరాజుగారికేవో యింటి వ్యవహారములు, తొందరలుండి రాలేదేమోనని, పద్మకు ఆరోగ్యము పూర్తిగా కుదురువరకు తొందరేమని అనుకొని రాలేదేమోనని మనసుకే పట్టించుకోలేదు. పద్మకూడ స్వగృహంలానే గృహకృత్యాలన్నీ చూచుకొంటూ దిక్కుదివానం లేని కాపరాన్నో పద్ధతికి తెచ్చి కేవలం వంటవారిమీద ఆధారపడవలసియుండిన రుచులను మార్చి స్వహస్తంతో చౌదరీగారికి రుచులుచేసిపెడుతుండేది. శ్రమపడవద్దని యెంతనివారించినా వూరుకొనేదికాదు. పద్మ ప్రక్కన నిలుచుండి భోజనము పెట్టించేది. బట్టలన్నిటిని పదిలపరచేది. కాలానుగతికముగ స్వపరవిచక్షణే విస్మరించారు.

పద్మ చౌదరీగారింట ప్రవేశించి యేణ్ణర్ధమయింది. అనిష్కళంకమగు ప్రేమను లోకము భరింపజాలక పోయినదేమో, అనుమానింప మొదలుపెట్టింది. 'చూచావురా! చౌదరీ యెంతమంచివాడో ననుకొన్నాము. కబుర్లెన్నన్నా చెప్పవచ్చు. జితేంద్రియులు కావడమంటే మాటలా? పోనీ దొంగయేడ్పు లేడవకపోతే పెండ్లి చేసికోకూడదూ? పండువంటి కాపరాన్ని పాడు చేసి, పైగా భర్తను దగ్గర రానీకుండా తరిమివేసి, యెంత పనిచేస్తున్నాడో?" అని యిలాంటి ప్రసంగాలు చెలరేగినవి. 'ఆనోటా ఆనోటా పడి చౌదరీ నోటీసు దాకావచ్చినవి. చౌదరీకండ్లు తెరచినాడు. మనశ్శాంతి గోల్పోయినాడు. తన నిష్కళంకమగు ప్రేమయే పద్మ యొక్క పవిత్రజీవితమునకు కళంకము తెచ్చిపెట్టుచున్నదని

ప్రకృతి ఆలింగనమున లీనమైనది

పశ్చాత్తాపపడినాడు. పాపిరాజుగారికి స్వయముగా యెన్నిమార్లో కబురు పంపాడు. లాభము లేక పోయింది. చివరకు నిజపరిస్థితులన్నీ పద్మతో చెప్పి వేసినాడు. పద్మహృదయము నిప్పులలో పొర్లించినటు వేదనపడజొచ్చినది. తనకొరకు సర్వస్వము ధారబోయ నుంకించిన చౌదరీ అన్నయ్య పవిత్రజీవితమునకు భంగమాపాదించుటకు తనమునికు కారణమగుటకే యెక్కువ చింతించినది.

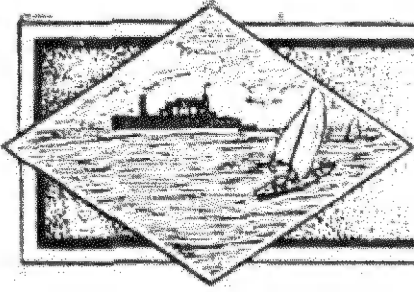
చౌదరీగారు పద్మను తగినతోడిచ్చి పూరికి పంపి వేయమన్నట్లు పాపిరాజుగారికి తంతివార్త పంపినాడు. పద్మశేషముల 'చౌదరీ అన్నయ్య' విశాలమగు బంగళాయందు స్వేచ్ఛావిహారముల సలుపవదలినట్లు తనుమాత్రయై బయలుదేరినది. చౌదరీగారు స్టేషనుకు తీసికొనివెళ్లి రైలెక్కించి తిరిగివచ్చినారు. పద్మయేదో దీర్ఘాలోచనలో మునిగినది. తోడివారితో మాటముచ్చట మానినది. కాగితము కలముమాత్రము తీసికొని యేదో వ్రాయను మొదలుపెట్టింది. రాత్రి పదకొండు దాటింది, తోడివారు కునికిపాట్లు పడిపడి నిద్రించారు. తెల్లారి స్టేషనునుండి రైలు మెల్లగా కదలసాగింది. నిండు వెన్నెలలో శ్రీరంగని గాలిగోపురపు బంగారుకళశములు నిశ్చలకాంతుల ప్రసరించుచుండ చూచినది, ధ్యాననిమగ్నయై తను చిన్నప్పుడు నేర్చిన

ఘను లాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై
గారీశుమర్యాదనే
వ్వని పాదాంబుజతోయమందు మునుగన్
వాంఛింతు రే నట్టినీ
యనుకంపన్ విలసింపనేని ప్రతి
చర్యన్ నూఱు జన్మంబులన్
నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్
నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా !"

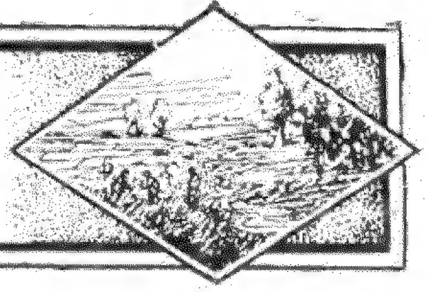
అని పఠించినది. తృప్తిచెందక తిరిగి తిరిగి అపద్యమునే పఠింప మొదలిడినది. చల్లగ తలుపుతెరచినది. భగవంతుని చల్లని కరస్పర్శయో అన్నట్లు నిండుగ ప్రవహించుచున్న పెన్నానది ప్రవాహపుగాలి తన చిబుకముల నొత్త మొదలిడినది. ప్రకృతి ఆలింగనమున లీనమైనది.

చౌదరీగారికి వ్రాసియుంచిన లేఖ చేరినది. అందలి ముఖ్యాంశము "నే, నైహికసుఖముల కాంక్షింపనైతిని 'నీయనుకంపన్ విలసింప' దలచితిని. లోకము దీనికిని సహింపదాయెను. ఇక నాజీవితము వ్యర్థము. మ. ఘనులా............ప్రాణేశ్వరా !" అని పూర్తి జేసియుండెను.

చౌదరీగారు తన యావదాస్తియు పద్మ పేరుమీద 'సేవాసదను' కు వ్రాసి యిచ్చివారు. మతిభ్రమచే దేశదిమ్మరియైరని కొందఱును, పద్మసన్నిధికే చేరిరని మరికొందరును అనుకొందురు.

కలగూరగంప

'ఈరకోల్' శిథిలములు

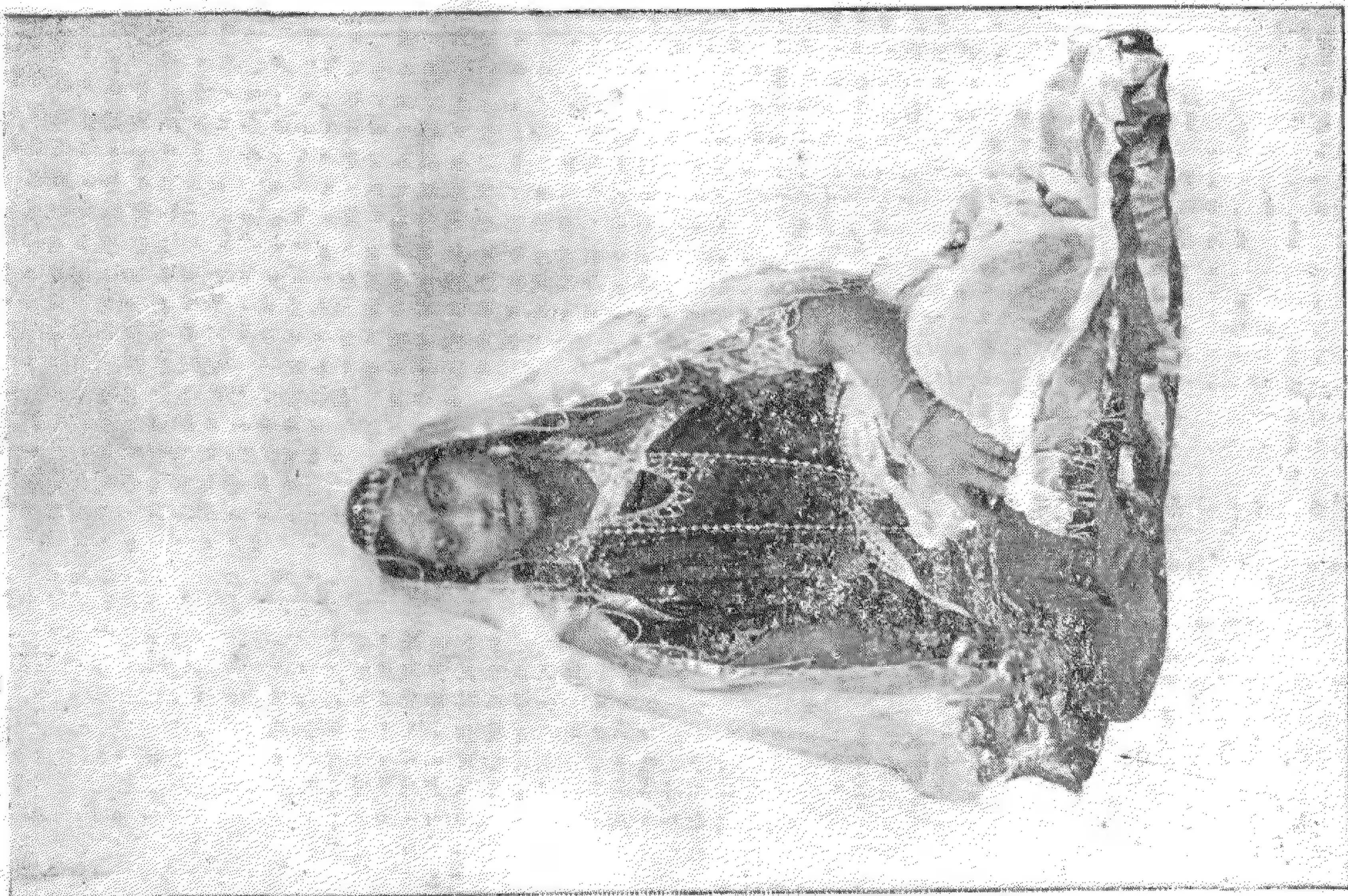
ప్రాచీన 'మయ' శిల్పము లన్నింటిలో 'ఈకార కోల్' శిల్పము మిగుల నద్భుతమయినది. మెక్సికో దేశము నందలి 'యుకాటన్' మండలమున 'చిచెన్ ఇజా'లో నిదియున్నది. వర్తులాకారముననుండు శిలానిర్మాణ మిది. ఇట్టిది మయశిల్పమున నరుదుగా నుండును. ఖగోళ పరిశోధనముకొరకు నిది నిర్మింపబడియుండవచ్చును అని పురాతత్వశాస్త్ర కోవిదు లనుచున్నారు. లేక శత్రువుల రాకపోకల కనుగొని చుట్టుపట్టుల మండలములవారికి తెలుపుటకని కూడ నీగోపురము కట్టబడియుండవచ్చునను నది ఒకమతము. దీనిని పండ్రెండవ శతాబ్ది చివర కట్టియుందురని తలపబడుచున్నది.

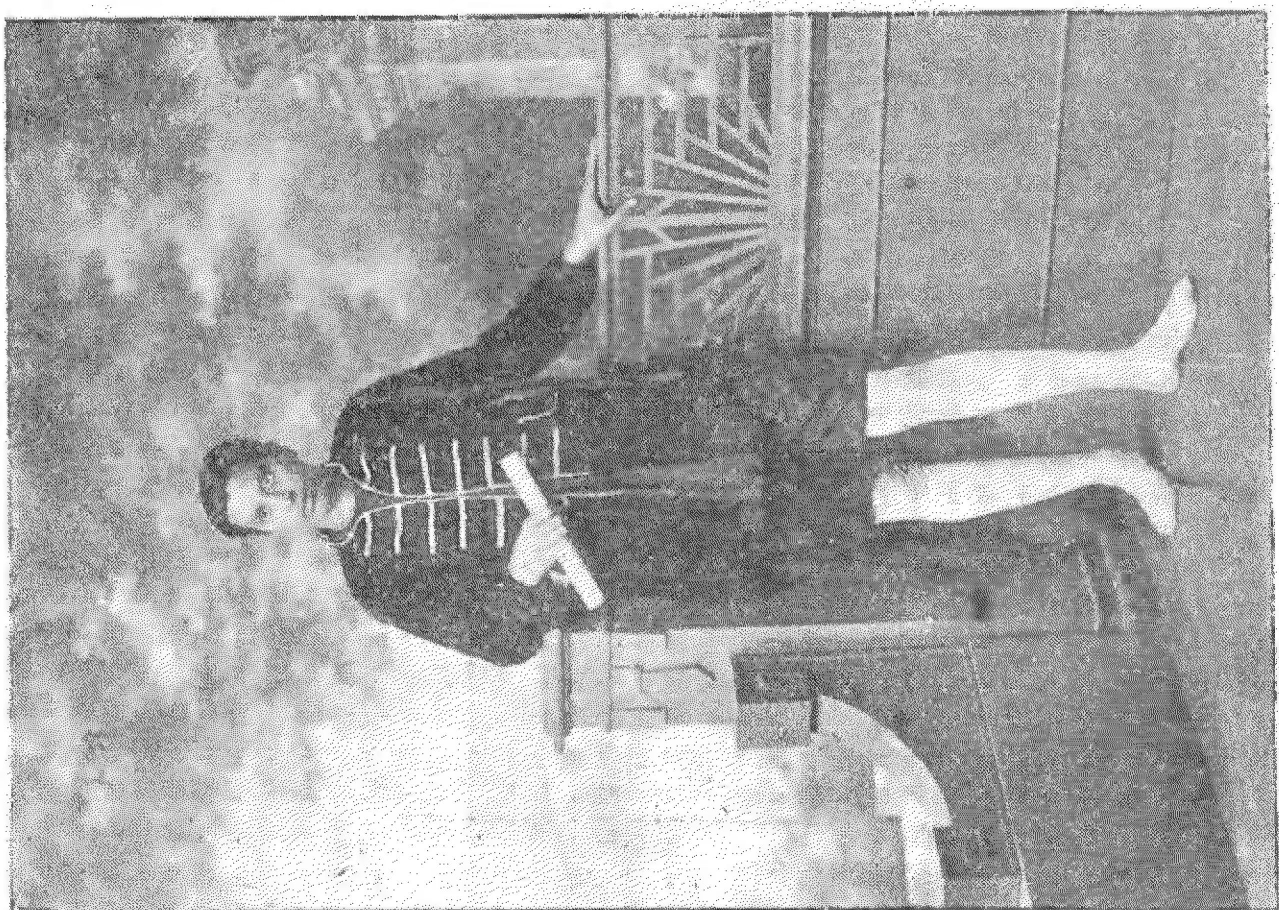
శ్రీ హాపినేని రాఘవరావుగారు, బి. ఏ.,

వీరు ప్రొఫెసరు లక్ష్మీనరసునాయుడు గారి మనుమలు, నటకులు, నాటకకళాపరిచయము గలవారు. పాత్రధారణమున ఆహార్య మాకర్షకముగ నుండును. వీరు సామాన్యముగ స్త్రీపాత్రములనె ధరించుచుందురు. 'డాన్సింగ్ గరల్', 'ఎజ్యుకేటెడ్ గరల్' అను నాటకములలో నాయికా పాత్రములను, 'ధరణి కోట'లో వీరమాతపాత్రములను, 'రాణాప్రతాప్'లో జోసీబాయిపాత్రమును, 'చిత్రనళీయము'న విపుల పాత్రమును ధరింతురు. 'హాంలెటు'న హాంలెటుపాత్రమును ధరింతురు. ఇందు వీరి స్త్రీపాత్రములచిత్రములు మూడును, హాంలెటుపాత్రముచిత్రమును గలవు.

ఆంధ్రాభ్యుదయము

శ్రీ బలజపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారు

వీరు ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్సంబంధి విక్రమదేవ కళాశాలలో బి. యస్ సి. (ఆనర్సు) పరీక్షకు రసాయన శాస్త్రమున శిక్షణమంది అందు మొదటి తరగతి నుత్తీర్ణుడై శ్రీపతి సీతాపతిరావుగారి స్వర్ణపతకమును మొన్నటి పట్టప్రదానోత్సవమున బడసిరి. ఉన్నత విద్య బడయుటకై వీరు కడచిన నవంబరు నెలలో ఇంగ్లండునకు వెళ్లిరి. ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు ఆనర్సు కళాశాలలనుండి ఇంగ్లండునకు పోవుటకు వీరే ప్రథములు.

"సా............"   —శం. వేం.

కవిగారి మనుగడ

"మహనీయుల మనుగడలు మానవులను మంచి దారిని నడిపించును." కవిగారు (మారేపల్లి రామచంద్ర శాస్త్రిగారు) కవిగాను, గ్రంథకర్తగాను, పండితులుగాను, దేశసేవకులుగాను ఆంధ్రదేశమంతట స్థిరకీర్తి గడించినవారు. వారి జీవితమంతయు నాదర్శప్రాయమై సామరస్యమున నడచినది. నిరాడంబరులైన, ఆదర్శప్రాయులైన వీరి మనుగడయొక్క ఆంధ్రుల యున్నతి కొరకడి కాగలదు ఇందుకు సహాయము కల్పించిన జయంతి సుబ్బారావుగారు అభినందనార్హులు.

ఇప్పుడిప్పుడే యిట్టి మహనీయ జీవితచరిత్రలు, ఆత్మకథలు ఆంధ్రమున ప్రకటింపబడుచున్నవి. జాత్యభ్యుదయమున కిట్టివి యత్యావశ్యకములని యిప్పటికైన మనవారికి తెలియవచ్చుచుండుట మిక్కిలి సంతోషింపదగియున్నది.

బాల్యమాది షష్టిపూర్తివరకు కవిగారిమనుగడ సమగ్రముగ నిందు పొందుపరుపబడినది. ఆద్యంతము వారి జీవితమున దేశ, భాషాసేవానిరతి తొలుకాడిపోయినది. ఒక్కమా రీగ్రంథమును చదివినయెడల నిట్టిగ్రంథములవలని యుపయోగ మేమో పాఠకులకు తనంతనే బోధపడగలదు. తనదేశము, తనభాష కవిగారికి పరమార్థములయినవి. కవిగారి జీవితము ధన్యము. ఆయనఅడుగుజాడల చరించుట యాంధ్రులకు శ్రేయోదాయకము. ఆయనను గురించి విశేషము వ్రాయుటకన్న నీ పుస్తకమును పాఠకలోకమున కెరుకపరచుటయ చాలును.

సునిశిత వైద్యము

ప్రకృతి వైద్యములో నొకభాగమైన సునిశిత వైద్యమునునుసరించిన ఇ. డి. బ్యాబిట్ గారి రచనకు పుచ్చా వెంకట్రామయ్యగారి యనువాద మిది. సునిశిత వైద్యమనగా మనలో నిగూఢమైయున్న, ప్రాకృతికములైన తత్త్వములను సునిశితశక్తుల (Fine forces) వల్లనే చికిత్సచేయుట యన్నమాట. మనయం దణగి మణగియున్న ధాతు, మానస, ఆత్మశక్తులను గదలించి, యుజ్జీవింపజేయగల సూర్యకిరణ ప్రసారాది సూక్ష్మతమ శక్తులవల్ల నిజమైన, శాశ్వతమైన వ్యాధి నివారణ గలుగునని యీగ్రంథము విరివిగ నిరూపించుచున్నది. సునిశితవైద్యవిధానము, అందుకువలసినసామగ్రి, నివారింపదగు వివిధరోగములు సచిత్రముగా, వివరముగా, చక్కగా నిరూపింపబడినవి. ఈ పుస్తకము బెజవాడ ప్రకృతి కార్యాలయమునందు దొరకును.

యోగమకరంద

(కన్నడము)

యోగవ్యాయామము, యోగాసనములు మొదలయిన యోగాభ్యాసవిధానములు సులభమైన శైలిలో చక్కగా వివరింపబడినవి. అభ్యాసకులకు గూడ ఇది మిక్కిలి యుపయోగింపగలదు. సులభముగ నీవిధానములు బోధపడుటకై చిత్రములుగూడ విశేషముగ జేర్పబడియున్నవి. తెలుగువారు గూడ విశేషశ్రమ లేకుండ అవగాహనపరచుకొనగలిగిన సరళమైన కన్నడము. గ్రంథకర్త చిరకాలముగ నీవిద్యను బోధపరచుచున్న అనుభవశాలురు; పండితులు. నేర్పుతో అభ్యాసకుల కనుకూలించునట్లు వివరముగా దీనిని రచించినారు. మైసూరు జగన్మోహన ప్యాలెస్‌నందలి టి. కృష్ణమాచార్యులకు (గ్రంథకర్త) వ్రాసి యీపుస్తకమును తెప్పించుకొనవచ్చును.

శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణమ్

ఆంధ్రీకృత సుబోధినీవ్యాఖ్యాన-టీకాతాత్పర్య, విశేషార్థసహితము: వ్యాఖ్యాత; శ్రీఘండికోట సుబ్ర

హ్మణ్యశాస్త్రి. ప్రకాశకుడు; గోటేటి కృష్ణమూర్తి శర్మ, మామునూరు, కృష్ణాజిల్లా.

క్రౌను ౧/౮ సైజు. అట్టబైండు. నాల్గు సంపుటములు. ఒక్కొక్కదానివెల ౧-౮-౦. మొత్తము పుటలు ౬౮౪.

శ్రీ వాల్మీకి రామాయణమును సులభముగ అర్థము చేసికొని, విశేషములను తెలిసికొనుటకు తగిన వ్యాఖ్యానములు తెలుగున అరుదు. అట్టి సులభ వ్యాఖ్యానములలో ఈ 'సుబోధిని' యొకటి. శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారు సంస్కృతభాష నున్న పయి వ్యాఖ్యానము నాంధ్రీకరించి ఆంధ్రప్రపంచమున కొసంగుచున్నారు. ఇందు ప్రతిశ్లోకమునకు ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు, ఆవశ్యకమగు చోట విశేషార్థములు వివరింపబడినవి. అనువాదము యథామూల మగుటచే అచ్చటచ్చట ఆంధ్రత్వమునకు కొంచెము కొఱత కలుగుచున్నది. మచ్చునకొక్క యుదాహృతి.

"పురే కోశే జనపదే
బాంధవేషు సుహృత్సు చ,
కుశలం కౌశికో రాజ్ఞః
పర్యపృచ్ఛత్సుధార్మికః.

టీ. సుధార్మికః=చక్కగా ధర్మము నాచరించునట్టి, కౌశికః=విశ్వామిత్రుడు, రాజ్ఞః=దశరథమహారాజు యొక్క, పురే=పురమునందును, కోశే=ధనమునందును, జనపదే=దేశమందును, బాంధవేషు=బంధువులయందును, సుహృత్సుచ=స్నేహితులయందును కుశలం=క్షేమమును, పర్యపృచ్ఛత్=అడిగెను."

[సంపుటము ౨. పు. ౨౧౦.]

చాలవఱకు తెనిగింపు మూలము నతిక్రమింపక యున్నది. మూలగ్రంథమునర్థము తెలుగవలెనువారికీవ్యాఖ్య మిక్కిలి ఉపయోగకరము.

౬౮౪ పుటల పరిమితిగల నాలుగు సంపుటములలోను బాలకాండములోని ముప్పదియొక్క సర్గములకే వ్యాఖ్య చేయబడినది. అవశిష్టభాగము అనేకముగ కలదు. వెల ఎక్కువ. కాన ఒక్కొక్క కాండమును రెండు, మూడు సంపుటములలో ముగించి, వెల తగ్గించినచో గ్రంథమునకు ప్రచారము కలుగవచ్చును.

శ్రీ శాస్త్రిగారు తగినరీతిని తక్కినభాగములను వెలువరించి భాషాసేవ నొనర్తురుగాక!

బు. వేంకటరమణయ్య.

నిర్వచనమహాభక్తవిజయము

(ప్రథమసంపుటము)

గ్రంథకర్త; కవిశరభ శ్రీమాన్ పెద్దమందడి వేంకటకృష్ణకవిగారు. క్రౌను ౧/౮ సైజు. ౨౩ + ౧౮౨ పుటలు. వలయువారు నైజాంరాజ్యము, మహబూబు నగరుజిల్లా, వనపర్తిసంస్థానం పోష్టు, పెద్దమందడిగ్రామమున నున్న గ్రంథకర్తగారికి వ్రాసికొనవలెను.

'భాగవతోత్తములగు ప్రియదాసులవారు సంస్కృతమున శ్లోకరూపముగా మొదట నీభక్తులచరిత్రమును వివరించియున్నారు. దానినిబట్టియే యనేకులనేకభాషలలో గద్యరూపముగనో, పద్యరూపముగనో ఇప్పటికి మార్చుకొనుచు కృతార్థులగుచున్నారు. అట్లే శ్రీకోయిలదనాల దేవరాజుగారు అనుభక్తవతంసము మన యాంధ్రభాషయందు గడువిపులముగా వ్రాసియున్నారు. అది యాధారముగా గొని యిపుడీ మహాకృతి పెద్దమందడి పూదత్తు వేంకటకృష్ణకవిగారిచే కేవల పద్యరూపముగా రచియింపబడినది.'

గ్రంథకర్త 'ఈగ్రంథము దాదాపు ఇరువదిసంవత్సరముల కితమే రచనాసమాప్తి గావించె'ను. 'ఇట్టి గొప్పగ్రంథము నొకేపర్యాయము సంపూర్ణముగా ముద్రించుట సాధ్యముకాదు.' 'ఈహేతువుచేత నీగ్రంథమును బ్రతిసంవత్సరము నాల్గుమాసములకు ౧౦౦౦ పద్యములుగల సంపుటము చొప్పున నాల్గుసంవత్సరములలో ౧౨ సంపుటములతో బూర్తిముద్రణము' గావింపబడునట. ఇదియే తొలిసంపుటము.

ప్రస్తుతకాలమున ఆంధ్రవాఙ్మయాభివృద్ధికి గద్యకావ్యములవలె పద్యకావ్యములు తోడుపడజాలవని పరి

శోధకుల యాశయము. అట్టిచో నిర్వచనపద్యకావ్యముల యందెను వేఱుగ జెప్పబనిలేదు. 'నిర్వచన' నియమ గ్రహణమున లెక్కకుమిక్కిలి వ్యర్థపదములు నిర్బంధముగ పద్యముల కెక్కుట యిట్టి గ్రంథములందు సాధారణము. భక్తులచరిత్రలు వచనముగ నున్నపుడే సర్వజన సులభగ్రాహ్యములయి యుండును. కాని గ్రంథకర్త దీని నిరువదిసంవత్సరములక్రిందటనే వ్రాయుటచే తత్ప్రకటనమున వారికి మెండగు కుతూహలముండుట సహజము.

ఈ ప్రథమఖండమున జయదేవ - తులసిదాస-నామదేవు లను ముగ్గురు భక్తుల చరిత్రములు కలవు. ఇందు మొదటి యిరువురిచరిత్రము సంగ్రహముగను, కడపటివారిచరిత్ర కడువిపులముగను వర్ణింపబడినది. ఆయా భక్తుల విజయము లిందు సుప్రతిపాదితములు.

గ్రంథకర్తనుగూర్చి పీఠికారచయితలు '...... ఆంధ్రవ్యాకరణము లెన్ని గలవో యన్నియు నెప్పుడు వీరికి సాక్షాత్కరించియుండును. వీరికి నాంధ్రసాహిత్యమున గల విజ్ఞత మేలు......వీరికి సంస్కృతభాషా శైలి వింతవస్తువు కాదు......ఈకవిగారు గతసంవత్సరమున గద్వాలసంస్థానమున తదాస్థానకవివర్యు లగు బ్రహ్మశ్రీ గాడేపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి శతావధాని గారివలన 'కవిశేఖర' బిరుదము బడసిరి —' అని యింకను గ్రంథకర్తకుగల గణిత, జ్యోతిషశాస్త్ర పాండిత్యమును ప్రశంసించిరి. ఈ గ్రంథమునుబట్టి తత్త్వము నిశ్చయింపవచ్చును.

'నిర్వచన మహాభక్తవిజయము' నందలి కవిత సరళమైనది. కాని పద్యము సాగుటకు లెక్కలేని 'వ్యర్థ పదములతోడు కావలసివచ్చినది. అట్టిపదములు పెక్కులు. ఈ గ్రంథమహోదధియందు 'అల' ల హోరు హెచ్చు. అవిలేని పద్యము లల్పసంఖ్యాకములు. అట్లే 'అనన్' అనుటకు 'అందనన్' (అందు + అనన్) అని ధారాళముగ నుపయోగింపబడినది. శ్లేషవాచకములగు 'ఇంద్ర, రాజ' శబ్దముల యుపయోగ మిందైచ్ఛికము.

గ్రంథకర్తగారి సంస్కృతాంధ్రకవితా సంప్రదాయజ్ఞతకు కొన్ని ఉదాహరణములు—

పుట ౧౪. అనవద్యకవినుత కలితకీర్తి, కవినుత కవిత ' అని అర్థము ?

౩. నిస్తుల సముజ్జ్వల మంగళకరం.

౧౭. శ్రీ రమణీయమై సుజనసేవనమై సేవితము కాని సేవనము కాదు.

౨౬ తాంత్రికశాస్త్రాది గ్రంథవ్యాకోవిదు ను.
ఇచట కోవిదులనుట పునరుక్తి.

౩౩. పాదమునూతినిడి
('నూతిలో త్రోసి' అనుటకు)

౪౩. నిజపురీమణి కేగి.

౪౪. నాకు నపకృతినిడిన
('నా కపకారము నొనర్చిన' అనుటకు.)

ఇందు 'జయదేవు' డనుటకు బదులు 'జయార్యు' డని చాలచోట్ల చెప్పబడినది.

౫౩. 'లఘ్నద్గృహేంద్రము లోపల'
('ఆ గొప్పయింటిలో' అనుటకు)

౫౩. 'నిద్రావివశాత్మ సర్పమణి రాజితవాలము.
(నిద్రించియున్న పాముతోక)

౫౯. "సాలు చేదుకాదా"

౭౨. 'చరిత్రరాజము'

౭౯. 'కారాగారంబునందుం గలిపితివి'
(కారాగారమున నుంచితి వనుటకు)

౯౦. 'కనియెన్ లావణ్యుం గౌ. పుత్రునిన్.'

౯౩. 'సుకిమధురాంచిత వాణి'
లావణ్యము గుణము కాని గుణిగాదు.
మధురము గుణి కాని గుణముకాదు.

౯౫. 'విద్వస్తుతాంచద్యశా!'
(విద్వత్ స్తుతయశా అనుటకు)

౧౦౩. 'చెవిటికి స్వరమాలం జేర్చినటుల'
'చెప్పినటుల' కాని 'చేర్చినటుల' కాదు.

౧౨౬. 'బహుళ దేవాలయ వ్రాతంబు.
'బహుళ' గాని 'వ్రాతము' గాని
ఒక్కటి చాలును.

౧౩౮. 'ప్రాణపదంబైయైన'
ఇచటి సముచ్చయ మనర్థకము.

౧౪౯. 'నగరసత్తయు చెంగట' (గొప్పపట్టణము చేరువ అనుటకు)

౮౩. పుటలో సంస్కృత శ్లోకములలో 'గోవిందా! నరసింహా!' అని ఆకారాంత సంబోధనలు కలవు. అవి హ్రస్వాంతములై యుండవలెను.

ఇట్టివింకను లెక్కకు మిక్కిలిగ కలవు. ఛందో విషయమున కొంత—

౧౭ వ పుటలో 'గ్రంథముద్రణోద్ధారకు'ల వంశ క్రమవర్ణనమున తొలిపద్యమున 'విబుధవర్ణిత సత్కళావనుఁడు ఘనుడు,'

౮౮. 'అనుపమభక్తిమీఱ హరిభ్రాజ లొనర్చి'

౧౦౫. 'శోభకృన్నిచనియింటిలోపలికి 'గాత్రు కమొప్ప.'

౧౬౬. 'మునుఁగుదుఁ బంచగవ్యములఁ బాపము బ్రావితమయ్యె'
పైస్థలములలో యతిభంగము.
వ్యాకరణ విషయమున కొంత
౧౦! ధరణి, యంచిత యశోవిశాలయై'
(ధరణి నంచిత—అని యుండవలెను. ఇట ద్రుతప్రకృతికము కళగ్రైనది.)
౧౮. 'సేన్యాభవములార! యంచు'
ఇచటి ద్రుతసంశ్లేషము తప్పు.
౨౨. 'పచంబు జదివిన—'
ప్రథమమీఁద సరళాదేశ మసాధువు.
౨౭. 'పోవుము నపార పయోమతి.'
'పోవుము' ద్రుతప్రకృతికము కాదు.

ఇంక నిట్లే 'జోతలొనర్ప యొజ్జకున్' (౩౧), సుధీమంతుడు జెన్నారుకున్ (౫౧) మరుదాత్మజుఁడు, (౬౩), నేరవైతివి నెవ్వండో (౬౩), నాపతి నీగ్లె గాన (పతి యీగ్లె ననుటకు, ౭౩) నేయుచున్నాఁడు నిత దేవంబు (౧౫౯) మొదలగునవి సంఖ్యాతీతములు.

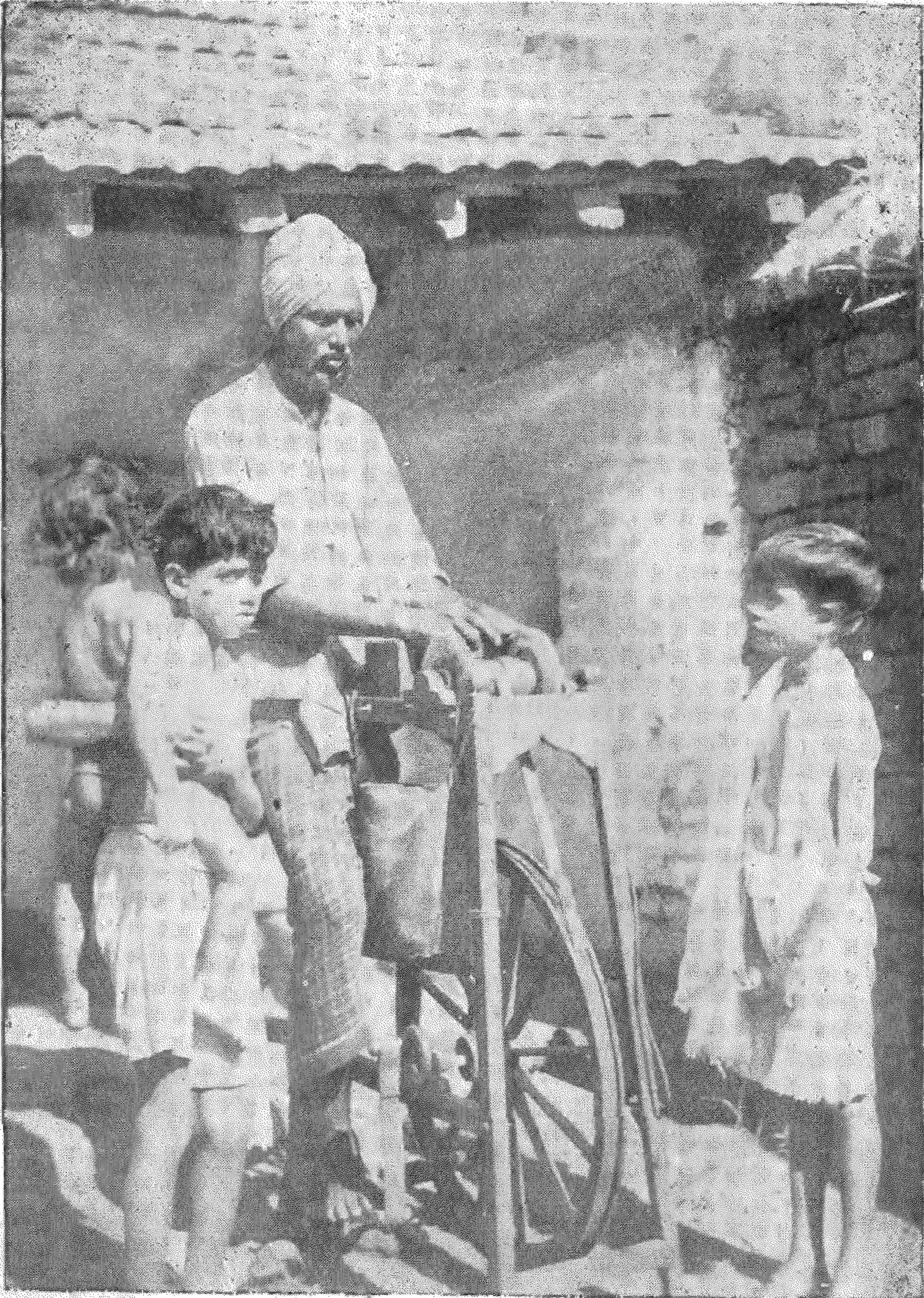
సముచ్చయముల కిందుగల ప్రయోగము స్వతంత్రము వలసినపుడెల్ల అవి సందర్భము లేకున్నను వారబడుచుండును. మచ్చునకుఁ గొన్ని -

౧. సంస్తుతులాచరించియున్. ౨౯. నోంపు నెంచియున్, ౬౮. తిరోహితుఁడునయ్యె. ౫౨ అత్తయాన తియును మొదలగునవి.

ఇట్టిదోషముల కీగ్రంథము పుట్టినిల్లు. గ్రంథకర్త యొకచో 'కవి శేఖరులెల్ల కార్యంబులందుండి, గ్రామ్యములను నూటిఁ గనినయటుల' అని తన గ్రాంథికవాదిత్వమును స్థిరపఱచుకొనుచున్నాఁడు. అతని మతమున పయి ప్రయోగముల నేమనవలెనో?

ఇఁక వర్ణనౌచిత్యమును పరిశీలించిన పెంపుచేయవలసినచోట కుదించుటయు, కుదింపవలసినచోట పెంపుసేయుటయు అంతట కానవచ్చును. తులసిదాసునకు భార్య సదుపదేశము సేయుట మొదలగుపట్టుల వర్ణనౌచితిని కోలుపోయినది.

ఈగ్రంథమునకు పీఠిక వ్రాసియిచ్చిన విక్రాల నరసింహాచార్యులు గారు ఇట్లనుచున్నారు— 'ఈ కవిగారు ఈ నిర్వచన మహాభక్తవిజయమును బరిశీలింపనాకొసగినందున నేను మిగుల శ్రద్ధతో నామూలాగ్రముగఁ బరిశీలించితి. అందు నిగూఢముగానున్న ప్రతిపద్యంబుని వలె నుండిన మిగుల కొలది సంశయాంశములను సవరించితిని............ఇట్టి మహాకృతి సర్వవిధముల నిర్దుష్టముగను, సరసముగ నున్నదను నంశమతిశయోక్తియు, సాహసము కాదనుట నిక్కువమని నానమ్మిక.' వారి సదభిప్రాయమునందలి విశ్వాసముననే కాబోలు గ్రంథకర్త తన సత్కృతిని బ్రోవవలెనని మ్రొక్కరానివేల్పులకు మ్రొక్కులు ఒప్పగించినాఁడు 'పండితకవులు నీ సంపుటము తమ కందినతోడనే పరమానుగ్రహముతో గ్రంథ ప్రాశస్త్యాభిప్రాయముల బంపవలెన'ని అతని

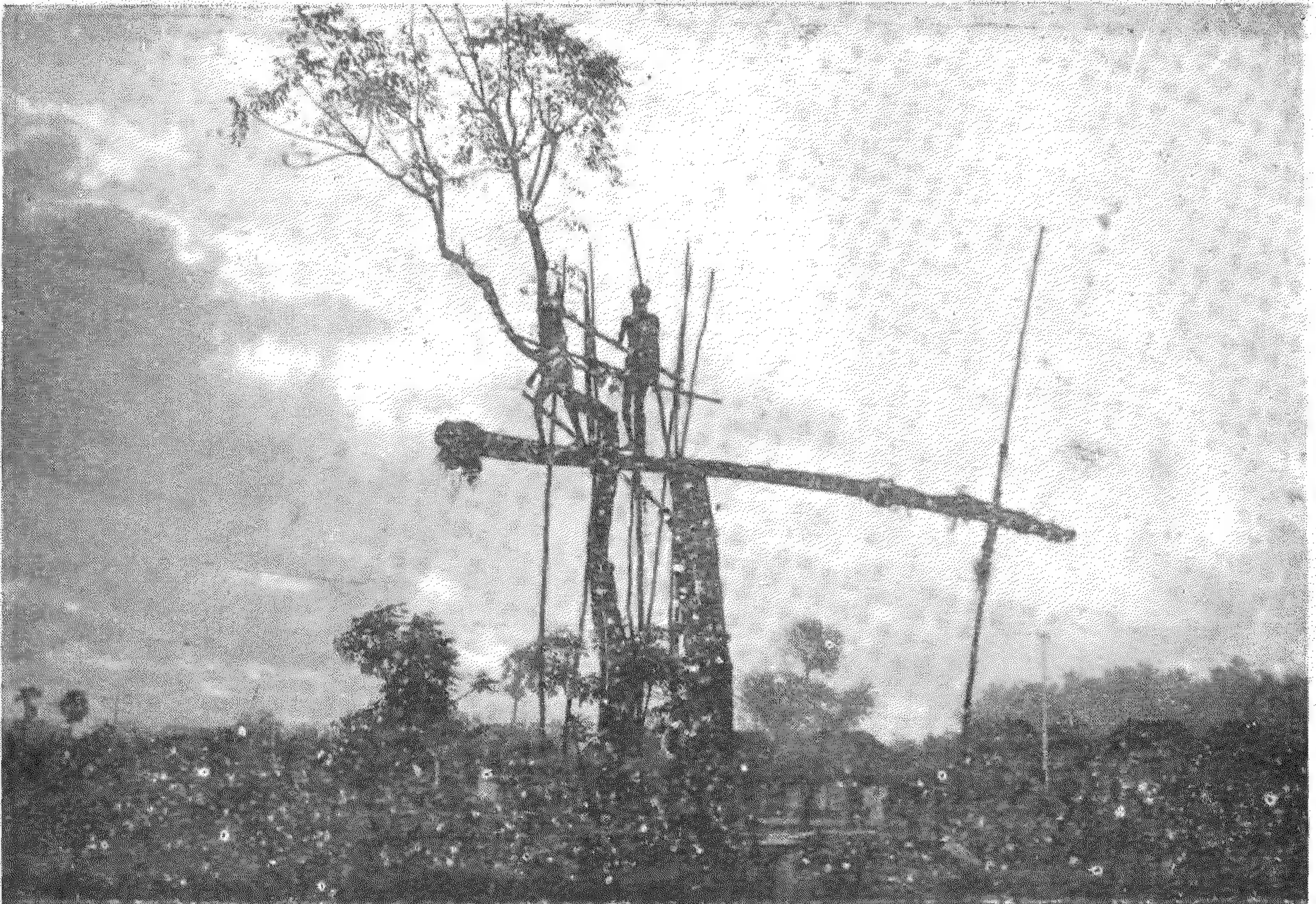
మరిసాన D. S R.

బుడుబుడక్కలవారు K. P. S.

రా త్రి కి   A. A.

ఏతము   S. S. S.

'విజ్ఞప్తి' లేశము. ప్రార్థనముకంటె పరిశోధనపూర్వకముగ గ్రంథమును ప్రచురించుటయే ప్రాశస్త్యసంపాదనమున కనుకూలమగు మార్గము.

గ్రంథకర్త తక్కిన సంపుటములయినను తగిన పరిశోధకులచే సంస్కరింపజేసి ప్రకటించుట తనకు, వాఙ్మయమునకు కూడ మహోపకారకము.

బు. వేంకటరమణయ్య

స్వీకారము

సౌభద్రుని ప్రణయయాత్ర
(పద్యకావ్యము)

క్రౌను ౧/౮ సైజు పు. ౧౩౫.

గ్రంథకర్త: నాయని సుబ్బారావు.

ప్రకాశకులు. రసతరంగిణి గ్రంథమాలవారు, బందరు.

హిందూదేశచరిత్ర
(రెండుభాగములు)

క్రౌను ౧/౮ సైజు పు. ౧౫౩ + ౧౮౮, వెల రు. ౨-౦-౦.

గ్రంథకర్త: నాయని సుబ్బారావు, బి. ఏ., బి. ఇడి. నర్సారావుపేట.

ప్రకాశకులు: ది ఓరియంటల్ పబ్లిషింగ్ కంపెని, తెనాలి.

పుట్టుమచ్చలశాస్త్రము
(ఫలదీపిక)

డెమ్మీ ౧/౮ సై , పు. ౮౩

గ్రంథకర్త: నేదునూరి గంగాధరం.

ప్రకాశకులు: కొండపల్లి వీరవెంకయ్య, శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

బ్రహ్మానంద మేలుకొలుపులు

డెమ్మీ ౧/౮ సైజు, పు. ౩౨

గ్రంథకర్త: నేదునూరి గంగాధరం.

ప్రకాశకులు: గుండు జగన్నాథం సన్, బుక్కుసెల్లరు, రాజమండ్రి.

భక్తత్యాగరాజు

డెమ్మీ ౧/౮ సైజు పు. ౮౪. వెల రు. ౧

గ్రంథకర్త: విన్నకోట వేంకటరత్నశర్మ.

లియోటాల్‌స్టాయి
(వచనము)

క్రౌను ౧/౮ సైజు, పు. ౧౦౯, వెల ౦-౩-౦

గ్రంథకర్త: యం. రామమోహనరావు, విశ్వసాహిత్యమాల, ముంగండ, తూ. గో.

హిందూమతము

క్రౌను ౧/౧౬ సైజు, పు. ౮౨, వెల రు. ౦-౨-౦

గ్రంథకర్త: బులుసు వేంకటేశ్వర్లు, ఎం. ఏ., పి. ఆర్. కాలేజి, కాకినాడ.

కాంగ్రెసుచరిత్ర
(తెలుగు)

డెమ్మీ ౧/౮ సైజు. పు. ౮౭౦ × ౮౫ × ౬,
వెల రు ౨-౮-౦

గ్రంథకర్త: భోగరాజు పట్టాభిసీతారామయ్య,

అనువాదకులు: కొడాలి ఆంజనేయులు.

గ్రంథములు దొరకుచోటు: ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, ౬,౭, తంబుశెట్టివీథి, జి.టి. మద్రాసు.

కైస్తవప్రభుత్వ నిర్మాణతత్త్వము

క్రౌను ౧/౮ సైజు, పు. ౨౦౦, వెల రు. ౦-౮-౦.

మూల గ్రంథకర్త: కీ. శే. మేజరు బి. డి. బసు ఐ. యమ్. యస్.

అనువాదకుడు: మహీధర జగన్మోహనరావు, విశ్వసాహిత్యమాల, ముంగండ, (Via) అంబాజీపేట, తూ.గో.

The History of the Indian National Congress (1885-1935)

(ఇంగ్లీషు)

డెమి ౧/౮ సైజు పు. ౧౧౪౨. వెల రు. ౨-౮-౦

గ్రంథకర్త: భోగరాజు పట్టాభిసీతారామయ్య

ప్రకాశకులు: దక్షిణభారత హిందీ ప్రచారసభ, హిందూస్థాన్ బిల్డింగ్సు, ౧౦౭ అర్మీనియను వీధి, జి. టి. మద్రాసు.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

(పద్యము)

(సం. ౧. ఆదిసభారణ్యవిరాటోద్యోగపర్వములు)

డెమ్మి ౧/౮ సైజు పు. ౯౪౬. వెల రు. ౨-౮-౦.

ప్రకాశకులు: శ్రీకృష్ణసేవాలయము, ౫౫ ప్రాటన్ ముత్యాముదలి వీధి, మదరాసు.

మాలపల్లి (సంగవిజయం)

డెమి ౧/౮ సైజు పు, ౬౦౦ వెల రు. 3.

గ్రంథకర్త: ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ.

ప్రకాశకులు: ఆంధ్రగ్రంథమాల, తపాలుపెట్టె నెం 212 చెన్నపురి

సాభిప్రాయ విశేషములు

ప్రపంచవ్యవహారము లంధకారబంధురములుగ నున్నవి. అంధకారబంధురమైన వ్యవహారములం దాశాతటిల్లతలు క్షణకాలము సంభ్రమమును గలుగజేసినను సకల వ్యవహారములందును మామూలు నాటకములు ప్రదర్శింపబడుచు విషాదయోగము సంభవించుచున్నది. పండిత పామరులు, నాయకానుచరులు, వృద్ధయువకులు, పరహితస్వార్థపరాయణులు ధర్మసంకీర్తనమును, ప్రజ్ఞావాదమును సమానముగ నారాధించుచు ధర్మశిక్షాసారాధనములను దుర్లభము చేయుచున్నారు. ప్రజాస్వామికము, నిరంకుశత్వము, పరహితప్రలాపము, స్వార్థారాధనము నియతకర్మలైనను కర్మయోగము దుస్సాధ్యముగ నున్నది. సకల వ్యవహారములందును ప్రజ్ఞావాదము పరమార్థమై ధర్మమంతరించుచున్నది. ఆసురబలారాధనము ప్రధానమై, దైవబలారాధనము పరిహాసపాత్రముగ నున్నది. ఆసురబల సంపన్నతయందు వ్యక్తులు, సంఘములు, జాతులు చూపుచున్న యహమహమిక ప్రళయబీభత్స రౌద్రపరిణామమును పొందుచున్నది. స్వస్తి మంత్రములు ప్రళయయజ్ఞములు పరమార్థసాధనము లయినవి. నానాజాతిసమితి శాంతి స్వస్తి వాచకములను ప్రతిపాదించుటయును, సకలజాతులును మారణహోమద్రవ్యములను సమకూర్చుటయును ప్రపంచము నావరించిన విషాదయోగమునకు గంభీరదర్శనము. చక్రవర్తులు, మంత్రులు, యోగులు, కవులు, మహారథులు, మతగురువులు, నియంతలు, నాయకులు మొదలగు మహానుభావులు చేయుచున్న ఘోరయజ్ఞములు సకల జనులకును స్వధర్మారాధనమును దుర్లభము చేయుచున్నవి. పురాణయుగములందువలెను నవీనయుగమునందును రాక్షసనాయకులు పూనిన దురభిమాన దురహంకారములు కాలాంతరమునందు ధర్మసంస్థాపనమునకు వినియోగపడినను, వర్తమానకాలమునందును మహాదుఃఖానుభవమునకు మూలములుగ నున్నవి. మానవ స్వాతంత్ర్య ధర్మావతరణమునకు ప్రపంచ మనుభవించుచున్న దుఃఖవేదన వర్ణనాతీతము. మానవ స్వాతంత్ర్య ధర్మసమరమునందు మతాచారములు, సాంఘిక వ్యవస్థలు, రాజకీయప్రయోజనములు, ఆర్థిక సాధనములు మొదలగునవి గలుగజేసిన భయంకర సంఘటనములు ప్రకృతిసిద్ధములైనను దుర్భరములుగ నున్నవి. ప్రజానాయకులు దేశాభిమాన వ్యాజమునను గలుగజేయుచున్న హింసా దౌర్జన్యములు మూలప్రయోజనమునే నిర్మూలము చేయుచున్నను నాయకుల పటాటోపములు సంభ్రమమును

గలుగజేయుచు ప్రజలను నిస్సహాయులను జేయుచున్నవి. ముస్సోలినిని, హిట్లరు, స్టాలిను, రూజువెల్టు, బాల్డువినుగారులు మొదలగు నాయకులు ప్రజాహృదయమునందు గలుగజేసిన సమ్మోహము వర్ణనాతీతము. ముస్సోలినిగారు మానవ ధర్మాభ్యుదయవ్యాజమున నను గలుగజేయుచున్న సంహారము నానాజాతిసమితి ధిక్కారమును బడసినను నిరభ్యంతరముగ నడుచుచున్నది.

* * *

అబిసీనియా దండయాత్ర

ముప్పదేండ్లకుపూర్వము జరిగిన రుష్యా జపానుయుద్ధ మాసియాఖండ ప్రబోధమునకు వినియోగపడినటులు ఇటలీ అబిసీనియాల యుద్ధమునుఆఫ్రికాప్రబోధమునకు వినియోగపడుట మానవధర్మాభ్యుదయమునకు సాధనము గాగలదు. ఆఫ్రికా ప్రజలయందు యూరపుజాతులు మానవ ధర్మోద్ధరణమును జేసిన విధమును వారి దుస్సహ దురంతముల రూపముననను చిత్రగుప్తుడు శాశ్వతముగను వ్రాసినాడు. యూరపియనులు కామ లోభ మోహ మదపీడితులై రబ్బరు, దంతములు, ఖనిజములు మొదలగు పదార్థములను సంగ్రహించుటకు చేసిన ఘోరకార్యములు యూరపుజాతులకు కళంకమును గలుగజేసినవి. ఇపుడు ఇటలీసైనికులు ఎతియోపియనుల పట్లను చేయుచున్న దురంతములును వారు నాగరకత్వమును వ్యాపింపజేయగల విధమునకు నిదర్శనములు. గ్రామములను, చర్చిలను, రెడ్క్రాసు శాలలను, వైద్యశాలలను బాంబులవర్షమును కురిపించి నాశనము చేయుట సాహస పరాక్రమములకు నిదర్శనములు కావు. ఈ విషయములందు ముస్సోలినిగారి సమర్థన మంతయును నిరర్థకము. సంగ్రామ మారంభమయి అయిదుమాసములు గతించినను, వాయువిమానములు, టాంకులు, మరఫిరంగులు, బాంబులు, విషవాయువులు ప్రయోగింపబడినను ఇటలీసైన్యముల విజయము సంశయాస్పదముగ నున్నది. ఆడ్విగ్రాటుయుద్ధము నందు అబిసీనియనులకు గలిగిన విజయము అబిసీనియనుల కుత్సాహమును, వారిశత్రువులకు నిరుత్సాహమును గలుగజేయుట నిశ్చయము. సనాతనమై చిరకాల మవిచ్ఛిన్నముగను నిలిచియున్న అబిసీనియాపట్ల నిష్పాడైనను గౌరవ వినయభావములను జూపుట ఇటలీప్రజలకు కర్తవ్యము. హిట్లరుగారి పరిహాసములును, ఇచ్చకపుమాటలును భారతీయులను స్వరాజ్యదీక్షయందు విముఖులను చేయజాలవు. వెనుకను కైయిజరుగారి ముష్టిప్రహారములు జర్మనీకి ప్రపంచమునకు సమకూర్చిన ఫలమునె హిట్లరుగారి పటాటోపములును గలుగజేయగలవు. పరాక్రమణ సాధ్యమైన బ్రిటీషుసామ్రాజ్యమునకును నీ ప్రతిబంధకము సహజసిద్ధము.

* * *

బ్రిటీషుసామ్రాజ్యము

యూరపు రాజ్యముల నావరించిన రాజ్యనీతికి సకల సందర్భములందును బ్రిటీషు

సామ్రాజ్యము ప్రత్యక్షప్రమాణముగ నున్నది. నానాజాతిసమితికి బ్రిటీషు ప్రభుత్వము కీలకముగ నున్నది. జర్మనువిజృంభణము, జపానువిజయములు, రుష్యావిప్లవము, ఇటలీ సంగ్రామము, ఫ్రాన్సు వైమనస్యము, హిందూస్తాన చీనా కలవరములు, అమెరికా వ్యాపారము, వివిధ ప్రపంచ పరిస్థితులు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునకు సంబంధమును వహించుచున్నవి. బ్రిటీషు ప్రభుత్వము చతుర్విధోపాయములను జర్మని జపాను ఫ్రాన్సు రుష్యా మొదలగు రాజ్యములతో చేరి ఆత్మసంరక్షణమునకు జేయుచున్న తంత్రములకు జాతీయ ప్రభుత్వముల నతిక్రమించిన రాజ్యనీతి నిదర్శనముగ నున్నది. జాతీయ ప్రభుత్వమునకు గతించిన ఎన్నికలయందు విజయము గలిగినను పక్షమునందుగల భేదాభిప్రాయములను నిక్కి వ్యవహారా విశదము సర్ సామ్యుయెలు హోరుగారి నిర్గమన మిందులకు ప్రబల నిదర్శనముగా నున్నది. శ్రీ పంచమజార్జిగారిమరణమును, శ్రీ అష్టమ ఎడ్వర్డుగారి సింహాసనారోహణమును బ్రిటీషు రాజ్యాంగములందు గణనీయమైన మార్పును గలుగజేయకపోయినను ప్రపంచావృతమైన మానవ స్వాతంత్ర్య ధర్మపరివర్తన వాతావరణము బ్రిటీషు ప్రభుత్వమునకును సంక్రమించుట సహజము. వర్తమాన విషాద స్థితియందు మానవ స్వాతంత్ర్యధర్మ పరిణామమునందు ప్రపంచవ్యవహారముల నిద మిత్థమని నిర్ణయించి నిరూపించుట దుర్లభము. ప్రపంచావృతమైన స్వాతంత్ర్య ధర్మాంబుధియందు వివిధప్రవాహములును సంగమించుట మాత్రము తథ్యము. సంగ్రామజ్వరము తబ్బిబ్బులు చేయుచున్న ప్రపంచము నే రీతిని సంగ్రామ మావరించునో జోస్యము చెప్పుట దుర్లభమైనను సంగ్రామజోస్యము మాత్ర మన్నిదిశలనుండియును ప్రతిధ్వనిల్లుచున్నది. ఈపరమవిషాదస్థితియందు బాహ్యాభ్యంతరములందు నిస్సహాయస్థితియందున్న హిందూస్తాన భావిస్థితిగతులను నూహించుటయును నసాధ్యముగ నున్నది. గతించిన ౫౦ ఏండ్లయందును స్వాతంత్ర్యసమరమునందు ప్రజానాయకులు గడించిన శక్తిసామర్థ్యములను కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవ మనంతముఖముల ననంతవిధములను మనోగోచరము చేసినది. ఎన్నికలందలి విజయములును ప్రజలసంకల్పమును విశదము చేసినవి. కాంగ్రెసునిర్ణయించిన నవీనమార్గావలంబనము ప్రజానాయకులకు సమ్మోహమును గల్గజేయకుండునటులు కార్యవిధానమును నిర్ణయించవలసిన భారము లక్నో కాంగ్రెసుమీదనే గలదు.

*   *   *

లక్నో కాంగ్రెసు

ఏప్రిలు మాసమునందు లక్నోయందు సమావేశముగానున్న మహాసభ సకలవిధములను ప్రముఖముగను నుండగలద. యువజన నాయకుడు పండిత జవాహరిలాలుగా రధ్యక్షులు. క్రొత్త అంగ [illegible]ణానంతరము

సమావేశము గానున్న మొదటిసభ. కాం గ్రెసు మహాసభయందు బహిష్కార సహకారములు, మంత్రి స్వీకరణము, సామ్యవాదము, కాంగ్రెసు అంగనిర్మాణమునందు మార్పులు, రానున్న రాజ్యాంగములు, వివిధ పక్షముల సంయోగము మొదలగు క్లిష్టసమస్యలు నిర్ణయము గావలసియున్నవి. కాంగ్రెసు వ్యవహార నిర్వహణము పెద్దలనుండి యువజనుల కధీనమగుట సహజము. గాంధి మహాత్ముడస్వస్థతవలనను, నితరకారణముల వలనను కాంగ్రెసునకు రాకపోవచ్చును. లక్నో కాంగ్రెసునకు అయిదారువందల ప్రతినిధులు మాత్రమే హాజరుకావచ్చును. కాంగ్రెసు పార్లమెంటరీబోర్డు నిర్ణయము లెటులు పరిణమించునో గ్రహించవలసియున్నది. అనుభవజ్ఞులును, నుత్సాహవంతులును నైన పండిత జనహరిలాలులుగారీ క్లిష్టసమస్యలను సమన్వయము చేసి కాంగ్రెసు నేకముఖముగ నడుపగలరని విశ్వసింపదగియున్నది. భిన్నరాష్ట్రములందలి ప్రజానాయకులు కాంగ్రెసు సంస్థ పూర్ణ స్వరాజ్యమును బడయుటకు వినియోగపడగల విధమునను కాంగ్రెసు గౌరవప్రతిష్ఠలను, జవాహరిలాలు గారి నాయకత్వముక్రిందను సంరక్షించుట పరమార్థము. కాకినాడయందు శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి యధ్యక్షత దను గూడనున్న [illegible]రాష్ట్రీ[illegible] సభయును నీ సం[illegible]కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠను [illegible] మార్గదర్శకమయి నెహ్రూగారి నాయకత్వమును సార్థకము చేయుట [illegible]యస్కరము.

Printed and Published by K. Nageswara Rao, Press, No. 7, Thambu Chetty St., Madras. Editor G. Subbaramayya.

ఉమర్ ఖయ్యాం తత్త్వచింత

—మాధవ పెద్ది గోపాలకృష్ణగోఖలే.